Täysistunto

Tiistai 25.2.2020 klo 14.00—21.17

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 21.17.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.00—15.57), toinen varapuhemies Juho Eerola (15.57—17.58) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (17.58—21.17).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 54/2019 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 10/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.01 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Hallitus antoi lokakuussa viime vuonna eduskunnalle esityksen kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuuksien uudistamisesta. [Hälinää]

Puhemies Matti Vanhanen: Hetkinen, ministeri, odottakaa. [Puhemies koputtaa] — Olkaa hyvä.

Tuon esityksen pääasiallisena tavoitteena oli toimeenpanna EU-asetus, jolla vahvistetaan kuluttajansuojaviranomaisten yhteistyötä ja mahdollisuuksia suojella kuluttajan oikeuksia. Keskeisessä osassa oli niin sanotun seuraamusmaksun käyttöönotto tietyissä tilanteissa, kun kuluttajansuojasäännöksiä on rikottu. Ehdotuksen mukaan seuraamusmaksut olisi käsitelty samassa järjestyksessä kuin kuluttaja-asiamiehen kieltoasiat jo nykyisin eli markkinaoikeudellisina asioina markkinaoikeudessa, jolloin valitustie on korkeimpaan

oikeuteen. Tällöin sekä kiellon että seuraamusmaksun määrääminen jopa saman menettelyn perusteella olisi voitu käsitellä samassa tuomioistuinprosessissa.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta antoi esityksestä lausuntonsa marraskuussa. Perustuslakivaliokunta katsoi, että ehdotettu käsittelyjärjestys ei ollut seuraamusmaksuasioissa asianmukainen vaan seuraamusmaksuasiat tulee käsitellä markkinaoikeudessa hallintoprosessuaalisessa järjestyksessä. Samoin perustuslakivaliokunta edellytti, että muutoksenhaku ohjataan näissä asioissa korkeimman oikeuden sijasta korkeimpaan hallintooikeuteen ilman valituslupajärjestelmää.

Nyt käsiteltävänä olevassa alkuperäistä esitystä täydentävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi ne muutokset, jotka perustuslakivaliokunta edellytti tehtäväksi seuraamusmaksuasioiden käsittelyjärjestykseen.

On tärkeää, että tämä kokonaisuus, joka antaa kuluttajansuojaviranomaisille merkittäviä uusia työkaluja, saadaan käsiteltyä eduskunnassa ripeästi. Hallituksen esityksen taustalla oleva EU-asetus tuli nimittäin sovellettavaksi jo 17. tammikuuta tätä vuotta.

Värderade talman! Regeringen gav förra hösten till riksdagen en proposition där man föreslår flera förbättringar till konsumentskyddsmyndigheternas befogenheter. En central del av paketet var möjligheten att i vissa fall döma en så kallad påföljdsavgift för förbrytelser mot konsumentskyddet. Dessa föreslogs behandlas i samma process som andra konsumentfrågor, det vill säga som marknadsrättsliga ärenden. Grundlagsutskottet krävde i sitt utlåtande att påföljdsavgiftsfrågan ska behandlas i förvaltningsprocessuell ordning. Med den nuvarande kompletterande propositionen görs de förändringar som grundlagsutskottet förutsatte. — Kiitoksia.

14.05 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Tämän nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen tarkoituksena on täydentää aiempaa hallituksen esitystä siltä osin kuin perustuslakivaliokunnan lausunto on edellyttänyt muutoksia lakiesityksiin koskien seuraamusmaksuasioiden käsittelyä. Kiitos ministerille asian hyvästä esittelystä. Esitystä voidaankin pitää varsin juridisteknisenä, ja uskon, että asia voi edetä ripeästi valiokuntakäsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin tässä yhteydessä lyhyesti sanoa Kilpailu- ja kuluttajaviraston kuluttaja-asiamiehen toiminnan tärkeydestä. Kuluttaja-asiamies tekee tietysti monella tapaa tärkeää työtä. Haluan nyt nostaa esiin yhden näkökulman, jonka kuntoon saamiseen meidän olisi eduskunnassa syytä kiinnittää erityistä huomiota eri viranomaisten resursoinnin osalta.

Ikääntyvään väestöön kohdistuvista petosrikoksista on tullut merkittävä suomalaisten arjen taloudellista turvallisuutta horjuttava ongelma. Poliisille asti ilmoitettujen yli 65-vuotiaisiin kohdistuneiden petosrikosten määrät ovat kasvaneet kaikissa tekomuodoissa vuodesta 2010 vuoteen 2018 lähes 200 prosenttia, törkeiden petosten osalta peräti 215 prosenttia. Koko väestössä eri tekomuotojen kasvu on ollut noin 50 prosentin molemmin puolin. Tilastoista voidaan selvästi nähdä, kuinka nimenomaan ikääntyvä väestö joutuu huijareiden kohteeksi. Ikäihmiset joutuvat yhä enenevässä määrin myös maksuvälinepetosten kohteeksi, ja tilastot muodostuvat niistä kaikkein räikeimmistä tapauksista, jotka päätyvät poliisille ja tuomioistuimiin asti.

Arvoisa puhemies! Törkeät tekomuodot ovat aivan oma lukunsa, ja ylipäätään tilastoihin päätyy siis vain jäävuoren huippu. Lievempienkin tekomuotojen osalta monilta kansa-

laisilta tulee palautetta siitä huolesta arjen turvallisuuden osalta, että ikääntyneille läheisille kaupitellaan tuotteita tai palveluja, joita ikääntynyt henkilö ei tosiasiassa tarvitse, tai että sinänsä tarpeellisesta tuotteesta tai palvelusta peritään suhteettoman suuri hinta tai sopimusehdot ovat muuten kohtuuttomia.

Perinteinen suomalainen hyve on ollut säästäväisyys, ja tämä varmasti osaltaan suojaa niitä ikäluokkia, jotka ovat tämän maan hyvinvoinnin rakentaneet. Mutta valitettavasti taitavat huijarit saattavat vedota uskottavasti esimerkiksi lainsäädännön tai viranomaismääräysten muutoksiin perusteena jonkin tietyn tuotteen tai palvelun hankinnalle. Ja kun perinteinen suomalainen hyve on myös lainkuuliaisuus, niin kansalainen saattaa silloin haksahtaa huijaukseen.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnasta ei saa tulla sellaista, että täällä käytetään hyväksi toisen ihmisen hyväuskoisuutta, hyväntahtoisuutta tai vaikkapa heikentynyttä muistia. En tiedä, mikä olisi meille täällä eduskunnassa vaikuttavin toimi asiaintilan kääntämiseksi oikeaan suuntaan, niin että ikääntyvään väestöön kohdistuvat petokset saataisiin kuriin. Onko se lainsäädännön muuttaminen, onko se poliisin resurssien lisääminen, onko se kuluttaja-asiamiehen resurssien lisääminen, onko se yleensä tietoisuuden lisääminen näistä ongelmista? Ehkä se on näitä kaikkia. Ehkä ministerikin voi ottaa kantaa asiaan.

Mielestäni meillä on velvollisuus turvata tämän maan hyvinvoinnin rakentajille taloudellisesti turvallinen ympäristö. Kuluttaja-asiamiehen toiminta on siksi myös tästä näkökulmasta tärkeää, ja halusin sille työlle tukeni ilmaista.

Näin lyhyesti, arvoisa puhemies.

14.09 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Tämä varsinainen hallituksen esityshän on käsittelyssä muun muassa meillä lakivaliokunnassa, ja tätä täydentävää esitystä on odoteltu.

Muutaman kommentin ja huomion haluaisin oikeastaan antaa evästykseksi perustuslakivaliokunnalle. Koska en ole enää sen jäsen, niin oikeastaan voin hieman ehkä jopa kritisoida sitä ajatusmallia, joka sieltä nyt on tullut.

Kuten ministeri sanoi, niin nyt jatkossa sitten, koska tämä hallituksen esityshän on annettu tässä muodossa, kieltoasioita ja seuraamusmaksuasioita ei voida käsitellä enää samassa yhteydessä. Tähän on nyt rakennettu tämmöinen konstruktio, että seuraamusmaksuasiaa voidaan lykätä, jotta kieltoasia saadaan käsiteltyä, kun ne menevät kahdessa eri prosessissa. Itselleni heräsi kysymys, kun luin tätä perustuslakivaliokunnan kannanottoa ja tätä hallituksen esitystä, onko tämä enää perustuslaillinen kysymys siinä mielessä, että perustuslakivaliokunta ottaa kantaa siihen, missä prosessissa asioita voidaan käsitellä varsinkin ja semminkin, kun meillä on olemassa asioita, joita käsitellään eri prosesseissa.

Jos mietin julkista valtaa, niin täällä oli perusteltu, että kun käytetään julkista valtaa ja tehdään julkisia päätöksiä julkisen vallan nimissä, niin silloin yleisesti ottaen ne käsitellään hallintoprosessissa, mutta jos mietin esimerkiksi ulosottoa, niin no, sehän on perinteisesti täysin julkisen vallan käyttöä, mutta ulosottovalitus tehdään käräjäoikeuteen, ja silloin se ei mene hallintoprosessissa. Mietin esimerkiksi sitä, kun omassa työssäni olen tehnyt päätöksiä edunvalvojien määräämisestä: hallintopäätös, siitä tehdään ratkaisupyyntö käräjäoikeuteen. Eli meillä on erilaisia malleja, ja siinä mielessä tästä järjestelmästä tulee vähän omituinen. Tämä alkuperäinen ajatus oli minun mielestäni rationaalinen, että kieltoasia ja seuraamusmaksuasia olisi voitu käsitellä samassa yhteydessä.

Perustuslakivaliokunta on vedonnut erityisesti perustuslain 21 §:n oikeusturvapykälään, niin että asiat tulevat asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä käsiteltyä toimivaltaisessa viranomaisessa. Minä en nyt oikein saa auki tätä, miksi tämä ei olisi voinut käydä niin, että siellä olisi sovellettu vaikka hallintoprosessia markkinaoikeudessa ja sitten menty sillä samalla linjalla. En oikein saa nyt kiinni tästä, miksi perustuslakivaliokunta on lähtenyt tänne seikkailemaan.

Vielä tuosta jatkokäsittelystä. Perustuslakivaliokunta edellytti, että pitää voida valittaa ilman valituslupaa. Meillähän on kuitenkin muissakin asioissa jatkokäsittelylupa hovioikeuteen käräjäoikeuksista. Nyt en tiedä enää, onko perustuslakivaliokunta siinä tehtävässä, jossa sen pitäisi olla, elikkä tutkimassa, ovatko jotkut säädökset perustuslain vastaisia tai ihmisoikeussopimuksen vastaisia, vai siellä tarkoitusmukaisuusharkinnan puolella.

Mutta lopuksi sanoisin sen, että hyvä, että tämä oikeudenkäyntikulua koskeva asia tuli ratkaistua. Se oli tärkeä asia.

14.12 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä kollegat ovat tuoneet esille, niin varsinaisesti tämä hallituksen esitys, on nyt tämmöinen täydennys, jolla on sitten tarkoitus nämä perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset panna täytäntöön siltä osin, kun ne nimenomaan koskevat näitä seuraamusmaksuasioitten käsittelyjärjestystä, ja näin tämä laki sitten voidaan käsitellä normaalissa lainsäätämisjärjestyksessä.

Tähän liittyen, kun tässä on kysymys markkinaoikeudesta ja ministeri on paikalla, niin olisin halunnut kysyä: mikä on tällä hetkellä näiden julkisten hankintojen markkinaoikeuteen tehtyjen valitusten aikataulu läpimenon suhteen? Meillä muistaakseni viime viikon kyselytunnilla nousi esille tämä Hanselin tekemä kilpailutus, jossa ensinnäkin tällä hankinnan suuruudella jo kaikki kotimaiset toimijat on tästä kilpailutuksesta suljettu ulkopuolelle, ja täällä kuntaministeri lupasi selvittää tätä asiaa. Tämäntyyppiset, voisiko sanoa, virheet on toki selvitettävä siellä päässä, missä näitä julkisia hankintoja ja tarjouskilpailuja lähdetään tekemään, mutta sitten on myös niitä tilanteita, joissa julkisissa hankinnoissa nämä osapuolet, jotka häviävät näitä kilpailutuksia, niin kaiken varulta tekevät sitten sen valitusprosessin sinne markkinaoikeuteen, ja nämä ainakin aikaisemmissa vaiheissa ovat tukkeuttaneet markkinaoikeutta ja tiettyjen hankintojen eteenpäinvieminen on ollut mahdotonta. Olisinkin kysynyt ministeriltä: miten näissä asioissa tällä hetkellä on tilanne markkinaoikeuden ruuhkien suhteen?

14.14 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Autto täällä käytti jo erinomaisen puheenvuoron siitä työstä, mitä kuluttajansuojaviranomaiset Suomessa tekevät, ja olen ilolla pannut sen merkille, että on myöskin kiinnitetty huomiota tähän ikäihmisten tilanteeseen — he aidosti tarvitsevat nyt monentyyppisesti suojaa. Täällä edustaja Autto viittasi siihen, että meillä on hyväksikäyttöä, jopa rikoksia tehdään aivan tietoisesti käyttäen hyväksi haavoittuvassa asemassa olevaa vanhusta, ja erityisesti muistisairaudet ovat tietenkin iso, iso haaste. Meillä on tällä hetkellä tilastoissa jo yli 200 000 ihmistä, jotka kärsivät muistisairauksista, ja tämä on vielä lisääntyvää siinä suhteessa, että muistisairaiden määrät kasvavat karkeasti 15 000:lla vuosittain. Nämä muistisairaudet ovat nimenomaan ikäihmisten ongelma: 96 prosenttia muistisairaista on yli 65-vuotiaita ja 80 prosenttia on sitten yli 85-vuotiaita, tämä on selkeästi ikääntyneiden ihmisten ongelma. Edustaja Autto viittasi siihen, että ikäihmisiä käyttävät hyväkseen jopa rikollisjoukkueet, mutta hyvin tyypillistä on, että lähiomaiset syyllistyvät myöskin tähän jopa rikostyyppiseen hyväksikäyttöön.

Myöskin puhumme näistä hoivajäteistä, jotka ovat käytännössä realisoimassa monien jo ikääntyneiden ihmisten omaisuuden erityyppisillä ylihinnoitteluilla, hoitomaksuilla ja niin edelleen, ja tässä on vakava, iso iso haaste.

Arvoisa ministeri, haluaisin kiinnittää myöskin siihen seikkaan huomiota — myöskin kuluttajaviranomaiset ovat kiinnittäneet huomiota tähän — että ikäsyrjintää on myöskin monissa tuotteissa. Meillähän on se ongelma erityyppisissä tavaramerkeissä, kaikkein klassisin esimerkki on vaikka shampoopullot, joissa kyllä tuotemerkki ja tuottaja näkyvät isolla, mutta se shampooteksti näkyy hyvin pienellä, ja ikääntyneille ihmisille, joilla lähinäkö on jo heikoilla, on tosi vaikeaa lukea, mikä on shampoota, mikä on erityyppistä body washia tai jotakin muuta geeliä. Tässä suhteessa se tuote täytyisi näkyä paremmin, käyttöohjeiden pitäisi olla selkeämmin tehtyjä ikäihmisten kannalta. Vaikkapa monien kurkkupurkkien kannetkin ovat sitten jo vaikeita ihmisille, joilla käsivoimat ovat heikompia ja huonolla tolalla. Tässä suhteessa tuotteitten ja tavarantuottajien täytyisi huomioida myöskin se, että toimintakyky ei ole kaikilla kansalaisilla sama. Tämäntyyppisestä ikäsyrjinnästä, joka tuotevalikoimassa usein näkyy, pitäisi päästä eroon.

14.17 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Tuli tuosta edustaja Kiljusen puheenvuorosta mieleen, kun hän otti ikäihmiset ja muistisairaat esille, että on tosiaan näin, että muistisairaat ovat monesti myös läheistensä kohteena. Olen työssäni tavannut hyvin usein tilanteita, joissa ikäihminen on niin sanotusti jonkun lähiomaisen, jos en nyt sanoisi ihan kaappaama, mutta melkein. Ei ole itsellä kykyä päättää enää omista asioista, on hyvin muistamaton ja toisen avun varassa, niin helposti oma eläke siirtyy suoraan läheisen tilille ja itsellä ei ole enää minkäänlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa omiin päätöksiin.

Tässä joitakin viikkoja sitten kyselin — en muista oliko kyselytunti tai joku muu — itsemääräämislain etenemisestä, ja kysyisin nyt oikeasti, että tietääkö oikeusministeri, onko sille puolelle tulossa mitään helpotusta esimerkiksi näissä holhoustoimilain edunvalvontaanmääräystilanteissa, joissa henkilö on kotona ja häntä ei saada lääkäriin. Maistraatilla, tai siis nykyisellä digivirastolla, ei ole tällä hetkellä mahdollisuutta eikä toimivaltaa määrätä henkilöä lääkärintarkastukseen, ja täällä itsemääräämislaissa olisi siihen ratkaisu. On olemassa tilanteita, jolloin me emme voi auttaa ihmistä, kun hän on sellaisessa tilanteessa, että tarvittaisiin toimivaltuuksia ja niitä ei ole. Tietysti meillä holhoustoimilain puolellakin olisi joskus tarkasteltavaa. Se on sillä lailla vähän epämuodikas laki, että siihen harvoin ollaan puututtu, mutta sielläkin olisi päivitettävää. Onko tällä puolella ministeriössä mitään mahdollisuuksia viedä asioita eteenpäin, vai meneekö nämä nyt näitten isojen hallitusohjelmassa olevien hankkeiden eteenpäin viemiseksi, kuten rikoslain uudistusten ja tämän tyyppisten asioiden?

14.18 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Minulle tuli mieleen, kun kuuntelin näitä edellisiä puheenvuoroja, että erittäin tärkeistä — arjen kannalta, arjen turvallisuuden kannalta — teemoista tässä yhteydessä olemme keskustelleet. Edustaja Kiljunen esimerkiksi hyvin tuossa vieressä äsken toi esiin ikääntyvien ihmisten ongelmia, vaikkapa sitten shampoopullon tekstien kanssa ja muuta, ja nämä ovat ihan tosiasiassa arjen ongelmia.

Puhemies! Minulla on ollut tilaisuus nyt viime aikoina moneen kertaan puhua ihmisten kanssa, viimeksi eilen kävin kansalaisten kanssa keskustelua, pitkän keskustelun kävimme ikäihmisten tunteesta esimerkiksi tänä päivänä tästä digiyhteiskunnasta ja osallisuudesta siinä. Monta kertaa on niin, että ikääntyvät ihmiset esimerkiksi näitä sähköisiä palveluita

eivät pysty samalla tavalla käyttämään kuin muut. Esimerkiksi pankkipalveluselvityksen mukaan yli 75-vuotiaista ihmisistä vain 25 prosenttia käyttää pankkipalveluissaan internetiä, ja varmasti ymmärrämme, kuinka suuri osattomuuden ja välillä pelkojenkin tunne saattaa olla näillä ihmisillä, jotka tuntevat tipahtavansa kärryiltä digimaailmasta. Siksi toivoisin, että jollakin tavalla hallitus kokonaisvaltaisesti katsoo, mitä eri sektoreilla on tehtävissä näiden asioiden — kaiken kaikkiaan näiden ongelmien, mitä täällä on tuotu esiin, samoin näiden digimaailman ongelmien ja muiden — parantamiseksi, jotta sitten pystyisimme myös tätä kautta eriarvoisuutta ja tasa-arvoa yhteiskunnassa edistämään.

14.20 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson:** Arvoisa puhemies! Itse tähän täydentävään esitykseen ei näytä olevan paljoa huomauttamista.

Edustaja Meri totesi, että nyt tässä perustuslakivaliokunta on tehnyt työnsä, ja sehän on niin, että ministerinä noudatan nyt sitä linjaa, mitä perustuslakivaliokunta on viitoittanut. Perustuslakivaliokunta on katsonut omassa lausunnossaan: ”Seuraamusmaksuasiat on käsiteltävä markkinaoikeudessa hallintoprosessuaalisessa järjestyksessä. Tämä prosessilaji vastaa muun muassa kilpailu- ja hankintaoikeudellisten seuraamusmaksujen käsittelyssä sovellettavaa oikeudenkäyntimenettelyä, ja sillä voidaan välttää elinkeinonharjoittajan oikeusturvaan ja puolustautumisoikeuksiin kohdistuvat ongelmat.” Sitten perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että tällaisen muutoksen tekeminen on edellytyksenä sille, että tämä laki voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä, ja sen takiahan tämä täydentävä esitys on täällä tänään.

Erittäin hyvää keskustelua muutenkin, ja ehkä totean sen, että minuakin huolestuttaa kovasti se, että varsinkin ikäihmiset tänä päivänä joutuvat aivan liian usein sellaiseen tilanteeseen, että esimerkiksi puhelinmyyjä soittaa ja ehkä, jos kukaan ei ole soittanut viikkoon tai kahteen, on kiva jutella jonkun kanssa ja ehkä siinä samalla sitten tulee vahingossa tehtyä jotain, mitä ei ole tarkoittanut. Sen takiahan tämä tilanne, että joskus käytetään ihmisten yksinäisyyttä tai ihmisten sairautta hyväksi ja jopa petollisessa mielessä halutaan viedä vanhusväeltä omaisuutta ja rahaa pois, on väärin. Tässä on tietenkin tärkeätä, että meillä on toimiva viranomaisyhteistyö, että poliisit toimivat, että meillä on riittävät resurssit.

Mitä tulee myös tähän kuluttajansuojaan, nythän tässä pohjalla olevassa esityksessä tuodaan huomattavia parannuksia kuluttajien oikeuksiin. Kun tämä nyt etenee tässä eduskunnassa, niin sen jälkeen, kun se on täällä hyväksytty, meillä on parempi kuluttajansuoja kuin tänä päivänä. Sen takia tämä esitys sinänsä on äärimmäisen tärkeä.

Sitten mitä tulee esimerkiksi puhelinmyyntiin ja kotimyyntiin, on olemassa myös toinen direktiivi, joka ensi vuonna tulee panna täytäntöön. Siihen liittyen minulla on myös valmiuksia oikeusministeriössä nyt katsoa selkeästi läpi, tarvitaanko muutoksia myös esimerkiksi puhelinmyyntilainsäädäntöön. Tähän saadaan varmasti palata.

Muihin tässä keskustelussa esitettyihin kysymyksiin pystyn ehkä vastaamaan sitten tämän istunnon ulkopuolella. — Kiitos.

14.24 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Edelleen toistan sen saman, mikä tässä tuli sanottua jo, että tämä hallituksen esitys on tärkeä ja hyvä ja parantaa kuluttajansuojaa. Se on sen tarkoitus. Täydennän tähän vain yhden tilastotiedon, jotta me näemme tämän digisyrjäytymisen ongelman. Yhä enemmän palveluja siirretään nettiin, ja meillä aidosti on se tilanne, että meillä on lähes 80 prosenttia yli 75-vuotiaista sellaisia, joilla ei yksinkertaisesti ole tietokonetta, ja nämä ihmisethän putoavat täysin nettipalvelujen ulkopuolelle.

Täällä edustaja Viitanen jo viittasi verkkopankkipalveluihin. On totta, että 65—75-vuotiaista 66 prosenttia käyttää verkkopankkipalveluita, kolmasosa ei käytä. Kun mennään yli 75-vuotiaisiin, ollaan juuri noissa luvuissa, mitkä edustaja Viitanen sanoi, että 75 prosenttia yli 75-vuotiaista ei käytä verkkopankkeja. Konttorit ovat kiinni. Miten me kohtelemme ikääntyneitä ihmisiä tässä suomalaisessa yhteiskunnassa? Iso ongelma — puhutaan vaikka käytävällä tästä lisää.

Puhemies Matti Vanhanen: Käytettävissä olevan ajan puitteissa vielä yksi puheenvuoro.

14.25 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! On todellakin äärimmäisen hyvä asia ja pitkään odotettu asia, että kuluttajansuoja näiltä osin meillä Suomessa vahvistuu. Nyt kun katsotaan kuluttaja-asioiden kehitystä viimeisinä vuosina, niin kun erilaiset rajat ylittävät palvelut ja sellaisten rajat ylittävien palveluiden ostot ihan tavallisten rivikuluttajienkin taholta yleistyvät, tämäkin näkökulma tulee onneksi jatkossa paremmin huomioiduksi, koska siinä näitä kuluttajariitaongelmia on myös ilmennyt, ja sitten suomalaisten viranomaisten kyky puuttua niihin on monessakin mielessä rajallinen.

Aika usein meille kansanedustajille tulee todellakin yhteydenottoja erilaisista kuluttajien kokemista vääryyksistä ja ongelmista. Tässä edellä edustaja Kiljunen mainiosti puhui ikäihmisten kohtaamista ongelmista. Aina sitten kun on yhteydessä kuluttaja-asiamieheen, usein sieltä kuluttaja-asiamiehen toimistosta todetaan, että meillä ei ole tarpeeksi resursseja, joten on mielestäni tässä salissa paikallaan pohtia myös sitä, onko kuluttaja-asiamiehellä käytössään riittävät resurssit tietysti näiden ikäihmisiä ynnä muita suomalaisia koskettavien ongelmien ohella myös ennen kaikkea näitä kansainvälisissä ostoissa tapahtuvia kuluttajaongelmia ajatellen ja siihen liittyvään neuvontaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyyskassalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.27 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Työttömyyskassalakiin nyt ehdotettavilla muutoksilla on tarkoitus ajantasaistaa sekä päivittää vuodelta 1984 olevan työttömyyskassalain säännöksiä ottaen erityisesti huomioon työttömyyskassan toiminnan sekä jäsenistön eduista huolehtimisen

näkökulma. Lakiin ehdotettavat muutokset ovat pääsääntöisesti teknisluontoisia, ja osalla säännöksistä nostetaan aiemmin työttömyyskassoille annetuissa ohjeissa ja määräyksissä olleita säännöksiä nyt lain tasolle.

Esityksessä ensinnäkin täsmennettäisiin kassan johdon sopivuutta ja ammattitaitoa koskevia säännöksiä sekä yhdenmukaistettaisiin näitä säännöksiä muun vastaavan sääntelyn kanssa. Myös kassan hallituksen jäsenyyden edellytyksiä ja kassan hallituksen sekä vastuunalaisen toimihenkilön tehtäviä ja toimintoja on tarkoitus täsmentää. Näillä muutoksilla vahvistetaan hyväksi havaittujen toimintaohjeiden ja -mallien oikeudellista asemaa ja läpinäkyvyyttä sekä siten edistetään kassan arjen toimintaa kassan jäsenten hyväksi.

Toisin kuin edellä kuvatut muutokset, seuraavia muutosehdotuksia tehdään tietoisena siitä, että niitä ei välttämättä — ja ei ehkä myöskään toivottavasti — koskaan sovellettaisi:

Ensinnäkin lailla parannettaisiin työttömien kassan jäsenten vakuuttamismahdollisuuksia työttömyyskassan purkautumistilanteessa. Tämä on tärkeä muutos, sillä nykyinen laki ei turvaa työttömän kassan jäsenen ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan maksamisen jatkumista kassan purkautumistilanteessa. Esityksellä luotaisiin työttömille kassan jäsenille mahdollisuus liittyä toiseen työttömyyskassaan kassan mahdollisessa purkautumistilanteessa, mutta näiden tilanteiden arvioidaan olevan kuitenkin erittäin harvinaisia.

Esityksellä säädettäisiin myös purkautuneen tai konkurssiin asetetun kassan varojen käytöstä. Tällä hetkellä laissa ei ole lainkaan säännöksiä siitä, mitä työttömyyskassan jäsenten jäsenmaksuista kertyneille varoille tulisi tehdä, jos työttömyyskassa purkautuu. Työttömyyskassan säännöissä tulee olla tästä määräys, mutta lailla ei säädetä edes puitteita varojen luovutuksen kohteesta. Käytännössä muutos koskisi tilannetta, jossa työttömyyskassa päättää vapaaehtoisesti purkautua, eli jos vakavarainen kassa päättäisi lopettaa toimintansa ja lopettaa työttömyyspäivärahan maksamisen jäsenilleen. Purkautuvan kassan varat velkojen ja muiden sitoumusten täyttämisen jälkeen luovutettaisiin Työllisyysrahastolle, jolloin varat otettaisiin huomioon ansioturvan rahoituksessa.

Lisäksi esityksessä esitetään poistettavaksi eräitä vanhentuneita säännöksiä ja esitetään kumottavaksi jäsenmaksun tasausta koskeva säännös.

Lain ehdotetaan tulevan voimaan vuoden 2021 alusta. Purkautuvan kassan varojen luovutusta koskevan muutoksen sekä eräiden teknisten muutosten kuitenkin ehdotetaan tulevan voimaan jo huhtikuun alusta.

14.30 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Työttömyyteen on aina varauduttava, oli sitten työntekijä tai yrittäjä, ja yrittäjien työttömyysturva on tärkeä saada myös kuntoon. Työttömyyskassalaki on tässä uudistumassa, mutta tämä ei ole kaikista suunnistaan vain semmoinen pieni tekninen muutos. Yrittäjäkassoja ei ole valtavan paljon olemassa vaan oikeastaan aika vähän, ja ne eivät todellakaan ole miljoonissa vaan ehkä kymmenissätuhansissa.

Yrittäjäkassojen roolia ei ole hirveän paljon tässä huomioitu vielä, ja on tullut palautetta tästä ja on nostettu tätä asiaa kyllä nyt esille, että jos se kassa menisi konkurssiin tai se purkautuisi, niin — niin kuin ministeri tässä äsken kertoikin — varat siirtyisivät Työllisyysrahastolle. Tämä herättää vähän kysymyksiä siitä, mikä on tämä Työllisyysrahaston rooli. Kun on yrittäjiä ja sitten palkansaajia ja tämmöisiä työttömänä olevia, niin mikä on näiden yrittäjäkassojen rooli? Kysyisin ministeriltä, onko tätä mietitty tarkemmin ja pitäisikö tähän vielä tarkemmin paneutua, koska sitä ei ole hirveän paljon nostettu, vielä ainakaan, esille.

14.32 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Pekoselle tämän hallituksen esityksen tyylikkäästä esittelemisestä. Esitellyt muutokset ovat varmasti pääsääntöisesti varsin tervetulleita ja sinänsä, kuten ministerikin totesi, teknisluontoisia, niin että ne varmasti valiokuntakäsittelyssä voivat mennä ripeästikin eteenpäin, ja ne asialliset huolet, joita tähän esitykseen liittyy, tulevat valiokunnassa varmasti sitten myös tarkasti käsitellyiksi ja sieltä saadaan hyvä mietintö eduskunnalle päätöksenteon pohjaksi.

Mutta, arvoisa puhemies, kun huomaan, että paitsi että sosiaali- ja terveysministeri on paikalla myös työministeri on paikalla, niin jos sallitte, kysyn sellaista asiaa, että kun tänään julkistettujen työttömyystilastojen pohjalta — ja tiedämme, että työllisyys tietysti on kaikkein parasta sosiaaliturvaa ja pyrimme kaikki varmasti kohti työllisyyden parantamista — monen asiantuntijan mielestä nyt on nähty työllisyyden ja varsinkin työttömyyden osalta niin sanottu rakenteellinen työttömyyden taso, ja mikäli tästä halutaan päästä sitten työllisyyden kehityksessä eteenpäin ja toisaalta vähentää edelleen työttömyyttä, tarvitaan rakenteellisia toimia, ja kun sosiaali- ja terveysministeriö on esitellyt tätä isoa sotu-uudistusta, joka on ylivaalikautinen uudistus, ja tämän yhteydessä sitten on ehkä herännyt toisaalta aiheesta mutta ehkä pääasiassa aiheettomasti huoli siitä, jäävätkö kaikki rakenteelliset uudistukset nyt odottamaan tätä sotu-uudistusta, niin voisiko ministeri ehkä vähän valottaa, mitä rakenteellisia uudistuksia ollaan työllisyyden edistämiseksi tekemässä tällä vaalikaudella?

Puhemies Matti Vanhanen: Koetaan pysyä otsikon mukaisessa asiassa.

14.34 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Reijonen otti todella tärkeän teeman esille. Yrittäjien sosiaaliturva ja yrittäjien toimeentuloturva muutenkin on Suomessa vielä, sanoisinko, riittämättömällä tasolla, ja mielestäni tässä sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa pitää tarkastella myös pien- ja mikroyrittäjien ja tietysti vähän isommankin yrityksen ja perheyrittäjien sosiaaliturvaa ja perheenjäsentenkin sosiaaliturvaa tarkemmin. Siinä on paljon kehitettävää ja eteenpäin mentävää. Jos haluamme yrittäjäystävällistä yhteiskuntaa edistää, niin on selvää, että tietty perusturva pitää yrittäjälläkin olla ja vielä nykyistä paremmin.

Mutta tähän itse hallituksen esitykseen. Tässä on todellakin hyviä työttömyyskassan jäsenen etuja ja oikeuksia vahvistavia uudistuksia, kiitos ministerille perusteellisesta esittelystä. Kun olin Opettajien Työttömyyskassan jäsen ennen kansanedustajaksi tuloa, niin pohdin usein tätä ansiosidonnaisen työttömyysturvan kokonaisuutta. On hyvä, että tätä nyt kehitetään ja tuodaan tätä lainsäädäntöä ajan tasalle, mutta itse ajattelen näin ja keskustan näkökulmastakin olemme pitäneet esillä sitä ajatusta, voisiko ansiosidonnaista työttömyysturvaa myös laajentaa ja sen kattavuutta parantaa. Mielestäni tämä olisi syytä käydä kolmikantaisesti läpi, voisiko yhä useammalla olla ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan oikeus: Nyt kun on selvää ja kuten tiedämme, niin ansiosidonnainen työttömyysturva, siihen liittyvät maksut ovat lakisääteisiä ja tämä vastuu näiden kustannusten kattamisesta on laajentunut yhä laajemmaksi osaksi suomalaisille. Siinä mielessä ajattelen, että voisi olla paikallaan käydä läpi, voisiko ansiosidonnainen työttömyysturva kuulua yhä useammalle ja laajemminkin suomalaisille.

14.36 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Tämä lakiesityshän on pitkälti sellaista lainsäädännön teknisluonteista huoltoa, jota pitää aika ajoin tehdä ja joka ei herätä suuria into-

himoja. Tässä on kuitenkin yksi sellainen muutos, johon kiinnittäisin erityisesti huomion, nimittäin tasausjärjestelmistä luopuminen.

Meidän ansiosidonnainen työttömyysturvahan on ikään kuin yhteisvastuun ja toisaalta kassakohtaisen vastuun yhdistelmä. Yhteisvastuupuolta siinä ovat edustaneet verorahoitteinen osuus ja nämä tasausjärjestelmät, ja tätä kassakohtaista vastuuta taas kassakohtaiset maksut, jotka sellaisilla aloilla, joilla työttömyysriski on korkea, ovat huomattavasti korkeammat kuin sellaisilla aloilla, joilla työttömyysriski on matala. No nyt, jos tämä tasausjärjestelmä poistetaan, se siirtää painopistettä yhteisvastuullisuudelta kassakohtaisuudelle edelleen, ja tyypillisesti nämä kassojen jäsenet, jotka ovat tässä nyt häviäjinä, ovat niitä, joidenka maksut jo entisestään ovat suhteessa heidän saamaansa vakuutusturvaan kaikkein korkeimpia, joiden työttömyysriski on keskivertoa suurempi ja joilla yleensä palkkataso on verraten matala. Sen takia minä kyllä toivoisin, että tässä nyt mietitään jotakin korvaavaa järjestelmää, joka tasapainottaisi tätä tilannetta toiseen suuntaan, koska jos me ylipäätään lähdemme siitä, että meillä on osittain yhteisvastuullinen ansiosidonnainen työttömyysturvajärjestelmä, niin ei ole reilua, että jotkut maksavat siitä niin paljon enemmän kuin toiset.

14.38 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Kuten tässä edellisessäkin puheenvuorossa kävi ilmi, niin nämä hallituksen esittämät muutokset työttömyyskassalakiin ovat pääasiassa teknisluonteisia, ja tarkoituksena on nostaa aiemmin työttömyyskassoille annetuissa ohjeissa ja määräyksissä olleita säännöksiä lain tasolle. Haluan kuitenkin nostaa omassa puheenvuorossani nyt ainoastaan yhden merkittävän asian esille.

Pidän esityksessä erityisen tärkeänä asiana sitä, että tällä esityksellä työttömyyskassan työttömien jäsenten vaikuttamismahdollisuuksia työttömyyskassan purkautumistilanteessa parannettaisiin nyt lailla, nykyinen laki kun ei turvaa kassan työttömän jäsenen ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan maksamisen jatkumista kassan purkautumistilanteessa. Kassan työtön jäsen olisi kyllä nykyisinkin oikeutettu Kelan maksamaan peruspäivärahaan, joka on kuitenkin yleensä pienempi kuin ansiosidonnainen päiväraha. Hallituksen esityksessä purkautumistilanteessa kassan työttömille jäsenille annettaisiin nyt mahdollisuus liittyä toiseen työttömyyskassaan, mikä parantaisi työttömien jäsenten taloudellista tilannetta oleellisesti.

14.39 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä on tullut esille, niin tässä on pitkälti kysymys erilaisista teknisluonteisista tarkastuksista lainsäädäntöön ja erityisesti hyvän hallintotavan mukaisesta menettelystä, mikä liittyy näitten kassojen hallintaan, mutta uutena ovat nimenomaisesti nämä kassan selvitystilaan, kassan purkautumiseen ja kassan konkurssitilanteeseen liittyvät menettelyt.

Jos ajatellaan, että nämä kassat ovat tämmöisiä yksityisoikeudellisia toimijoita, jotka hoitavat tällaista julkista tehtävää lain nojalla, niin jäin miettimään vähän samaa asiaa kuin tuossa edustaja Reijonen edellä. Eli jos on kyse selvitystilasta ja konkurssitilasta, niin yleensä siellä ei ole mitään purettavaa, mutta jos on tämmöinen purkautumistilanne, niin sitten siirretään Työllisyysrahastoon nämä varat, mitä on jäljellä. Ymmärrän sen, että kun lain pohjalta on kerätty nimenomaan työttömyyttä varten ne rahat, niin silloin tämä tietysti tuntuu loogiselta, että ne menevät sinne Työllisyysrahastoon, mutta sitten toisaalta jäin miettimään tätä juridista seikkaa, että nämä ovat yksityisoikeudellisia toimijoita, jotka ovat kuitenkin siinä kassan perustamistilanteessa voineet omilla säännöillään kirjata jotakin

sääntöihin siitä, millä tavalla purkautumistilanteessa tämmöinen mahdollinen ylijäämä tulisi käyttää. No, tämä on varmasti siellä ministeriössä selvitelty, tuleeko tässä jonkunlaista ristiriitaa, mutta ehkä täällä talossakin siinä on syytä kuulla asiantuntijoita ja pohtia, onko tämä yksityisoikeudellinen perustamisasiakirja vahvempi tämmöisessä tilanteessa.

14.41 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tästä esityksestä. Itse asiassa on aika yllättävää, että näitä täsmennyksiä tehdään vasta nyt, ja voisi sanoa, että Finanssivalvonta on ollut tehtäviensä tasalla, koska on ollut yksi niitä taustatekijöitä, joka on esittänyt näitä täsmennyksiä ja parannuksia tähän lakiesitykseen.

Jos mennään tähän substanssiin, niin meidän nykyisen kassajärjestelmän etuhan on se, että siinä tavallaan työllisyys ja työehtosopimukset kytkeytyvät toisiinsa ja näillä kassoilla, jos ne ovat liittokohtaisia, on asiantuntemusta nimenomaan tästä toimialasta, jolla ihminen on työttömänä, mutta me oikeastaan hyödynnämme aika vähän tätä asiantuntemusta esimerkiksi työnvälityksen puolella. Vaikkapa Tanskassa on esimerkkejä siitä, että siellä on työnvälittäjiä, jotka ovat liitto- ja kassakohtaisia. Kun työllisyyskeinoja mietitään, niin kannattaisi pohtia myös tätä, voitaisiinko löytää joitakin kannusteita ja mekanismeja, joilla päästäisiin hyödyntämään sitä osaamista, jota näillä toimijoilla on alakohtaisesti.

Myös minä olen huolissani tästä, mihin edustaja Kontula puuttui. Se tavallaan liittyy siihen, että meillä on aloja, joilla työttömyys ja pätkätyöllisyys vaihtelevat herkemmin kuin jossakin muualla, jotka ovat suhdanneherkempiä aloja, ja siellä usein myös työttömyys on yleisempää. Sen vuoksi on ollut, samalla lailla kuin on vaikkapa paremmin toimeentulevien ja vähän heikommin toimeentulevien kuntien välillä, tasausjärjestelmä, joka on ikään kuin solidaarisesti ottanut vastuuta näistä eroista. Nyt jos tämä poistuu, niin pitäisi ainakin seurata sitä, millaisia vaikutuksia sillä on näihin toimialoihin.

Kolmantena pointtina voisi nostaa esiin tämän yleisen yhteisen ansiosidonnaisen turvan, joka myös nousi keskustelussa esiin. Sen kustannusvaikutukset vähän riippuen suhdanteista olisivat noin 200—300 miljoonaa lisäeuroa työttömyysturvajärjestelmään, eli sillä on vaikutusta. Ja kannattaa muistaa se, että tällä hetkellä jokainen voi liittyä ansiosidonnaiseen kassaan, vaikka ei ammattiliittoon kuuluisikaan, mutta toki henkilökohtaisesti toivon, että kaikki kuuluisivat myös liittoihin.

14.43 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan aika teknisluonteisista kysymyksistä liittyen työttömyyskassojen toimintaan, mutta nyt haluan hyödyntää sosiaali- ja terveysministerin paikallaolon siinä suhteessa, että kysyisin myöskin työttömyyskassojen tehtävistä jatkossa. Nimittäin tällä hetkellähän tehtävänä on lähinnä maksaa ansioturvaa työttömyyden aikana, mutta jos mietitään nykyistä työllisyys- ja lähinnä työttömyystilannetta ja sitä, millä tavalla meidän pitäisi tarjota yksilöllisiä palveluja työttömänä oleville henkilöille, niin voisiko ajatella, että työttömyyskassoilla olisi jonkinlainen rooli tässä jatkossa? Itse mietin lähinnä sitä, että kun olen ollut pari kertaa työttömänä ja kuulun IAET-kassaan, joka on nykyään KOKO-kassa nimeltään, niin kyllä molemmilla kerroilla on ollut enemmän hyötyä siitä kassan avusta uuden työpaikan löytämisessä ja niin edelleen, auttamisessa muutenkin, kun mietin heidän rooliaan suhteessa TE-toimistoon. Eli kyllä lähtisin siitä, että heillä voisi olla jatkossa jonkinlainen rooli, koska he tuntevat asiakkaansa historian aika hyvin ja voisivat siten myöskin ihan konkreettisesti auttaa siinä työn syrjään pääsemisessä.

14.44 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Täällä minusta oikein hyvin muun muassa edustajat Berg ja Essayah ovat avanneet sitä, että kysymys on lähinnä teknisistä muutoksista, kuten ministeri täällä on kertonut, mutta sisällöllisesti tässä on tietenkin oleellinen uudistus se, että työttömyyskassan purkautumistilanteissa, konkurssissa tai selvitystilassa yksittäinen henkilö pystyy sitten jatkamaan sitä ansioturvaa.

Tämä on tärkeä uudistus, mutta tietenkään en malta olla tässä käyttämättä puheenvuoroa siitä, miten tulevaisuudessa voitaisiin tehdä ehkä laajempiakin uudistuksia tälle sektorille, ja minusta edustaja Kaumankin pohdinta oli hyvää. Pitää miettiä, miten tulevaisuudessa voisi olla ehkä suurempikin rooli näillä työttömyyskassoilla — ei välttämättä niin, että jokaisen kassan pitäisi tehdä sitä, mutta mahdollistettaisiin ehkä suurempi rooli.

Mutta sitten on tietenkin aivan oma pohdinta se, jota toivoisin itse ainakin henkilökohtaisesti, että vaikka meillä on tämmöinen järjestelmä ja sen muutokset tietenkin vievät paljon aikaa ja ovat vaativiakin, niin avoimesti tämän sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä mietittäisiin myös sitä vaihtoehtoa, että pitkällä tähtäimellä voitaisiin kehittää tätä ansioturvaa kattamaan nykyistä laajempi porukka, kuten täällä edellä edustaja Honkonenkin totesi.

Minusta tämä olisi järkevä suunta, mutta tunnustan sen, että jos tehdään tämmöisiä muutoksia tähän järjestelmään, niin se vaatii kyllä erittäin perusteellista valmistelua, pohdintaa ja myös siirtymäaikoja. Niitä ei voida yhtäkkiä tehdä, että ensi vuonna tai neljänkään vuoden päästä olisi joku järjestelmä ihan dramaattisesti toisenlainen, mutta kun näissä tehdään tämmöisiä teknisiä muutoksia, totta kai ne hyväksytään varmasti täälläkin, mutta on samalla syytä pohtia koko ajan, miten voitaisiin tätä järjestelmää parantaa, ja silloin keskiössä pitää olla nimenomaan se mahdollinen työtön henkilö tai työssä oleva henkilö, joka on kassan jäsen ja haluaa varautua työttömyyden varalle.

14.47 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Pyysin vielä toisen puheenvuoron edustaja Filatovin puheenvuoron kirvoittamana, koska hän hyvin nosti esille tämän Tanskan mallin. Kun kristillisdemokraatit tekivät tätä omaa kannustavan perusturvan sosiaaliturvauudistukseen tähtäävää mallia, niin siinä yhteydessä tuli esille juuri tämä, kuinka Tanskassa näillä työttömyyskassoilla on suuri rooli ihmisten uudelleentyöllistämisessä, ja siinä mielessä tämä ajatus, minkä edustaja Kaumakin täällä nosti esille, varmasti kannattaa nyt nostaa pöydälle, kun tätä sosiaaliturvauudistusta lähdetään pohtimaan. Ja todellakin, Tanskasta me tiedämme tämän niin sanotun flexicurity-mallin ja sen, että siellä ensinnäkin työttömyysturva on alussa korkeampi ja sen jälkeen laskee paljon jyrkemmin, mutta siihen liittyy myöskin työttömyyskassan sitoutuminen ihmisen työllistämiseen ja myöskin vahvempi tällainen, voisiko sanoa, työttömän työllistämisen eteen tehtävä työ sieltä työttömyyskassan puolelta ja asiantuntija-apu ja vastaava. Elikkä varmaan tämä kokonaisuus kannattaa kyllä pohtia ja täällä Suomessakin lähteä asiaa vielä harkitsemaan, että voisiko tässä olla kassoilla suurempi rooli, ja niin kuin edustaja Filatov hyvin totesi, siellä on varmasti paljon sellaista asiantuntemusta, mitä ei tänä päivänä tule juuri laisinkaan hyödynnettyä.

14.48 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen:** Puhemies! Kiitos, arvoisat kollegat, erittäin hyvästä keskustelusta. Tässä useampi edustaja kiinnitti huomiota tähän yrittäjäkassaan, edustaja Reijonen ensimmäisessä puheenvuorossaan ja useat muut myöskin sen jälkeen. Minusta on tärkeä huomata, että tämä kassojen varojen mahdollinen luovutus työttömyysrahaston vapaaehtoisessa purkautumisessa aktualisoituu vain kassan

omasta aloitteesta, ja kysehän on tällöin sellaisesta tilanteesta, jossa vakavarainen kassa päättää itse purkautua ja lopettaa työttömyysetuuksien maksamisen kassan jäsenille. Koska näitä yrittäjäkassoja on vain yksi, tilanne olisi kassan jäsenten kannalta hyvin epätoivottava. Kyse ei ole tällöin suoraan omaisuudensuojaan puuttumisesta, koska aloite varojen luovutukselle tulee kassalta itseltään, mutta kyse ei myöskään ole varojen kaappaamisesta. Mutta niin kuin edustaja Essayahkin totesi, tähän on syytä kiinnittää huomiota ja erityisesti eduskunnan perustuslakivaliokunnassa. Haluan kuitenkin sanoa, että tämän pykälän soveltaminen on todennäköisesti hyvin epätodennäköistä, mutta pykälällä kuitenkin turvattaisiin sitä varojen käytön tarkoitusta, jota varten ne varat on kerätty.

Edustaja Autto puhui työllisyydestä ja sosiaaliturvan uudistamisesta. Ehkä siltä osin sanon vain tuohon sosiaaliturvan uudistamiseen liittyen, mihin tässä monikin puhuja kiinnitti huomiota, että sosiaaliturvan uudistus on jaksotettu kahdelle vaalikaudelle, mutta sieltä voidaan tuoda esityksiä ja toimeenpanna niitä myöskin siinä matkan varrella. Tarkoitus ei ole rakentaa kahdeksaa vuotta isoa uudistusta, joka yhtäkkiä toimeenpannaan, eli heti voidaan laittaa sieltä eteenpäin näitä esityksiä.

Useammassa puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota tähän oikeuteen ansiosidonnaiseen. Tästähän on hallitusohjelmassa kirjaus, elikkä yleisestä ansiosidonnaisesta tullaan tekemään selvitys ja hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti.

Sitten tähän jäsenmaksun tasauksen poistoon, mihin muun muassa edustajat Kontula ja Filatov kiinnittivät huomiota: tämä ehdotus perustuu työmarkkinajärjestöjen kesäkuussa 2019 tehtyyn aloitteeseen valtiovallalle, ja uudistuksen vaikutuksia on kyllä syytä seurata tarkoin erityisesti niiden alojen osalta, joissa työttömyys on esimerkiksi suhdannesyistä muita suurempaa. Tämmöinen tausta tällä on.

Sitten tässä käytiin myös hyvää keskustelua työttömyyskassojen roolista, ja minusta työttömyyskassojen roolia palveluiden tarjoamisessa on syytä myöskin pohtia tulevaisuudessa. Varmasti on myöskin syytä huomioida palveluiden saatavuus, ja siksi pidän kuitenkin aika ilmeisenä, että TE-toimistojen rooli tulee olemaan keskeinen. Mutta kuten edustaja Essayah hyvin totesi omassa puheenvuorossaan, sosiaaliturvan uudistusta pohtiva komitea on se, jossa tätäkin asiaa on syytä pohtia. Olen erittäin iloinen siitä, että saadaan tämä komiteatyö pian vauhtiin ja käyntiin ja pohtimaan uudistusta tarkemmin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 12/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.52 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia. Esitys koskee työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää, joka muodostuu henkilöasiakasrekisteristä, työnantajarekisteristä ja palveluntuottajarekisteristä. Esitys koskee myös työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa, niin sanotussa TYP-toimintamallissa käytössä olevaa monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriä — jota kutsutaan TYPPI-rekisteriksi — joka on henkilöasiakasrekisterin osarekisteri.

Henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö on olennaisesti muuttunut EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen tultua voimaan toukokuussa 2018. Nykyiset TE-toimiston asiakastietojärjestelmää koskevat säännökset eivät kaikilta osin ole yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia, ja näin ollen tämän lain kautta säännöksiä tullaan muuttamaan.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle asetetaan vastuita ja velvollisuuksia, eli rekisterinpitäjä vastaa siitä, että tietosuoja-asetuksessa säädettyjä henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita on myös noudatettu. Rekisterinpitäjäksi tulee osoittaa sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet.

Nyt voimassa olevan lain mukaan työ- ja elinkeinoministeriö ja TE-toimistot ovat asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjiä. Käytännössä kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriön puolesta rekisterinpitäjän tehtäviä on jo pitkään hoitanut niin sanottu KEHA-keskus, joka on ely-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus. Ministeriö vastaa ainoastaan asiakastietojärjestelmän strategisen tason ohjauksesta ja seurannasta. Näin ollen, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei enää ole tosiasiallista roolia asiakastietojen käsittelyssä, tässä esityksessä ehdotetaan, että KEHA-keskus ja TE-toimistot olisivat TE-toimiston asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä. Rekisterinpitäjien keskinäisen vastuunjaon mukaan KEHA-keskus vastaisi yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetusta sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta, henkilötietojen käsittelyn turvallisuudesta ja tietojärjestelmän tietoturvallisuudesta.

Työhallinnon henkilöasiakkaiden tiedot ovat julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä tietoja. Tästä syystä onkin hyvin tärkeää turvata henkilötietojen asianmukainen käsittely julkisissa työvoima- ja yrityspalveluissa ja monialaisessa yhteispalvelussa. Nyt voimassa olevia säännöksiä näin ollen täsmennettäisiin ja täydennettäisiin siten, että laissa säädettäisiin kattavasti asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksista.

Esityksessä ehdotetaan, että KEHA-keskus myöntäisi hakemuksesta käyttöoikeuden asiakastietojärjestelmään ja asiakastietojärjestelmän käyttö edellyttäisi aina henkilökohtaista käyttöoikeutta. Laeissa säädettäisiin yksityiskohtaisesti, mihin tehtäviin käyttöoikeus voitaisiin myöntää. Käyttöoikeus olisi rajattava sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoltaan siihen, mikä on henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämätöntä.

KEHA-keskus vastaisi käyttöoikeuksien hallintaan ja lokitietojen keräämiseen liittyvistä tehtävistä. KEHA-keskuksen olisi poistettava käyttöoikeus, jos myöntämisen edellytykset eivät enää täyty tai jos asiakastietojärjestelmään tallennettuja tietoja on käsitelty säännösten vastaisesti. Käyttöoikeutta olisi muutettava, jos myönnetty käyttöoikeus ei enää vastaisi sitä tarkoitusta, johon se on myönnetty.

Näiden tallennettujen tietojen säilyttämistä koskevat määräajat myös yhtenäistettäisiin, ja kokonaissäilytysaikaa lyhennettäisiin viidestä vuodesta neljään vuoteen. KEHA-keskuksen olisi pääsääntöisesti poistettava tiedot asiakastietojärjestelmästä, kun asiakkuuden päättymisestä on kulunut neljä vuotta. — Kiitos.

14.57 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä Euroopan unionin tietosuoja-asetus on todellakin monella eri hallinnonalalla johtanut toimenpiteisiin, ja täytyy sanoa, että en näihin seurauksiin siltä osin ole ollut kauhean tyytyväinen, koska varsinkin monet kolmannen sektorin toimijat — yhdistykset, kansalaisjärjestöt — ovat joutuneet vaikeuksiin näitä tietosuoja-asetuksen vaatimuksia täytettäessä.

Mutta mitä tulee näihin työllisyyspalveluihin ja tähän henkilötietosuojaan ja näihin rekistereihin, niin tämä asiakastietojen luovuttaminenhan on jo pitkään puhuttanut aika paljon tässä kentässä, ja itse tapasin tuossa hetki sitten keskisuomalaisen pikkukaupungin työllisyysyksikön henkilöstöä. Nyt kun tässä viime vuosina vastuu näistä työllisyyspalveluista on yhä enemmän toisaalta lipunut sinne kuntiin mutta myös tämän hallituksen mainion hankkeen, tämän työllisyyskokeilun, kautta nyt sitten moni kunta saa ihan konkreettisesti vastuulleen nämä työllisyyden edistämistä koskevat palvelut, niin minun mielestäni tämä kysymys on entistä ajankohtaisempi. Nämä työllisyyspalvelun ammattilaiset, keitä tapasin, sanoivat ihan suoraan, että syy meille — tälle kunnalle — hakeutua tähän työllisyyskokeiluun, on se, että TE-toimistosta näitä asiakastietoja ei ole saatu siinä määrin, että olisi pystytty sitten näiden henkilöiden työllistymistä edistämään. Eli se yhteistyö kuntien ja työvoiman ja elinkeinotoimistojen välillä ei ole toiminut vielä riittävän hyvin. Kun ministeri on paikalla, niin mielelläni kuulisin tästä näkökulmasta hieman lisää, että kuinka nyt sitten tässä uudessa työllisyyskokeilumallissa tämä asia hoituu ja kuinka voitaisiin jatkossa paremmin edistää tätä tiedonsaantia, jotta oikeasti sitten saataisiin niitä suomalaisten työttömien ja työnhakijoiden palveluita hoidettua hyvin ja uutta työtä aikaiseksi.

14.59 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Tämäkin lakiesitys sisältää pääosin tavanomaista lainhuoltoa, ja sinällään uudistukset ovat varsin kannatettavia, joskin tietysti herää kysymys, tarvitaanko EU kertomaan Suomelle, että myös työttömien terveystiedot pitää lokittaa, kun kaikkien muiden terveystiedot on lokitettu jo vuosikausia sitten.

Se, mihinkä kiinnitin tässä kuitenkin jälleen kerran huomion, on kysymys automatisoidusta päätöksenteosta. Hallituksen esityksen mukaan digitaalisen palvelutarpeen arvioinnit ja työllisyyssuunnitelmat poistettiin perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen esityksestä johtuen siitä, että katsottiin paremmaksi odottaa yleisiä linjauksia siitä, miten automatisoitu päätöksenteko on toteutettavissa perusoikeusturvallisesti.

No, me tiedämme, että työmarkkinoiden liikkuvuus lisääntyy koko ajan ja digitalisoituminen lisääntyy työmarkkinoilla koko ajan, mikä tarkoittaa sitä, että on aika kova paine siihen, että myös meidän työvoimapalvelumme pystyisivät käyttämään, ihan erilaisella volyymilla kuin tällä hetkellä, myös automatisoitua päätöksentekoa. Kysehän ei ole tietenkään vain työvoimapalveluista, vaan kysymys on myös meidän sosiaaliturvan järjestämisestä, meidän verotuksen järjestämisestä, monista muista asioista meidän hallinnossamme. Ja tämän takia käyttäisin nyt tämänkin tilaisuuden kiirehtiäkseni oikeusministeriössä toivoakseni käynnissä olevaa selvitystä automatisoidun päätöksenteon ehdoista ja edellytyksistä, jotta me saisimme siirrettyä meidän viranomaiskäytäntömme sellaiselle tasolle, mitä tämä aika ja teknologian kehitys vaativat.

15.01 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Niin kuin täällä on jo todettu, tämä muutos on kovin tekninen ja lähtee Euroopan unionin vaatimuksista.

Mutta tässä yhteydessä haluan kysyä ministeriltä sellaisesta ajankohtaisesta lakihankkeesta kuin työllisyyden kuntakokeilut liittyen tähän tiedonsaantioikeuteen. Edustaja Honkonenhan tämän jo nosti täällä debatissa esille. Koska kunnallahan ei ole tällä hetkellä edes oikeutta saada henkilötietoja TE-toimiston asiakastietojärjestelmästä, ja kun jatkossa osassa kuntia työttömien työnhakijoiden työllistäminen siirtyy todellakin sinne kuntien vastuulle näiden kuntakokeilujen kautta, niin nyt kun ministeri on tässä salikeskustelussa läsnä, kysyn ministeriltä: onko tai onhan tarkoitus säätää erikseen kuntakokeilulain yhteydessä säännöksiä, jotka muuttaisivat nykytilannetta kuntien oikeudesta saada tietoa TE-toimiston asiakastietojärjestelmästä, koska sehän on välttämättömyys sen jälkeen, kun nämä kuntakokeilut ensi syksystä käynnistyvät kunnissa?

15.02 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Tässä todellakin käsitellään nyt tietosuojan vaikutusta työllisyys- ja yrityspalveluihin. Vierastan itse hieman sitä menettelyä, että täysin mielivaltaisesti laajennetaan tätä salikeskustelua hyvin kauas käsiteltävästä aiheesta, mutta olen kuitenkin sitä mieltä, että kun nyt otsikossa on tämä yritys- ja työvoimapalvelut, niin silloin voi tähän asiaan myös pikkuisen yleisempää näkemystä esittää.

Mehän saimme juuri tuoreet työllisyysastetiedot tammikuulta, ja luku oli 72,1. Jotta sitä voisi havainnollistaa, niin vuosi sitten tammikuussa vastaava luku oli 70,6, vuonna 18 tammikuussa 69,3, vuonna 2017 tammikuussa 67,0 — ja joudumme menemään aina vuoden 1990 tammikuuhun, jotta saisimme korkeamman luvun kuin tämä nykyinen. Silloin se oli 72,9, josta se kyllä sitten vuoteen 93 vajosi silloisen laman vaikutuksesta alle 60 prosenttiin.

Työllisyys on tietysti aivan olennainen kysymys ja työllisyyspalveluilla ja yrityspalveluilla on oma roolinsa, mutta jos yhteen minuuttiin yrittäisi tiivistää, mikä on se kokonaiskuva, niin kyllähän siinä kaikkein tärkeimmällä sijalla on tietenkin suhdannekehitys. Me kaikki tiedämme, että nyt kansainvälisessä suhdanteessa on huolestuttavia piirteitä, enkä viittaa vain tähän viimeaikaiseen koronaepidemiaan vaan jo pidemmän aikaa näkyvissä olleisiin asioihin. Tällä hetkellä myönteinen työllisyyskehitys tapahtuu pitkälti kotimaisen kysynnän varassa. Siihen taas vaikuttavat ihmisten käteen jäävät tulot, on sitten kysymys eläkkeestä tai vaikkapa palkkatuloista ja muista tuloista. Mutta oli suhdanne hyvä tai huono, niin tietysti olennaista on kilpailukyky, koska sillä me tietenkin suhteessa kilpailijoihimme saamme joko etua tai haittaa. Ja kilpailukyvyssä olennaisinta on meidän innovaatiokykymme, ja se taas on yhteydessä meidän osaamiseemme.

Sitten tulemme oikeasti näihin työllisyys- ja yrityspalveluihin, joilla yritämme ratkaista tätä kohtaanto-ongelmaa. Nythän me olemme sikäli huolestuttavassa tilanteessa, että maassa on yhtä aikaa työvoimatarvetta ja itse asiassa suhteellisen korkea, 6,7 prosentin työttömyys, vaikka tämä työllisyysastekin on hyvä. Tässä mielessä kaikki se, mitä voidaan nyt tehdä kuntakokeilujen tai vaikkapa automatisoidun tiedon avulla, mistä tässä on kysymys, on olennaisen tärkeätä, ja siinä mielessä tämä sinänsä tekninen lakiuudistus tässä on tietenkin omalla tavallaan askel eteenpäin.

15.05 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Täällä edustajat Honkonen ja Taimela ovat nostaneet esille hyvin kuntien problematiikkaa, mikä tällä hetkellä on siinä, että halutaan tarjota työttömille erilaisia palveluja, elikkä TE-keskuksista ei saada tietoja oman kunnan

työttömistä. Huoleni on sama kuin täällä kollegoilla, elikkä että nyt kun sitten tämä kuntakokeilu todellakin käynnistyy — tietysti olisi toivonut, että se jo tässä keväällä olisi käynnistynyt, mutta jos se sinne syksyyn siirtyy, niin käynnistyy sitten silloin — siinä vaiheessa on ihan välttämätöntä, että kunnat saavat tiedon niistä työttömistä, keitä sillä alueella on. Itse asiassa jos ajatellaan kuntien näkökulmasta, jotka joutuvat sitten pitkäaikaistyöttömistä Kela-sakkoja maksamaan, olisi äärimmäisen tärkeää, että siinä vaiheessa olisi mahdollisuus saada tieto siitä, ketkä ovat tipahtamassa pitkäaikaistyöttömyyteen, jolloinka kunta olisi valmiina antamaan sitten niitä palveluita ja tukitoimia. Sitä kautta, totta kai, sitten kunnalle se olisi vähemmän rahanmenoa, mutta ennen kaikkea se olisi inhimillisesti oikein auttaa niitä ihmisiä ennen kuin tullaan siihen tilanteeseen, jossa sitten myöskin heidän toimeentulonsa heikkenee työttömyysturvaetuuden pienentyessä. Siinä mielessä tämä kysymys on ihan keskeinen, että onhan tällä uudistuksella nyt tarkoitus myöskin parantaa kuntien mahdollisuutta.

Kuuntelin ministerin puhetta, ja totesitte KEHA-keskuksesta, joka antaisi näitä käyttöoikeuksia. Ilmeisesti tämä on nyt sitten tässä laissa se toimija, joka kunnillekin pystyisi antamaan nimenomaisesti nämä tarvittavat tiedot.

Viime syksynä, vai toissa syksynä, Pohjois-Karjalassa Juuan kunnanjohtaja Markus Hirvonen, joka on mopomiittien ja monien muittenkin hyvien ideoitten isänä kunnostautunut, ihmetteli sitä, että kun kunnassa järjestetään rekrymessut ja oli ajatuksena, että nyt sitten pistetään yrittäjät kohtaamaan työttömien kanssa, niin se kilpistyy siihen, että he eivät saa tarvittavia tietoja niistä työttömistä, joita kunnan alueella on. Onhan tämä ihan käsittämätöntä, että meillä ikään kuin tietosuojalla suojellaan sitä, että työtön ihminen ei saa niitä palveluita, joita hän tarvitsisi ja joita kunta mielellään hänelle olisi tarjoamassa.

15.08 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty monia hyviä puheenvuoroja. Niistä aloittaisin edustaja Essayahin äsken käyttämästä puheenvuorosta. Onhan ei pelkästään kuntakokeiluja silmällä pitäen vaan ymmärtääkseni myös niitä erilaisia palveluja silmällä pitäen, mitä kunnat voisivat ja mitä niiden tulisi tarjota työttömille ja varsinkin pitkäaikaistyöttömille, välttämätöntä ja vähintään hyödyllistä, että kunnalla ja kunnassa olisi tieto näistä pitkään työttömänä olleista henkilöistä. En ymmärrä sitä ajattelua, että aivan erityisesti pitää suojella, että tieto ei mene vaitiolovelvollisilta viranomaisilta toisille vaitiolovelvollisille viranomaisille, koska ovathan esimerkiksi kunnan sosiaalitoimessa olevat viranomaiset aivan yhtä lailla vaitiolovelvollisia kuin esimerkiksi työvoima- ja elinkeinopuolella olevat viranomaiset.

Myös edustaja Kontula käytti erittäin hyvän puheenvuoron, ja on ilo tällä kertaa olla hänen kanssaan samaa mieltä nimenomaan tästä automatisoidusta päätöksenteosta ja sen kiirehtimisestä. Tässähän kävi niin, että Maahanmuuttoviraston automatisoitua päätöksentekoa koskevan lakiesityksen yhteydessä perustuslakivaliokunta totesi, että me tarvitsemme yleislain, jossa laajemmin näitä automatisoidun päätöksenteon ehtoja ja edellytyksiä asetetaan. Nyt tätä yleislakia todellakin toivottavasti siellä oikeusministeriössä kiirehditään, koska muun muassa verottaja on sanonut, että he tarvitsevat huomattavan määrän lisää väkeä töihin, jos eivät voi käyttää nykyiseen tapaan automatisoitua päätöksentekoa, joka ilmeisesti nykytulkinnan mukaan on jonkin verran ongelmallinen nykylainsäädännön kannalta.

Halusin vielä erikseen korostaa sitä, että mielestäni hallitus on tehnyt hyvää työtä työvoimapalvelujen kehittämisessä ja siinä, että työvoimahallinnolle on annettu lisää voima-

varoja. On todellakin välttämätöntä ja tuloksellista, että työttömistä, varsinkin pitkään työttömänä olleista henkilöistä, voidaan ottaa niin sanotusti koppi ja tarjota heille henkilökohtaisempaa palvelua ja katsoa tarkemmin, minkälaista palvelua he nimenomaan tarvitsisivat, jotta voisivat työllistyä.

Tähän loppuun on hyvä yhtyä edustaja Lindénin näkemykseen siitä, jos oikein ymmärsin, että näiden hyvien työvoimahallintoon tehtävien uudistusten lisäksi aivan oleellisia ovat monet muut toimenpiteet, joilla pystytään työllisyyttä parantamaan ja joita edelleen hallitukselta odotetaan.

15.11 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Zyskowicz kiitti tuossa hallitusta työllisyyspalveluihin panostamisesta, ja minusta on hyvä jatkaa näin viikon aluksi tätä kiitoslinjaa. Tämä hallitus — kuten myös edellinen keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten hallitus — on ymmärtänyt, kuinka tärkeää tämän maan tulevaisuudelle on se, että työllisyyspalveluihin panostetaan.

Euroopan unionin tietosuojadirektiivissä on paljon haasteita erityisesti kolmannelle sektorille, niin kuin täällä on aiemmin todettu, mutta myös paljon mahdollisuuksia. Mitä tulee työllisyyspalveluihin, niin olen varsin tyytyväinen siihen, että näiden tietovarantojen avaamiseen nyt panostetaan ja tiedostetaan se, että paitsi TE-toimistot ja kaupungit ehkä tulevaisuudessa myös joku muu, kolmannen sektorin toimija, hyötyvät siitä, kun tieto liikkuu nopeammin ja työn tarjonta toimii ja toisaalta myös työntekijät kohtaavat paremmin.

Samaan aikaan on tärkeää, että pidetään huoli tietoturvasta, ei anneta toisaalta liikaa tietoa mutta ei myöskään pimitetä tietoa, ja kuten täällä aiemmin todettiin, niin kyllä sen tiedon kuvittelisi voivan kulkea vaitiolovelvollisten viranomaisten välillä. Tässähän keskeistä on paitsi turvata yksilön tietoturva — antaa tietoja silloin, kun niitä kuuluu antaa, mutta toisaalta myös suojata ihmisten omaa dataa — niin ymmärtää myös se työvoiman tai pikemminkin tämän nykytilanteen muutos — ihmisen tarve saada työtä, olla töissä, taas ehkä joutua työttömäksi tai muu elämäntilanteen muutos — jolloin me tarvitsemme nopeampaa datan liikkumista. Tässä olen kyllä tyytyväisenä pannut merkille, että ministeri ja hallitus ovat tiedostaneet tämän asian ja että nyt vihdoin ja viimein panostetaan tähän, niin että meillä rajapinnat rikkoontuvat samalla, kun pidetään yksilön omasta suojasta huolta.

15.13 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos tästä esityksestä ministerille, esittely oli hyvä.

Itsekin pyysin puheenvuoron oikeastaan tämän kuntakokeilun vuoksi, koska tämähän ei nyt laajenna tiedonsaantioikeutta kuntiin vaan lähtee siitä, että itse asiassa kerätään se oikeus. Kun tällä hetkellä elyt ja TE-toimistot ovat voineet antaa käyttöoikeuden näihin tietoihin, niin nyt se menee KEHA-keskukseen ja KEHA-keskus on se, joka voi antaa sen tieto-oikeuden, ja se voidaan antaa eteenpäin, jos siellä on toimeksianto, joka tulee KEHAlta, elyltä tai TE-toimistolta. Elikkä tässä on aikamoinen prosessi, ja kun tiedämme, että monta kertaa tällaiset luvat tuppaavat viipymään, jos resursseja ei ole riittävästi, niin toivon, että ministeriö ottaa erityishuolekseen huolehtia sen, että tässä ei käy niin. Sinänsä on perusteltua, että KEHA-keskus pitää rekisteriä ja myöntää ne luvat, koska silloin se voi tehdä myös rekisterinpitäjän velvoitteet paremmin kuin silloin, jos ne olisivat kaikissa TE-toimistoissa tai muualla.

Sitten kun kuntakokeilu tulee, niin toivon, että siinä yhteydessä aidosti mietittäisiin, ketkä ovat ne henkilöt, joille nuo tiedot pitää antaa, koska tiedämme, että se sujuvoittaisi pal-

velua — tässäkin salissa on nyt käytetty niitä esimerkkejä — sujuvoittaisi palvelua monta kertaa, jos tiedot olisivat kunnassa myös niillä ihmisillä, jotka työttömien kanssa askaroivat.

Samaan aikaan on äärimmäisen tärkeää pitää huolta tietosuojasta. Itselleni oli yllätys esimerkiksi se, että jos käy VR:n sivuilla ja ostaa sarjalipun numerolla, niin ne tiedot lähtevät amerikkalaiselle huutokauppaajalle, joka sitten käy mainoskauppaa niillä tiedoilla, vaikka kyse on meidän VR:n sivustosta. Monta kertaa täällä taustalla tapahtuu sellaisia asioita, mitä me emme huomaakaan, ja kun TE-hallinnon palveluja kehitetään enemmän sähköiseksi, niin on äärimmäisen tärkeää turvata se, että yksilön tiedot säilyvät siellä, missä niiden tiedetään olevan, eivätkä ne lähde maailmalle erilaisiin, joskus epämääräisiinkin käyttötarkoituksiin.

15.15 **Piritta Rantanen sd:** Herra puhemies! Tässä edustaja Filatov ansiokkaasti kertoikin siitä, kuinka ongelmallinen tämä prosessi monesti osaa olla. EU:n tietosuoja-asetus on luonut meille monenlaisia mutkia, ja toivottavasti ne jossakin kohtaa saadaan suoriksi niin, että siitä aidosti olisi etua meille näissä työllistämispalveluissa.

Sellaisen seikan haluaisin kuitenkin tähän keskusteluun vielä tuoda lisää, että meillähän on sekä viranomaisilla että työttömillä työnhakijoilla sekä oikeuksia että velvollisuuksia, ja toivottavasti ne tässä kokonaisuudessa otetaan huomioon niin, että tämä koko prosessi olisi joustava ja tarkoituksenmukainen.

Kuntakokeiluihin on tässä muutamaankin kertaan viitattu. Itse tulen tuolta Keski-Suomesta Jämsän kaupungista, jossa on tämä yhteisyritys sote-palveluissa kaupungin ja yksityisen yrityksen kanssa tehty. Siellä olemme törmänneet tähän samaan tiedonsaantioikeusasiaan muutamankin kerran: sopimuksessa yhteisyritystä on velvoitettu työllistämisvelvoitteella, mutta tietojapa ei sitten olekaan saanut antaa siitä, ketä mahdollisesti voisi työllistää ja monta muuta mutkaa. Toivottavasti tässä moninaisessa ongelmien kentässä otetaan huomioon myös tämä meidän moninaistuva yksityisten kanssa tehtävä yhteistyö ja se tiedonsaanti siinä. Yhteinen tavoitteemme on varmasti se, että ihmisiä saadaan työllistettyä, ja toivottavasti sellaisia raja-aitoja ei tule lisää meidän omasta toimestamme, että tätä tiedonsaantia ei voitaisi sujuvasti jatkaa.

15.16 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Joudun nyt olemaan lähestulkoon kaikkien edellä puhuneiden kanssa eri mieltä. Minun mielestäni kuntien tiedonsaantiongelma on ongelma vain, jos halutaan tehdä hallintoa yli ja ohi ihmisten. Jos henkilöltä itseltään kysytään, saako sinun tietosi antaa tälle ja tälle taholle, hän voi sen suostumuksen antaa, eikä siinä ole mitään ongelmaa. Ongelma syntyy vain silloin, jos ei haluta tavata ihmisiä, keskustella ihmisten kanssa, tehdä heihin kohdistuvaa työtä yhdessä heidän kanssaan. Tällaisen hallintokulttuurin minä mieluummin näkisin kuuluvan historiaan kuin että sitä erityisesti kannustetaan ja edistetään.

Jos nyt ongelma on se, että rekrymessujen ilmoitusta ei saada työttömille kunnassa toimitettua, niin kyllä minä kovasti ihmettelen. Se on yksi puhelinsoitto TE-toimistoon, missä se kestää 10 minuuttia siltä virkailijalta, että hän lähettää tekstarilla kaikille alueen työttömille tiedon niistä rekrymessuista. Jos hän ei sitä tee, hän ei tee duuniaan kunnolla, koska se on aivan TE-toimiston ydintehtävää lähettää ilmoitus, jos rekrymessut alueella on. Jos nämä ovat ne ongelmat, mihinkä törmätään ilman tiedonsaantioikeuksia, niin kyllä se ongelma on enemmän ihan jossain muualla kuin niissä tiedonsaantioikeuksissa.

Jos minä henkilökohtaisesti sairastuisin vaikkapa diabetekseen, mikä on sellainen tieto, joka voi löytyä minun työvoimapoliittista tiedoistani, niin en minä haluaisi minun Tampereella sosiaalityöntekijänä toimivan siskoni tai minun kirjastonhoitajaäitini käyvän katsomassa sitä mistään rekisteristä, vaan minä haluaisin kertoa itse sen asian heille. Meillä on näissä rekistereissä niin paljon ihan yksityisyydensuojan ydinalueelle kuuluvia asioita, että on täysin perusteltua, että niitä suojataan silloinkin, kun kysymys on vaitiolovelvollisista viranomaisista, koska me tiedämme — tämä on moneen kertaan testattu asia, meillä on lukuisia esimerkkejä lähtien Mika Myllylän keissistä — että nämä vaitiolovelvolliset viranomaiset ovat ihan yhtä lailla uteliaita ihmisiä kuin muutkin. Sitten, kun me olemme jossain pienessä kunnassa, jossa on ehkä kaikkiaan 5 000 tai 10 000 asukasta, niin aivan varmaan joku sinun anoppisi tai ex-tyttöystäväsi on siellä kunnalla töissä ja seuraa sieltä sinun asioita.

Eli mieluummin suhtautuisin tähän tietojenvaihtoon pidättyväisesti ensinnäkin sen takia, että tietojenvaihtoa ei tarvita, jos ihminen itse on toiminnan keskiössä, ja toiseksi sen takia, että myös virkamiehet ovat ihmisiä. Ja ainakin niin kauan, kun se lokitus ei hyvin toimi, niin kauan tässä ei ole tarvetta laajennuksiin.

15.19 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tällaisia työllistymistä edistäviä lakiesityksiä tulee hallitukselta, ja toivoisin niiden tulevaisuudessa olevan entistäkin tehokkaampia. Tämäkin on hyvä esitys, ja uskoakseni hallitus parantaa juoksuaan koko ajan.

Tärkeää olisi huomata kaikissa tulevissa toimissa, myös tässä ensi syksynä alkavassa työllisyyden kuntakokeilussa, että kunnat ovat aidosti ja erittäin vahvasti oman alueensa työllisyyden edistäjiä. Kyllä sitä määräysvaltaa ja tukea pitää sinne kuntaan tulla. En usko, että keskusjohtoisesti päästäisiin sen parempiin tuloksiin. Onhan sitä toki jo kokeiltu, mutta vielä ei ole sen kummempia tuloksia saatu kuin mitä tähän asti on nähty. Tärkeää olisi nyt huomata valtionhallinnossa se, että meillä on kunnissa eri yrittäjillä valtava määrä erilaisia yrityshankkeita. Näihin panostaminen ja niiden liikkeelle saanti olisi se aito keino, jolla luodaan aitoja uusia työpaikkoja. Jokainen meistä tietää sen, että verovaroilla tehdyt työllistymistoimet ovat yleensä määräaikaisia. Totta kai niilläkin on oma arvonsa, en niitä väheksy, mutta että saataisiin sellainen pöhinä päälle, että nämä yritykset tekisivät aitoja työpaikkoja. Esimerkiksi uusiutuvan energian puolella meillä on cleantechiä, vaikka mitä. Siellä on yrittäjillä tuhansia ideoita — tiedän omista ystävistäni ja tuttavistani, joilla on monia hyviä yritysideoita. Niille pitää saada valtion asianomaiset tuet ja ennen kaikkea byrokratia purkaa niin, että luvat tulevat ja hankkeet pääsevät liikkeelle. Siellä miljardien investoinnit tällä hetkellä odottavat oikeita päätöksiä. Toivonkin, nyt kun ministeri on paikalla, että tähän saataisiin nopeasti edistystä, tähän noidankehään, jossa investointeja ei tule sen tautta, kun byrokratia vaatii omat kukkasensa, eikä investointeja ja rakentamista tapahdu.

Toinen asia sitten: nyt on puhuttu paljon työvoiman saannista Suomeen, ulkomailta tulevasta työvoimasta, kun meillä on valtava työvoimapula kuitenkin, vaikka meillä on työttömiä. Meillä on ensi kesänä edessä aika, jolloin muun muassa mansikkapelloilla ja monilla muilla sellaisilla aloilla työvoiman saanti on äärimmäisen vaikeaa kotimaisilta työmarkkinoilta. Kysyn nyt, kun ministeri on paikalla: Miten tällä alalla saataisiin niitä työlupamenettelyjä nopeutettua? Miten me saamme ne kotimaiset tuotteet sieltä pellosta ulos — marjat, hedelmät, mitä sieltä nyt poimitaankaan ja tehdään monta, monta muuta työtä — näi-

hin kun ei työvoimaa Suomesta saa? Miten tätä nyt ollaan nopeutettu, että saataisiin nämä kotimaiset marjat liikkeelle? Koska jos me emme saa niitä liikkeelle, sehän johtaa sitten siihen, että meidän jalostus ei toimi ja pahimmillaan alamme tuoda niitä samoja tuotteita ulkomailta. Ulkomailta tuoduissa tuotteissa on vain se ero, että niissä on pikkusen enemmän ryyditystä erilaisten torjunta-aineiden muodossa.

15.22 **Lulu Ranne ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskoselle totean, että olemme varmaan tässä aivan samoilla linjoilla, että uusia työpaikkoja nimenomaan yksityiselle sektorille. [Hannu Hoskonen: Niinhän minä sanoin!] Eli tässä täytyy keskittyä kaikissa työllisyystoimissa siihen, että ei paisuteta julkista sektoria vaan luodaan uusia työpaikkoja yksityiselle puolelle.

Täällä salissa on nyt hehkutettu kovasti näitä hallituksen työllisyystoimia ja todettu, että sujuva tiedonkulku on tärkeää. Kyllä, on hyvä, että kunnille nyt myönnetään näitä oikeuksia valtionhallinnon tietojärjestelmiin, mutta tietojärjestelmät eivät ole hyödyllisiä, jos ne eivät toimi. Toivottavasti hallitus on nyt tietoinen siitä, että nykyisissä järjestelmissä — Valtori, KEHA — on valtavan suuria ongelmia ja että nykyisellään julkishallinnossa, erityisesti nyt täällä valtiolla, valtavasti hukataan työaikaa, hukataan resursseja ja hukataan asiakkaitten aikaa siinä, että järjestelmät eivät toimi. Siis tämä on aivan valtavan suuri ja kallis olio, joka meillä on tällä hetkellä valtionhallinnon tietojärjestelmissä, ja toivottavasti nyt hallitus puuttuu tähän. Ne siis hidastavat työntekoa ja ovat työttömille, meidän asiakkaillemme, aivan valtavan ongelmallinen asia.

Sitten vielä kuntakokeiluista sen verran, että kuntakokeiluhan ei saa missään nimessä paisuttaa julkista sektoria. Tällä hetkellä on suuri riski, että me rakennamme TE-palveluille rinnakkaista kokeilupuuhastelua kuntiin, kun meillä on myöskin kuntien yhtiöt ja meillä on myöskin ulkoisia palveluntuottajia. Tässä on suuri riski, että tästä syntyykin suuri sillisalaatti.

Toivottavasti olen väärässä, ja toivottavasti hallitus puuttuu tähän, mutta erityisesti tämä tietojärjestelmäolio vaatii myöskin eduskunnalta aika suuria satsauksia. — Kiitos.

15.24 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa puhemies! Tässä tuli monia kysymyksiä, ja erityisesti nyt kysyttiin kuntakokeiluista ja tiedonsaantioikeudesta. Siis tällä hetkellähän tätä tiedonsaantioikeutta ei ole. Ainoastaan TYP-laissa on oikeus kunnille päästä näihin tietoihin silloin kun kunnan virkamies toimii TYP-lain mukaisessa toiminnossa ja kokonaisuudessa eli siis näissä monialaisissa yhteispalvelujärjestelmissä. Nyt sitten liittyen tähän kuntakokeiluun, mitä tullaan tekemään, niin tarkoitus on, että kun tällä hetkellähän kunnalla ei ole oikeutta päästä näihin tietoihin, niin nyt sitten tässä valmisteilla olevassa kuntakokeilulaissa pitäisi erikseen säätää, että kunnan virkamiehellä on oikeus päästä tietoihin silloin kun hän tekee tässä kokeilulaissa hänelle annettuja tehtäviä TE-toimiston puolesta. Eli kunta olisi tässä kokeilun aikana yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu henkilötietojen käsittelijä, eli näin ollen näihin tietoihin pääsisi. Siellä kunnissa päästäisiin sitten tähän Ura-järjestelmään, jossa on siis olemassa työnhakijatiedot ja myös yritystiedot eli tieto yrityksistä, jotka ovat rekrytoimassa työntekijöitä. Tämä on nyt tarkoitus tässä kuntakokeilussa saada aikaan.

Sitten lokituksesta ja siitä, että sen pitää olla kunnossa, mainitsi Kontula. KEHA-keskus nyt sitten vastaa myös asiakastietojärjestelmän lokitietojen keräämisestä ja siihen liittyvistä tehtävistä, ja myös asiakastietojärjestelmässä, tässä henkilötietojärjestelmässä, on loki-

tus, eli näin ollen lokitietojen avulla voidaan selvittää sitten, kuka on tallettanut tai katsellut henkilötietoja, ja se on tietysti yksilön henkilötietosuojan kannalta tärkeä asia.

Eli kuntakokeiluilla pyritään juuri siihen, että viranomaisten pääsy tietoihin on sujuvaa ja tietoa voidaan hyödyntää siinä työssä, jossa nyt sitten kunnille tulee rooli. Tämä lakikokonaisuus on sitten myöhemmin esittelyssä, mutta tämä koskee nyt tätä kokonaisuutta.

Puhemies Matti Vanhanen: Vielä päätetyn ajan puitteissa yksi puheenvuoro voidaan käyttää.

15.27 **Ben Zyskowicz kok:** Herra puhemies! Nyt palattiin normaaliin, eli olen edustaja Kontulan kanssa eri mieltä. On varmasti totta, ja me tiedämme sen oikeudenkäynneistä, että on liikaa uteliaita poliiseja ja entisen miehensä nykyisen vaimon tietoja urkkivia sosiaalivirkailijoita ja niin edelleen, mutta itse ajattelen, että emme voi perustaa koko lainsäädäntöä tältä osin sen varaan, että meillä on ihmisiä, jotka tekevät rikoksia. Ja kun mainitsitte esimerkkinä sukulaiset, jotka ovat töissä vaikka sosiaalivirastossa tai kirjastossa, niin ei oikeus näihin tietoihin tietystikään tarkoita sitä, että kuka tahansa kunnalla töissä oleva saisi niitä katsoa, vaan on tämä tarkoitussidonnaisuuden periaate, joka tarkoittaa sitä, että virkamies saa käyttää hänellä olevia oikeuksiaan vain sen tarkoituksen toteuttamiseksi, jota varten ne on hänelle annettu. Se tietysti jo tarkoittaa sitä, että tällaisia aiheettomia, perusteettomia kurkkimisia ei saa tehdä. Eli kyllä minun mielestäni tärkeätä on se, että viranomaisten välinen tieto kulkee ja voidaan ihmisiä auttaa, ja sehän olisi tarkoituksena esimerkiksi siinä, että kunnan sosiaalivirkailijoilla olisi siinä kontekstissa oikeus näihin työttömien tietoihin.

Eräänlainen kukkanen tästä nykyisestä tilanteesta, jossa kielletään antamasta edelleen tietoja vaitiolovelvollisille viranomaisille, oli tietysti se laki, joka täällä muutama vuosi sitten säädettiin, jossa annettiin Kelalle oikeus antaa kuntien sosiaaliviranomaisille oikeus kunnassa olevien sotaveteraanien tietoihin siltä osin, keitä siellä on, jotta kunnat pystyvät näitä ihmisiä auttamaan. Se vaati siis erillisen lain tässä eduskunnassa, jotta kunnan sosiaalitoimi sai oikeuden tietää, keitä sotaveteraaneja kunnassa on, jotta he voisivat heitä auttaa.

Edustaja Hoskonen nosti esiin kysymyksen tästä kansainvälisestä rekrytoinnista, ja yhdyn siihen ajatukseen, mitä edustaja Hoskonen toi esiin. Ja korostaisin ministeri Haataiselle, että ei se auta, että te siirrätte sisäministeriöstä TEMiin näitä työperäisen rekrytoinnin asioita hoidettavaksi, jos te ette puutu niihin ongelmiin, jotka todella aiheuttavat näitä viiveitä, kuten Maahanmuuttoviraston liian vähäiset resurssit. Eli antakaa Migrille lisää voimavaroja, niin varmasti sitä kautta parhaiten nopeutetaan sekä näiden työperäisten että muidenkin oleskelulupahakemusten ja turvapaikkahakemusten käsittelyä.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.15.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

5. Ilmastovuosikertomus 2019

Kertomus K 17/2019 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 1/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 1/2020 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Keskustelu

15.30 **Hannu Hoskonen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kesäkuussa 2015 voimaan tullut ilmastolaki on ensimmäinen kansallinen säädös, jossa määritellään yleisesti Suomen ilmastopolitiikan pitkän aikavälin suuntaviivat ja tavoitteet sekä säädetään ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmästä. Ilmastolailla luotiin pohja ilmastopolitiikan pitkäjänteiselle ja kustannustehokkaalle suunnittelulle ja seurannalle. Nyt myös Euroopan unionin uusi komissio aikoo Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaan ehdottaa ensimmäistä eurooppalaista ilmastolakia, jolla on tavoitteena tehdä Euroopasta ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä, ja nyt nämä menettelyt saadaan kirjattua lainsäädäntöön.

Tämä nyt käsittelyssä oleva ilmastovuosikertomus on siis laatuaan ensimmäinen ja ilmastolain mukainen ensimmäinen kertomus eduskunnalle. Tämä on merkittävä tapahtuma. Tästä lähtien eduskunta saa vuosittain raportin siitä, miten kasvihuonekaasupäästöjä on vähennetty. Ympäristövaliokunnassa olemme laatineet tämän mietinnön, johon saimme kolmen muun valiokunnan lausunnot eli maa- ja metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan ja liikenne- ja viestintävaliokunnan laajat lausunnot. Haluan kiittää niistä saamistamme lausunnoista. Ne olivat hyvin syvältä asiaa käsitteleviä ja erittäin hyödyllisiä. Ympäristövaliokunta pitää myös oikein hyvänä, että nyt käsittelyssä oleva selvitys ei häviä osaksi hallituksen tavanomaista vuosikertomusta, vaan se on aivan oma erillään oleva selvitys ja saa siten ansaitsemansa huomion. Ilmastonmuutos on nyt asia, joka liittyy ihan kaikkeen. Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi työtä pitää tehdä kaikilla alueilla.

Ilmastovuosikertomuksen tarkoituksena on lisätä eduskunnan osallistumista ilmastopolitiikan muotoutumiseen. Ensinnäkin eduskunta käsittelee kaikki ilmastopolitiikan lakisääteiset suunnitelmat eli selontekomenettelynä tulevat keskipitkän ja pitkän aikavälin strategiat eduskunnalle ja sopeutumisstrategian ja sitten vuosittain tämän ilmastovuosikertomuksen, joka raportoi tehdyt toimet. Aina kannattaa muistaa, että vuosikertomuksessahan, olkoon se sitten vaikka ilmastovuosikertomus tai vaikka nyt hallituksen valmistelema vuo-

sikertomus tapahtuneesta kaupunginvaltuustolle, katsotaan aina mennyttä aikaa, mutta menneen ajan ymmärtäminen oikein luo hyvän pohjan tulevaisuuden rakentamiselle. Tämä on tärkeää, sillä kun näitä toimia ollaan nyt tekemässä kaikilla sektoreilla, ja ne koskettavat kaikkia, sen takia tiedonsaanti on äärimmäisen tärkeää.

Toisaalta, kuten valiokunta toteaa, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja ilmastopolitiikan legitimiteetin kannalta eduskunnassa käytävä keskustelu on erittäin tärkeää. Valiokunta kuuli tämän käsittelyn aikana 15:tä eri asiantuntijaa, ja kävimme hyviä keskusteluja, ja sen tuloksena syntyi tämä erinomaisen hyvä, mielestäni erittäin hyvälaatuinen mietintö.

Kertomuksesta ilmenee, että Suomi on tähän saakka tehnyt ilmastopolitiikallaan hyvää työtä. 2013—2020 asetetun taakanjakosektorin päästövähennystavoitteen olemme saavuttaneet. Kaudelle 2021—2030 asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen eivät nykyiset toimet enää riitä vaan lisävähennyksiä tarvitaan, ja nämä on jo keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa tunnistettu.

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä ilmastovuosikertomuksen kehittämistä siten, että se tarkastelee ilmastopolitiikkaa laajana kokonaisuutena ja mahdollistaa kaikkien päästöjen kehityksen tarkastelun. Nythän kertomus koskee vain päästökaupan ulkopuolista taakanjakosektoria. Eduskunnan terveiset hallitukselle ovat siis, että kertomusta tulisi kehittää siltä osin, miten toimien toteutus vastaa tiukentuviin tavoitteisiin ja mitä toimia päästökehityksen saaminen toivotulle kehitysuralle edellyttää. Tämä vaatii myös ilmastolain muuttamista näiltä osin.

Arvoisa puhemies! Tällä tavoin tulevaisuuteen suuntaavana kertomus tarjoaa parhaan mahdollisen pohjan eduskunnassa käytävän yhteiskunnallisen keskustelun taustaksi ja ilmastopolitiikan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, johdonmukaisuuden, kustannustehokkuuden ja pitkäjänteisyyden edistämiseksi. Ilmastopolitiikan tulee olla Suomen kannalta mahdollistavaa ja meidän kansantalouttamme vahvistavaa. Päinvastaista kehitystä älkäämme salliko.

Suomi on iso maa, sen me kaikki tiedämme. Se vaatii selkeästi liikenneinfraa ja järkevää liikennepolitiikkaa. Matkojen kulkeminen vaatii aina totta kai jonkunlaisen liikennevälineen. Samalla Suomi on erittäin pohjoinen maa. Kiinteistöjä, asuntoja, kouluja, kirjastoja on lämmitettävä, ja se tarkoittaa jonkun verran päästöjä aina. Samoin asia, joka on jäänyt mielestäni liian vähälle huomiolle, on Suomen elintaso. Olemme täysin viennistä riippuvainen hyvinvointivaltio, elikkä kun tuotamme tuotteita, syntyy aina päästöjä. Se on jokaisessa päätöksenteossa huomioitava, ettemme tätä positiivisuuden kehää lähde vahingoittamaan.

Hiilinielujen vahvistaminen on mielestäni tässä ilmastokeskustelussa jäänyt liian pienelle huomiolle. Otan kaksi esimerkkiä. Ensinnäkin meillä itsellämme on tällä hetkellä jo Neste Oyj:n kehittämä MY-diesel, joka on täysin kotimaisista raaka-aineista tehty päästötön diesel. Jos ottaisimme sen käyttöön vaikka verojärjestelmää hieman muuttamalla ja saamalla totta kai siihen EU:sta luvan, voisimme pienentää päästöjämme noin 5 miljoonalla hiilidioksidiekvivalenttitonnilla. Se on täysin mahdollista, jos haluamme tehdä sen, elikkä keinoja löytyy.

Toinen, mielestäni parempi keino on metsien kasvun lisääminen. Olin tässä pari iltaa sitten mielenkiintoisella luennolla, jossa Luonnonvarakeskuksen tiedemiehet meille esittelivät ryhmänä mielenkiintoisia tietoja. Pari lukua tekevät sen erittäin havainnolliseksi, arvoisa puhemies: Vuonna 2009—2013 Suomessa toteutettiin valtakunnan metsien 11. inventointi. Sen mukaan kun Suomessa sillä hetkellä ollutta puumäärää verrattiin vuonna

2014—2018 olleeseen puumäärään, siinä on yli 100 miljoonan kuution ero. Vuonna 2018 mittauksen mukaan Suomen metsissä oli 2 475 miljoonaa mottia puuta, ja tämä tarkoittaa sitä, että vuotuinen kasvu tällä viiden vuoden aikajaksolla oli keskimäärin 20 miljoonaa mottia ja meidän hiilinielumme kasvoi joka ainoa vuosi. Elikkä tämä on meille valtava mahdollisuus. Ehkä kuvaavaa on vielä kolmas esimerkki siitä, että vuonna 1990 Suomen metsien puumäärä oli 1 900 miljoonaa mottia. 1 900 miljoonaa mottia vuonna 1990, jos sillä hetkellä olisi puuston kasvu loppunut jostakin kumman syystä tai laskemme niin teoreettisesti, ja hakkuut vuosina 1990—2017 olivat tuon saman 1 900 miljoonaa mottia, elikkä 18 vuoden aikana tapahtuneet hakkuut ja vuoden 1990 puumäärä ovat sama luku. Elikkä jos metsät eivät kasvaisi, loppu olisi tullut meillä 2017, Suomen itsenäisyyden juhlavuonna, mutta yllätys yllätys, meillä oli vuonna 2018 puuta melkein 2 500 miljoonaa mottia. Meille on annettu valtava timantti hoitoomme, valtava hiilinielu, joka meidän pitää hoitaa hyvin, ja sen olemme tehneet.

Tämän takia älkäämme puhuko aina vain päästöistä, päästöistä ja päästöistä. Eiköhän puhuta seuraavat kymmenen vuotta hiilinieluista, hiilinieluista, hiilinieluista ja niin edelleen, koska niiden parantaminen on meille tuhat kertaa halvempaa, tehokkaampaa ja parempaa. Kansalaisten ei tarvitse kärsiä yhtään, ja parhaimmillaan teemme sen palveluksen tälle kansakunnalle, että kukaan ei joudu työttömäksi, kukaan ei joudu tämän takia kärsimään, vaan meillä on hallussamme loistava mahdollisuus. Älkäämme pilatko sitä väärillä poliittisilla päätöksillä. Tämä on minun ydinviestini. Ilmastopolitiikan pitää olla viisasta. Se ei saa sulkea mitenkään pois kansallisia omia mahdollisuuksiamme.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiittää ympäristövaliokuntaa erinomaisen hienosta työstä. Saimme kuulla monia hyviä asiantuntijoita, kävimme hyvää keskustelua. Haluan kiittää muitakin valiokuntia ja eduskuntaa hyvästä tuesta, mikä tälle hankkeelle on ollut, ja tämähän on laatuaan ensimmäinen, eli jos joku sanoo, että tämä ei ollut kovin hyvä, niin meillä on ensi vuonna mahdollisuus tehdä vieläkin parempi. Mutta olemme oikealla tiellä kuitenkin, kunhan emme sitä omaa timanttiamme hukkaa ja pilaa sitä.

15.40 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitos ympäristövaliokunnalle hyvästä mietinnöstä. Kannanottoehdotus strategisemmasta ja kattavammasta ilmastovuosikertomuksesta on erittäin kannatettava. Taakanjakosektoriin ja tekniseen raportointiin nykyisellään rajautuva vuosikertomus on toki ansiokas tällaisenaan, mutta se voisi olla nykyistä huomattavasti vaikuttavampi ilmastopoliittisen keskustelun kirittäjä ja ilmastopolitiikan ja päästöjen kehityksen laajaa kokonaisuutta käsittelevä raportti.

Itse vuosikertomuksen sisällöstä on lisäksi syytä nostaa muutama havainto ja johtopäätös. Liikenne ja maatalous ovat taakanjakosektorin suurimmat päästöjen lähteet. Kummankin päästökehitys on ollut viimeisten vuosien aikana huolestuttavaa. Liikenteen päästöt ovat vähentyneet vain vähän, maatalouden eivät käytännössä lähes lainkaan. Kummankin osalta on syytä huomioida kaksi asiaa: keinoja päästöjen vähentämiseen on, mutta kummankin tapauksessa on huolehdittava, että päästöjen vähentäminen on sekä riittävän nopeaa että reilua. Poliittisen keskustelun ei pitäisi nyt pyöriä sen ympärillä, pitääkö päästövähennyksiä tehdä — totta kai pitää, toisenlainen linja on vastuuton, tieteen ja tulevaisuuden vastainen — vaan sen ympärillä, miten tässä onnistutaan reilusti, tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti ja millaisia toimenpiteitä se vaatii.

Liikenne muodostaa noin viidenneksen Suomen päästöistä. Tästä noin puolet on peräisin henkilöautoista ja vajaa kolmannes kuorma-autoista. Näin ollen tieliikenne ja erityises-

ti henkilöautoliikenne on väistämättä päästövähennysten kohteena. Onneksi henkilöautoilu on myös se liikenteen osa, johon löytyy sekä teknologisia että käyttäytymiseen liittyviä ratkaisuja kaikkein helpoiten. Autokannan uusiminen tuodaan usein esiin yhtenä keinona. Uudemmat autot eivät kuitenkaan auta, jos ne ovat isompia tai niillä ajetaan enemmän. Suomen autokanta on eurooppalaisittain verrattain vanhaa. Usein toistettu ehdotus päästöjen vähentämiseen onkin verotuksen muuttaminen niin, että autokanta uudistuisi nopeasti. Sinänsä ihan hyvä asia. Uusien autojen päästöt todella kun ovat keskimääräisesti vanhoja pienempiä. Samaan aikaan päästöt ovat kuitenkin junnanneet koko lailla paikallaan, sillä autoja on enemmän ja niillä on ajettu enemmän. Lisäksi ensirekisteröityjen dieselautojen keskimääräiset päästöt itse asiassa nousivat vuosina 2017—18. Ratkaisevaa onkin jatkossa ohjata uusien autojen hankinnat erittäin vähäpäästöisiin autoihin.

Biopolttoaineita esitetään usein ratkaisuksi. Niiden perimmäinen haaste ei ole kysyntä, vaan tarjonta. Tuotettu biopolttoaine menee kyllä hyvin kaupaksi, mutta kestäviä raaka-aineita on rajallisesti. Biomassaa ei yksinkertaisesti millään riitä korvaamaan kaikkea fossiilisia liikennepolttoaineita, jos — ja toivottavasti kun — haluamme säästää maata ruoantuotantoa, hiilinieluja ja monimuotoisuuden vaalimista varten ja käyttää biomassaa myös tuotteiden raaka-aineena.

Kestäviä biopolttoaineita silti kyllä tarvitaan, mutta jos ylipäänsä pitää autolla mennä, niin sähköauto on kyllä ekoteko. Sähköllä liikkuminen on polttamista merkittävästi energiatehokkaampaa, ja päästöjä syntyy käytännössä vain auton valmistuksessa ja sähköntuotannossa. Vaikka sähköautojen valmistuksen päästöt ovat keskimäärin vastaavaa polttomoottoriautoa suuremmat, kirii sähköauto fossiiliauton hyvin nopeasti kiinni käytön aikana. Auton paino, käyttövoimasta riippumatta, on tässä ratkaisevassa osassa. Sähköä on sinänsä suoraviivaista tuottaa vähin päästöin.

Akkutuotannon vaatiman kaivostoiminnan eettiset ongelmat ovat ihan totta ja niihin pitää puuttua, mutta ongelma ei rajoitu tai kohdistu ainoastaan autojen akkuihin, vaan globaalituotantoketjujen ja kaivannaisbisneksen rakenteisiin laajemmin. [Leena Meri: Mitä hallitus tekee sille?]

Arvoisa puhemies! Taakanjakosektorin päästövähennysten tapauksessa on harvinaisen selvää, ettei ole mitään yksittäistä kaiken kattavaa ratkaisua. Poteroiden kaivamisen ja keinojen alasampumisen sijaan meiltä tarvitaan nyt sitoutumista tavoitteeseen ja avoimuutta ratkaisujen suhteen. [Oikealta: Ja tekoja!]

15.44 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! 2015 voimaan tulleella ilmastolailla luotiin pohjaa Suomen ilmastopolitiikan pitkäjänteiselle suunnittelulle ja seurannalle. Ilmastovuosikertomus 2019 on ensimmäinen laatuaan. On hyvä, että saamme käsittelyymme erillisen, itsenäisen asiakirjan ilmastotavoitteiden toteutumisesta.

Nykyisen lain vuoteen 2020 mennessä asettamiin taakanjakosektoria koskeviin päästövähennystavoitteisiin ollaan kertomuksen mukaan pääsemässä. Ja on toki ilo huomata, että voidaan osoittaa, että tavoitteen asetannalla ja valituilla toimilla saavutetaan Suomessa tulosta. Raportin käsittelemä taakanjakosektori kattaa muun muassa liikenteen, maatalouden, rakennusten erillislämmityksen ja jätehuollon päästöt. Teollisuutta ja energiantuotantoa koskeva päästökauppasektori on EU:n laajuinen, ja sen raportointi ei tähän kuulu kuten ei myöskään maankäyttösektori. EU-lainsäädännön kehittyminen maankäyttösektorin osalta vaatii senkin sisällyttämistä ilmastolain piirin kuten hallitusohjelmassa on sovittu.

Lain tarkistamisen yhteydessä on luontevaa päivittää myös ilmastovuosikertomuksen laajuus.

Myös päästökaupan ja taakanjakosektorin välinen raja on muuttuva, mikä vähentää sektorikohtaisen tarkastelun relevanssia ja perustelee tarvetta kertomuksen kehittämiseen päästöjen kokonaistarkastelun suuntaan. Ilmastokertomus ei siis tällä hetkellä anna kattavaa kuvaa kokonaispäästöjen nykytilanteesta.

Marinin hallitus on sitoutunut hiilineutraalisuustavoitteeseen vuoteen 2035 mennessä ja negatiivisten päästöjen saavuttamiseen pian sen jälkeen. Olennaista olisi siis jatkossa tarkastella tämän tavoitteen onnistumista, kokonaispäästöjen eli ilmastopolitiikan kokonaisuuden vaikuttavuutta ja toteutettujen toimenpiteiden riittävyyttä sekä rakentaa analyysejä jatkotoimia varten. Ilmastotoimien lisääntyessä ja niihin laitetun taloudellisen panoksen kasvaessa on yhä tärkeämpää seurata myös sosiaalisen oikeudenmukaisuuden mittareita. Ilmastotoimien vaikuttavuuden rinnalla on tarkasteltava myös eri toimenpiteiden johdonmukaisuutta. Tässä on hyvä seurata kotimaan toimien lisäksi myös sitä, mitä teemme maailmalla. Tässä voi olla myös potentiaalia.

Tämänhetkisen tilanteen perusteella on selvää, että maailmanlaajuinen päästövähennysten tavoitetaso on Pariisin sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi riittämätön. Ilmastonmuutos on globaali ilmiö, ja päästöjen vähentäminen missä tahansa vaikuttaa samalla tavoin. Suomi voi teknisillä tai rahoitusratkaisuillaan saada paljon aikaan kansainvälisellä tasolla. Tavoitteita on myös EU-tasolla jo tiukennettu, ja niitä tulee edelleen tiukentaa Pariisin sopimuksen toteuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Suomi hiilineutraaliksi vuoteen 2035 mennessä -tavoitteeseen pääseminen vaatii merkittävästi lisätoimia kaikilla sektoreilla. Näitä hallitusohjelmassa löytyy muun muassa verotukseen, liikenteeseen, maatalouteen, energiantuotantoon ja maankäyttöön liittyen. Ilmasto-Vuosaaren tärkeä tulos oli eri sektoreille jaetut päästövähennystavoitteet eli eräänlaiset hiilibudjetit. Näiden perusteella voidaan laatia ja valita sektorikohtaisia toimenpiteitä ja seurata tavoitteiden saavuttamista. Selkeintä olisi tarttua tehokkaasti suurimpiin päästölähteisiin. Turpeenpolton päästöt ovat seitsemän miljoonan hiilidioksiditonnin luokkaa eli vastaavat yksinään koko henkilöautoliikenteen päästöjä. [Oikealta: Mitä aiotte tehdä?] Hallitusohjelmassa on sitouduttu siihen, että turpeen energiakäyttö vähintään puolitetaan vuoteen 2030 mennessä. Nopeampikin eteneminen olisi järkevää, ja elinkeinonharjoittajille olisi löydettävä hyvät keinot pärjätä muutoksessa. Energiantarpeestamme turpeella katetaan vain noin neljä prosenttia.

Energia- ja ilmastostrategia sekä ilmastolaki ovat hyviä mahdollisuuksia kasvattaa uusiutuvan energian osuutta Suomen energiantuotannosta. Tuulivoiman rakentamisen tavoitemäärää tulisi nostaa vähintään 30 prosenttiin. [Juha Mäenpään välihuuto] Suomella on erinomaiset edellytykset muuttua sähkön viejäksi ja uusiutuvan ekologisen osaamisen kärkimaaksi.

Päästöjen vähentämisen lisäksi, kuten täällä meidän ympäristövaliokuntamme puheenjohtaja Hoskonen mainitsi, meidän tulee kasvattaa päästöjä sitovia hiilinieluja. Hiilinielu tarkoittaa käytännössä metsiä, joiden puusto ja maaperä sitovat ilmasta hiilidioksidia. Ilmastopaneelin puheenjohtaja Ollikainen oli huolestunut maankäyttösektorin hiilinielujen vuosittaisesta vaihtelusta esimerkiksi suurten avohakkuiden vuoksi. Vuonna 2018 maankäyttösektorin nettonielu oli vain miinus 9,8 megatonnia aikaisemman miinus 21,4 megatonnin sijaan. Tällaiset vuosittaiset heilahtelut voivat vesittää kokonaan Suomen hiilineutraalisuustavoitteen. Toisin sanoen: nettonielu on tällä hetkellä aivan liian pieni, ja sitä tu-

lisi kasvattaa roimasti, mikäli haluamme tosissaan saavuttaa vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteen.

Sektorikohtaisten toimien lisäksi tarvitaan poikkileikkaavia toimia, jotka vaikuttavat useisiin sektoreihin. Näitä ovat muun muassa kuntien ilmastotyö, kulutukseen liittyvät toimet sekä julkiset hankinnat. Suomen kunnat ja erityisesti suuret kaupungit ovat sitoutuneet kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin ja toimivat ilmastopolitiikan suunnannäyttäjinä. 40 prosenttia suomalaisista asuu kunnissa, jotka tähtäävät hiilineutraaleiksi vuoteen 2030 mennessä. Tässä tavoitteen asetannassa syntyi jopa positiivista kilvoittelua. Kuntien vastuulla on merkittävästi vaikuttavia, hyvin konkreettisia päätöksiä, muun muassa maankäytön ja kaavoituksen osalta sekä liikennesuunnittelussa ja energiantuotannossa. Kunnissa voimme etsiä ratkaisuja, kuinka rakentaa hiilineutraaleja ja jopa hiilinegatiivisia alueita.

Ilmastotoimien reilu taakanjako onnistuu sitä paremmin, mitä paremmin asukkaita lähellä oleva päätöksenteko on mukana ja tunnistetaan sosiaalisesti kestävät ja hyväksytyt ratkaisut. Pääministeri Marinin hallitusohjelma on historiallinen ilmastotavoitteiden osalta. Erinomaiset tavoitteet eivät saa jäädä vain tavoitteiksi, vaan kunnianhimon ja ratkaisukyvyn pitää riittää toimenpiteisiin asti. Suunniteltuja ja huolella valmisteltuja toimenpiteitä on tarjolla.

15.51 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos on ihmiskunnan suurin uhka. Se on suuri uhka myös luonnon monimuotoisuudelle.

Tämä hallitus ottaa ilmastokriisin tosissaan. Tavoitteena on olla ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivinen pian sen jälkeen. Meillä on nyt käsittelyssä ensimmäinen ilmastolain mukainen ilmastovuosikertomus. Se on tärkeä ilmasto- ja energiapolitiikan raportoinnin ja seurannan väline, jonka avulla eduskunta pääsee säännöllisesti käsittelemään ilmastopolitiikan keskeisiä kysymyksiä. Tämä talvi, jota ei koskaan tullut tänne etelään, muistuttaa siitä, että ilmastonmuutos etenee huolestuttavaa ja yhä kiihtyvää vauhtia. Tiedämme, että ekologisella rakennemuutoksella on kiire, jos haluamme toteuttaa sen hallitusti. Onkin tärkeää, että hallitus uudistaa ilmastolain siten, että se ohjaa riittävän tiukasti Suomea kohti 1,5 asteen polkua ja hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä.

Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos on aikamme suurin haaste. Hallitus on sitoutunut toteuttamaan ilmastotoimet sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisella tavalla. Se tarkoittaa, että tuemme niitä ihmisiä ja alueita, joilla työurat ja elinkeinorakenne tulevat muuttumaan. Ilmastonmuutos on käännettävä uhkan sijaan mahdollisuudeksi.

Vihreiden juuri hyväksytty reilun muutoksen ohjelma tarjoaa keinoja vähentää päästöjä, köyhyyttä ja epätasa-arvoisuutta samaan aikaan. Reilussa muutoksessa ilmastotoimien maksajiksi eivät joudu heikoimmassa asemassa olevat. Kestävät kulutusvalinnat on tehtävä mahdolliseksi jokaiselle.

Myös EU:ssa on kääritty hihat. Euroopan vihreän kehityksen ohjelma on kattava paketti EU:n ekologisen rakennemuutoksen oikeudenmukaiseen toteuttamiseen. Tavoitteena on tehdä EU:sta ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Tässä muutoksessa Suomen kannattaa olla etujoukoissa.

Arvoisa puhemies! Yksi tärkeä ja varsin paljon julkisuudessa ollut kysymys on turpeen energiakäytöstä luopuminen. Muutos on tehtävä hallitusti siten, että turpeen tilalle osoitetaan korvaavat energiantuotannon tavat ja tarjotaan tarvittaessa tukea korvaaviin laitein-

vestointeihin. Turpeesta luopumiselle on päätettävä selkeät askelmerkit ja aikataulu samaan tapaan kuin kivihiilestä luopumiselle on tehty. Tätä myös turvealan toimijat nyt odottavat. Hallitusohjelman mukaan turpeen energiakäyttö vähintään puolitetaan vuoteen 2030 mennessä. Reiluun siirtymään kuuluu, että valtio tukee turvealan toimijoita uudelleenkouluttautumisessa ja uusien työpaikkojen luomisessa.

Ilmastonmuutoksen torjunnassa on huomioitava alueiden erilaisuus. Ratkaisut näyttävät erilaisilta suurissa kaupungeissa ja pienillä maaseutupaikkakunnilla. Esimerkiksi liikenteen päästöjen vähentämisessä kaupungeissa voidaan keskittyä joukkoliikenteen kehittämiseen, kaupunkirakenteen tiivistämiseen ja yksityisautoilun hintaohjaukseen esimerkiksi ruuhkamaksujen avulla. [Oikealta: Ei käy!] Haja-asutusalueella taas on keskeistä kehittää vähäpäästöisempää yksityisautoilua, tehdä biopolttoaineista fossiilisia polttoaineita edullisempia, parantaa biokaasun ja sähköautojen latauspisteiden saavutettavuutta sekä kannustaa työnantajia tarjoamaan työsuhdeautoiksi sähköautoja, jotta niitä saadaan käytettyjen autojen markkinoille. Sekä kaupungit että maaseutu hyötyvät sujuvien raideliikenneyhteyksien kehittämisestä.

Arvoisa puhemies! Ilmastovuosikertomus on tärkeä väline seurata ja varmistaa, että hallitus etenee ilmastotoimissaan oikeaan suuntaan ja riittävän nopeasti. Ilmastolain suunnittelu- ja raportointijärjestelmä kattaa tällä hetkellä taakanjakosektorin eli liikenteen, maatalouden, erillislämmityksen, työkoneiden, jätteenkäsittelyn ja F-kaasujen päästöt. Lakia säädettäessä arvioitiin, että ohjaus on perusteltua rajata koskemaan sitä osaa ilmastopolitiikasta, joka on kotimaisin lainsäädäntötoimin hallittavissa.

Ilmastonmuutoksen hälyttävän nopea eteneminen on tuonut tarpeen kehittää vuosikertomusta kokonaisvaltaisempaan, strategisempaan ja tulevaisuusorientoituneempaan suuntaan. Tämä on paitsi tehokasta ja selkeää myös vahvistaa ilmastopolitiikan sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Ilmastovuosikertomukseen on tärkeää sisällyttää päästökauppa- ja maankäyttösektorit. Lisäksi on tarkasteltava kulutuksen päästöjä. Sektorien rajat ovat joka tapauksessa osin häilyviä. Suomen kulutuksesta aiheutuvista päästöistä valtaosa syntyy kotitalouksissa, ja kotitalouksien kulutuksen päästöt ovat vieläpä kasvussa. Esimerkiksi Ruotsissa on jo kehitetty kulutusperäisten päästöjen seurantaa ja raportointia — otetaan siitä mallia myös Suomeen. Myös luotettavia mittareita päästövähennyksille pitää edelleen kehittää. Energia- ja ilmastopolitiikan tulee perustua tutkittuun tietoon ja perusteltuihin arvioihin politiikan kustannuksista ja muista vaikutuksista.

Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan lailla peräänkuulutan eteenpäin katsovaa otetta päästöjen raportointiin. On tärkeää tarkastella, miten ilmastotoimien toteutus vastaa tiukentuviin tavoitteisiin ja mitä toimia päästöjen vähentäminen sovitulla tavalla edellyttää. Sekä päästö- että nielupolitiikan vaikuttavuuden avain on toimien pitkäjänteisyys ja johdonmukaisuus.

Lopuksi haluan nostaa ympäristövaliokunnan huomion siitä, että Suomen hiilijalanjäljen lisäksi on tarpeen tarkastella maamme hiilikädenjälkeä eli sitä positiivista vaikutusta, jonka ilmastotoimemme saavat aikaan. Ilmastonmuutoksen torjunta tarjoaa suomalaisille yrityksille suuria liiketoimintamahdollisuuksia, jotka kannattaa täysimääräisesti hyödyntää.

Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan kannanottoehdotus ohjaa uudistamaan ilmastovuosikertomusta strategisempaan suuntaan. Toivon, että koko eduskunta voi laajasti tähän yhtyä.

15.58 **Hanna Huttunen kesk:** Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutoksesta voi ahdistua. Ilmastonmuutosta voi myös vähätellä, tai sitten sen voi ratkaista. Keskustan linja on ratkaista yhteisiä ongelmia.

Paljon puhutaan myös kunnianhimosta, ja mielestäni kunnianhimo sinänsä on ihan hyvä asia — pitäähän toki kunnianhimoa olla, että asioita saadaan vietyä eteenpäin. Mielestäni vähintään yhtä tärkeää kuitenkin on aito arkijärki. Kaikilla päätöksillä näes on seurauksensa ihmisten ja myös yritysten arjessa. Päätösten seuraukset niin pahassa kuin hyvässäkin voivat näkyä nopeasti, kuten vaikka iloisena esimerkkinä uusi, uljas puukoulu, mikä nousee kunnan paraatipaikalle sen vanhan rötiskön tilalle. Päätöksen vaikutukset voivat näkyä myös kavalan hitaasti, kuten on huomattu ilmaston lämpenemisen tapahtuneen maailmanlaajuisesti.

Tarvitaan politiikkaa, jolla samaan aikaan vähennetään päästöjä ja luodaan uutta työtä ja yrittäjyyttä Suomeen. Tällä tiellä me nyt olemme. Hallitusohjelmassa ja viimeksi Vuosaaren ilmastoneuvonpidossa on sovittu toimista, joilla siirrytään saastuttavien fossiilisten polttoaineiden käytöstä kotimaisiin, uusiutuviin polttoaineisiin ja puhtaisiin ratkaisuihin. Siirrymme bio- ja kiertotalouteen. Metsien kestävä käyttö on aivan sitä ydintä.

Keskusta esittääkin suomalaisen metsäosaamisen vauhdittamiseksi Business Finland Forestia, joka olisi metsäosaamisen ja siihen liittyvän tutkimuksen ja koulutuksen vientiohjelma. Näin olisimme kokoamme suurempia maailmalla ja teoillamme ja osaamisellamme olisi aidosti vaikutusta maailmanlaajuisesti. Tässä me voisimme hyödyntää puheenjohtajamme Katri Kulmunin esittämää ja hallituksen sittemmin sopimaa ilmastorahastoa.

Keskusta lisäisi myös tuntuvasti puurakentamista Suomessa. Iloisia esimerkkejä julkisen sektorin puurakentamisesta tarvittaisiin reilusti enemmän kuin niitä tällä hetkellä on nähtävillä.

Arvoisa puhemies! Keskustalle on kynnyskysymys, että muutokset tehdään reilusti ja oikeudenmukaisesti koko Suomen ja kaikkien suomalaisten kannalta. Me emme tule hyväksymään sitä, että lasku laitettaisiin vain pienituloisten ihmisten tai vain maaseudun maksettavaksi. Sen sijaan me haluamme kannustaa kaikkia tavallisia ihmisiä arjen tekoihin luonnon ja ilmaston puolesta, joita moni jo tekee tänäkin päivänä. Me suomalaiset olemme vastuullista porukkaa.

Haluan kiittää valiokuntaa ilmastovuosikertomuksesta ja siitä huolellisesta työstä, mitä olette tehneet sen eteen.

16.01 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kuten talousvaliokunta mietinnössään toteaa, ilmastovuosikertomus on tärkeä ilmasto- ja energiapoliittisen keskustelun väline. Kertomusta on kuitenkin syytä jatkossa kehittää niin, että se huomioi nykyistä paremmin ilmastopolitiikan laajan kokonaisuuden ja sen vaikutukset kansantalouteen, työllisyyteen ja hyvinvointiin.

Jos haluamme toimia vaikuttavasti ilmaston lämpenemisen hidastamiseksi, on asiaa tarkasteltava sektorikohtaisten toimien lisäksi poikkileikkaavasti jokaisella hallinnon tasolla, erityisesti alueilla ja kunnissa. Esimerkiksi julkiset hankinnat ovat ilmaston kannalta suotuisten ratkaisujen edistämiseksi tärkeitä. Valtaosan julkisista hankinnoista eli noin kaksi kolmasosaa tekevät Suomessa kunnat, joten vaikuttaminen kuntatoimijoihin on välttämätöntä. Ja siksi tässä omassa puheenvuorossani keskityn nyt lähinnä tähän teemaan.

Hankintojen toimintamallien ja riskinhallinnan ja osaamisen kehittäminen nivoutuvat kehittyneessä hankintastrategiassa toisiinsa. Olemme kuulleet asiantuntijoita asiasta myös tarkastusvaliokunnassa hallituksen vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä, ja siellä asiantuntijat ovat tuoneet esille, että käytännössä innovatiivisten kestävän kehityksen hankintojen toteuttamista estää julkisen sektorin toimijoiden riskejä välttelevä toimintatapa. Lakiteknisesti nimittäin innovatiiviset ja ympäristön kannalta paremmat hankinnat ovat jo ihan mahdollisia.

Arvoisa puhemies! Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan kunnista noin puolet huomioi kestävyystavoitteet hankintastrategiassa tai muussa hankintoja koskevassa ohjeistuksessa. Kunnista vain noin 10 prosenttia asettaa hankinnoille kestävyystavoitteita, joiden toteuttamista seurataan ja mitataan. Onneksi Suomessa on myös kuntia, jotka ovat edenneet kiitettävästi ilmastoasioissa. Tarkastusvaliokunnassa olemme kuulleet esimerkiksi Nokian ja Iin kunnan hyvistä malleista. Sekä viranhaltijoiden että päättäjien sitoutuminen on välttämätöntä asioiden etenemisessä. Asennemuutos on usein se kaikkein vaikein asia. Ennakkovaikutusten arviointien opettelu hankinnoissa on perusasioita muutoksen aikaansaamiseksi. Monilla muillakin kunnilla ja kaupungeilla on ilmasto- ja ympäristötavoitteita, jotka ohjaavat hankintoja. Esimerkiksi Hinku-kunnat ovat tehneet hyvää työtä näissä asioissa. Niissä on tehty esimerkiksi yhteishankintoja muun muassa kaasu- ja sähköautojen ja latauslaitteistojen sekä aurinkosähkövoimaloiden hankkimiseksi.

Arvoisa puhemies! Mitä muuta voisimme tehdä kestävien innovatiivisten hankintojen lisäämiseksi? Syksyllä 2019 käynnistyneen Hankinta-Suomi-ohjelman ensimmäisenä tavoitteena on luoda Suomeen yhteinen kansallinen hankintastrategia, johon sitoutuvat sekä valtio että kunnat ja kuntayhtymät. Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomaista osaamiskeskus KEINOa voidaan mahdollisesti kehittää kansallista hankintastrategiaa toteuttavaksi toimijaksi. Poikkihallinnollista yhteistyötä valtionhallinnossa sekä valtion ja kuntien välillä on aiheellista syventää kehittämällä uusia toimintamalleja. Hallitusohjelmaan on kirjattu valtioneuvoston yhteisiä tavoitteita ja konkreettisia linjauksia siitä, miten ministeriöiden välistä käytännön yhteistyötä lisätään. Hallitus haluaa edistää myös kuntien ja alueiden omien hiilineutraalisuussuunnitelmien valmistelua ja ilmastotoimien toimeenpanoa. Yhteistyön tulisi kattaa myös kiertotalouteen liittyvät toimenpiteet, jotta kierrossa olevien raaka-aineiden osuutta voidaan lisätä suunnitelmallisesti. Lisäksi tulisi varmistaa tiivis vuorovaikutus ja markkinavuoropuhelu hankintaorganisaatioiden ja teknologianeutraaleja ratkaisuja kehittävien yritysten välille. Elinkaarikustannusten huomioiminen nykyistä paremmin on kilpailutuksessa tärkeää. Olennaista olisi sisällyttää hankintalakiin hankintakriteerit hiili- ja ympäristöjalanjäljestä sekä nostaa hankintalain velvoittavuutta kestäviin hankintoihin. TEMissä valmistuu keväällä 2020 suunnitelma innovatiivisten julkisten hankintojen määrän kasvattamiseksi 10 prosenttiin julkisista hankinnoista. Omassa kotikaupungissani Joensuussa tämä luku on ollut jo monta vuotta yli 20 prosenttia.

Lopuksi, arvoisa puhemies, kestävästä kehityksestä ja ilmaston lämpenemisestä puhutaan tällä hetkellä liian kapea-alaisesti, ja kestävän kehityksen indikaattoreita tarkastellaan erillään toisistaan. Enemmän pitäisi puhua ilmastokestävyydestä ja sen tukemisesta. Meidän tulisi enemmän uhkapuheen sijasta yhdessä miettiä sopeutumista ilmastonmuutokseen. Tämä edellyttää muun muassa taloudellisten ja terveydellisten riskien kiihkotonta tunnistamista. Panostamalla enemmän sopeutumistoimien suunnitteluun ja toimeenpanoon ilmastonmuutoksen haitallisia seurauksia on mahdollista rajoittaa nykyistä tehok-

kaammin. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen rakentaisi meille tulevaisuuden toivoa, ja juuri sitä nyt tarvitsemme.

16.06 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Ilmastokeskusteluun tarvitaan järkeä, realismia ja konkretiaa. Emme tarvitse tyhjää puhetta, höttöä ja syyllistämistä. Välillä näyttää siltä, että ilmastotoimia halutaan väen väkisin kohdistaa sinne, missä ne ovat kaikkein kalleimmat, ikään kuin kurjuuden maksimointi olisi ilmastoedelläkävijyyden mittari. Ei ole. Päästöjä pitää vähentää ensin siellä, missä ne ovat tehokkaimmin ja halvimmalla saatavissa aikaan ja mistä uusi teknologia voi levitä muihin, enemmän saastuttaviin, maihin. Vain globaaleilla päästövähennyksillä on lopulta merkitystä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Päästövähennyksen hinta on poikkeuksellisen kova kumipyöräliikenteessä. Miksi? Koska me suomalaiset emme autoile välinpitämättömyyttämme ilmastoa kohtaan, autoilemme, koska on pakko. Autolla mennään töihin, autolla viedään lapset päiväkotiin ja harrastuksiin, autolla haetaan kaupasta ruokaa pöytään. Auton avulla eletään elämää. Auto on arjen välttämättömyyshyödyke. Tämä tarkoittaa sitä, että autoilun kustannuksia nostamalla autoilu ei juuri vähene — tai kyllä se toki vähenee, kun kustannus nostetaan niin korkeaksi, että liikkuminen lakkaa kokonaan, mutta silloin lakkaa myös työssäkäynti ja suomalainen arki. Järjetöntä. Autoilun päästöt on jo ylihinnoiteltu: ajoneuvoliikenteessä CO_2-tonnin hinta on yli viisinkertainen — yli viisinkertainen — suhteessa teollisuuden päästöjen hintaan. Mitä tällä rahastuksella on saavutettu? Kallis arki kaikille, mutta ei nimeksikään päästövähennyksiä.

Ja lisää kalleutta on luvassa. Hallitus aikoo nimittäin tuoda eduskuntaan kaupunkiseutujen ruuhkamaksun sallivan lain. Tämä uusimaalaisen autoilijan rahastusautomaatti on torpattava. Ruuhkamaksua perustellaan usein ilmastosyillä. Se ei kuitenkaan kohdistu päästöihin, vaan se kohdistuu ahkeruuteen, aktiivisuuteen, työntekoon ja yrittämiseen — siis se kohdistuu juuri siihen, mitä Suomeen tarvitaan enemmän, ei vähemmän. Julkisuuden tietojen mukaan Helsingin virkamiehet valmistelevat jo euronkuvat silmissä kiiluen ruuhkamaksun käyttöönottoa. HSL:n aiemman tiemaksupaperin mukaan tuusulalaisen pienurakoitsijan tai porvoolaisen opettajan työhön kohdistuva lisälasku voisi olla jopa 130 euroa kuukaudessa tiemaksun käyttöönoton jälkeen. Järjetöntä.

On selvää, että tällainen ahkeruuden maksumuuri romuttaisi työnteon kannustimia täällä Uudellamaalla. Tämä onkin sanottu suoraan Helsingin seudun tiemaksusuunnitelman vaikutusarvioinnissa. Siellä on todettu: ”tiemaksu vähentäisi työvoiman saatavuutta”, eli suomeksi: ruuhkamaksu heikentäisi työllisyyttä. Eikö tämän hallituksen pitänyt nimenomaan lisätä työssä olevien määrää eikä vähentää sitä?

Kyllä Audi-miehellä on varaa maksaa — näin kuulee ruuhkamaksua toisinaan perusteltavan. Valitettavasti tässä unohtuu se tosiasia, että ruuhkamaksu on luonteeltaan regressiivinen, eli se kurmottaa suhteessa eniten pieni- ja keskituloisia perheitä ja senioreita. Onko tämä hallituksen ilmastopolitiikan valinta, että ahkerat uusimaalaiset työssäkäyvät, vantaalainen hoitaja tai nurmijärveläinen insinööri, maksavat viulut? [Leena Meri: Hyvinkääläinen kaupan kassa!] Onko tämä sitä sosiaalista ja alueellista ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuutta? Uudenmaan maakunta tuottaa noin 40 prosenttia Suomen BKT:stä. Koko Suomen hyvinvointi nojaa siihen, että täällä voi liikkua, tehdä työtä ja yrittää mahdollisimman sujuvasti. Kuritus ei ole vaihtoehto.

Liikenteen päästöjä voidaan vähentää sen sijaan kannustamalla, ensinnäkin uudistamalla suomalaista autokantaa. Suomessa on Pohjoismaiden vanhin autokanta. Ilmastovuosikertomuksen mukaan liikennekäytössä olevien henkilöautojen keski-ikä on viime vuosina jatkanut nousuaan — siis edelleen autokanta on vanhentunut. Talousvaliokunta kiinnitti tähän lausunnossaan osuvasti huomiota ja kiinnitti huomiota myös siihen, että käytettyjen, suuripäästöisten tuontiautojen määräkin on kasvanut. Autokanta uudistuu siten, että entistä useammalla suomalaisella on varaa vaihtaa vähempipäästöiseen autoon. Siksi autoveroa on laskettava. Marinin hallitus on kuitenkin päättänyt ilmeisesti tältä osin istua käsiensä päällä. Toisin kuin edellinen hallitus, autoveroa ei nyt olla laskemassa. Tämä on vastoin ilmastovuosikertomuksen suositusta sen osalta, että uusien autojen myyntiä tulisi saada kannustettua. Autoveroa pitää alentaa, jos ilmasto kiinnostaa.

16.12 **Jenna Simula ps:** Arvoisa puhemies! Kun Suomessa puhutaan ilmastonmuutoksen torjumisesta, keskeisimmät keinot löytyvät maataloudesta sekä liikenteestä. Pitkien etäisyyksien maassa auto on kuitenkin välttämättömyys, samoin kuin maa- ja metsätaloudesta saatavat välttämättömät hyödykkeet. Ruuankulutus ei vähene, ja niin vessapaperia kuin pakkauskartonkia tarvitaan Suomessa ja muualla maailmalla vielä tulevaisuudessakin, muista, jalostetummista puutuotteista puhumattakaan. Suomalainen maa- ja metsätalous on ekologista ja kansainvälisen tarkkailun kestävää kaikilla mahdollisilla mittareilla. Liian tiukoilla ilmastotavoitteilla ajamme nämä alat kuitenkin ahtaalle. Meidän on turvattava maa- ja metsätalous maassamme jatkossakin, eikä niiden pidä antaa karata maihin, joissa päästöt ovat aivan toiset.

Arvoisa puhemies! Pidän todellakin tärkeänä, etteivät tiukat ilmastotavoitteet aja suomalaista maatalousyrittäjää ahdinkoon. Kompensaatioilla ei tilannetta pelasteta, tulivat ne sitten kansalliselta tai EU:n tasolta. Maatalousyrittäjät tulevat olemaan jatkossa entistäkin hankalammassa asemassa, kun aivan liian tiukkoja ja kunnianhimoisia hiilineutraaliustavoitteita lähdetään tavoittelemaan. En voi ymmärtää sitä kehityssuuntaa, jossa esimerkiksi talousmetsiä jätettäisiin ilmastonmuutoksen nimissä hoitamatta ja tuottavia peltoja viljelemättä. Me tarvitsemme ruokaa ja puuta nyt ja huomenna.

16.13 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Kiitos hyvästä keskustelusta. Kuten valiokunnan puheenjohtaja tuossa avauspuheessaan kertoi, niin tämä ilmastokertomushan on nyt se, mikä perustuu ilmastolakiin, ja on ensimmäinen laatuaan. Tässä ilmastokertomuksessa käsitellään nyt nimenomaan taakanjakosektoria, koska nykyisen ilmastolain mukaisesti taakanjakosektori on se, minkä ilmastolaki käsittää, mutta mehän olemme päivittämässä ilmastolakia, ja siihen jatkossa tulevat mukaan myös maankäyttösektori ja siellä esimerkiksi nielukysymys, kuten nostettiin myös valiokunnan puheenjohtajan toimesta esille, että on tärkeää huomioida myös nielut ja nielujen kasvattaminen.

Monessa puheenvuorossa tuli esille tarve kehittää tätä vuosikertomusta kaiken kaikkiaan, niin että se antaisi kokonaiskuvan päästöistä ja päästökehityksestä, ei ainoastaan tämän yhden sektorin osalta. Tämän palautteen me otamme valmistelussa kyllä mielihyvin vastaan. On juuri näin, että meidän täytyy ja on tärkeää saada kokonaiskuva kaikista päästöistä ja niiden kehityksestä. Meidän täytyy myös entistä paremmin ottaa tämmöistä tulevaisuusorientoitunutta otetta, joka nousi esiin sekä tässä valiokunnan mietinnössä että monessa puheenvuorossa. Aina kun tämä kertomus tulee, niin silloinhan me katsomme tieten-

kin taaksepäin, mitä on tapahtunut, mutta kun me tiedämme, että ilmastopolitiikassa katse pitää olla myös vahvasti eteenpäin, niin on tärkeää, että me tässä kertomusta kehitämme sen suuntaisesti.

Seuraava kertomushan tulee perustumaan tähän nykyiseen ilmastolakiin, koska uuden ilmastolain päivitys ei vielä siihen ehdi mukaan, mutta sitäkin me aiomme kehittää ja ottaa huomioon mahdollisimman paljon soveltuvin osin näitä esitettyjä kehittämistarpeita. Sitten kun me saamme uuden ilmastolain voimaan, niin sen osalta tehdään laajempi ja kokonaisvaltaisempi uudistaminen, jossa tulevat vielä paremmin nämä kaikki sektorit ja kokonaispäästöt esille.

16.16 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Lähestyminen ilmastonmuutosta kohtaan on usein täysin väärää, kuten Sanomalehtien Liiton tutkimuksesta selviää. Peräti 46 prosenttia nuorista on sitä mieltä, että ilmastonmuutoksesta puhutaan liikaa, ja tämän lisäksi yli 40 prosenttia nuorista ei tahdo ajatella ilmastonmuutosta, koska se tuo ahdistusta elämään.

Ilmastonmuutos tulisi nähdä mahdollisuutena esimerkiksi suomalaisille yrityksille ja uusille innovaatioille, Vaasa on tästä hieno esimerkki. Suomessa on maailman puhtain teollisuus, mikä pitää pystyä pitämään täällä, ja tähän esimerkiksi hallituksen polttoaineiden veronkorotukset ovat täysin väärä liike, sillä ne heikentävät yritysten kilpailukykyä. Yritysten lisäksi ne vaikeuttavat myös tavallisten ihmisten elämää.

Suora lainaus ympäristövaliokunnan uutta ilmastovuosikertomusta koskevasta mietinnöstä: ”Vaikka Suomi ja EU eivät ratkaise globaalia ilmastonmuutosta, niiden tulee edistää globaalia kehitystä omilla toimillaan.” Jos tätä asiaa ei pystytä järkevästi hoitamaan, lasku tulee olemaan melkoinen suomalaisille ihmisille sekä yrityksille.

16.17 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Vuonna 2015 voimaan tullut ilmastolaki edellyttää, että valtioneuvosto toimittaa vuosittain ilmastovuosikertomuksen eduskuntaan. Sen tarkoitus on seurata keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman toteutumista sekä päästökehitystä sektorikohtaisesti. Taakanjakosektori koostuu muun muassa liikenteen, maatalouden, lämmityksen ja jätehuollon päästöistä. Näitä päästöjä pyritään kontrolloimaan kotimaisin lainsäädäntötoimin, ja teollisuutta sekä energiantuotantoa koskeva päästökauppasektori on EU:n laajuinen.

Kahden vuoden välein ilmastokertomuksessa on kartoitus keskipitkän aikavälin politiikkatoimista, sekä joka neljäs vuosi on pöydällä arvio sopeutumissuunnitelman toimeenpanosta. Tämä ensimmäinen ilmastovuosikertomus sisältää nämä kaikki osa-alueet.

Ympäristöasiat ovat tärkeitä myös minulle ja puolueellemme. Emme kiistä ilmastonmuutosta ja sen haittoja, vaikka niin yritetäänkin joskus väittää. Keskeinen asia on, miten ympäristöpolitiikan toimet vaikuttavat Suomen talouteen ja suomalaisten elämään. EU:n ilmastosuunnitelmien kokonaisuus on kunnianhimoinen, mutta Suomen ilmastotoimet ovat osittain ylimitoitettuja siihen nähden, kuinka paljon toiminnallamme pystymme vaikuttamaan globaaliin ilmastonmuutokseen.

Hallitus tuntuu haluavan ylittää EU:nkin päästötavoitteet, ja tällä on vahingollisia seurauksia suomalaisten arkeen ja maamme elinkeinoelämälle. Liikenteen päästötavoitteet osuvat niin yksityisautoilijoihin kuin kuljetusalan yrittäjiin ja sitä kautta vaikuttavat laajemmin monien alojen yrityksiinkin. Tämä on myrkkyä maamme taloudelle. Päästövähennykset, jotka kohdistuvat teollisuuteemme, toimivat kannustimena siirtää tuotteiden val-

mistusta sellaisiin maihin, joissa sääntely on hyvin löyhää. Samalla katoaa tukuttain työpaikkojamme. Millä hallitus luulee ylläpitävänsä palveluja, jos teollisuutemme ajetaan alas? Tämä tulee kalliiksi Suomelle ja suomalaisille sekä johtaa vain kokonaispäästöjen kasvuun.

Haluan sanoa pari sanaa myös maatalouteen liittyen. Suomessa monien maatalousyrittäjien tilanne on tällä hetkellä vaikea. Maailmantaloutta leimaa tällä hetkellä epävarmuus, mikä tekee kotimaisen ruoantuotannon olemassaolosta korvaamatonta. Meillä ei ole varaa siihen, että tilat alkavat kaatua kiihtyvää vauhtia. Ilmastopolitiikka muun muassa nostaa kohtuuttomasti toimintamenoja sekä kasvattaa tulevaisuuden investointeihin liittyviä riskejä. Ilmastopolitiikkaa suunnitellessa tulisi ottaa huomioon paremmin Suomen tarpeet. Suomihan on nyt jo johtavia EU-maita ilmastotavoitteissaan ja ilmastotoimissaan — eli missä on tämän taakanjaon oikeudenmukaisuus? Realismia peliin. Ylivihreä ilmastopolitiikka koituu meille vielä kalliiksi, eikä maailmakaan pelastu, koska Suomen osuus kokonaispäästöistä on häviävän pieni. Ratkaisu ilmastonmuutokseen lepää suurempien saastuttajien hartioilla.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan ilmastonmuutoksesta, tutkimukset osoittavat, että ääriolosuhteet lisääntyvät — kyllä. Silloin on todella tärkeää pitää monipuolinen maataloustoiminta kunnossa. Etelä-Eurooppa on viljelyllisesti heikompi ja Pohjois-Eurooppa vahvoilla tulevaisuudessa. Olisimme silloin vahvoja elintarviketeollisuuden viennissä, mutta onko meidän maataloutemme enää elinvoimainen silloin? Valtio, tuottajat, jalostajat ja kauppa neuvottelevat hinnan jakautumisesta myös elintarvikkeissa ja -tuotannossa. Tässä ketjussa on valtava määrä työntekijöitä. Täytyy muistaa, että sen takia näiden neljän yhteinen päätös siitä, kuinka taakkaa jaetaan ja alkutuotanto saisi enemmän, on todella tärkeä.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi turvetuotannosta, turvettahan käytetään runsaasti lämmitykseen. Mitä tulee tilalle, jos turve kokonaan ajetaan alas nopealla aikavälillä? Mitä tilalle? Vielä ei ole mitään kunnollista tilalle. Ja kun puhutaan eläinten hyvinvoinnista, niin onko otettu huomioon sitä seikkaa, että turvetta käytetään eläinten kuivikkeena merkittävästi? Mitä tulee tilalle? Mikä on kuivikkeen saatavuus tulevaisuudessa, jos turve poistuu? Mitkä ovat kustannukset?

Ja sitten vielä Suomen metsät. Ne ovat hiilinieluja, tärkeä osa ilmastotoimia, ja Suomessa osataan kyllä metsänhoito.

Tässä on osa niistä syistä, minkä takia ympäristövaliokunnan jäsenet Peltokangas, Huru ja Lehto ovat tehneet vastalauseen tälle kertomukselle. — Kiitos.

16.23 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa puhemies! Suomi on ilmastovuosikertomuksen mukaan saavuttamassa kaudelle 2013—2020 asetetun taakanjakosektorin päästövähennystavoitteen. Sen sijaan kaudelle 2021—2030 asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen eivät nykyiset toimet riitä. Hallitus on sitoutunut tekemään Suomesta hiilineutraalin vuoteen 2035 mennessä. Tavoite on kunnianhimoinen, mutta kun teemme ratkaisut viisaasti, uuden teknologian hyödynnettävyys kasvaa ja vientimahdollisuutemme paranevat.

Muutaman viikon takaisessa Vuosaaren ilmastokokouksessa tehtiin kaksi hyvää linjausta: ilmastorahaston perustaminen ja teollisuuden sähköveron alentaminen Euroopan unionin minimiin vuodesta 2021 alkaen. Ilmastorahasto vahvistaa julkisia ja yksityisiä rahavirtoja kohti puhtaita ratkaisuja sekä ilmastoystävällistä kiertotaloutta. Rahastoa on tarkoitus käyttää digitalisaation edistämiseen ja teollisuuden siirtymiseksi vähähiilisyyteen. Ilmastorahasto on loistava esimerkiksi keskustalaisesta realistisesta ilmastopolitiikasta. Vuosaa-

ressa päätettiin myös laskea teollisuuden sähköveroa asteittain. Ratkaisu tukee teollisuuden sähköistymistä ja parantaa ennustettavuutta yrityksille. Investointien kannalta tämä on ensiarvoisen tärkeää.

Teollisuuden sähköveron alentaminen on tervetullut vastaantulo SSAB:lle ja muille puhtaita investointeja suunnitteleville yrityksille. Raahelaisena kansanedustajana haluan hehkuttaa teräsyhtiö SSAB:n ilmoitusta vähentää päästöjä merkittävästi jo suunniteltua aikaisemmassa aikataulussa, kun se ryhtyy valmistamaan terästä uudella menetelmällä, jossa syntyy vetyä hiilidioksidin sijaan. SSAB:n päätös kertoo siitä, että määrätietoiset ja vakaat poliittiset ilmastolinjaukset kannustavat teollisuutta toimimaan ilmastoystävällisemmin. Tämänkaltaisen ilmastopolitiikan takana on keskustalaisena helppo seisoa. Suurimmat päästöjen aiheuttajat on saatava kantamaan vastuunsa yhteisestä ilmakehästämme. SSAB:n päätös osoittaa todeksi myös sen, että ilmastopolitiikassa on mahdollista tehdä järkeviä ja oikeudenmukaisia ratkaisuja, jotka antavat toivoa seuraaville sukupolville. Maailmanlopulla pelottelun tai epä-älyllisen ilmastonmuutoksen kieltämisen sijaan keskusta pyrkii löytämään alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisia ratkaisuja siihen.

Arvoisa puhemies! Tähän ihan lopuksi haluan esittää toivomuksen, että Suomessa lopetettaisiin maataloustuottajien syyllistäminen. Maanviljelijät ovat niitä, jotka ensimmäisenä tuntevat muutokset ympäristössä ja omassa tilipussissa. Meidän pitäisi olla yhtä ylpeitä suomalaisesta maataloudesta ja sen tuotannosta kuin ranskalaiset ja saksalaiset ovat omastaan. Hyvää ja vastuullista ilmastopolitiikkaa on suosia tunnollisesti ja puhtaasti tuotettua kotimaista ruokaa.

16.26 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa puhemies! Ilmastolain mukaan valtioneuvosto toimittaa kerran vuodessa ilmastovuosikertomuksen eduskuntaan. Kertomuksella seurataan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman toteutumista ja tarkastellaan myös sektorikohtaista päästökehitystä. Joka toinen vuosi puolestaan ilmastokertomukseen sisältyy myös kartoitus keskipitkän aikavälin politiikan suunnitelman mukaisesta politiikan toimista, mitkä on jo otettu käyttöön. Tämän lisäksi joka neljäs vuosi annetaan arvio sopeutumissuunnitelman toimeenpanosta ja sen tilanteesta. Tähän nyt käsittelyssä olevaan ensimmäiseen ilmastovuosikertomukseen sisältyvät kaikki edellä mainitut osa-alueet.

Arvoisa puhemies! Ilmastokertomukseen sisältyy laajasti sellaisia ilmastopoliittisia asioita ja toimenpiteitä, joista valiokuntaryhmämme oli enemmän kuin huolestunut. Emme edelleenkään voi hyväksyä EU:n ilmastosuunnitelmia. Kokonaisuudessaan näemme, että nyt ehdotettu ilmastopolitiikan suunnitelma on monesta eri näkökulmasta varsin ongelmallinen.

Lisäksi on myös todettava, että huonona unionin esimerkkinä tästä toimii juuri se, että EU jatkaa ja vahvistaa väkisin globaalia ilmastojohtajuutta juuri Pariisin sopimuksen kautta. Tämä on sellaista kehitystä, jota me perussuomalaiset emme myöskään voi hyväksyä, sillä koemme, että suomalaisen yrittäjyyden ja kotimaisen teollisuuden toimintaedellytysten turvaaminen on isossa kokonaiskuvassa todellinen ympäristöteko.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kiinnitimme valiokuntaryhmänä huomiota myös siihen tosiasiaan, että liian kunnianhimoiset päästövähennystavoitteet, etenkin liikenteen ylikovat päästövähennystavoitteet, heikentävät alueen kilpailukykyä muihin maihin verrattuna. Tällä voi olla kohtalokkaita vaikutuksia maallemme. Pitkässä juoksussa etenkin näillä toimilla, mitkä nyt ovat tiedossa, kuten kuljetusalan kilpailukykyä heikentävät kovat kansalliset velvoitteet sekä muut kuljetusalalle asetetut ylisuuret tavoitteet eivät ainakaan paran-

na maamme tilannetta. Täten liputamme teollisuuttamme ulos maastamme melkoisella todennäköisyydellä, ainakin tietyllä aikavälillä. Tämä johtuu siitä, että EU:n vuoden 2030 päästövähennystavoite on vähentää 40 prosenttia vuoden 90 tasosta siten, että se tulee vieläpä päivittää siten, että se on linjassa Pariisin sopimuksen tavoitteiden kanssa. Puolestaan Suomen hallitus ajaa vieläkin tiukempaa linjaa tästä eli vähintään 55 prosenttia vuoden 1990 tasosta. Tämä on kehitystä, johon me perussuomalaiset emme ole valmiita.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella esitän valiokuntaryhmämme puolesta: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ei ryhdy toimenpiteisiin kertomuksen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman toteuttamiseksi eikä täten heikennä suomalaisen teollisuuden taikka alkutuottaja-yrittäjän asemaa etenkin liian kunnianhimoisten ilmasto- tai liikenteen päästövähennysvaatimusten johdosta.” — Kiitos.

16.30 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Tämä talvi on ollut surullinen esimerkki siitä, kuinka Suomen ilmasto muuttuu. Asun itse täällä Helsingissä, ja siinä, missä kotini lähellä on aikaisempina vuosina kulkenut hiihtolatu ja jossa olen suuresti nauttinut hiihtämisestä, ovat tänä vuonna hiekkatiet jääneet tulvivan meriveden alle ja rantapientareet ovat veden voimasta romahtaneet. Jopa ahven löytyi sätkimästä puiston nurmikolta. Ilmastonmuutos ei siis ole uhka, joka tapahtuu jossain muualla ja joillekin muille.

Muistan, kuinka me vuosia sitten kampanjoimme ilmastolain puolesta yhdessä 34 järjestön kanssa. Silloin järjestettiin lumettoman maan hiihtokisat. Tällä tempauksella haluttiin havainnollistaa sitä, kuinka ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan myös Suomeen. En silloin olisi uskonut, että näin pian lumettomat talvet ovat totta täällä Etelä-Suomessa. Jos kylmää jaksoa ei tule, niin Etelä-Suomessa jää tämä vuosi kolmeen vuodenaikaan. Vaikka yksittäisestä vuodesta ei voi suoraan sanoa, johtuuko se ilmastonmuutoksesta vai ei, niin ilmastonmuutos kuitenkin aiheuttaa sen, että lumisia talvia saadaan yhä harvemmin ja vesisateiset talvet yleistyvät.

Minun ja vasemmistoliiton mielestä on selvää, että Suomen tulee olla edelläkävijämaa ilmastopolitiikassa. Se on meidän historiallinen vastuumme ja se on meidän velvollisuutemme, mutta se on myös meidän etumme. Toimimattomuus on kaikista huonoin vaihtoehto, eli ne, jotka eivät halua ilmastotoimia, niin he käytännössä ajavat sellaista lopputulosta, joka on vaikutuksiltaan kaikkein kallein ja joka on vaikutuksiltaan kaikkein epäreiluin.

Hallitusohjelman kirjaus hiilineutraaliudesta vuonna 2035 on herättänyt maailmalla paljon positiivista huomiota, jopa ihailua, ehkä jopa inspiraatiota. Siihen tavoitteeseen koko hallitus ja kaikki hallituspuolueet ovat sitoutuneet. Ilmastonmuutoksen torjunta on yksi tämän hallituksen keskeisimmistä tavoitteista, jonka tulee läpileikata kaikkea politiikkaa.

No, hallituksen ilmastotyö on saanut osakseen myös kritiikkiä, ja kyllä, osa siitä kritiikistä on myös minun mielestäni aiheellista. Minä haluan, ja koko vasemmistoliitto haluaa, nähdä vahvaa sitoutumista kunnianhimoisiin ilmastotoimiin koko hallituksen voimalla. Vasemmistoliitolle on myös täysin selvää, että ilmastonmuutoksen ratkaiseminen linkittyy tiiviisti köyhyyteen ja epätasa-arvoon. Rikkaat ovat ne, jotka aiheuttavat suurimman osan päästöistä, kun taas köyhimmät ovat ilmastokriisin suurimmat kärsijät. Samaan aikaan on selvää, ettei kukaan voi ajatella olevansa kiihtyvän ilmastokriisin ulottumattomissa, kuten alussa mainitsemani esimerkit osoittavat.

Tärkeää ilmastonmuutoksen hillinnässä ei ole ainoastaan päämäärä vaan myös se, että matka tavoitteeseen on sosiaalisesti oikeudenmukainen. Me haluamme varmistaa, että ih-

miset kokevat, että ilmastotoimet ovat heitä varten eivätkä heitä vastaan. Ilmastonmuutosta ei voida torjua ilman sosiaalista oikeudenmukaisuutta, eikä ihmisten perusoikeuksia voida taata, jos ilmastonmuutos karkaa käsistä.

Nyt meillä on tämä ensimmäistä kertaa julkaistu ilmastovuosikertomus, joka on tärkeä työkalu ja jonka tehtävä on nostaa ilmastopolitiikan painoarvoa ja auttaa meitä seuraamaan, miten ilmastotoimet etenevät. Me ympäristövaliokunnassa teimme mielestäni hyvän mietinnön tästä ilmastovuosikertomuksesta, ja me myös näimme, että tämän pitää olla nykyistä kattavampi. Me halusimme korostaa sitä, että tarvitsemme kokonaiskuvaa päästökehityksestä laajemmin kuin mitä ilmastolaki nykyisessä muodossaan edellyttää, kun se pääasiassa rajautuu taakanjakosektoriin ilman maankäyttösektoria. Olennaista on valiokuntamme mielestä katsoa ilmastopolitiikan vaikuttavuutta ja riittävyyttä ja toimia suhteessa tähän 2035-tavoitteeseen.

Myös vasemmistoliitto kannattaa ympäristövaliokunnan ehdotuksia ilmastovuosikertomuksen kehittämiseksi kohti päästöjen kokonaistarkastelun suuntaa. Ilmastovuosikertomuksen tulisi sisältää kaikki ne keskeiset alueet, joiden kautta voimme vaikuttaa ilmastonmuutokseen. Näitä kokonaisuuksia ovat kokonaisvaltaisesti hiilijalanjälkemme, eli alueelliset kasvihuonepäästömme, päästökauppa-, taakanjako- ja maankäyttösektori sekä hiilinielumme. Sen lisäksi raportin tulisi sisältää Suomessa tapahtuvan kulutuksen aiheuttama hiilijalanjälki Suomen ulkopuolella. Kolmanneksi raportti voisi sisältää myös Suomen ja suomalaisten yritysten kansainvälisen hiilijalanjäljen lisäksi hiilikädenjäljen, eli ne positiiviset toimet, joilla voimme toimia tämän tarinan ongelmanratkaisijoina.

Arvoisa puhemies! On erittäin selvää, että ihmiset haluavat ja odottavat meiltä toimia. Ilmastotoimet eivät ole yksittäisen ihmisen harteilla, vaikka jokainen voi tietenkin olla osa muutosta. Ilmastotoimet ovat meidän päättäjien vastuulla. Meidän työtämme ja meidän onnistumistamme tässä talossa tullaan peilaamaan sitä vasten, kuinka me onnistumme ilmastonmuutoksen torjunnassa.

16.36 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastovuosikertomuksen yksi tavoitehan on se, että eduskunta pääsisi keskustelemaan ilmastopolitiikasta, ja olen tosi ilahtunut siitä, että sitä keskustelua nyt käydään, niin moni on jo pitänyt puheenvuoron ja lista on pitkä. Itseni täytyy valitettavasti tässä kohta jo lähteä, ja sen takia halusin käyttää vielä tässä yhden puheenvuoron.

Monessa puheenvuorossa korostuu se reilun muutoksen tarve, ja juuri siihen hallitus on sitoutunut. [Leena Meren välihuuto] Meidän täytyy tehdä toimenpiteitä sekä alueellisesti että sosiaalisesti oikeudenmukaisesti ja ymmärtää, että esimerkiksi eri puolilla Suomea erilaisia keinoja on hyvä olla käytössä. Jos puhutaan vaikka liikenteestä, jonka päästökehitystä nimenomaan tässä vuosikertomuksessakin katsotaan, niin täällä joku edustaja viisaasti juuri antoikin esimerkkejä siitä, miten toisaalta siellä kaupungeissa joukkoliikenteen parantaminen ja kävelyn ja pyöräilyn lisääminen ovat aivan avainasemassa. Valtaosa automatkoista, mitä suomalaiset tekevät, on alle kolme kilometriä, ja siinä [Leena Meren välihuuto] löytyisi kyllä hyviä vaihtoehtoja.

Toisaalta meillä on laajoja alueita, missä yksityisauton käyttö on aivan välttämätöntä, ilman sitä ei pärjää, ja siellä meidän täytyy miettiä, mitä keinoja on ja miten me huolehdimme siitä, että me voimme käyttää vähäpäästöisempiä polttoaineita — ovatko ne sitten liikennebiokaasua — miten me tuemme sähköautojen, myös käytettyjen sähköautojen, mark-

kinoille pääsyä ja miten me huolehdimme siitä, että siellä ihmiset voivat arkeaan jatkaa ilman että tulee kohtuuttoman kalliiksi käyttää autoa siellä, missä se on välttämätöntä.

Sitten tässä puhuttiin paljon myös siitä, että se, että Suomella on kunnianhimoiset tavoitteet, mahdollistaa meille ratkaisujen viennin maailmalle. Juuri näin. Se antaa meille vientimahdollisuuksia. Olen tavannut paljon yrityksiä, ja he ovat tätä nimenomaan painottaneet. Kun Suomi on etukenossa näiden ilmastotavoitteiden kanssa, niin silloin me voimme olla edelläkävijöitä ja viedä ratkaisuja maailmalle. Edustaja Mattila otti tässä esimerkiksi SSAB:n, joka on sanonut, että se, että Suomella ja Ruotsilla — missä he toimivat — on kunnianhimoinen ilmastopolitiikka, oli se syy, miksi he tulivat tämän oman teknologiansa ja sen kehittämisen kanssa paljon aiemmin kuin he olisivat muuten tulleet. He haluavat tarjota sen ratkaisun koko maailmalle, miten voidaan tehdä terästä hiilineutraalisti.

Sitten tässä nousi esille hyvin myös se, että päästövähennyksiä täytyy tehdä tietysti joka sektorilla ja myös poikkihallinnollista otetta tarvitaan. Kunnat ovat todella aktiivisia ilmastotyössä. Se on hieno asia, koska monilla ratkaisuilla — liittyen nyt sitten vaikka maankäytön suunnitteluun ja sitä kautta järkevän liikkumisen mahdollistamiseen, julkisiin hankintoihin, kuntien omien rakennusten lämmitykseen tai esimerkiksi kysymykseen siitä, rakennetaanko koulu puusta vai mistä se tehdään — on iso merkitys myös ilmaston näkökulmasta, ja sen takia on hienoa, että kunnat ovat niin aktiivisia.

Sitten minä haluan nostaa vielä tämän kansainvälisen näkökulman tähän esiin. Ilmastopolitiikka on kansainvälistä, ja sen takia on tärkeätä, että me pyrimme mahdollisimman laajasti löytämään yhdessä ratkaisuja. EU:n päästökauppa on hyvä esimerkki siitä — nyt kun se on saatu kuntoon ja toimivaksi — miten se ohjaa vähäpäästöisiin ratkaisuihin. EU-politiikka on äärimmäisen tärkeätä sen takia, että me saamme laajemmalla alueella yhdessä löydettyä ja tehtyä kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, ja sen takia Suomi on sitoutunut siihen, että kannustetaan EU:ta olemaan ilmastopolitiikassa edelläkävijä ja ennen kaikkea kehitetään sitä EU:n päästökauppaa niin, että hiilelle saadaan kunnon hinta, jolloin se ohjaa kaikkea toimintaa ja me pystymme sitä kautta mahdollisimman kustannustehokkaasti löytämään niitä ratkaisuja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Meri, lyhyt vastauspuheenvuoro.

16.40 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Arvoisa ministeri, on ikävää, että te joudutte lähtemään. Kerroitte, että saamme vihdoinkin keskustella tästä isosta asiasta, ja täällä on yli puolet enemmän pitämättömiä puheenvuoroja kuin pidettyjä. Elikkä tämä ideahan on se, että me tuomme viestiä hallitukselle ja ministeriölle, mistä asioista me olemme huolissamme. Itse esimerkiksi kiinnitin huomiota siihen, että te puhuitte reiluudesta ja oikeudenmukaisuudesta ja kansainvälisyydestä, ja olisin halunnut kuulla, mitä toimia te ministerinä tai EU:ssa teette esimerkiksi Kiinan ja Brasilian suhteen. Toissa iltana katselimme Brasiliasta laittomia kultakaivoksia sademetsissä, ja Kiina saastuttaa, on valtava väestönräjähdys. Nämä ovat juurisyitä, nämä ovat valtavia ympäristökatastrofeja, ja me nipertelemme täällä hyvin pienten asioiden parissa, kuten että jospa se äiti työpäivän jälkeen menisikin pyörällä lasta hakemaan tarhasta. Jos me näihin juurisyihin pystymme puuttumaan, ne ovat niitä todellisia ratkaisuja. Haluaisin teiltä vastauksia näihin isoihin rakenteellisiin kysymyksiin.

16.41 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri sen takia me tarvitsemme kansainvälistä ilmastopolitiikkaa. Juuri sen takia esimerkiksi European Green Dealissa, tässä Euroopan kestävän kehityksen ohjelmassa, mietitään, miten voisimme esimerkiksi luoda hiilitulleja, miten varmistetaan se, että ne tuotteet, mitä meille tulee, noudattavat samanlaista ympäristölainsäädäntöä kuin mitä meillä on EU:n omalla alueella. Sen takia EU:ssa mietitään, miten huolehditaan siitä, että myös kulutuksen päästöt näkyisivät siinä. Mehän olemme EU:ssa tietysti myös siinä mielessä vastuussa globaalisti päästöistä, että valtaosa meidän kulutustavaroistamme tulee muualta maailmasta ja ne voivat esimerkiksi aiheuttaa metsäkatoa. Tämä on yksi, mitä EU:ssa nyt paraikaa mietitään: miten me huomioimme sen, että meidän kulutuksemme ei aiheuta toisaalta päästöjä muualle tai vaikkapa metsäkatoa tai muuten turmele ympäristöä. Juuri tämän takia me tarvitsemme ennen kaikkea ympäristöpolitiikassa ja ilmastopolitiikassa vahvaa kansainvälistä yhteistyötä, vahvaa kansainvälistä politiikkaa. Siinä EU:n täytyy nyt ottaa johtoasema, jotta me saamme myös muut maat mukaan, ja kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa on selvästi tullut esiin se, että sitä johtajaa tarvitaan. Ja itse asiassa hyvin monet maat ovat valmiita tulemaan mukaan ihan riippumatta siitä, ovatko ne rikkaita vai köyhiä maita, ovatko ne etelästä vai pohjoisesta. Näitä koalitioita syntyy koko ajan. Tämä on se meidän keinomme: yhdessä huolehditaan siitä, että meidän planeettamme on hyvässä kunnossa myös tuleville sukupolville. — Mutta nyt minun pitää valitettavasti lähteä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Hoskonen.

16.43 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huomionarvoinen seikka kuitenkin päästöjen vähentämisessä on se, että pitää nähdä se meidän kokoluokka ja ne vaikutusmahdollisuudet, mitkä meillä on. Suomen päästöt maailman kokonaispäästöistä ovat hieman yli yhden tuhannesosan eli yhden promillen. [Leena Meri: Kyllä, juuri näin!] Toinen fakta, joka kannattaa muistaa: 50 maailman suurimman rahtilaivan, jotka kuljettavat kontteja ja jotka käyttävät polttoaineena raskasta polttoöljyä, kokonaispäästöt ovat suuremmat kuin koko Suomen päästöt yhteensä. Ja kolmas fakta sitten — katsokaapa eurooppalaista sähköntuotantoa: Puolassa Belchatówissa on yksi maailman suurimpia hiilivoimaloita ja Saksan Neurathissa on toinen. Näiden kahden voimalaitoksen päästöt yhteensä ovat yli 73 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia, ja Suomen päästöt ovat edelleen se 56, elikkä me emme tällä yhdellä promillella pysty maailmaa pelastamaan. Tämä on fakta. Me olemme tässä vaikeassa tilanteessa, kun asumme pohjoisessa. Se, että meillä on ollut lämmin talvi nyt, on vain sattumasta kiinni — niitä on ollut ennenkin. Kun katsomme kymmenen vuotta eteenpäin, tilanne pitää ottaa vastuullisesti haltuun ja kehittää systeemejä, mutta ei pidä itse tehdä virheitä, koska ne maksaa sitten suomalainen [Puhemies koputtaa] perheenäiti ja -isä.

16.44 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin, että hallituskumppanit kuuntelisivat keskustaa. Nimittäin sanoisin, että edustaja Hoskosella on se järjen ääni, jota te tarvitsisitte nyt näihin teidän erilaisiin toimenpiteisiin, koska Suomen osuus on todella minimaalinen. Se ei tarkoita sitä, että me emme voi tehdä täällä hyviä in-

novaatioita ja kannustaa yrityksiä ja yksityisiä ihmisiä toimimaan siten kuin heillä on mahdollisuutta ja rahaa. Painopiste pitää nimenomaan siirtää sinne kansainvälisiin pöytiin.

Täällä vasemmiston edustaja puhui siitä, että kun on ilmastojohtaja, saa ihailua osakseen. Emme kai me nyt ihailua kaipaa, vaan konkreettisia toimenpiteitä niiltä mailta, esimerkiksi Brasilialta ja Kiinalta, jotka ihan oikeasti viis veisaavat ympäristön tilasta. Sinne painetta, painopistettä — ei ihailua, vaan konkreettisia toimenpiteitä. Näyttäkää semmoista johtajuutta, mitä te olisitte voineet näyttää esimerkiksi puheenjohtajakaudella, vaatikaa, että hei, nyt te rupeatte toimiin. En minä ole nähnyt kenenkään, esimerkiksi johtavan poliitikon hallituspuolueesta, ottavan mitään kantaa Brasilian laittomiin kultakaivoksiin ja sademetsien kaatamiseen. [Puhemies koputtaa] Missä kaikki mielipiteet ja pöyristyminen?

16.45 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikille täällä on varmasti täysin selvää, että ilmastopolitiikka on kansainvälistä ja meidän kansalliset toimet ovat meidän osuutemme globaaleista päästöistä. Tällä ihailulla tarkoitin sitä, että meillä voi olla kokoamme suurempi vaikutus maailmalla sen kautta, että me voimme tehdä tällaisen signaalivaikutuksen, olla esimerkki, olla edelläkävijä, ja sitä kaikkea on myös kansainvälinen ilmastopolitiikka.

Minun mielestäni olisi hyvä ymmärtää, että me voimme käsittää tämän sellaisen globaalin hiilibudjetin kautta, jossa pitää huomioida esimerkiksi se, että nämä päästöoikeudet pitää jakaa oikeudenmukaisesti siten, että ne suhteutetaan maapallon asukkaiden kesken. Tätä kun tarkastelee, niin Suomen päästöt asukasluvun suhteen ovat yksiä suurimmista, joten meillä on myös velvollisuus niitä vähentää.

Sitten on tämä maksukyky, eli rikkailla mailla on suurempi velvollisuus.

Ja kolmantena, tosi tärkeänä on tämä historiallinen vastuu. Eli se tarkoittaa sitä, [Puhemies koputtaa] että ne maat, jotka ovat ehtineet hyötyä eniten tästä fossiilikapitalismin aikakaudesta, [Puhemies koputtaa] ovat myös velvollisia nopeisiin päästöleikkauksiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt olette ehtinyt käyttää tämän ajan.

16.46 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän se täytyy myöntää, että meidän puheenjohtajakauden avaukset EU:n globaalina ilmastojohtajana olivat erittäin merkittäviä avauksia siihen, mitä nyt on saatu aikaiseksi ja miten Green Dealia ja muita strategioita tullaan muiden puheenjohtajakausien aikana viemään eteenpäin. Se on ollut avaus, ja nyt muut valtiot ovat siihen EU:n sisällä myöskin ryhtyneet ja ottaneet sen yhtä vakavasti kuin mekin olemme ottaneet.

Edustaja Merelle on hyvä todeta — hän varmasti sen myöskin tietää — että tässä hallituksessa ehkä vihreät ja vasemmistoliitto myös kirittävät meitä keskustalaisia tässä ilmastokysymyksessä. Se on hyvä asia. Me olemme ohjelmaan kirjanneet, että tämä muutos on tehty sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla, eli huolehditaan siitä, että tuolla maakunnissa, ja miksei täällä kaupungeissakin, ihmisillä on mahdollisuuksia eikä taakka tule liian raskaaksi, kun siirrytään siihen vähähiiliseen talouteen.

16.47 **Pirkka-Pekka Petelius vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä vain muistuttaa siitä, kun nyt puhutaan päästöistä ja sanotaan esimerkiksi ”me” ja ”he” ikään kuin me olisimme vastakkainasettelussa, että me olemme kaikki tällä samalla yhteisellä maapallolla. Haluan muistuttaa siitä, että kyllä meidän kulutuksemme

täällä pohjoisessa per capita on kahdeksankertainen maapallon resursseista verrattuna esimerkiksi Intiaan tai näihin maihin, joista täällä puhutaan, että ovat suuria saastuttajia — okei, määrällisesti, joo.

Mutta tässä on meidän mahdollisuus myöskin. Meillä on kaikki se tieto ja taito, meillä on teknologiat, joita he tulevat tarvitsemaan, joilla me voimme yhteisesti auttaa. Tässä on meillä työllistämisen ja viennin mahdollisuus. Meillä on korkeasti koulutettuja ihmisiä ja teknologista osaamista, joita meillä olisi tässä suuri mahdollisuus hyödyntää.

16.49 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, missä Suomi voi olla kokoaan suurempi ilmastoasioissa on, että meillä kehitetään innovaatioita ja puhdasta teknologiaa, jota saadaan tuonne maailman markkinoille ja sitä kautta niihin enemmän saastuttaviin maihin. Suomi on tosiaan yksi niistä kourallisesta maailman maita, joka on absoluuttisesti onnistunut vähentämään päästöjään. Tämäkin on hyvä pitää mielessä, että tällaisen itsensä ruoskimisen sijaan meidän kannattaa olla myös ylpeitä niistä innovaatioista ja siitä uudesta teknologiasta, joita Suomesta nousee.

Tässä keskustelussa aiemmin nousi esille teräsyhtiö SSAB:n hiilivapaa teräs, joka siis itsessään vähentäisi Suomen päästöjä 7 prosenttia ja Ruotsin päästöjä 10 prosenttia.

Toinen, minkä haluan nostaa esille, on pienydinvoima. VTT kertoi eilen käynnistävänsä hankkeen, jolla kehitetään kaukolämmön tuotantoon soveltuvaa pienydinvoimaa. Tämä voisi myös olla vientituote Suomelle, sanotaan Puolaan, jossa nämä hiilipäästöt ovat todellinen ongelma.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myönnän vastauspuheenvuorot vielä edustajille Meri, Kauma, Essayah, Honkonen, Strand ja Hoskonen. Sen jälkeen mennään takaisin puhujalistaan.

16.50 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti tosiaan keskustan edustaja Ovaska sanoi ”kirittää” eikä ”kiristää”. Tässä tarkensimme täällä eturivissä korviamme. Te nyt varmasti saatte itse harkita omien kannattajienne ja äänestäjienne ajatukset siitä, millaista politiikkaa he ovat toivoneet että tehdään, kun puhuitte siitä, että tämä hallituksen politiikka on oikeudenmukaista. Esimerkiksi polttoaineveron korotuksesta voitaisiin mennä kysymään kansalaisilta, miten oikeudenmukaisena he sen tuntevat. Että sitä kyllä vähän ihmettelin, että näin on — mutta tämä on tätä vihervasemmistolaista menoa tällä hetkellä enemmistönä, ja näin se on.

Siitä olen samaa mieltä tässä vihreiden, edustaja Peteliuksen, kanssa, että meillä on hyvä teknologia, jota me voimme viedä, mutta eihän se tarkoita sitä, että me itsemme kuristamme ja hakkaamme ja syyllistämme hengiltä, koska me olemme tehneet todella hyvää työtä. Ihmisillä on nyt arjessa vaikeuksia talouden kanssa ja jokainen tekee sen oman kykynsä ja kantokykynsä mukaan.

Mutta minä peräänkuulutan edelleen sitä juurisyytä. Väestöräjähdys, lajikato ja nämä. [Puhemies koputtaa] Afrikka, Aasia, Intia, siellä ovat ne suurimmat ongelmat. Ja keinoja — mitään ei tapahdu.

16.51 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuosta edustaja Peteliuksen puheenvuorosta, jossa hän totesi, että päästöt per capita ovat Suomessa suuret: Sehän todella pitää paikkansa, mutta oikeastaan siitä tulee itselleni mieleen se, että näissä

maissa, jotka tässä on mainittu suurina päästölähteinä, on hyvin suuri väestönkasvu. Me aika harvoin puhumme ilmastoasioita käsiteltäessä myöskään siitä, miten väestönkasvua saadaan hillittyä. Koska päästöjen määrähän on suoraan verrannollinen myöskin siihen, miten väestö kasvaa, ja sitten kun elintaso kasvaa näissä maissa, totta kai myöskin kulutus kasvaa. Kyllä näillä asioilla on yhteys.

Myöskin mitä tulee sitten Suomen osuuteen, siihen, mitä me voimme tehdä, niin kyllähän meidän tietysti pitää muistaa se, että yksi asia, jolla on merkitystä meidän päästöjemme suuruuteen per capita, on tämä meidän ilmastomme täällä. Lämmityksen osuus kokonaisuudessaan on noin 30 prosenttia kokonaispäästöistä. Kyllähän meidän täytyy sekin ottaa huomioon, [Puhemies koputtaa] että jollakin tavalla myöskin nämä kysymykset vaikuttavat siihen. Emme me voi täällä kylmissä taloissa myöskään asua, mitä ongelmia siitä aiheutuu. [Puhemies koputtaa] Tämä on keskeinen osa tätä ratkaisua.

16.52 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti pystymme olemaan kokoamme suurempia toimijoita nimenomaan siinä, millä tavalla niitä teknologisia ratkaisuja ollaan edistämässä. Tässä ilmastovuosikertomuksessa on paljon erilaisia pieniä toimenpiteitä lueteltu, mutta jotenkin tästä iso kuva puuttuu siinä mielessä, että pitäisi puhua näistä isoista energiantuotannon suuntaviivoista. Täällä on monessa puheenvuorossa nostettu esille juuri SSAB ja sen tuottama hiilivapaa teräs. Täytyy ymmärtää, että silloin kun yksi tuommoinen Rautaruukin kokoinen tai nykyisin SSAB:n kokoinen Raahen tehdas tuottaa terästä ilman hiiltä, se tulee tarvitsemaan noin kuudenneksen Suomen sähköntuotannosta, siis huom. yksi ainut tuotantolaitos. Tämä avaa ehkä mittakaavaa ymmärtämään sen, että silloin kun ollaan hiilivapaassa sähköntuotannossa ja halutaan tuottaa hiilivapaata terästä, me tarvitsemme massiivisen paljon suuremman määrän primäärienergiaa. Silloin tullaan siihen kysymykseen, kuinka monta ydinvoimalaa joudutaan rakentamaan ja mitä muita mahdollisia energianlähteitä ottamaan. [Puhemies koputtaa] On täysin mahdotonta, että uusiutuvalla energialla pystyttäisiin vastaamaan tähän energiantarpeeseen, [Puhemies koputtaa] ja tämä useimmiten jää ymmärtämättä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, aika on täynnä. Tässä on vielä kolme debattipuheenvuoroa.

16.54 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tähän edustaja Essayahin jatkoksi totean sen, että on aivan selvää, että Suomessa tarvitaan tulevaisuudessa lisää ydinvoimaa, jotta tätä siirtymää hiilidioksidivapaaseen sähköntuotantoon pystytään toteuttamaan siinä laajuudessa kuin sitä tarvitaan.

Kun täällä edustaja Meri nyt peräänkuulutti niitä juurisyitä ilmastonmuutokseen, niin ei juurisyy ole joku kultakaivos keskellä sademetsää, vaikka se ilmastonmuutosta aiheuttaakin, vaan juurisyy on se, [Leena Meren välihuuto] että maapallolla alettiin 1800-luvulla käyttämään fossiilisia polttoaineita ja niitä on käytetty talouskasvun ja väestönkasvun myötä yhä enemmän. Se on se juurisyy. Fossiilisten polttoaineiden käyttö — se on se juurisyy. Ja mitä vähemmän me käytämme fossiilisia polttoaineita, [Leena Meren välihuuto — Puhemies koputtaa] vaikka väestö kasvaisikin, sitä paremmin tälle ongelmalle pärjätään. Keskustalainen ilmastopolitiikka on lähtenyt koko 2000-luvun siitä, että vähennetään fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja korvataan niitä uusiutuvilla ja mielellään vielä kotimaisilla polttoaineilla. Vaikea ymmärtää, minkä takia te olette tätä vastaan, että korva-

taan venäläistä öljyä suomalaisilla biopolttoaineilla tai muilla kotimaisilla uusiutuvilla. [Puhemies koputtaa] Niin te, perussuomalaiset, jatkuvasti olette.

16.55 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Tässä on Petelius ja moni muu puhunut hyvin teknologiasta ja niistä vientimahdollisuuksista, mitä se tuo. Pelkästään Vaasan cleantech-klusterille kärkiyritykset investoivat toista miljardia tulevan viiden vuoden aikana, ja siinä lähes kaikki on vientiä ja siinä viedään kaikkiin maailman maihin. Näkisin myös, että meillä tulisi paitsi panostaa tutkimukseen ja kehitykseen laajasti myös erityisesti energian varastointiin ja akkuteknologiaan liittyvään osaamiseen tulisi panostaa Suomessa, eikä myöskään pitäisi tyytyä pelkästään mineraalien jatkojalostukseen vaan nimenomaan pitäisi päästä siihen akkukennojen valmistukseen ja niitten kytkemiseen osaksi älykkäitten sähköjärjestelmien ja -verkkojen toimituksia globaalisti ympäri maailman. Silloin meillä on se valtava positiivinen kädenjälki ja saadaan kaikki potentiaali ulos tästä meidän osaamisestamme. Myös tällaisilla eri raporteilla, mistä tänään puhutaan, pitäisi yhä paremmin pystyä mittaamaan kädenjälkeä, mitä meidän suomalaiset yrityksemme maailmassa oikeasti vaikuttavat näihin asioihin. Minä veikkaan, että se saisi meitä myös keskittämään tki-rahoitusta vähän eri tavalla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja viimeinen puheenvuoro tähän debattiin.

16.56 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Avauspuheenvuorossa mainitsin tämän kotimaisen MY-dieselin, jolla pystyttäisiin pudottamaan henkilöautodieselien päästöjä fossiilisiin aineisiin verrattuna noin 5 miljoonalla tonnilla hiilidioksidia, elikkä se on täysin mahdollista, jos haluamme tehdä sen. Onpa helppo keino, ei tarvitse investoida autoihin tässä vaiheessa. Ne uusiutuvat toki pikkuhiljaa, ja ihan oikeita sähköautoja tulee, mutta ei siihen kannata panostaa, koska monellakaan perheellä ei ole siihen varaa.

Toinen keino on metsien kasvun lisääminen tuhkalannoituksen avulla. Erittäin halpa toimenpide. 10 miljoonaa mottia puun kasvua voimme saada helposti lisää kierrättämällä järkevästi ravinteita, ja se on 10 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia.

Elikkä olemme saavuttaneet kotimaisilla keinoilla, jotka eivät maksa juuri mitään, 15 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia, mutta nyt jos rupeamme kuristamaan taloutta, niin sen laskua emme uskalla edes kuvitella. Toivon, arvoisat edustajat, että olemme realisteja. [Leena Meri: Kyllä me olemme, Hoskosen linjoilla!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt mennään takaisin puhujalistaan.

16.57 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Vi diskuterar just nu Finlands första klimatårsberättelse, och det är bra, för vi behöver en långsiktig och kostnadseffektiv planering och uppföljning av klimatpolitiken. Det är väldigt viktigt med tanke på trovärdigheten i den här debatten som bland annat pågår här i dag. Det diskuteras ju en hel del för tillfället kring klimatet i samhället, och det här märks nog egentligen varje dag då vi rör oss ute på fältet, som till exempel i går.

För sin del är regeringsprogrammet en stark katalysator i debatten i och med att målet är att Finland ska vara klimatneutralt år 2035, och det är ett väldigt ambitiöst mål. Samtidigt, som det har kommit fram här, har ju vintern lyst med sin frånvaro på många håll i landet nu

i vinter — inte så mycket snö. Det kan hända att det här är temporärt, men det har också gjort att vi nu i alla fall har velat diskutera det här en hel del.

Den här klimatdebatten polariserar, och det här märks ju också i den här salen, men oftast går vi tillbaka till frågan ”vem ska betala för det här?”. Det har senast i den här debatten kommit fram väldigt tydligt.

On hyvä, että meillä on nyt pöydällä Suomen ensimmäinen ilmastovuosikertomus. On ensisijaisen tärkeää, että voimme keskustella tästä ajankohtaisesta asiasta asiallisesti ja pitkäjänteisesti. Keskustelu on monessa suhteessa aika pirstaloitunut, ja tässä tulee katsoa ilmastonmuutosta kokonaisvaltaisesti. Tähän kuuluu myös, että tutkittua tietoa tulee tulkita ja siitä tiedottaa aina samalla tavalla. Monesti samoja raportteja tulkitaan niin monella eri tavalla.

On myös hyvä muistaa, mitä päätetään kansallisesti ja mitä päätetään kansainvälisesti. Kansalliseen päätäntävaltaan kuuluu nyt taakanjakosektori eli liikenteen, maatalouden, rakennusten lämmittämisen ja jätehuollon päästöt. Monessa suhteessa nämä päästöt eivät koske ainoastaan elämää maaseudulla, ja tässä on tärkeää todeta myös se, mikä tuli tässä esille, että ei tule syyllistää kotimaisia maanviljelijöitä.

Enligt klimatårsberättelsen kommer Finland med all sannolikhet att nå målet med utsläppsminskning inom ansvarsfördelningssektorn under perioden 2013—2020. Mycket bra har redan gjorts, men det här glömmer vi ofta bort. Jag tänker till exempel på sortering av avfall, att allt fler värmer upp sina hus med bergvärme eller värmepumpar i stället för olja, användningen av stenkol har minskat radikalt och fler kör med bilar som förbrukar mindre. Listan kan göras ännu längre.

Däremot kommer vi inte med nuvarande åtgärder att uppnå målen för perioden 2021—2030 utan ytterligare minskningar behövs på sikt. För att nå dit krävs många olika åtgärder. En del kommer tekniken att sköta, till exempel då det gäller bilar — vi har bland annat pratat om biogas och el i dag. Individen kan via sin egen konsumtion minska på utsläppen på flera olika sätt: jag tänker till exempel på matsvinnet men också användningen av kläder, hur mycket utsläpp det ger, och sedan också att vi beställer allt mera via nätet och många också sänder tillbaka sina produkter, och det uppstår ju en hel del utsläpp tack vare det.

Kommunerna och staten har ett stort ansvar till exempel då det gäller upphandlingar, och det är också viktigt att vi har ett tvärsektoriellt samarbete då vi gör upphandlingar. Energisektorn och industrin har sitt ansvar och agerar enligt det.

Suomi on ilmastokertomuksen mukaan saavuttamassa kaudelle 2013—2020 asetetun taakanjakosektorin päästövähennystavoitteen — hyvä näin — mutta tulee muistaa, että paljon hyvää on myös jo tehty. Kaudelle 2021—2030 asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen eivät nykyiset toimet riitä, vaan lisävähennyksiäkin tarvitaan. Vaikka Suomi ja EU eivät ratkaise globaalia ilmastonmuutosta, niiden tulee edistää globaalia kehitystä omalla toiminnallaan. Tämänhetkisen tilanteen perusteella on selvää, että maailmanlaajuinen päästövähennysten tavoitetaso on Pariisin sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi riittämätön.

Monessa suhteessa olemme kylläkin edelläkävijöitä, mikä tuli esille myös debatissa. Esimerkiksi energian säästämisen ja varastoinnin teknologiassa ollaan hyviä, ja tässä on meillä suuri taloudellinen mahdollisuus. Itse kävin eilen yritysvierailulla Vaasassa taajuusmuuttajatehtaalla, ja täytyy kyllä sanoa, että meillä löytyy todella korkeatasoista osaamista

tällä saralla. Jos koko maailma käyttäisi näitä taajuusmuuttajia, sähkönkulutus vähenisi merkittävästi maailmassa. Tämä on vain yksi esimerkki monista hyvistä yrityksistä cleantech-alalla.

Ärade talman! I miljöutskottet konstaterade vi att klimatförändringen utvecklas alarmerande snabbt, vilket på det hela taget har väckt behovet av att årligen få en bredare helhetsbild av utsläppsutvecklingen. Det väsentliga är inte bara en helhetssyn utan också en stark framtidsorientering. Med tanke på framtida klimatårsberättelser är det viktigt att den är lättläst och att alla tolkar siffrorna på ett och samma sätt. Viktigt är också att granska klimatpolitiken bredare till exempel gällande ekonomi, sysselsättning och välfärd. Viktigt är också att den regionala och sociala rättvisan i fortsättningen är med i större utsträckning.

Ensimmäinen ilmastovuosikertomus on hyvä pohja keskustelulle sekä täällä eduskunnassa että yleisesti yhteiskunnassa. Aina voi parantaa, ja tämä koskee myös tätä kertomusta. Olisi suotavaa, että ilmastovuosikertomusta kehitettäisiin jatkossa strategisempaan suuntaan mutta tarkasteltaisiin vaikutuksia myös talouden, työllisyyden ja hyvinvoinnin kannalta.

17.04 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Nyt kun käsittelemme tätä ilmastovuosikertomusta, niin on paikallaan käyttää myös muutama ajatus ja muutama sananen siitä, mihinkä ilmastonmuutos käytännössä meitä sitten johtaa.

Nythän tietysti on koko ajan olennaista, että me Suomessa ja myös muissa maailman maissa suhtaudumme tähän ilmastonmuutoksen torjuntaan vakavasti ja teemme tehokkaita, aidosti päästöjä vähentäviä toimenpiteitä. Tässähän on tietysti iso kiusaus toimeenpanna sellaisia toimenpiteitä, jotka näyttävät kansan suuntaan houkuttelevilta ja näyttävät kansan suuntaan raflaavilta mutta jotka eivät päästöjä aidosti vähennä ja tulevat kalliiksi. Pitää keskittyä niihin, joilla on oikeasti vaikutusta, joilla päästöjä aidosti vähennetään. No kuitenkin, vaikka me täällä Suomessa, Suomen tasolla, teemme oman osamme ja taistelemme ilmastonmuutosta vastaan, on selvää, että meistä riippumatta, niin kuin nyt tänä talvena ja viime vuosina olemme huomanneet, ilmaston lämpeneminen on edennyt ja ilmastonmuutoksen seuraukset näkyvät jo Suomessa ja ne näkyvät jo monessa asiassa. Päiväntasaajan alueella ne näkyvät kuivumisena, aavikoitumisena ja meillä talvien häviämisenä ja niin poispäin. Tämä on täysin selvä asia meille kaikille.

No, mitä tämä ilmastonmuutos ja sen seuraukset sitten meiltä täällä Suomessa oikeasti edellyttävät? Tästä meillä ei juurikaan yhteiskunnallista keskustelua vielä ole käyty, siis siitä, kuinka me sopeudumme oikeasti ilmastonmuutoksen vaikutuksiin.

Tilannehan on se, että yleensä ensimmäinen ammattiryhmä, joka kärsii ilmastonmuutoksesta, on maanviljelijä, ruuantuottaja. Hän omassa sadossaan — monissa asioissa, kasvitautien yleistymisessä, satojen epäonnistumisessa, kun sateet lisääntyvät tai kuivuus lisääntyy — on se ensimmäinen, joka kantaa sen taakan ja ne ongelmat, mitä tulee ilmastonmuutokseen. Meidän ruuantuotantomme edellyttää isoja muutoksia, jotta se pystyy tulevaisuudessa myös Suomessa säilymään yhtä laadukkaana ja ruokaomavaraisuutemme säilyy riittävällä tasolla ja jopa paranee.

Toinen, joka on jo ollut esillä, on se, että myöskin metsätalous, metsänhoito kärsii näistä muuttuvista sääolosuhteista. Tänä vuonna, tänä talvena, kun on ollut ennätyslämmin ja vesisateinen talvi, puuta ei ole juurikaan pystytty metsästä teollisuuden, jalostuksen käyttöön korjaamaan, ja korjuukalusto aiheuttaa vaurioita metsässä, jos tällaisena talvena sinne

mennään. On tutkimusta siitä, että esimerkiksi metsän viljelyyn liittyen mänty kestää ilmastonmuutosta paljon paremmin kuin kuusi, ja Suomen metsät kuusivaltaistuvat muun muassa siitä syystä, että mäntyä ei voi juurikaan viljellä. Omalla metsätilallani olen sen huomannut siitä, että hirvet syövät välittömästi kaikki männyntaimet, ja tästä syystä omalla tilallani viljellään pääosin kuusta, vaikka sekametsä olisi monin tavoin ympäristön ja myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta parempi. Tällaisiakin seikkoja joudutaan tulevaisuudessa huomioimaan paljon enemmän, miten puuhuolto toimii ja miten metsätalous jatkossa toimii sekä miten saadaan metsät kestämään myrskyjä paremmin ja siten, että metsäteollisuudelle riittää raaka-ainetta ja metsät pysyvät hyvässä kasvukunnossa.

Kolmas iso kokonaisuus on varmasti rakentaminen, infrastruktuuri, minkälaisia muutoksia meidän rakentamiseemme ja rakentamistapaamme pitää tehdä, jotta näitä muuttuvia säitä kestetään. Yleensähän puhutaan siitä, että entisaikaan puurakennukset kestivät paljon paremmin ja pysyivät paljon terveempinä. No, silloin oli kovat pakkaset talvella, ja ylipäätänsäkin rakentamistapaa joudumme varmasti muuttamaan, kun ilmankosteus talvellakin on yhä kovempi. Yleensä talvi on ollut kuivaa aikaa rakentaa, rakenteet ovat kuivuneet. Nyt saattaa syntyä sisäilmaongelmia siitä, kun ei oikein missään vaiheessa vuotta ole riittävän kuivia ajanjaksoja tiettyjen rakenteiden toteuttamiseen rakennushankkeissa. Ylipäätänsä yhdyskuntarakenteen suunnittelu ja kaavoitus tulevat varmasti olemaan muutoksen alla. Jos mietitään vaikkapa merenrannalle rakentamista, niin ajattelen itse niin, että 10—20 metriä alemmas nykyistä merenpintaa ei tulisi rakentaa, koska jos merenpinta nousee, siinä ollaan varmasti ongelmissa, että ei ainakaan yhteiskunnan vastuulle tullen tulisi rakentaa näin lähelle merta.

Toinen asia. Olemme tänä talvena hyvin huomanneet sen, mitenkä tien kestopäällysteet, asfaltti, kärsivät tällaisesta hiissaavasta säästä. Varmasti sillä, miten me rakennamme infraa — teitä, ratoja — entistä muuttuvampiin sääolosuhteisiin, kestävämmäksi, tulee olemaan iso yhteiskunnallinen tarve.

Arvoisa puhemies! Ylipäätänsä tarvitaan paljon tutkimusta. Tarvitaan jäntevää suunnittelua ja varautumista näihin ilmastonmuutoksista seuraaviin muuttuviin sääolosuhteisiin jatkossa paljon enemmän, koska samaan aikaan, kun keskitymme toki yhä täällä Suomessa ja Euroopassa päästöjen vähentämiseen, meidän pitää ruveta varautumaan ja sopeuttamaan yhteiskuntaamme niihin muutoksiin, mitä nyt vääjäämättömästi jo nähtävissä olevasta maapallon lämpenemisestä meille seuraa.

17.10 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Olin käsittelemässä tätä ilmastokertomusta talousvaliokunnassa, ja siellä puhuimme tietysti paljon ilmastonmuutoksen mahdollisuuksista myöskin suomalaiselle teollisuudelle. Ja täällä on hyvin tuotu eri puheenvuoroissa esiin sitä, mitä nämä innovaatiot voivat mahdollistaa meidän vientikaupallemme. Sitten puhuimme paljon myöskin lämmityksestä, rakennusten lämmityksestä, sillä se on hyvin keskeinen osa tätä taakanjakosektoria. Suomessahan on edelleen lähes 200 000 öljylämmitteistä kiinteistöä, ja olisi toivottavaa, että näissä voitaisiin siirtyä kestäviin ratkaisuihin jo 2020-luvun aikana.

Kokoomus on hyvin pahoillaan siitä, että kotitalousvähennykseen on tehty leikkauksia, eli kotitalousvähennyksiä ei voi enää tehdä, vaikka tehtäisiin lämmitykseen investointeja, jotka olisivat energiaystävällisiä. Me toivoisimme kyllä, että nämä kotitalousvähennykset voitaisiin palauttaa sille tasolle, missä ne ovat olleet ja mieluiten vielä niin, että ne laajennettaisiin koskemaan myöskin laiteinvestointeja.

Olen tänään keskustellut espoolaisen Omakotiliiton kanssa, ja siellä heidän huolenaiheenaan on myös se, että vaikka moni haluaisi siirtyä öljylämmityksestä pois, niin heillä ei kuitenkaan ole varaa siihen, ja maalämpö ei myöskään sovellu ihan kaikkiin maaperävaihtoehtoihin, mihin näitä taloja on rakennettu. Että toivoisin, että hallitus vielä pohtisi erilaisia vaihtoehtoja, joilla myöskin omakotiasujien energiaratkaisuja voitaisiin kannustaa kestävämmiksi.

17.12 **Pirkka-Pekka Petelius vihr:** Arvoisa puhemies! Värderade talman! Ilmastovuosikertomus osoittaa, että toivoa ilmastonmuutoksen torjunnan suhteen on. Mutta se osoittaa, ikävä kyllä, myöskin sen, että nämä perusskenaarion mukaiset nykyiset toimet eivät riitä saavuttamaan kaudelle 2021—2030 asetettua tavoitetta, vaan lisäpäästövähennyksiä tarvitaan koko kauden aikana. Onneksi tässä on nyt semmoinen tilanne, että me tiedämme, mistä ja miten voimme päästöjä vähentää.

Esimerkiksi täällä jo paljon puhuttaneetkin liikennesektorin päästöt ovat merkittävässä roolissa tässä taakanjakosektorin 2030-tavoitteen saavuttamisessa — kaikille reilulla ja oikeudenmukaisella tavalla tietenkin — muun muassa liikennevälineiden energiatehokkuutta kehittämällä, nostamalla biopolttoaineiden osuus 30 prosenttiin, nostamalla sähköautokanta, mukaan lukien ladattavat hybridit, 250 000:een ja kaasuautojen kanta 50 000:een, niin ikään autokannan uusimisella sekä joukko- ja kevyen liikenteen kehittämisellä.

Mitä maatalouteen tulee — täällä on paljon puhuttu siitä, se on tärkeä osa tätä — päästöjä tavoitellaan vähennettävän 10 prosenttia vuoteen 2030 mennessä muun muassa vähentämällä ruokahävikkiä ruokaketjun eri osissa, kaikissa osissa. Myös ruokavientiä tulee minun mielestäni edistää kotimaisen maatalouden kannattavuutta lisäämällä.

Edelleen rakennusten erillislämmityksessä pyritään asteittain öljystä eroon. Kotitalouksien hiilijalanjälkeä vähennetään 50 prosentilla 2030 mennessä.

Mutta, aivan kuten täällä edustaja Honkonen äsken totesi, näiden toimien ohella meidän tulee muistaa sopeutumistoimien kiireellisyys varautumalla muun muassa hulevesitulvien kaksin—kolminkertaistumiseen, tauti- ja tuholaisriskien lisääntymiseen sekä tuleviin tappioihin teollisuus-, energia- ja liikennealoilla.

Toivoa siis on, ratkaisut ovat olemassa, nyt tarvitaan tekoja.

17.15 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Niin kuin keskustelussa on monesti käynyt ilmi, meillä on nyt käsittelyssä historian ensimmäinen ilmastolain mukainen ilmastovuosikertomus, vuodelta 2019. Kun olen kuunnellut tämän koko keskustelun, niin toteaan, että keskustelussa ei todellakaan ole tällä hetkellä mitään hallituksen esityksiä mahdollisista ruuhkamaksuista, maatalouden alasajosta saatikka siitä, että joidenkin dieselauto haetaan hallituksen toimesta kotipihasta — ei. Nyt on kysymys niinkin yksinkertaisesta mutta monimutkaisesta asiasta kuin ilmastovuosikertomuksesta.

Itse ajattelen, että tämä on työpaperi jatkotyöhön niin poliittisille päättäjille kuin myös ministeriöihin. Taustaksi voisi todeta, että ilmastolakihan hyväksyttiin hallituskaudella 2011—2014, jolloin myös oma puolueeni toimi hallituksessa, ja lakia moitittiin silloin kriittiseen sävyyn ja sen pelättiin lisäävän byrokratiaa. Ajattelen kuitenkin, että ilmastolain mukainen raportointi on nostanut ilmastopolitiikan keskustelun tasoa ja tietopohjaa eduskunnassa, kuten lain yhtenä tarkoituksena myös oli. Ympäristövaliokunnassa pidimme erinomaisena, että ilmastovuosikertomus on hallituksen vuosikertomuksesta erillinen itsenäinen asiakirja ja saa siten ansaitsemansa huomion, ja mielestäni tätä ovat arvostaneet

myös muutkin kuin ympäristövaliokunnan jäsenet tässä tämäniltapäiväisessä keskustelussa.

On totta, että ilmastonmuutos etenee nopeasti ja politiikan on pysyttävä sen mukana. Siitä totuudesta me emme pääse pakoon mihinkään. Lokakuussa 2018 julkaistu hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin IPCC:n erikoisraportti korosti ilmastonmuutoksen etenemisen vakavuutta todeten, että globaalin lämpenemisen rajaaminen 1,5 asteeseen edellyttää välittömiä ja jopa ennennäkemättömän voimakkaita toimenpiteitä. Vaikka Suomi ja EU eivät ratkaise globaalia ilmastonmuutosta, niiden tulee edistää kehitystä omilla toimillaan.

Istuvan hallituksen ohjelmassa on sitouduttu tavoitteeseen Suomen hiilineutraalisuudesta vuonna 2035. Se edellyttää sekä muutoksia ilmastostrategiatasolla että ilmastolain tarkistamista. Ilmastotekojen ja -toimien hyväksyttävyys vaatii, että energia- ja ilmastopolitiikan tulee aina perustua tutkittuun tietoon ja perusteltuihin arvioihin politiikan kustannuksista ja kokonaisvaikutuksista. Koen erityisesti, että talous-, työllisyys- ja ekologisiin vaikutuksiin on aina päätöksenteossa ja keskustelussa liitettävä sosiaaliset, erityisesti tulonjakoon liittyvät, vaikutukset.

Arvoisa puhemies! Niin kuin alussa totesin, käsittelemme ensimmäistä ilmastolain mukaista ilmastovuosikertomusta, vuodelta 2019, ja jatkossa toivon, että ilmastovuosikertomukset sisältävät kattavia arvioita tulevista konkreettisista ohjauskeinoista, niiden haasteista ja riittävyydestä. Keskeistä tämänkaltaisessa raportoinnissa on kaiken tiedon käytettävyys ja hyödyntäminen, koska sitähän me täällä sitten käytännössä eduskuntatyössä teemme.

17.18 **Veikko Vallin ps:** Arvoisa herra puhemies! Keskustelussa on ilmastovuosikertomus 2019. Joka viikko Eduskuntatalossa kuulee hoettavan, että Suomen ja suomalaisten pitää olla kunnianhimoisia ilmastopolitiikassa ja päästöjen vähentämisessä. Kunnianhimo on hyvä asia, mutta omaan jalkaan ampuminen ei ole. Suomen päästöt ovat edelleen vain promille globaaleista hiilidioksidipäästöistä. Promille tarkoittaa sitä, että meidän päästöillä ei ole juuri mitään vaikutusta ilmastoon. Vaikka emme päästäisi mitään, niin mikään ei muuttuisi. Siihen nähden tuolle hokemalle, että meidän pitäisi olla erityisen kunnianhimoisia, ei löydy perusteita.

Me voimme tietenkin vähentää päästöjämme järkevästi ja hallitusti. Samalla voimme kehittää puhdasta teknologiaa, kuten täällä aikaisemmin edustajat Vestman ja Kauma sanoivat. Siellä puhtaassa teknologiassa voi olla vaikka se uusi Nokia, jota Suomi kipeästi kaipaa.

Päätöksenteossa on huomioitava Suomen kansallinen etu ja Suomen hyvinvointivaltion rahoituspohja. Emme saa olla niin kunnianhimoisia, että ajamme kriittisen tärkeää teollisuutta ulos Suomesta ja samalla heikennämme kansantaloutemme kestävyyttä. [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!] Esimerkiksi metsäteollisuudesta saa elantonsa 140 000 suomalaista työntekijää. Metsäteollisuus on yli 20 prosenttia Suomen viennistä. Liian kunnianhimoinen ilmastopolitiikka ei saa vaarantaa metsäteollisuuden eikä minkään muunkaan teollisuuden toimintaa Suomessa.

Ilmastopolitiikkaan pitää suhtautua pragmaattisesti eli käytännönläheisesti. Kiihkomielinen kunnianhimo ei saa mennä maalaisjärkisen ajattelun ja järkevän toiminnan edelle. Hiilitullien käyttöönottaminen esimerkiksi Kiinasta tapahtuvalle tuonnille olisi yksi käytännönläheinen toimenpide, jolla olisi suurella todennäköisyydellä päästöjä vähentävä vaikutus ja muitakin hyviä vaikutuksia.

Kannatan edustaja Peltokankaan tekemää esitystä. — Kiitos.

17.21 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Meillä on tosiaan käsittelyssä ilmastovuosikertomus. Vaikka laki on ollut voimassa noin viisi vuotta, niin kyseessä on kuitenkin ensimmäinen ilmastovuosikertomus sen takia, että tätä ei ole aikaisemmin tehty. Ympäristövaliokunnassa käsittelimme näitä asioita, ja aloitan nyt ihan siitä— siitä hieman myöskin huomautettiin — että on harmittavaa, että tämä on ensimmäinen vuosikertomus, koska velvoite on ollut toimittaa eduskunnalle ilmastovuosikertomus vuosittain, mutta tämä varmasti tästä tulevaisuudessa sitten korjaantuu.

Ilmastolain 7 ja 9 §:ssä säädetään ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmästä, jonka muodostavat pitkän aikavälin ja keskipitkän aikavälin suunnitelma ja sopeutumissuunnitelma. Pitkän aikavälin suunnitelman päästövähennystavoitteet ovat yleisiä, ja ne ulottuvat vuoteen 2050 saakka, kun taas kerran vaalikaudessa laadittavaan niin sanottuun taakanjakosektoria koskevaan pitkän aikavälin suunnitelmaan sisältyvät toimet ovat konkreettisempia. Taakanjakosektorille lasketaan muun muassa liikenteen, maatalouden, rakennusten erillislämmityksen ja jätehuollon päästöt, ja taakanjakosektorin päästöjä hillitään kotimaisin lainsäädäntötoimin, kun taas sitten teollisuutta ja energiatuotantoa koskeva päästökauppasektori on EU:n laajuinen ja päästökauppa pääasiallinen ohjauskeino päästöjen vähentämiseksi näillä sektoreilla.

Tämän kertomuksen mukaan, joka on siis pohjana sille 2015 säädetylle ilmastolaille, Suomi on saavuttamassa kaudella 2013—2020 asetetut taakanjakosektorin päästövähennystavoitteet, eli kuten me ympäristövaliokunnassa kirjasimme tähän toimintakertomukseen, Suomi on saavuttamassa nämä tälle kaudelle 13—20 asetetut taakanjakosektorin päästövähennystavoitteet, mutta tulevalle kymmenelle vuodelle eli kaudelle 21—30 asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen nämä Suomen nykyiset toimet eivät riitä, vaan lisävähennyksiä tarvitaan. Tiedämme, että hallitus on myöskin tässä ilmastokokouksessa, josta puhutaan Vuosaaren ilmastokokouksena, näitä päästövähennystavoitteita määritellyt. Ne on määritelty tavoitteeksi, eli muun muassa liikenteeseen 4—4,6 megatonnia, kansalliseen energia- ja ilmastostrategiaan 2—4 megatonnia ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaan elikkä KAISUun on ajateltu tavoitteet 1—2 megatonnia. Tavoitteet ovat hyviä, mutta nyt sitten tänä vuonna odotetaan, että tulee myöskin hallituksen esityksiä siitä, miten niihin tavoitteisiin päästään.

Arvoisa puhemies! Kun ilmastolakivelvoite säädettiin 2015, ympäristövaliokunta silloin totesi, että ilmastolaki lisää ilmastopolitiikan kokonaishallintaa, yhteiskunnallista näkyvyyttä ja painoarvoa, ja tällaisille lakisääteisille suunnittelujärjestelmille on ollut tilausta.

Entä sitten, mitä seuraavaksi? Täällä salissa on aika paljon puhuttu edelläkävijyydestä, ja Suomella pienenä mutta korkean osaamisen maana on todellakin mahdollisuus erilaisten t&k-panostuksien kautta olla edelläkävijä. On puhuttu SSAB:sta — mitä se tekee tulevaisuudessa — Nesteen MY-dieselistä, sadoista hyvin erilaista innovaatioista ja esimerkeistä, jotka cleantechin saralla voivat tuoda meille Suomeen työllisyyttä ja työpaikkoja. Otan yhden esimerkiksi Oulusta: Proventia, jolla on savukaasujen poistojärjestelmä, joka voidaan asentaa jälkikäteen tällaisiin raskaan kaluston esimerkiksi kaksikerrosbusseihin, erilaisiin rekkoihin, ja se pystyy poistamaan ja puhdistamaan noin 90 prosenttia savukaasuista, joka näistä ajoneuvoista tulee.

Mikä on ollut kannuste luoda tällaista tekniikkaa Suomessa? Se, että tiedetään, että EU on asettanut nämä päästövähennyslait, ja tiedetään, että tulevaisuudessa päästövähennykset ovat liikenteen ja raskaan kalustonkin osalta tiukemmat. Ja erityisesti tälle energiasektorille, johonka ilmastoasiat liittyvät, on tärkeätä kannustavuus, pitkäjänteisyys ja ennustettavuus, ja sen takia meiltä lainsäätäjiltä edellytetään sitä, että me teemme vastuullisia päätöksiä siten, että ne kerrotaan myöskin pitkälle aikavälille. Esimerkki viime hallituskaudelta: tehtiin kivihiilen kielto niin, että tehtiin se viime hallituskaudella ja määriteltiin tavoitteeksi vuosi 29. Ja nyt jos ajatellaan esimerkiksi turpeen käyttöä, joka on omalla alueellani tuolla Pohjois-Pohjanmaalla iso asia, niin olisi tärkeää, että tulevina vuosina tiedettäisiin, onko Suomi luopumassa turpeen energiankäytöstä vuoteen 35 mennessä vai myöhemmin vai aiemmin, koska EU:lla on esimerkiksi tämän green dealin osalta tällä hetkellä nämä reilun siirtymän rahastot. Suomi voi saada EU:lta tukea kivihiilestä luopumiseen, turpeesta luopumiseen tulevan 10—15 vuoden aikana, mutta me emme saa niitä EU-rahoja tänne, jos me emme täällä pysty tekemään niitä päätöksiä. On tärkeää erityisesti tällä ympäristö- ja energiasektorilla luoda niitä kannustimia niin, että alan toimijat ja yrittäjät tietävät, minne Suomi on menossa, ja sitä pitkäjänteisyyttä.

Tarvitaan siis tiedettä ja tutkimusta, järkeä ja ymmärrystä ja toivoa ja ratkaisuja.

17.28 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Keskustelun tässä vaiheessa taitavat lähes kaikki substanssiin liittyvät faktat jo olla tulleet keskustelussa esille. Hieman omin sanoin jos kuvaan, miten itse näen tämän keskustelun, niin ensinnäkin on tietenkin hyvä, että meillä on ilmastovuosikertomus, mutta kuten ympäristövaliokunta itsekin totesi, niin kyllähän jatkossa tähän vuosikertomukseen pitäisi sisällyttää kaikki ilmastoon ja ilmaston laatuun liittyvät kysymykset, kuten päästökauppa, LULUCF, joka koskee maankäyttöä, maankäytön muutosta ja metsäsektoria sekä tietenkin vielä tämä taakanjakosektori, johon lasketaan liikenne, lämmitys, rakennusten erillislämmitys ja maatalous. Silloin me saisimme jonkunlaisen kokonaiskuvan siitä, mitä täällä on tapahtumassa.

Ehkä tätä nykyaikaa kuvaa aika paljon, mitenkä tämän nyt ilmaisisi, tätä totuuden jälkeistä aikaa kuvaavat aika paljon nämä mielikuvat, ollaan liikkeellä mielikuvien kanssa. Mutta tämmöinen reaalitalous tulee yritysten tasolla ja ihmisten laskujen tasolla aina vastaan — säädettiinpä näitä veroja tai tehtiinpä mitä lakeja tahansa, aina ne näkyvät jonkun kukkarossa. Itse asiassa minä luulen, että tässä salissakin vallitsee kohtalaisen suuri yksimielisyys koko ilmastokysymyksestä, siinä on vain kaksi pientä muttaa: kenelle se lasku lähetetään ja mikä aikajänne on. Esimerkiksi energiapolitiikka jo investointisuojan näkökulmasta on erittäin pitkäjänteistä politiikkaa. Monet investoinnit maksavat jopa satoja miljoonia, eikä siellä yhtäkkiä voida muuttaa esimerkiksi polttoaineeseen liittyvää politiikkaa. Tämän takia pidän kyllä hieman lyhytnäköisenä esimerkiksi sitä turpeeseen liittyvää keskustelua, että turpeen käyttö pitäisi äkkiä lakkauttaa. Koska todellisuudessa tänä päivänä kaikki turvetta käyttävät yritykset, jotka esimerkiksi tekevät turpeen ja puun avulla lämpöä ja sähköä, tietävät jo tämän tasan tarkkaan ja ovat omissa strategioissaan vähentämässä turpeen käyttöä jopa niin, että tämän hallituksen asettama tavoite tullaan saavuttamaan 2025. Minkä takia ihmisiä pitäisi lisärankaista nostamalla merkittävästi turpeen veroa? Eihän sillä saavuteta mitään erikoista muuta kuin että niillä köyhillä alueilla, joilla turpeen ja puun käyttö on pakollista, jotta ihmisille saadaan lämpöä, saadaan aikaiseksi vain suurempi sähkö- ja lämmityslasku. En näe kovin suurta järkeä, miksi näin pitäisi menetellä, koska markkinat ovat muutenkin ottaneet jo poliittisen viestin vastaan ja toteuttaneet käytännön

polttoainevalikoimassa ja polttoaine- ja muussakin strategiassaan tämän, että pikkuhiljaa pyritään sen teknologian kautta, joka on saavutettavissa, vähentämään turpeen käyttöä ja tulevaisuudessa ehkä myös puun käyttöä.

Kaikki kansanedustajat ovat varmaan huomanneet, että 2018 eduskunta nosti turpeen veroa kerralla melkein 60 prosenttia, mutta sehän ei riitä, koska turve kuuluu teollisuuden ja energialaitosten kohdalla tietyn rajan yli mentyään päästökaupan piiriin. Ja kun päästöoikeuden hinta oli muutama vuosi sitten kolme ja puoli tai neljä euroa hiilidioksiditonni, niin nyt se on 23 tai 24. Tarkkaa lukua en muista, kun en pidä papereista näitä puheita. Mutta voisi sanoa näin, että päästöoikeuden hinta on noussut viisinkertaiseksi. Turvetta on kahden viime vuoden aikana rangaistu 60-prosenttisella veronnostolla ja viisinkertaisella päästöoikeuden hinnannostolla. En näe oikein järkevänä sitä politiikkaa — kun kivihiilestäkin ollaan luopumassa 2029 mennessä, niin minkä takia turpeesta pitäisi vielä nopeammin pyrkiä luopumaan? Mitä me poltamme, koska ne laitokset on rakennettu siten, että valtaosa niistä tarvitsee tekniseksi tueksi juuri turvetta, koska muuten laitteet menevät pilalle? Kun näin on, niin jos me asetamme turpeelle kohtuuttomia rankaisuja ja pyrimme ajamaan turvetta pois näistä laitoksista liian nopeasti, se nostaa energiapuun hintaa ja sillä saattaa olla vaikutusta kuitupuun hintaan, jota taas kansainvälinen kilpailukyky ei salli kovin paljon nostettavan. Silloinhan me törmäämme tilanteeseen, jossa tämän eduskunnan säätämä laki kivihiilen kiellosta joudutaan ikään kuin kumoamaan sen takia, kun semmoista lakia ei itse asiassa ole säädetty, jossa kivihiilen poltto loppuu 2029. On säädetty laki, jossa lukee, jos muistan oikein, että jos huolto- ja toimitusvarmuus sitä vaativat, niin kivihiilen käyttöä voidaan edelleen jatkaa. Mitä mieltä on oma, työllistävä, kotimainen polttoaine taklata väkisin markkinoilta pois, jotta helposti varastoituva kivihiili otetaan tilalle? Ei siitä ainakaan kovin paljon hyötyä ole Suomen metsäteollisuuden kilpailukyvylle, eikä siitä ole ilmastollekaan kovin paljon hyötyä. Kuuluttaisin mielikuvien käyttöönoton ohella tervettä järkeä ja tutustumista reaalimaailmaan, siihen mitä yrityksissä ja niissä yrityksissä, jotka puuhuoltoa ja turvehuoltoa Suomessa harjoittavat, on tapahtumassa.

Sitten on toinen juttu, millä tavalla uusi teknologia voi korvata turpeen ja kivihiilen vähenemän — on lämpöpumppuja, lämmön talteenottoja, savukaasupesureita ja kaikkia muita, jotka ovat jo käytössä. Ja uskon, että niitä edelleen kehittämällä, kun pannaan kaksi vuosikymmentä tai ehkä enemmän, niin me pääsemme ilmastonäkökulmasta hyviin lopputuloksiin. Eli keinotekoinen ja poliittisesti aiheutettu pakkomielle ilmastokysymyksessä ja turve- ja energiapolitiikassa helposti johtaa siihen, että siitä ei ole muuta kuin vahinkoa yrityksille, vahinkoa suomalaiselle työllisyydelle, eikä sillä juuri tule olemaan merkitystä ilmaston kannalta positiivisessa mielessä. Tässä suhteessa koen, että hallituksen ulostulot ovat ristiriitaisia ja se näkemys, että jollakin tavalla jonkun yksittäisen pienen seikan kieltämisellä olisi merkitystä, ja kun samanaikaisesti puhutaan, että metsien hakkuita pitää vähentää ja avohakkuut kieltää, [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!] niin me ajaudumme täydelliseen mahdottomuuteen, täydelliseen mahdottomuuteen. Ainakaan itse en voi tästä eduskunnan pöntöstä muuta juuri puhua kuin ihmetellä kansanedustajia ja ministereitä, joiden pitäisi olla tarkkaan tietoisia siitä, mikä on mahdollista oikeassa elämässä, ei mielikuvamaailmassa, jolla pyritään varsinkin nuoriin vaikuttamaan, että he äänestäisivät tiettyä puoluetta. Ei niin voi menetellä, jos halutaan olla vastuullisia.

Mitä tulee liikennepolitiikkaan, niin itse koen, että julkisessa keskustelussa ollaan milloin mitäkin kieltämässä. Mehän kaikki tiedämme, että auto on monille alueille ja monille ihmisille täysin välttämättömyys eikä yksi auto riitä, vaan perheessä pitää olla kaksi autoa.

On itse asiassa ihan sama, mitä poliittisia päätöksiä Suomi tekee, kovin paljon sillä ei tule liikenteen päästöihin olemaan merkitystä. Meidän täytyy ajatella matemaattisesti ja suhteellisesti ja nimenomaan globaalisti liikenteen päästöjä. [Puhemies koputtaa] Autotehtaat ovat jo nyt tietyn rajoitteen alla, niin että autot, mitä tehdään tietyssä tehtaassa, tai tietty merkki, saavat korkeintaan päästää 95 grammaa hiilidioksidia kilometrille. Käytännössä on ihan sama, mitä Suomi tekee — globaalisti sillä ei oikeasti ole merkitystä. Kaikkein järkevintä on poistaa autovero, jolloin autokanta uusiutuu, päästää vähemmän ja ihmiset ostavat niitä, mitä he pystyvät ostamaan ja sitä kautta autot ovat myös turvallisempia ja liikennekuolemat vähenevät.

Arvoisa puhemies! Vieläkö tässä voi jatkaa metsäpolitiikasta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No hetken aikaa.

Jatkan vielä kolmannesta merkittävästä, metsäpoliittisesta asiasta. En tiedä, olenko itsekään käsittänyt täysin oikein, mutta nämä hiilinielut ja metsien hiilivarannot menevät koko ajan keskustelussa sekaisin. Hiilinielut muuttuvat joka vuosi sen suhteen, kuinka paljon siellä puuta kaatuu myrskyjen ansiosta ja kuinka paljon hakataan. Ne luonnollisesti vaihtelevat, plus miinus jotakin. Mutta pitkällä aikajänteellä, joka on paljon tärkeämpi kuin lyhyt aikajänne, hiilivarastot koko ajan suurenevat, kun metsät kasvavat tietenkin enemmän, mitä niitä kaatuu, palaa tai hakataan. Tämä suuri kuva pitäisi ymmärtää. On suorastaan vastuutonta keskustella vain hiilinieluista ja arvioida, mitä vuositasolla tapahtuu, onko muutos plus- vai miinusmerkkinen, kun pitäisi keskittyä siihen, niin kuin ympäristövaliokunnan puheenjohtaja hyvin esitti, että me teemme ne toimenpiteet, mitkä lisäävät metsän kasvua, kuten tuhkalannoitus ja muut. Silloin me olemme paljon järkevämmällä tiellä. Ainut, mistä pitäisi poliittisesti keskustella, on se ikävä tosiasia, että Suomi on metsäkatomaa. Meiltä keskimäärin tällä viime vuosikymmenellä katosi 19 000 hehtaaria metsää vuodessa. Se on se ongelma. EU on noteerannut, että se on ongelma, ja sen takia tänne tulee ilmeisesti ensi syksynä metsänistutuslaki ja katsotaan, minne istutetaan metsää ja otetaanko vajaatuottoiset pellot metsänistutuksen kohteeksi ja näin pois päin. Ne ovat järkeviä toimenpiteitä. Odotan mielenkiinnolla sitä lakia, koska olen semmoista itsekin vaatinut. [Tuomas Kettunen: Tämä kuuluu viljelyyn!]

17.38 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Aloitan uutisella 21.9. viime syksyltä. Ylellä oli otsikko: ”Kiinan päästöt kääntyivät taas uuteen nousuun, syynä savupiippuelvytys”. Tämä juttu perustuu Kiinan päästöjen raportoijan, ympäristöjärjestö Greenpeacen energia-analyytikon Lauri Myllyvirran selvityksiin, ja hän toteaa, että viime vuonna vuoden ensimmäisellä puoliskolla Kiinan päästöt kasvoivat neljä prosenttia, mikä tarkoittaa melkein prosenttiyksikön lisäystä koko globaaleihin päästöihin. Edelleen todetaan: ”Kiinan merkitys ilmastonmuutoksen kannalta on valtava, sillä maa tuottaa yksin yli neljänneksen koko maailman päästöistä”. Miettikää, yli yhden neljäsosan. Tässä on se syy, minkä takia esimerkiksi perussuomalaiset ja minä olemme tänään puhuneet niistä maista ja niistä lähteistä ja niistä juurisyistä, joilla on todellista merkitystä. Tässä oli vielä esimerkki siitä, että Kiinan päästöt saattavat kasvaa kuukaudessa — kasvaa kuukaudessa — saman verran kuin mitä meillä on koko Suomessa vuosipäästöt. Tämä on se syy, minkä takia tuossa juuri ennen kuin ministeri lähti halusin häneltä kuulla, mitä vaikuttavia toimia me jäsenmaana EU:ssa tai Suomessa teemme näille todellisille ongelmille. Itse olen sitä mieltä, niin kuin

perussuomalaisetkin ovat todenneet, että ilmasto on muuttunut. Meillä on vain erityyppiset painotukset ja erilaiset keinot, koska me haluamme vaikuttavuutta, ja se vaikuttavuus tapahtuu siten, että me vaikutamme esimerkiksi Kiinan tapaisiin maihin.

Ministeri Mikkonen käytti muistaakseni sanaa hiilitulli, perussuomalaisilla on ollut tämmöinen ilmastotulli, mistä me olemme puhuneet jo useamman vuoden, joka voisi pitää sisällään myös esimerkiksi sentyyppisiä asioita, jos EU:ssa otettaisiin käyttöön ilmastotulli, kuin esimerkiksi lapsityövoiman käyttö. Se ei ole pelkästään sitä, että lasketaan tuotteelle sen saastuttavuuden perusteella jonkinlaisia tulleja, vaan myös siitä, miten siellä otetaan huomioon tämäntyyppisiä asioita. Se on hyvä huomata, jos hallitus nyt painostaa esimerkiksi sitten EU:ta ja Kiinaa tämäntyyppisiin toimiin.

Olin oikeastaan aika huolestunut, kun puhutaan siitä, että meidän nuoret ovat huolestuneita, ja varmasti ehkä syystäkin, kun koko ajan puhutaan tästä ilmastonmuutoksesta. Mutta he kuvittelevat hyvin pitkälle, että ratkaisu on nyt siinä, että me itseämme tässä ruoskimme ja suomalaiset oikein mahdollisimman maan rakoon kurjistamme. Olen todella huolestunut tästä ilmapiiristä ja siitä, että täällä käytettiin sellaisia puheenvuoroja, että me haluamme ihailua, kun olemme kansainvälisissä pöydissä. Emme me mitään ihailua tarvitse, me tarvitsemme konkreettisia toimia, jotta meillä on maapallolla kestävä kehitys, meillä väestönkasvu laskisi ja meillä olisi maapallolla tasaisemmin ihmisiä, niin että ei ole tiettyjä maanosia, joissa väestö räjähdyksenomaisesti kasvaa. Silloin siellä ovat luonnonvarat sopivassa käytössä, siellä ei ole ylikansoitusta siten, että ihmisille riittää tilaa viljellä maata ja elää, on puhdasta vettä ja tämäntyyppistä. Suomalaiset voisivat viedä vientituotteena sinne hyvää infraa, vesijärjestelmiä, sähköjärjestelmiä, monenlaisia innovaatioita, ja se olisi semmoista hyvää vientiä ja hyviä ajatuksia. Mutta jotenkin minä en henkilökohtaisesti ymmärrä — mutta voi olla nyt sitten vain, että minulla on sillä lailla, että minä en vain kerta kaikkiaan ymmärrä — tätä hypetystä siinä, että me ruoskimme suomalaisen tavallisen ihmisen polttoaineverotuksen kautta, [Tuomas Kettunen: Indeksikorotus!] monilla syyllistämillä, on puhuttu jopa lihaverosta. Turpeenkäyttö on myös yksi asia, mistä on paljon keskusteltu, ja voisi olla mielenkiintoista kuulla, mitä mieltä esimerkiksi keskusta on tästä asiasta, että oletteko te sillä linjalla, että sen käytön kieltämistä nopeutetaan, vai ette. Olisi tosi kiva kuulla siitä. Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Hoskosella on hyviä ajatuksia, jotka minun mielestäni ovat hyvin realistisia, ja toivoisin, että hallitus kuuntelisi niitä enemmän. Valitettavasti näitä hyviä kommentteja kuulee täällä salissa hallitukselta, mutta sitten kun lähdetään päätöksentekopöytiin, niin kyllä se vihervasemmisto on valitettavasti se, joka sitä kelkkaa on tähän asti vienyt.

Paljon olisi tästä vielä toiveita ollut, mutta päästän täällä nyt muitakin vielä puhumaan tämän illan päätteeksi. Keskitytään kansainvälisiin pöytiin ja sinne, missä on vaikuttavuutta. Pyydän teitä, edustajat, älkää ruoskiko suomalaista enempää.

17.43 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä ensimmäinen ilmastovuosikertomus osoittaa, että maassamme on tehty monessa kohden hyvää työtä. Kun viljelemme ja varjelemme luomakuntaa, se tarkoittaa mielestäni sitä, että ratkaisemme päästöjä, päästöongelmia erityisesti siellä, missä sitä tapahtuu eniten — kuten edustaja Meri tuossa edellä sanoikin — ja sitä, että kehitämme uutta teknologiaa ja viemme sitä kokoamme suurempana toimijana maailmalle esimerkiksi kehitysyhteistyön kautta, jota osa puolueista olisi valmis leikkaamaan. On myös tärkeää, että me laitamme uudet investoinnit liikkeelle

ehdotetun ilmastorahaston avulla. Tähän viljelyn ja varjelun ajatukseen liittyy myös se, että kannustamme meitä kaikkia arjen kestäviin tekoihin.

Nostan kertomuksesta yhden näkökulman, joka on hyvä ottaa huomioon valmistelussa ja suunnittelussa. Se liittyy edustaja Kauman esiin nostamaan omakotitalojen omistajien tilanteeseen. Kertomus tuo esille, että rakennusten erillislämmityksen päästöt ovat olleet laskusuunnassa viime vuosina, mutta vuosittaista vaihtelua esiintyy muun muassa sään vuoksi. Laskevan trendin syynä on öljylämmityksen väheneminen ja rakennusten energiatehokkuuden paraneminen. Valtaosa erillislämmityksen päästöistä aiheutuu öljylämmityksestä. Päästöjen odotetaan edelleen laskevan rakennuskannan uusiutumisen, korjausrakentamisen ja lämpöjärjestelmien muutosten seurauksena. Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmissa on linjattu, että valtionhallinto luopuu öljylämmityksestä vuoteen 2025 mennessä. Lisäksi kaikkia julkisia toimijoita kannustetaan samaan. Siirtyminen öljystä biomassan käyttöön onkin ollut viime vuosina nopeaa.

On tärkeää, että ratkaisuissa harvaan asutulla seudulla asuvat ihmiset ja perheet otetaan huomioon. Heidän keskuudessaan on niitä, jotka kokevat nykyisen keskustelun osin syyllistäväksi, jopa pelottavaksi. Sain sähköpostin huolestuneelta perheenisältä, joka asuu pienellä kylällä, maalla, ja joka ei tuosta vaan voi myydä taloaan, koska se ei mene kaupaksi. Hän kirjoittaa: ”Öljylämmityksen kieltäminen, onko tämä asia mitenkään suhteessa kansalaisten yhdenvertaisuuteen? Tämä koskee lähinnä omakotitaloissa asuvia, sillä kerros- ja rivitalot ovat lähes kaikki kaukolämmössä. Miten ajattelette tuon koskevan pienituloista, eläkkeellä olevaa, esimerkiksi minua, joka on työelämässä sairastunut vakavasti ja nyt saa kärsiä elinkautisesta vähäosaisuudesta? Tuon vaihtoehdoksi on väläytetty maalämpöä, kustannukset noin 18 000—20 000 euroa. Tuo vaihtoehto ei ole mitenkään realistinen nykyisellä tulotasolla, joka on noin 1 250 euroa kuussa, eikä tässä auta jokin pieni investointiavustus. Jos valtiovalta estää oman kodin lämmittämisen, niin odotan siltä puolelta korvaavaa vaihtoehtoa tilalle.”

Näin kirjoittaa isä, joka on kokenut elämänsä varrella moniakin leikkauksia ja haasteita, esimerkiksi lapsilisien reaaliarvon reilun laskemisen, lapsivähennyksen poistamisen verotuksesta ja kodinhoitaja-avun poistumisen lapsiperheiden tukena. Näitä asioita hallitus toki nyt jo parantaa, mutta työtä lapsi- ja perheystävällisen ja luontoa arvostavan ja kestävän Suomen rakentamisessa riittää. Ilmastoasiat eivät ole erillisiä asioita muusta päätöksenteosta. Meidän tulee ottaa ilmastosuunnitelmissa huomioon ihmisten ja perheiden kokonaistilanteet. Se olkoon osa hallituksen alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaista ja kestävää ilmastopolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee syyllistämisen sijaan toteuttaa ratkaisukeskeistä ja maalaisjärkistä ilmastopolitiikkaa, jossa tärkeää on siirtyminen bio- ja kiertotalouteen. Hoidetaan metsiä kestävällä tavalla, että ne kasvavat hyvin. Kehitetään luonnon monimuotoisuutta Metso-ohjelman avulla, kasvatetaan biopolttoaineiden osuutta autoilussa, keskitytään vaikuttaviin toimiin. Parhaimmillaan ilmastotoimet tuovat uutta elinvoimaa ja yrittäjyyttä maaseudulle, jonne moni kaupungin ahtaudessa asuva unelmoi muuttavansa. Toimitaan niin, että koko Suomessa on jatkossakin mahdollista asua. Panostetaan sopeutumistoimiin ilmaston muuttuessa. Luodaan ilmastoratkaisuissa teoilla toivoa tulevaan unohtamatta maataloutta ja puhtaan ruuan tuotantoa.

17.50 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Iso kiitos ilmastovuosikertomuksesta 2019. Ilmastopolitiikasta voi perustellusti sanoa, että ilmassa on suomalaista ilmastojär-

keä. Paukut siis laitetaan siihen, mikä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä on tärkeintä. Se on saastuttavien, pääsääntöisesti ulkomailta tuotavien fossiilisten polttoaineiden korvaaminen kotimaisilla uusiutuvilla. Suomi ottaa ison harppauksen kohti bio- ja kiertotaloutta. Tällaista järkivihreää politiikkaa Suomi tarvitsee. Meillä on siis samaan aikaan kaikki mahdollisuudet vähentää päästöjä ja luoda uusia työpaikkoja koko maahan. Luonnonvaramme ovat maakunnissa ja maaseudulla.

Puhemies! Vuosaaren ilmastokokouksen eräät olennaisimmat päätökset olivat ilmastorahasto ja teollisuuden sähköveron alentaminen. Ilmastorahasto vahvistaa julkisia ja yksityisiä rahavirtoja kohti puhtaita ratkaisuja ja ilmastoystävällistä kiertotaloutta. Rahastoa käytetään digitalisaation edistämiseen ja teollisuuden vähähiilisyyteen. Ilmastorahasto on oiva esimerkki realistisesta ilmastopolitiikasta. Teollisuuden sähköveron laskeminen EU:n minimiin tukee teollisuuden sähköistymistä ja luo ennustettavuutta yrityksille. Ennustettavuus on tärkeää, jotta yritykset ylipäätään uskaltavat investoida Suomeen. Se on samalla hallituksen vastaantulo SSAB:lle ja muille puhtaita investointeja suunnitteleville yrityksille.

Työtä kestävän metsäpolitiikan eteen on tehty Suomessa jo pitkään. Kestävästi hoidetut metsät ovat suuressa roolissa ilmastonmuutoksen torjunnassa niiden hiilidioksideja sitovan kykynsä vuoksi. Lisäksi meillä tehdään erittäin aktiivista työtä erilaisten metsätuhojen, kuten hyönteistuhojen, kasvitautien ja metsäpalojen, ehkäisemiseksi. Suomessa metsiä siis hoidetaan hyvin ja metsien kasvu on vahvaa. Myös luonnon monimuotoisuutta kehitetään ennestään Metso-ohjelman kautta. On myös tehtävä kaikki voitava, että mahdollisimman moni eri puolilla Suomea suunnitelluista metsäteollisuuden investoinneista toteutuu. Kyse ei ole tässä asiassa vain sellutehtaista. Puu on mahdollisuus vaikka mihin vaatteista biohajoavaan muoviin ja syöpälääkkeisiin. Järkivihreään politiikkaan kuuluu, kuten edustaja Kinnunen totesikin, viljelemisen ja varjelemisen periaate. Suomen luontoa ei tietenkään pidä tärvätä. Sen monimuotoisuudesta on pidettävä kiinni kaikissa tilanteissa.

Liikenteen päästöjen vähentämisessä yksi ratkaisu on biopolttoaineiden osuuden kasvattaminen. Esimerkiksi biokaasu tarjoaa suuria mahdollisuuksia sekä päästöjen vähentämiseksi liikenteessä että uusiksi tulonlähteiksi alueille. Jo tällä hetkellä meillä tuotetaan enemmän biokaasua kuin mitä liikenteessä käytetään. Biokaasulla toimivien autojen osuutta liikenteessä pitääkin lisätä. Teiden ja muiden väylien kuntoa on totta kai myös parannettava, jotta bio- ja kiertotalouden raaka-aineet liikkuvat. Perustienpitoon lisättiinkin 300 miljoonaa euroa jo tälle vuodelle. Sekin on ilmastopolitiikkaa.

Puhemies! Näillä ratkaisuilla Suomi tekee osansa ilmastonmuutoksen hillitsemisessä.

Ja edustaja Meri, kyllä, maailman mitassa on tärkeää saada isot saastuttajat, ennen muuta suurvallat ja ylikansallisesti toimivat suuryritykset, vihdoin myös toimimaan. Suomi hoitaa kyllä oman osansa mutta edellyttää sitä muiltakin. [Leena Meri: Suomi hoitaa muidenkin osan! Sehän se ongelma on!]

17.55 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Jollakin lailla tulee mieleen sana, että tämä aika, mitä nyt elämme, taitaa olla ilmastoahdistuksen ”kultainen vuosikymmen”. Lasten ja nuorten keskuudessa on saatu nostettua jollakin lailla äärirajoille tämä ilmastonmuutoksen... voisiko sanoa, että siellä on ihmisiä jopa kiihotettu tähän ilmastoahdistuksen tiimoille minun mielestäni aivan älyttömästi, ja en oikein ymmärrä sitä, että nuoria, lapsia ja nuoria perheitä pelotellaan näillä asioilla mielin määrin.

Minä haluan muutaman sanan täältä sanoa, mitä olen aikaisemminkin puhunut, elikkä olen ehdottomasti tuon puurakentamisen kannalla. Se on hyvä ja tärkeä asia, ja ehkä siinä eduskunta ja hallitus voisivat tehdä vielä enemmän, että esimerkiksi peruskouluja, päiväkoteja ja kaikkia semmoisia rakennuksia, jotka nyt voivat olla yksi- tai kaksikerroksisia, lähdettäisiin tekemään hirsirakentamisella ja turvallisella rossipohjaratkaisulla. [Pasi Kivisaari: Hyvä idea!]

Sitten seuraavana minulla lukee täällä ”MY-diesel”. Minä hämmästelen sitä, että hallitus on lamaantunut tämän asian edessä, että siis Neste pystyisi tuottamaan meille semmoista polttoainetta, joka on tehty uusiutuvista tai jätteistä, ja sen verotus on niin kireää, että sitä ei ole järkevää käyttää. Jos anottaisiin EU:lta lupaa tämän verotuksen keventämiseen, uusiutuvan energian veronkevennykseen, niin silloin minä uskon, että kaikki autoilijat siirtyisivät MY-dieselin piiriin, jos se olisi heille hiukankaan edullisempaa. Nythän se on kalliimpaa kuin tavallinen diesel. Silloin päästöt, laskennalliset päästöt, jotka tässä huomioidaan, tippuisivat huomattavasti.

Polttoaineen hinnasta sen verran, että tuolla maaseudulla asuvalle tämä polttoaineen hinnannousu on katastrofi. En minä voi ymmärtää sitä, että semmoisille ihmisille, jotka kulkevat maaseudulla töihin pitkiä matkoja, nostetaan polttoaineen hintaa. Sehän vain tarkoittaa sitä, että se työssäkäyntialue kapenee eikä enää ole niin fiksua ajaa pitkiä matkoja ja mennä työhön. Minä en ole sitä asiaa edes ymmärtänyt ennen, miten täältä Etelä-Suomen päästä huudellaan tuonne Pohjois-Suomeen ja muualle, että ”helppoa, korotetaan bensan hintaa, niin se ajaminen vähenee”. Ei siellä kukaan aja — kenelläkään ei ole Suomessa ollut enää pitkiin aikoihin varaa ajaa — mitään ylimääräisiä ajoja. [Tuomas Kettunen: Indeksikorotus!] — Ei se mikään indeksikorotus ole, vaikka sieltä edustaja niin huuteleekin. Siinä kun te indeksikorotatte sitä polttoaineen hintaa, niin te aiheutatte lakkoja tänne maahan samalla.

Maanpuolustuskurssilla olin tuossa ja hämmästelin sitten, kun opin kulkemaan, että täällähän kulkee tämmöinen spora, ja omalta asunnoltakin niitä menee kolme tuonne. Pääsin mukavasti liikkumaan niillä. Silloin minä vasta ymmärsin sen, että täällä Etelä-Suomessa ei varmasti oikeasti ymmärretä sitä, että kun Pohjois-Suomessa on bussipysäkki, niin siitä saattaa mennä vain yksi bussi ohitse koko päivän aikana. Ei täällä käsitetä sitä, minkälaista se kulkeminen on tuolla maaseudulla. Siellä pitää olla oma auto, ja polttoaineen pitäisi olla niin edullista, että ihminen pystyy sillä käymään töissä.

Autojen päästöt, ne ovat nyt aivan kauheassa katastrofissa. Ne tuottavat paljon päästöjä, joidenkin mielestä. Me emme voi sille mitään. Teknologia on tällä hetkellä mikä on, ja autot uusiutuvat sitä mukaa kuin ne uusiutuvat. Paljon puhutaan, että uusissa autoissa on pienet päästöt. Koska te alatte puhumaan siitä, paljonko uuden auton valmistuksessa syntyy päästöjä? Ottakaa sekin huomioon. Pitää miettiä se kokonaisuus.

No sitten, maaseutu. Tämä ilmastoahdistus on aiheuttanut maaseudulle semmoisen, että kun jo tällä hetkellä maitotilat on kurjistettu äärimmilleen ja myöskin lihantuotanto kärsii kannattavuusongelmista, niin nyt aletaan hallituksen voimalla ja myöskin keskustan suulla sitten puhumaan vielä tästä lihantuotannosta ja punaisesta lihasta, kuinka se saastuttaa. Ei tämä oikein älykästä ole kyllä, että luodaan ilmastolla [Tuomas Kettusen välihuuto] tämmöinen lisäahdistus näille maanviljelijöille, jotka kärsivät jo tuotannon kannattamattomuudesta.

Sitten sinne lähdetään viemään tuulivoimaa. Te ylistätte täällä, kuinka puhdasta ja hyvää se on. Edelleen tuulivoimasta sanon... ja pyydän teitä, että te selvittäisitte ensin, teki-

sitte sen tuulivoiman terveysselvityksen, että mitä se aiheuttaa ihmisille. Sitä ei ole voitu selvittää, koska näin isoja tuulivoimaloita ei ole rakennettu aikaisemmin. Siitä pitäisi tehdä semmoinen pitkäaikaisempi terveysselvitys.

Sitten biokaasu. Se on erittäin loistava homma. Siihen yhdyn, ja mielestäni meidän maailmamme olisi paljon parempi, jos tuulivoimaan käytetyt tuet olisi käytetty jo aikaisemmin biokaasuun, mutta koska kelloa ei voi takaisinpäin kääntää, niin siihen ei valitettavasti pääse.

Turpeesta: se on aivan käsittämätöntä, että meillä on tällainen luonnonvara ja sitä ruvetaan nyt kiristämään, että sitä ei saisi käyttää. Mielestäni se on väärin, ja tällaisilla maatalouden ja turvetuotannon [Puhemies koputtaa] päästöongelmilla brassaileminen aiheuttaa myöskin näille perheille, jotka elävät maataloudesta tai turpeesta, ikäviä tilanteita. [Puhemies: Aika!] — No niin, kiitoksia, ja jatketaanpa uudestaan.

18.03 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama huomio tässä sen ilmastoasian, ilmastopolitiikan lisäksi, mitä edellä sanoin.

Ensinnä päästöjen vähentämisen pitää olla pitkäjänteistä. Siihen kannattaa pyrkiä järkevin keinoin. Semmoinen pakkorakonen, jossa tehdään äkkiä päätöksiä, voi aiheuttaa juuri negatiivisen suunnan, eli päästöjä tuleekin lisää. Nopein ja paras apu saavutetaan suomalaisessa ilmastopolitiikassa — mikä näkyy myös ilmastovuosikertomuksessa tulevina vuosina — hiilinieluja kasvattamalla. Se on meille helpoin tapa, sen me osaamme, ja se on ehdottomasti tehokkain ja pitkävaikutteisin.

Se tarkoittaa sitä, että me laitamme metsämme entistä parempaan kuntoon — meillä on 21 miljoonaa hehtaaria metsää — laittamalla ne taimikot kuntoon, tekemällä harvennukset ajallaan ja uudistamalla metsiä niin, että se elinvoima säilyy. Se on ihan varma asia, että jos metsiä ei uudisteta, niin se elinvoima menetetään ja metsän hiilinielusta tulee päästö. Niinhän kävi Saksassa viime kesänä. Kun oli lämmin kesä, niin siellä vanhat metsät kuolivat pystyyn sen takia, kun elinvoima oli mennyt. Toinen niiden metsien kuolinsyy oli se, että hoitotyöt ja harvennukset oli jätetty tekemättä. 100 miljoonaa mottia puuta kuoli, ja siellä on valtavat ympäristötuhot, kun siellä kaiken maailman hyönteiset ja tuhotoukat tekevät töitään.

Joka tapauksessa metsien hoitaminen on se avainkysymys. Sitä voidaan sitten hieman ryydittää turvemailla suorittamalla sinne tuhkalannoitus. Joku kolme—neljä tonnia tuhkaa hehtaarille, kustannus ei ole kallis, ja siihen vielä nyt uusi Kemera-laki antaa pienen avustuksen. Saadaan helposti 1— 3 mottia turvemaille kasvua, puunkasvulisää joka vuosi. Sieltä löytyy aivan helposti kymmenen miljoonan kiintomotin vuosittainen kasvulisä. Ihan varmasti. Sitten kun vielä laitetaan ne metsät kuntoon, me saavutamme helposti kymmenen vuoden tuella 20 miljoonan lisämotin kasvun. Se on 20 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia, mikä sillä säästyy, minkä hiilinielu kasvaa. Elikkä meillä on sen jälkeen tämä hiilitase kunnossa. Ei meidän tarvitse kumarrella Euroopalle. Ollaan esimerkkejä, mutta ollaan sillä alueella esimerkkejä, jossa me olemme vahvimmillamme. Emme sillä alueella lähde brassailemaan, mitä emme kunnolla osaa. Mutta metsäasiat me osaamme ja ennen kaikkea siinä tehtävän työn.

Ja kannattaa muistaa, kun energiaa tuotetaan, metsien ja metsäteollisuuden yhteistoiminta: metsä tuottaa raaka-aineen ja metsäteollisuus huolehtii siitä, että niistä tulee hyviä tuotteita vientiin, ja ennen kaikkea sieltä tulee valtava määrä energiaa. Kaikki tietää esimerkiksi, että Äänekosken uusi biotuotetehdas, valtava sellutehdas, tuottaa Suomen valta-

kunnan verkkoon hirvittävän määrän sähköä ja sitten kaiken prosessilämmön ja taitaapa lämmittää siinä kaikki ympäröivät taajamatkin samalla. Elikkä, jos metsäteollisuus toimii, niin samalla tulee energiaa ja samalla tulee kaikkea hyvää kansantaloudelle, myyntikelpoisia tuotteita ja ennen kaikkea vahvaa suomalaista osaamista. Ja samalla metalliteollisuus — ei Ponsse eikä John Deere eivätkä muut metsäkonetuottajat eläisi, ellei metsillä olisi käyttöä. Se vahvistaa myös metalliteollisuutta ja kemianteollisuutta ja energiateollisuutta. Elikkä, kun me puhumme jostakin pienestä palasta, niin pitää uskaltaa katsoa kokonaisuus.

Ja sitten, mitä tulee turvemaiden lannoitukseen, sen kestovaikutus on 25—30 vuotta. Kerralla tekemällä sen homman kuntoon voimme nauttia 30 vuotta hyvää metsän kasvua tekemättä sen enempää sitten. Voimme toki myöhemmin sen harvennuksen tehdä uudestaan, ja kasvu sen kun kiihtyy. Meidän vesitalous paranee ja ravinteiden valumat vesiin vähenevät, koska tuhkalannoitus ei tuota ravintopäästöjä veteen, ja ilmastopolitiikka hoituu omilla keinoilla ilman lisäinvestointeja. Tämän kaiken maksavat sitä paitsi metsänomistajat itse. Valtion pussiin siinä ei juurikaan kustannuksia tule. Lisääntyviä verotuloja toki.

Ja sitten, kun tämä on tehty, niin sen jälkeen meidän täytyy tehdä semmoinen toimenpide, että lisäämme puurakentamista. Niin kuin muutamat arvoisat edustajakollegat ovat sanoneetkin, puurakentamisen lisäys on jalo teko aina, ja se parantaa pitkällä pitkällä aikavälillä meidän hiilitasetta valtavasti.

Katsokaapa näitä valtavia betonihönnejä, mitä tähänkin kaupunkiin rakennetaan. Joku Triplan ostoskeskus, aivan valtava betonikeskittymä. Mitä tapahtuu Malmin lentokentällä, se on ollut lehdistössä pitkään, pyörinyt valtavat hiilidioksidipäästöt. Enpä ole paljon tässä salissa kuullut vielä kommentteja, mitä sille tehdään. Entä siten, mitä sille tehdään — on aivan oikein tietysti, että Suomi pysyy maailman kartalla — kun esimerkiksi tämä Helsinki-Vantaan lentoaseman valtava laajennus tuo tulevaisuudessa hirvittävät hiilidioksidipäästöt Suomen ilmakehään. Lentokoneiden määrä kasvaa hullun lailla, ja se tarkoittaa sitä, että päästöt kasvavat samalla tahdilla.

Meillä aina kiinnitetään huomiota siihen, mitä sen maaseudun pienen mökkiläisen mummon kauppareissun hiilipäästöt ovatkaan, mutta kun tuo iso jumbo nousee taivaalle, niin niitä päästöjä ei tunnu kukaan laskevan eikä niistä tunnu olevan kukaan kiinnostunut. Katsokaa kokonaisuutta älkääkä syyttäkö sitä ilomantsilaista perheenäitiä tai eläkeläismummoa, joka pyörätuolissa olevalle miehelleen lähtee kaupasta ostamaan pullaa ja kahvia. Mielestäni sen mummon pitää edelleen saada se kauppareissu tehtyä. [Leena Meri: Juuri näin!] Se on inhimillistä politiikkaa se. Sitä keskusta kannattaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, turpeesta vielä sen verran. Meillä on väitetty, että turpeen poistaminen, turpeen käytön lopettaminen vähentää päästöjä. Niin ei tapahdu. Se ei pidä paikkaansa. Jos turve lopetetaan, jotain tulee tilalle, aivan varmasti. Ei kaukolämpöjärjestelmiä voi kylmäksi jättää. Alkaa ennen näkemätön puuralli [Leena Meri: Entä huoltovarmuustilanne?] ympäri Eurooppaa Suomeen — ja sitä ei saa päästää tapahtumaan — jolloin päästöt kasvavat koko ajan. Päästövähennyksiä ette tule näkemään, koska turve on puun seospolttoaine. Se parantaa puun polttotehoa, antaa enemmän sähköä, antaa enemmän lämpöä ja ennen kaikkea säästää suomalaista puuta metsäteollisuuden raaka-aineeksi, jossa tehdään suurin voitto. Sieltä tulevat ne mäntyöljyt ja monet muut tuotteet, joilla voidaan tehdä vaikka sitä biodieseliä, josta edellinen edustaja, Mäenpää taisi olla hän, sanoi tästä asiasta aivan oivallisesti, että juuri näin: pitää tehdä sitä, minkä parhaiten osaamme.

Ja jo sitten, kun vielä tämän päälle lisäämme, arvoisa puhemies, lopuksi sen, että kun teemme tätä kotimaista biodieseliä, niin se verollisesti on noin 20 senttiä kalliimpaa tällä

hetkellä kuin fossiilidiesel. Mutta pienellä veroviilauksella — se on aivan tämän talon käsissä se homma — pystymme pudottamaan viisi miljoonaa tonnia hiilidioksidipäästöjä pois, niin ollaan jo 20 miljoonassa kevyesti.

Arvoisa puhemies! Siinä on Hoskosen tiekartta puhtaaseen ilmaan. — Kiitoksia.

18.10 **Ano Turtiainen ps:** Arvoisa puhemies! Suomen eduskunnan kuuluisi ajaa ensisijaisesti suomalaisten etua kaikessa, ja luonnollisesti sen pitäisi näkyä erittäin vahvasti myös ilmastovuosikertomuksessa.

Ilmastovuosikertomus on kuin kärsimyskäsikirja, jossa ylistetään Suomelle ja suomalaisille haitallisia EU:n ilmastotavoitteita, mitkä ovat myös enemmän kuin utopistisia. Jokainen täysipäinen ymmärtää, että ihmisen aiheuttama osuus ilmastonmuutoksesta on vain osa siitä ja suomalaisten osuus tästä globaalista ilmiöstä on yhtä merkityksetön kuin yhden silakan pissa Itämeressä.

Ihmisiä on maailmassa jo aivan liikaa, mutta miksi kukaan ei uskalla puhua tästä globaalista ongelmasta samalla kun puhutaan ihmisen aiheuttamista ympäristö- ja ilmastoongelmista? Nyt me poseeraamme ilmastonmuutoksella jopa lennättämällä pääministeriä yksityiskoneella ilmastokokouksiin. Jos me olemme aidosti huolissamme ilmastosta, meidän pitää aloittaa globaali keskustelu siitä, miten pysäytämme myös ilmastolle haitallisen väestöräjähdyksen kehitysmaissa.

Edellä mainitun lisäksi suomalaisten paras ilmastoteko on tukea suomalaista tuotantoa ja työtä. Liian kovat päästötavoitteet ajavat tuotantoa pois Suomesta, minkä seurauksena kulutustavaroiden ja tuotteiden kuljettaminen muualta Suomeen lisää päästöjä.

Arvoisa puhemies! Loppupelissä pääkärsijöitä koko tässä ilmastoposeerauksessa ovat tavalliset suomalaiset, varsinkin ne suomalaiset, jotka käyvät vielä töissä ja maksavat itse asumisensa, puhumattakaan niistä, jotka käyttävät autoa työmatkoihinsa ja lämmittävät Caruna-huijauksen jälkeen velkaista taloaan öljyllä.

Arvoisa puhemies! Kannatan perussuomalaisten vastalausetta. — Kiitos.

18.13 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää kaikkia edustajia hyvästä keskustelusta ilmastovuosikertomuksesta. Täällä on tullut paljon myös positiivista maalailua tulevaisuuteen, mutta pikkusen ihmettelen opposition keskusteluja ja opposition ilmauksia siitä, että teollisuutta oltaisiin viemässä pois tästä maasta. En tiedä, onko tämä ilmastovuosikertomus sitten osasyynä siihen vai jotkut ilmastotavoitteet.

Arvoisa puhemies! Haluan tuoda tässä esille sen, että kun täällä ollaan myös tuotu esille se, että hallitus olisi kieltämässä avohakkuita tai hallitus olisi vähentämässä puunkäyttöä, niin näinhän ei ole. Tässä arvoisa edustaja Hoskonen jo toi esille, että tässä maassahan puuntuotantoon soveltuvaa metsämaata on se noin 20 miljoonaa hehtaaria, ja täytyy tässä vielä muistuttaa tällekin salille, että tästä Suomen talousmetsien pinta-alasta hakataan vuosittain vain noin puolitoista prosenttia. Elikkä se pitää sisällään 300 000 hehtaaria, josta päätehakkuuta on 150 000 hehtaaria ja harvennushakkuuta se toinen puolikas, 150 000 hehtaaria. Elikkä puhutaan näin pienestä prosenttiyksiköstä kuin puolitoista prosenttiyksikköä. Haluan muistuttaa, että kun täällä on myös puhuttu puurakentamisen edistämisestä, mikä on just niitä hiilivarastoja, niin kyllä meillä vielä on varaa tehdä näitä päätehakkuita ja sitä kautta saada tuonne mekaanisen puuteollisuuden suuntaan raaka-ainevarantoa, millä pidämme huolta siitä, että puurakentaminen edistyy.

Haluan vielä myös, puhemies, tuoda esille sen, kun tässä turpeesta on käyty keskustelua, että hallitushan on asettanut laajapohjaisen turvetyöryhmän, joka tietojeni mukaan aloittaisi työnsä nyt maaliskuussa, ja ryhmä selvittää, miten turpeenkäyttö suuntautuu hallitulla tavalla polton sijasta korkeamman jalostusasteen innovatiivisiin tuotteisiin, kun energiakäytön olisi tarkoitus puolittua 2030 mennessä, ja miten muutos turpeenkäytössä tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Elikkä haluan muistuttaa siitä, että ei tässä heti olla lyömässä turpeenpolttoa kiinni vaan selvitetään, miten se sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti toteutuu.

18.15 **Niina Malm sd:** Arvoisa herra puhemies! Suomi on määritellyt itsensä arktiseksi maaksi, ja siksi meidän on oltava erityisen kunnianhimoisia, koska ilmastonmuutos koskettaa kaikkein koviten äärialueita. Eli myös meitä, arktista aluetta.

Meillä on valtavan paljon luonnonvaroja ja vettä, joita meidän on suojeltava myös tulevaisuudessa. Suomi on ainut taho, joka voi suojata suomalaista luontoa ja ympäristöä, huolehtia siitä, että luonnonvarat ovat järkevässä, harkitussa käytössä.

Koska Suomi on arktinen alue, on se myös pohjoisen pelipaikoilla. Arktinen alue kokoaa kolme mannerta ja kahdeksan maata yhteen. Tämän takia on myös syytä muistaa, että Suomi itse tekee ilmastotekoja, Suomi toimii osana Pohjoismaita ja Suomi sitoutuu myös EU:n ja koko maailman ilmastopolitiikkaan. Tämän takia toivoisin myös jatkossa ilmastokertomukseen arktisen näkökulman, kun kerran sellaiseksi olemme itsemme strategisesti määrittäneet.

Herra puhemies! Erityisen tyytyväinen olen tässä kertomuksessa siitä, että tässä on huomioitu nopeat, keskipitkän aikavälin ja pitkän aikavälin toimet ja niihin suuntaava tiekartta.

18.17 **Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Ilmastovuosikertomus 2019 on ollut mielenkiintoista luettavaa, ja tietysti tämä keskustelukin, mikä tässä salissa on käyty, on ollut ihan hyödyllistä kuunneltavaa.

Kuten kaikki täällä tiedämme, yksin EU ja varsinkaan pieni Suomi siinä mukana eivät ratkaise ilmastonmuutosta. Täällä myöskin tiedämme, että hallituksen tavoite Suomen hiilineutraalisuudesta ensimmäisenä maana vuonna 2035 on vähintäänkin ylioptimistinen, ja maailman esimerkkinä oleminen talouden ja kansalaisten hyvinvoinnin kustannuksella ei ole järkevää politiikkaa. Saammeko siitä kenties sitten jonkun diplomin, jos ensimmäisenä maana maailmassa tämän tavoitteen saavutamme, en osaa vastata siihen. Mutta me olemme hyvin monessa suhteessa jo nyt maailmassa edelläkävijöitä. Onko syytä yltiöpäisesti ylimitoittaa tavoitteet? Mielestäni järjen käyttö, kuten tässä useassa puheenvuorossakin on tullut esille, on sallittua myöskin tässä asiassa.

Otetaanpa muutama esimerkki. Sähköauto nähdään yhtenä ratkaisuna ilmastonmuutokseen. Uusimpien tietojen mukaan uusiutuvan biodieselin käyttöönotto saastuttaa vähemmän ilmakehää kuin sähköauto. Esimerkiksi Nesteen omien laskelmien mukaan heidän tuottamallaan uusiutuvalla polttoaineella dieselauto tuottaa 12 grammaa hiilidioksidia kilometrillä, kun Suomen sähköverkosta ladattu täyssähköauto tuottaa 29 grammaa kilometrillä. Tämä johtuu siitä, että Suomessa tuotettava sähkö ei ole fossiilisesta hiilidioksidista vapaata. Dieselautojen tulevaisuus näyttää valoisammalta kuin mitä viime vuosina on ajateltu. Nykyisellä politiikalla kuitenkin halutaan selkeästi vaikuttaa dieselautojen kannan pienentämiseen. Tämä näkyy nyt jo autokaupassa. Vähänkin käytetyistä ja äärettömän vä-

häpäästöisistä nykyaikaisista dieselautoista hyvitetään vaihdossa uusiin autoihin vähemmän kuin bensiiniautoista. Uhkakuvissa on jopa esitelty, että dieselin hinta tankilla nousisi 2 euroon. Tämä, jos mikä, tulisi entisestään lisäämään nimenomaan maaseudun alasajoa. [Tuomas Kettunen: Tämä ei pidä paikkaansa!] — Tämmöisiä on saanut lukea tuolta julkisuudesta.

Me teemme kaiken aikaa kuitenkin ilmastoa parantavia toimenpiteitä ihan päivittäin, joka päivä. Tiedämme, että fossiilisesta energiasta pitää päästä eroon. Voidaan kuitenkin esittää kysymys, onko se mahdollista ja välttämätöntä tehdä kertarysäyksellä. Tässä on paljon puhuttu tänään muun muassa turpeesta ja sen käytön alasajosta. Onko siinä mitään järkeä? On muustakin kysymys kuin huoltovarmuudesta tässä kohtaa.

Tässä ajattelin ottaa myöskin esimerkkinä hiilivoiman, mistä me haluamme päästä pikaisesti eroon, mutta mietitäänpäs tätä asiaa vähän laajemmin. Meillä on Hanasaaressa hyvin toimiva hiilivoimala, joka saastuttaa 1,3 miljoonaa tonnia CO_2-päästöjä vuodessa. Ja vain 1 200 kilometrin päässä tuolla etelässä, Itämeren rannalla, Puolassa on hiilivoimala, joka saastuttaa 30 kertaa enemmän, tietysti se on vähän luokkaa suurempikin. Elikkä tässä vertailussa Helsingin Hanasaaren kivihiilivoimala on, jos ei nyt ihan puhdas pulmunen, niin ainakin huomattavasti puolalaista isoveljeään vähemmän likainen. Hanasaari tuottaa helsinkiläisille energiaa liki kolme kertaa pienemmillä hiilidioksidipäästöillä kuin Euroopan suurin yksittäinen päästölähde. Jos ylipäätänsä kivihiiltä maailmassa pitää käyttää, niin voidaan kyllä esittää kysymys, onko parempi ostaa se sieltä Puolasta ja hyödyntää sitä siellä vai kenties Hanasaaren kaltaisissa vähäpäästöisissä voimaloissa.

Toisena esimerkkinä otan vaikkapa esille paljon parjatun terästeollisuuden. Tosin sitä on täällä kyllä oikealla tavalla kyllä kehuttukin, liittyen tietysti tähän SSAB:hen. Maailmalla terästehtaat keskimäärin saastuttavat ilmakehää kolme kertaa enemmän kuin täällä Suomessa tämä mainittu SSAB.

Jos mennään kuparin jalostukseen, EU:n ulkopuolella tuotettuna ympäristön jälki on viisinkertainen Suomessa tuotettuun. Ja surullista kyllä, valitettavasti nyt jo tiedämme, että meidän toimistamme johtuen yrityksiä on siirtynyt maihin, missä ei noudateta säännöksiä, ja niissä maissa tuotantolaitokset suruttomasti saastuttavat ilmakehäämme. Tuossa juuri katsoin, sain juuri ilmoituksen tuonne kännykkääni, että suomalainen metalliteollisuus kärsii hyvin paljon nyt tästä nykyisestä tilanteesta, koska kaikki suuret teräksentuottajat ovat asettaneet suojatulleja, ja me pienenä avotaloutena joudumme kärsimään tästä tilanteesta. Viime vuoden viimeisen kahdeksan kuukauden aikana muun muassa 7 prosenttia tuotantoa ajettiin alas, että se ei ollut mikään hyvä uutinen.

Nyt jos hallituksen toimenpiteiden johdosta kehitys jatkuu tämänkaltaisena, menetämme täällä työpaikkoja, ja sitten vastaavasti taas samalla jatkossa ostamme tuotteita yrityksiltä ja niistä maista, jotka eivät suhtaudu vastuullisesti ilmaston saastuttamiseen. Tuskin me tätäkään haluamme.

Täällä on tänään paljon puhuttu myös maanviljelyksestä, ihan aiheesta. Maanviljelys on tärkeä elinkeino maassamme, eikä vain sitä. Maatalous ei ole vain huoltovarmuuskysymys, vaan täällä tuotetaan maailman turvallisimmin tuotettua, puhdasta ruokaa. Uskon, että vielä tulee sekin päivä, että Suomessa tuotetut maatalouden tuotteet nousevat arvoonsa ja saamme vahvan vientituotteen niistä.

Hiilinielua parantavat toimenpiteet ovat maataloudessa arkipäivää, vaikkapa nurmiviljelmät, mitkä parantavat ilman laatua. Samalla lannan talteenotto ja jopa kaasujen talteen-

otto energiantuotannossa ovat jo tätä päivää maassamme. Ongelmana vain on se, että raskaisiin investointeihin ei kaikilla maatalousyrittäjillä ole yksinkertaisesti resursseja.

Arvoisa puhemies! Osaamme tehdä täällä Suomessa jo nyt monta asiaa oikein. Parasta, mitä voimme muulle maailmalle antaa, on että kerromme niistä asioista, mitä olemme jo nyt täällä saaneet aikaan. Samalla kehitämme ja panostamme jatkossakin tutkimukseen, luomme uusia menetelmiä ja vientituotteita.

Täällä tuli jo aikaisemmin esille, että kulutamme tuotteita kahdeksan kertaa enemmän kuin kehitysmaissa. Siksi onkin äärimmäisen tärkeätä, että työpaikat säilyvät Suomessa ja käytämme kaikki Suomessa tuotettuja suomalaisia tuotteita, sillä kaikki Suomessa tuotetut tuotteet ja asiat ovat mitä suurimmassa määrin ilmastotekoja. — Kiitoksia.

18.24 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa herra puhemies! Minäkin kiitän tästä keskustelusta ilmastovuosikertomuksen osalta, ja täytyy todeta, että se tosiasia, tai ainakin viesti, minkä itse olen saanut, että osa perussuomalaisista ei edes usko koko ilmastonmuutokseen, [Leena Meri: Ei me olla niin sanottu!] niin täytyy kyllä teitä kiittää tästä erittäin aktiivisesta keskustelusta tässä aihepiirissä.

Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että otetaan tämä kestävä ilmastopolitiikka ja myös sosiaalisesti oikeudenmukaiset ilmastokeinot tänne Suomen hallituksen keskiöön. Olen huolissani siitä, että tämä keskustelu tuntuu kohdistuvan siihen, että hallituksen toimet jotenkin syyllistäisivät autoilevaa perheenisää, -äitiä tai maalla asuvaa mökin mummoa. Itse asun maalla, omistan dieselauton, on viisi lasta, lämmitän saunan puilla ja en koe ilmastoahdistusta, mutta olen sitä mieltä, että meistä jokaisen täytyy tehdä jotakin. Jokaisella on mahdollisuus jokaisissa päivän ja arjen valinnoissa katsoa kaupasta tuotemerkintöjä, ostaa lähellä tuotettuja ruokia, käyttää julkista liikennettä silloin, kun se on mahdollista, mutta aivan oikein, kuten täällä monissa puheenvuoroissa on tuotu esille, kaikilla ei valitettavasti ole sitä mahdollisuutta. Silloin kyllä täytyy miettiä, onko oikein, että osoitetaan sormella, että kun sinä paha ihminen ajat sillä omalla henkilöautolla. Siinä mielessä ymmärrän ne puheenvuorot.

Mutta ilmasto on yhteinen, ja itselläni on suuri huoli siitä, minkälaisen maapallon me jätämme lapsillemme ja lapsenlapsillemme. Onko heillä sitä upeaa, puhdasta juomavettä, millä me voimme ylpeästi tuolla maailmalla kehuskella, että Suomi on vihreän kullan maa ja meillä on maailman paras juomavesi? Onko se enää sitä 10, 20 tai 100 vuoden kuluttua? Mikäli tällä menolla ilmasto lämpenee, me voimme menettää koralliriutat, jotka toimivat meressä niin kuin sademetsät toimivat, elikkä keuhkoina sitovat hiiltä, puhdistavat meriä ja ovat kalakannoille esimerkiksi äärimmäisen tärkeitä.

Minä uskon, että suomalaiset ovat tehneet paljon ja tekevät edelleen paljon ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Aivan kuten ansiokkaasti edustaja Meri omassa puheenvuorossaan totesi, kansainvälinen yhteistyö on tässä se avainkysymys ja se, että myös nämä suuret jätit — Intia, Yhdysvallat, Kiina — sitoutuvat näihin ilmastotavoitteisiin. Valitettavasti ongelma ei poistu sillä, että jokainen valtio ja iso maa ajattelee niin, että me emme tee mitään, vaan ne toiset joutavat tekemään ne ratkaisut. Sen takia meidänkin täytyy kuitenkin se kortemme kekoon kantaa huolimatta siitä, että olen samaa mieltä, että yksin Suomi ei sitä maailmaa pelasta, mutta olemme kyllä tärkeä palanen siellä.

Itse raahelaisena kaupunginvaltuutettunakin olen erittäin onnellinen siitä, että SSAB;n terästehdas [Puhemies koputtaa] on lähtenyt hyvin kunnianhimoisesti edistämään teräksenvalmistusta, joka tapahtuu vedyn avulla, mikä tarkoittaisi, että Suomessa voidaan noin

kymmenen vuoden kuluttua siirtyä täysin [Puhemies: Aika!] hiilidioksidittomaan teräksen valmistukseen.

18.27 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on hyviä keskusteluja käyty, ja toistan oman näkemykseni, että minä olen henkilökohtaisesti ollut vähän pettynyt ja ehkä surullinen siihen tapaan, miten tätä ilmastokeskustelua on viety nimenomaan mediassa ja ehkä tiettyjen puolueitten, jopa ministereitten, taholta. Se on hieman vastuutonta, että me pelottelemme nuoria ihmisiä sillä, että he eivät voi elää täällä maapallolla, kun ilmastonmuutos tulee. Näitä asioita pitäisi hieman vastuullisemmin käsitellä. Itse asiassa edustaja Hänninen toi näitä tuntoja julki, ja olen samaa mieltä, että ilmastonmuutos on tosiasia, ja en usko, että tässä salissa yksikään kansanedustaja on eri mieltä asiasta.

Sitten tulee ihan toinen juttu, että Suomi on hyvällä tiellä, meidän päästömme vähenevät koko ajan, teknologia kehittyy. Se vaatii tietyn ajan. Mutta se tapa, millä esimerkiksi yksityisautoilijoita ja autoilua koko ajan syyllistetään ja pelotellaan milloin milläkin kahden euron mediatempuilla, ja minullekin ihmiset soittavat, että voiko ostaa dieseliä. Autokauppa on sekaisin, siellä menee yt:itä autokaupalla. Mitä mieltä tämmöisessä on, koska jos halutaan oikeasti — ja täällä on myös hallituspuolueitten edustajia — jos te oikeasti haluatte liikenteen päästöjä vähentää, kaikkein järkevintä on poistaa autovero, että ihmisillä on varaa ostaa uusia vähäpäästöisiä autoja, jotka samalla ovat turvallisempia, ja päästään paremmin myös siihen tavoitteeseen, että liikenteessä kuolee ihmisiä vähemmän. Tällä hetkellä tilanne on se, että autokaupan painopiste on ilmastokeskustelun takia osittain siirtynyt käytettyjen autojen kauppaan ja siihen, että niitä tuodaan 40 000, jopa enemmänkin, ulkomailta, Ruotsista ja Saksasta, ja me emme tee mitään ja me näemme, että nämä liikenteen päästötavoitteet, että me puolitamme liikenteen päästöt 2030 mennessä, karkaavat tällä väärällä veropolitiikalla. Keskusta on mukana nostamassa ja hankaloittamassa haja-asutusalueitten ihmisten elämää, te nostatte liikennepolttoaineitten veroja. [Markus Lohi pyytää vastauspuheenvuoroa] Silloin kun minä tulin tänne eduskuntaan 2011 — edustaja Lohi, voitte sitten vastata, onko minun prosenttilaskuni oikein, minä lasken päässä näitä asioita — dieselin polttoainevero oli 36,4 senttiä litralta, ja nyt kun te nostatte ensi elokuussa sitä, niin se minun käsittääkseni on lähemmäs 60, ja nousuprosentti tällä vuosikymmenellä on ollut noin 65 prosenttia. Mihin indeksiin se 65 perustuu? Te varmaan osaatte sitten inflaatiokertoimella kertoa minulle kohta, kun innokkaasti nousitte pystyyn ja vastaatte.

Samalla voitte vastata, mihin se ihmisten raha oikeasti menee, kun sähköveroa on nostettu vähän kaikkien puolueitten toimesta, minun mielestäni tällä vuosikymmenellä 150 prosenttia. Sitten meillä on nostettu lämmityspolttoaineveroa. Ihmiset ovat ihan poikki tuolla maalla, ja monilla perheillä on kaksi autoa, että he pystyvät käymään töissä ja kulkemaan. Tässä on se ongelma: ei se teidän yksittäinen korotuksenne ole ongelma, vaan kun se on kumulatiivinen ongelma, jota ei ole oikein huomattu. Jokainen hallitus, jokainen ministeri on käynyt ikään kuin siellä varmalla kukkarolla, ikään kuin katiskalla otetaan autoilijoilta rahaa. 2018 liikenteen verotus oli 8,4 miljardia, ja jos vähän lajittelee sitä, niin jos siellä on pelkkä autovero, ajoneuvovero, polttoainevero ja siihen sisältyvä arvonlisävero, me pääsemme yli kuuden miljardin, ja silloin me tulemme omituiseen tilanteeseen, että tiettyjä ihmisiä ikään kuin pakkoverotetaan, ja sitten se sama ihminen kun muuttaa vaikka Helsinkiin — enkä minä halua mitään vastakkainasettelua, mutta se on vain tosiasia eikä mielipide — hän pystyy halvalla sekä kunnan että valtion tukemana liikkumaan julkisilla eikä tarvitse omaa autoa. Missä on se sosiaalinen oikeudenmukaisuus, mitä pääministeri

Sanna Marin ja keskustan kansanedustajat usein tässäkin salissa toitottavat, että pitää olla sosiaalisesti oikeudenmukaisia ratkaisuja. Kyllä minun mielestäni tämä liikenteen verotuksen ja yksityisautoilun jatkuva rokottaminen, joka on mennyt jo noin pitkälle, että se yli kuusi miljardia on jo ihan näissä puhtaissa verokysymyksissä, ei kyllä edusta enää ilmaston kannalta eikä minkään kannalta minkäännäköistä kohtuutta. Eli edelleen toistan viimeisenä sen sanoman, että jos te haluatte oikeasti liikennekuolemia vähentää tässä maassa ja vähentää liikenteen päästöjä, poistakaa autovero.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohi, kerkeätte omassa puheenvuorossanne vastata.

18.32 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Vielä jatkan tästä maaseudun autioittamisesta, mikä tässä nyt lienee tarkoitus tällä hallituksella, [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!] koska kiristetään autoilun verotusta.

Justiin niin kuin Eestilä äsken sanoi, siellä on monella perheellä kaksi autoa, niin että pystyvät käymään töissä. Kun sitten molempia rokotetaan tankilla ja tulee mahdollisesti vielä öljyä — niin se itseäni maalla asuvana sapettaa aivan kurjan paljon, kun polttoaineen hinta nousee.

Sitten tällaiset asiat: Huoltovarmuuden kannalta kun yritän aina miettiä näitä asioita, niin minun mielestäni on käsittämätöntä, että tämä ilmastokeskustelu on käynyt maidontuottajien päälle — no, ei nyt niin pahasti heidän päälleen — ja lihantuottajien kimppuun ja luonut ahdistusta sinne heidän keskuuteensa. Minun mielestäni täällä Kehä kolmosen sisäpuolella pitäisi oikeasti ymmärtää se, että maataloustuottajat eivät jaksa määräänsä enempää tällaista prissaamista, mitä heihin on kohdistettu.

Yksi asia, minkä haluan nostaa esiin, on se, että tämä ilmastokeskustelu on aiheuttanut jopa päiväkoti-ikäisille lapsille, ala-asteikäisille lapsille semmoista, voivatko he käyttää tätä, voivatko he ostaa tämän tuotteen. Aiheuttaako tämä nyt ilmastonmuutosta ja kuinka paljon lämpötila tästä nyt nousee maapallolla, jos meidän pojalle ostetaan tämmöinen tuote lelukaupasta? Elikkä tämä on siis mennyt niin äärimmäisiin mittoihin, että tässä ei ole enää mitään järkeä.

Sitten eräs arvostamani, Suomessa laajasti toimiva järjestö on tehnyt jotkut pelikortit, joissa kerrotaan, että jättämällä lapsen hankkimatta voi auttaa ilmastoa pelastumaan. Tämähän on ihan käsittämätöntä. Tämä keskusteluhan on mennyt aivan järjettömyyksiin.

Mutta se varsinainen asia, minkä takia minä tänne tulin jo edellisellä kerralla puhumaan, on nyt se, että kun puhutaan hienosti cleantechistä, mitä Suomessa on, niin minun mielestäni pitäisi valtion puolesta pyrkiä tukemaan, etteivät tällaiset yritykset lähde ulos täältä. Suomessa on kehitetty monenlaisia ratkaisuja ympäristön pelastamiseksi tai vähemmän saastuttavia ratkaisuja. Minä lainaan täältä katalogista tuota sivua. Täällä lukee: ”Kaatopaikkojen päästöt vahvassa laskussa, jätteenpolton päästöt kasvavat.” Siis Suomessa on näihin kehitetty valtavaa teknologiaa. Tämä on aivan käsittämätön juttu, että nyt sinne maaseudulle, jota autioitetaan, syntyisi työpaikkojakin sillä, että pystyttäisiin tekemään sitä cleantechiä elikkä uutta, ympäristöystävällistä teknologiaa. Halutaan, että Suomi on uusiutuvan teknologian kärkimaa, mutta kun joku jotain kehittää, niin miten se silti voi olla niin vaikeata saada siihen jonkinlaista tukea valtion taholta eikä näitä hankkeita saada vietyä eteenpäin Suomessa? Se on kamalaa, jos ne valuvat ulkomaille. Tämä on sellainen asia, mikä hallituksen pitäisi oikeasti miettiä, että kun nähdään, että siellä on jotain järisyttävää

keksitty — se voi olla joku paikallinen pellepeloton, joka on keksinyt jonkun pyrolyysin tai jonkun mikroturbiinin, jolla voi tuottaa kaatopaikkakaasusta sähköä — niin miksi näitä ei voida tukea suomalaisille. Pitääkö siihen aina etsiä ulkomailta sitä investointirahaa? Se vain johtaa sitten siihen, että ne tuotteet, mitä täällä on kehitetty, valuvat ulos täältä, työpaikat valuvat samalla ulos täältä, verotulot valuvat ulos täältä. Tämä on käsittämätön juttu. Jonkinlainen toivomus olisi tähän, että hallitus suhtautuisi vakavasti näihin tämän alan uusiin high tech -tuotteisiin elikkä näihin cleantechin tuotteisiin. Tämä on semmoinen Mäenpään muistutus tälle hallitukselle. — Kiitoksia, puhemies.

18.37 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Vielä muutamia huomioita muun muassa osaamisen ja hyvien käytäntöjen ja onnistumisten jakamiseen tiellä hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseen.

Verkostomaisella toimintatavalla Syken Hinku-foorumi, Canemure, Fisu, kuntaliiton ilmastokunnat ja muun muassa kuntien energiatehokkuussopimukseen liittyneet kunnat ovat koonneet ja levittäneet tärkeää osaamista ja kokemuksia onnistuneista toimista. Kuntien ilmastotyö on osoittautunut vaikuttavaksi ja kannattavaksi. Esimerkiksi Iin kunta säästää vuosittain 2 miljoonaa euroa aktiivisella ilmastotyöllä. Ympäristöministeriön toimet ja kunnille ilmastotyöhön varatut varat eivät ole aiemmin olleet suuren suuret, mutta mahdollistavat erilaisten toimijoiden yhteistyötä ja tehokkaampien ja vaikuttavampien tapojen löytämistä kokeiluin. Kunnat ja alueet tarvitsevat myös uusia työkaluja ja mittareita tulosten mittaamiseen. Tässä voi edustaja Mäenpäätä kyllä kompata, että näistä tki-tutkimus- ja kehittämisrahoista pitää pitää huoli myös cleantechin osalta.

Tämmöistä tietoisuuden lisäämistä ja kannustimia muutokseen tarvitsevat myös kuluttajat. Myös kotitalouksien kulutuksen päästöt ovat kasvussa ja siten kulutuspohjaiselle raportoinnille ja faktoille olisi tarvetta. Kulutusperäisten päästöjen seurannan raportointia on kehitetty Pohjoismaista ainakin Ruotsissa ja pohjoismaisen seurantamallin kehittäminen voisikin edistää osaltaan ilmastopolitiikan ohjausta. Syyttelevää sormella osoittelua en ole täällä nähnyt enkä kuullut kuluttajia kohtaan. Ennemminkin pyrkimystä rakentaa keinoja, joilla ilmastonmuutoksen torjuminen käy kaikille helpommaksi, asui sitten maalla tai kaupungeissa. Esimerkiksi raideratkaisut toimisivat kaikille lentojen vähentämisessä.

Vielä muutamia työ- ja elinkeinoministeriön lukuja täällä hieman kyseenalaistettuun tuulivoiman lisäämiseen. Tuulivoiman osuus taitaa olla siinä 9—10 prosentin luokkaa sähkön tuotannosta tällä hetkellä, ja jos korotus tehtäisiin 30 prosenttiin, niin tämä vaikuttaisi yli 20 miljardia investointeja Suomeen, yli 50 miljoonaa kiinteistöverotuloa kunnille vuosittain. Nämä eivät päädy tänne pääkaupunkiseudulle, vaan nimenomaan sinne, missä meillä on tilaa tuulivoimaa rakentaa. 9—18 miljoonaa tonnia vuosittaista hiilidioksidipäästövähennystä on työpaikkoina noin 17 000 henkilötyövuotta. Suora vientitulo tai tuontia korvaava tuotanto olisi noin 1,2 miljardia euroa, jos se hinta on 40 euron luokkaa megawattitunnilta. Ja nämä olivat TEMin lukuja. Tämä on sitä järjenkäyttöä, jota täällä on peräänkuulutettu.

18.41 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt on opposition suunnalta tullut tähän polttoaineverotukseen hieman tietoa, jotenka pitää näitä vähän oikoa. Kun tässä tuotiin esille semmoinenkin väite, että jopa dieselin litrahinta pomppaisi 2 euroon pumpulla, niin sehän ei pidä paikkaansa.

Edustaja Eestilä, te olette pitkän linjan valtiopäiviä käynyt mies, minä olen sen verran aloittelija, että minun pitää luntata ihan täältä lapulta näitä lukuja. Elikkä sehän pitää paikkansa, että hallitusohjelman mukaan fossiilisten polttoaineiden verotusta korotetaan kuluttajahintojen ennustetun nousun mukaisesti 250 miljoonalla eurolla vaalikauden aikana ja korotus toteutetaan kokonaisuudessaan 1.8.2020 alkaen. Veronkorotus bensiinille ja sitä korvaaville tuotteille on keskimäärin 5,3 senttiä litralta ja dieselille ja sitä korvaaville polttoaineille keskimäärin 5,6 senttiä litralta. Korotukset nostavat moottoribensiinin ja sitä korvaavien polttoaineiden hintaa arvonlisäveron vaikutus huomioon ottaen noin 6,6 senttiä litralta, ja tyypillisen 95-moottoribensiinin hinta nousee arviolta noin 4 prosenttia, kun nyt täällä näitä prosenttilukuja on käyty lävitse. Dieselöljyn ja sitä korvaavien biopolttoaineiden arvonlisäverollinen hinta nousee noin 6,9 senttiin litralta.

Haluan vielä tässä tuoda esille sen, että 100-prosenttisena myytävän parafiinisen tuplalaskettavan biodieselin — eli tämän Nesteen MY-dieselin, mistä on puhuttu— verotushan ei kiristy. Niin että biodieselin hinta ei nouse.

Nämä haluan tuoda tähän keskusteluun vielä esille. — Kiitoksia.

18.43 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Täällä keskustelussa on vähän osoiteltu sormella, että kuka puolue on täällä korottanut polttoaineveroa autoilijoille, ja uhkailtu, että korotukset ovat tulevaisuudessa niin suuria, että maaseudulla tulee kohta ulkonaliikkumiskielto sen takia, että kenelläkään ei ole varaa liikkua. En maalailisi näin ikävää tulevaisuutta, vaikka rehellisesti sanottuna kyllä polttoaineveron korotus on ikävä juttu. Mutta jos me katsomme 20 vuotta taaksepäin, niin ei tässä oikein kukaan voi osoittaa sormella toisia tai nimeltä mainiten jotakin puoluetta, vaan kyllä kokoomuskin, joka on ollut sinä aikana 16 vuotta hallituksessa, joutuu katsomaan enemmänkin peiliin, että ”me olimme muuten tekemässä kanssa näitä samoja päätöksiä, me olemme polttoaineveroa nostaneet, ja me muuten omassa vaaliohjelmassamme esitämme, että lämmityspolttonesteitten hintaa korotettaisiin 150 miljoonalla eurolla, eikä siellä ole tarjolla mitään vaihtoehtoa niille maaseudun asukkaille, joilla on nytten polttoöljyllä lämmitettävä talo.” Että kyllä tässä kaikkien kannattaa, jos on autoilijoitten puoluetta kasaamassa, katsoa ekana peiliin ennen kuin se puolue on perustamisasiakirjoja laatimassa. Mutta voin sanoa, että kuulun itsekin siihen: minulla on kaksi dieselautoa kotona eivätkä ne ole ihan tuliteriäkään, [Leena Meri: Teillä on varaa maksaa!] mutta ne ovat järkevimpiä liikkumisvälineitä siellä Lapin pitkillä etäisyyksillä. Meillä ei ole niin pitkiä roikkia Lapissa, että sähköautolla vielä pystyisi ajamaan, mutta tulevaisuudessa saattaa olla, että siellä tulee erilaisia polttoaineratkaisuja, ja meidän pitää Suomessa pitää näissä asioissa järki ja maltti kädessä, kun puhutaan liikenteen ratkaisuista, koska me olemme pieni maa ja kansainvälisen autoteollisuuden armoilla siinä, minkälaisia ajoneuvoja sieltä tulee, ja meillä menee suhteellisen pitkään, että me saamme uuden ajoneuvokannan pyöräytettyä tänne liikenteeseen niin, että tavalliset suomalaiset ihmiset ajavat sitten niillä uusilla malleilla. Kymmenen vuotta ei riitä siihen. Meidän autojemme keskiarvo on alle 4 000 euroa, ja se kertoo sen, että me emme kovin nopeasti saa näitä muutoksia aikaan.

Se korotus, minkä hallitus on sopinut hallitusohjelmassaan liikenteen polttonesteisiin — ne senttimäärät — tuli tuossa edustaja Kettusen hyvin pidetyssä puheenvuorossa esille, ja se tarkoittaa 6 litraa satasella kuluttavan dieselauton osalta, että jos ajat 30 000 kilometriä vuodessa, niin 9 euroa kuukaudessa sinun kustannuksesi nousevat. Se on paljon, mutta taivas ei tipahda niskaamme sen takia, se on aivan selvä asia, ja se on pienituloiselle kompen-

soitu. Itsekin lähtisin mielelläni siitä, että sinne autoilijoille ei tulisi yhtään lisää kustannuksia, koska auto on välttämätön siellä, missä Suomessa ei metro tai ratikka kulje, se on välttämätön kulkuväline päästä lääkäriin, töihin ja palveluiden piiriin. Totta kai me olemme kaikki tätä mieltä, mutta samaan aikaan me kaikki olemme olleet jäseniä hallituksessa — tai jos emme nyt sen hallituksen jäseniä, niin ainakin sen hallituspuolueen jäseniä — joka on nostanut näitä, ja tässäkin tehdään inflaatiotarkistus. Tähän tämä tilanne ei ratkea, mutta on täysin selvää, että yhtään enempää kuin hallitus on sopinut, ei kärsi näitä korotuksia tehdä. Inflaation verran tarkistusta tehdään, ja tämä on osa sitäkin kokonaisuutta, että me tiedämme, että kun meidän autokantamme — uudet autot, jotka tulevat markkinoille — koko ajan kuluttaa vähemmän ja vähemmän, niin me pystymme sen tuoton pitämään suurin piirtein samana, muutenhan se laskisi koko ajan meillä vaalikauden aikana.

Mitä tulee sitten tähän laajempaan kysymykseen ilmastopolitiikasta ja vuosikertomuksesta, niin onhan täysin selvää, että meidän Suomena pitää tässä pitää maltti näissä toimenpiteissä. Minä uskon, että useimmat täällä jakavat sen näkökulman, että ei meidän pidä lähteä tässä, voi sanoa, etunenässä tekemään mahdottomia, mutta samaan aikaan se tavoite, että me olemme hiilineutraali maa 2035, on realistinen tavoite ja samalla kunnianhimoinen tavoite, ja jos me siihen pystymme, niin siitä parhaimmillaan tulee vielä kilpailuetu. Jos ajatellaan vaikkapa matkailua, niin kyllähän se on kova sana, että me pidämme ympäristöstä huolta ja esimerkiksi Lapin tuntureilla, Pallaksen Ilmatieteen laitoksen asemalla, mitataan jatkuvasti maailman puhtainta ilmaa. Se on muuten kova juttu, ja sen arvo vain kasvaa tulevaisuudessa. Ja se, että me huolehdimme paremmin — aivan riippumatta siitä, mitä Puola naapurissa tai Venäjä tekee — oman pesämme kuntoon täällä, on kova juttu, ja se on meidän menestystekijämme tulevaisuudessa, ja se ei välttämättä tarkoita sitä, että me sahaamme omaa oksaa vaikkapa niin, että me siirrymme ulkomaisiin energialähteisiin kotimaisten sijaan.

Yksi asia, joka on ollut kiistakapula — tai ainakin julkisuudessa on näyttänyt sitä, kuin siitä kiisteltäisiin jotenkin — on se, mitä sen turpeen osalta pitäisi tehdä. Minusta sitä riitaa ei kannata kauhean pitkään jatkaa, koska se menee ihan hukkaan, koska se on turha riita, koska näyttää siltä, että toimiala itse on sanonut, että se käyttö tulee suurin piirtein 2026 laskemaan noin puoleen nykyisestä. Ja kun katsotaan esimerkkejä, energiayhtiöitä, minkälaiset suunnitelmat niillä on ja kuinka nopeasti tuo turpeen käyttö tulee laskemaan, niin suurin ongelma, mihin päättäjien pitäisi keskittyä mieluummin kuin riidellä siitä, pannaanko sinne veroa vai jotain kieltoja — niitä ei kannata panna — on se, miten me pystymme huolehtimaan tuon siirtymäajan, että me emme ainespuuta lähde polttamaan ja että kotimaista puuta ja bioenergiaa riittää korvaamaan sen turpeen sillä vauhdilla kuin se on laskemassa tässä tulevalla vuosikymmenellä.

Toinen asia, mistä ei kannata politiikassa kauheasti riidellä, on, mitä kukin syö, koska sillä ei ole lopun päältä mitään merkitystä — isoa merkitystä — ilmastokysymykseen. Syököön jokainen mitä haluaa, ja poliitikko suosittelee aina, että pääasia, että söisi terveellistä ruokaa. [Hannu Hoskonen: Kotimaista terveellistä ruokaa!] — Kotimaista ruokaa ja terveellistä ruokaa. — Jos kotimaisen lihan korvaat kasviksilla tai aletaan rajoittamaan sitä lihantuotantoa, niin miten siinä käy? Se nurmiviljely, johon se perustuu, ne pellot korvataan viljanviljelyllä ja kasvisten viljelyllä, joiden hiilidioksidin sitomiskyky on huomattavasti alhaisempi kuin sen nurmen, ja ero menee niin marginaaliseksi, ettei siihen kannata paukkuja tässä salissa käyttää. Voihan siitä tapella, mutta hyvä riita menee hukkaan. Meillä on paljon parempia aiheita riidellä kuin se, mitä joku syö. [Markku Eestilä: Esimerkiksi lii-

kenne!] — Esimerkiksi liikenne, siitäkin voi riidellä, mutta siitäkään ei kannata riidellä, koska me olemme lopun päältä kaikki perustamassa sitä autoilijoitten puoluetta tänne, koska me ajamme itsekin sillä autolla.

Mutta maailma on vaan tämmöinen, että meidän pitää tehdä [Puhemies koputtaa] isoja ratkaisuja ja tehokkaita ratkaisuja, ja turvekin on semmoinen, että siitä ei kannata riidellä, koska se pikkuhiljaa laskee. Pannaan panokset sinne, missä on todellista vaikuttavuutta ilmastoteoissa ja tehdään tästä Suomesta mallimaa, josta meidän elinkeinoelämämme [Puhemies: Aika!] hyötyy sen murroksen kautta.

18.50 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Kyllä edustaja Lohi pesi keskustan pyykkiä ja tarinaa heitti niin, että unohdettaisiin se, mistä keskustellaan.

Haluaisin palata noihin sähköautoihin. Puhutte hyvin paljon hallituksessa niiden puolesta, ja kun katselee maailmalta uutisia koboltin kaivamisesta, niin kyllä se on aika raadollista menoa. Siihen sotketaan lapsityövoimaa, korruptiota, aseellisia ryhmiä ja verovälttelyä, ympäristökatastrofeista nyt puhumattakaan — tämä kannattaa huomioida.

Sitten puhutaan siitä, että tulisi paljon uusia autoja. Edustaja Mäenpää puhui minun mielestäni hienosti tuossa aikaisemmin, että tähän päästökokonaisuuteen tulisi laskea myös se, mitä niitten uusien autojen tekeminen tuottaa päästöjä.

Mutta tämän puheenvuoron varasin alun perin sen vuoksi, että edustaja Hänninen sanoi ensinnäkin, että täällä salissa on esitetty, että syyllistetään tai ahdistellaan autoilijoita ja omakotitaloasujia. Jos olet huomannut, niin tuossa jokin aika sitten Taloustutkimus teetti selvityksen, jossa se totesi, että hallitus maksattaa ilmastopolitiikkansa autoilevilla ja omakotitaloasujilla, niin että tämä ei ole kylläkään niin kuin opposition pelottelua vaan tämä on ihan tutkittua tietoa, näin on. Ja siinä tutkimuksessa todettiin myös se, että ne ihmiset, jotka joutuvat vähiten maksumiehiksi, ketkä asuvat pääkaupunkiseudulla ja pyöräilevät, kannattavat enemmän näitä maksunkorotuksia. Tämä on hyvä huomioida. Tämä ei ole mitään pelottelua vaan tosiasia, että sieltä ne maksajat löytyvät ja se sitten ahdistaa.

Lisäksi, edustaja Hänninen, sanoitte, että perussuomalaiset eivät puolueena myönnä ilmastonmuutosta. Puheenjohtajamme Halla-aho tulikin tuossa hetki sitten saliin, ja hän on useasti kertonut, kuten meidän puolueemme edustajat, että me myönnämme ilmastonmuutoksen, meillä on vain hieman erilaiset — eikä niin hiemankaan erilaiset — keinot kuin teillä siihen, miten me oikeudenmukaisesti toimet toteutamme. Puheessani toin esille sitä, että panostaisimme niihin maihin, jotka saastuttavat. Kerroin muun muassa siitä, että Kiinan päästöt ovat maailman päästöistä yksi neljäsosa ja Kiinan päästöjen nousu yhden kuukauden aikana vastaa meidän koko vuoden päästöjä. Tästä syystä me haluamme vaikuttavuutta, emme lillukanvarsia, jotka kurjistavat suomalaisen elämän, jotka vaikuttavat työllisyyteen, yrittäjyyteen, jopa kohtaanto-ongelmaan niitten työpaikkojen osalta, mistä niin paljon puhutaan.

18.53 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä, että edustaja Meri korjasi minun väärää, vanhentunutta tietoani. Sanoin kylläkin, että osa perussuomalaisista on näin sanonut. En sanonut, että perussuomalaiset puolueena olisivat kiistäneet tai tämmöisen kannan ottaneet, mutta erittäin hyvä. Nyt sitten, joka tulee minulle semmoista väittämään, niin voin sanoa, että älä puhu palturia, nimittäin perussuomalaiset kyllä myöntävät ilmastonmuutoksen. Elikkä tämäkin on minusta hyvin tärkeää, että tämä on nyt sitten moneenkin kertaan tässä salissa todettu, vaikka tosiaan väärää tietoa on itselleni tullut kentältä.

Ihan oikeasti ja aidosti kyllä minäkin kannan huolta poliitikkona ja päättäjänä siitä, että tämä keskustelu esimerkiksi ilmastoahdistuksesta jotenkin on myös vähättelevää. Elikkä edustaja Meri totesi, että hallituksen toimet kohdistuvat kotitalouksiin, autoileviin, varmasti ruokaileviin, [Leena Meren välihuuto] asumiseen ja kaikkeen. On totta, että kaikki veronkorotukset, jos ne liittyvät esimerkiksi asuntojen lämmittämiseen... Jos öljyn verotusta kiristetään, en minä mene sanomaan sille, joka sillä öljyllä lämmittää, että ei kiristy. Kyllä se kiristyy, ja sen takia niitä menoja pitää myös kompensoida, elikkä täytyy tehdä oikeudenmukaista politiikkaa, sellaista politiikkaa, mikä ei sen pienituloisen mummon kukkarosta [Leena Meri: Entäs keskituloiset?] vie suhteessa enempää kuin siltä, joka sitten asuu kerrostalossa ja jonka ei tarvitse siitä lämmityksestä erikseen maksaa. Meillä kun ei ole vaihtoehtoja: edustaja Kinnunen totesi hyvin omassa puheenvuorossaan, että kaikilla ei ole mahdollisuutta muuttaa pankin omistamasta omakotitalosta maalta yhtäkkiä kaupunkiin ja vähentää sitä kautta asumiskuluja, ei kerta kaikkiaan ole mahdollista, tai ei ole mahdollista vaihtaa maalämpöön, vaikka kuinka tekisi mieli, koska se maalämpöön vaihtaminen maksaa aika monta tuhatta euroa, eikä siihen pieni energiatuki, vaikka sekin on tietenkin hyvä asia, että sellaista myönnetään, kuitenkaan riitä. Eli ihan oikeista asioistahan tässä salissa on keskusteltu.

Siitä olen eri mieltä, etteikö meidän kaikkien tulisi tehdä jotakin, mutta siitä olen samaa mieltä, että tärkeää on Suomen vaikuttaa maailmanlaajuisesti, olla sinne Kiinaan, Intiaan, joka puolelle maailmassa, olla edelläkävijä, viedä innovaatioita. Täällä puhuttiin tuotekehittelystä, ja on äärimmäisen tärkeää, että suomalaiset, nimenomaan suomalaiset yritykset panostavat ilmastonmuutoksen torjuntaan, koska siellä syntyy uusia keksintöjä, siellä syntyvät ne innovaatiot, joita me voimme viedä Kiinaan, jotta myös Kiina pelastuu ja jotta siellä eivät esimerkiksi ilmansaasteet tapa ihmisiä päivittäin.

18.56 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Paljon on tapahtunut sen jälkeen, kun syksyllä 2018 eduskuntaryhmät perussuomalaisia lukuun ottamatta sitoutuivat siihen älyttömään sopimukseen ilmastopolitiikan osalta. Nimittäin on tapahtunut aikamoinen muutos kuitenkin järkevämpään suuntaan kaikissa muissa eduskuntaryhmissä ja puolueissa. Hallituksessa se muutos ei vielä valitettavasti näy. Eli nyt aletaan nähdä se, että mihin tämä valtava vouhotus on johtamassa.

Summat ovat valtavia. EU:ssa puhutaan 1 000 miljardin panostuksesta ilmastopolitiikkaan, ja kun tiedämme, minkälaisella menettelyllä EU:ssa päätöksiä tehdään — siellä lobataan, siellä lahjotaan, siellä käytetään hyvin rajusti väärin rahoja, meidän rahojamme — niin tällaisiin käsiin kun joutuvat tällaiset varat, niin tiedämme, että jälki on kyllä vaarallista meille kaikille. Toki EU-tasolla — niin kuin kansallisella tasolla, niin kuin meillä yksilötasolla — on järkevää tehdä monenlaisia toimenpiteitä ilmastonmuutoksen torjumiseksi, mutta tämä vauhti ja vouhotus, mikä nyt on ollut tässä runsaan vuoden ajan erityisesti, niin se on kyllä ollut todella vaarallista, ja se on aiheuttanut tätä ahdistusta. Meillä jo suomalaiset syövät masennuslääkkeitä muutenkin valtavasti. Olisi syytä tutkia, kuinka paljon tämä on lisännyt sitä.

Nyt on tultu paljon järkevämmälle tasolle, ja täällä on kuultu varsinkin tämän joukon osalta, joka nyt on paikalla, hyviä puheenvuoroja. Kiitos edustaja Hänniselle, joka vasemmistoliitossa näyttää edustavan järkevintä linjaa. Jos saatte oman ryhmänne ja puolueenne mukaan tälle järkevälle linjalle, niin toivoa on. Samaten vihreistäkin voi löytyä vähitellen sellaista realismia, joka luo meille toivoa.

Täällä on puhuttu monista tärkeistä asioista, ja tämä asuminen ja liikenne ovat sellaisia keskeisiä asioita, edustaja Eestilä puhui erittäin hyvin. Meidän olisi jokaisen syytä mennä asumaan muutamaksi vuodeksi ihan maaseudulle — nähdä, mitä se elämä siellä on, kun ei ole liikennevälineitä, ei ole muuta kuin se oma vanha auto ja sitten se mahdollisesti öljyllä lämpiävä talo. Tällaiset ihmiset ovat ottaneet minuunkin yhteyttä ja ovat olleet todella huolissaan: Mitä te poliitikot teette? Ajatteko te meidät ahtaalle?

Turvekysymys on toinen. Tässä jäi nyt kyllä täysin auki keskustan linja, kun edustaja Hoskonen ja edustaja Lohi puhuivat täysin ristiin turpeen osalta. Hoskonen toi koko Euroopasta puuta poltettavaksi Suomeen, ja edustaja Lohi sanoi, että kaikki on kunnossa, turpeesta luovutaan ja niin edelleen. [Puhemies koputtaa] Tämä linja teidän pitäisi nyt kyllä selventää suomalaisille ja erityisesti tuonne maaseudulle, että mikä se linja tulee olemaan. [Puhemies: Aika!] Meidän ei todellakaan pidä harrastaa sellaista politiikkaa, että me ajamme tuotantoa Suomesta pois näillä määräyksillä, joita te olette suunnittelemassa. Se olisi todella... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

18.59 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ei edustaja Lohen ja allekirjoittaneen linjassa mitään isoa linjaeroa ole. Puun hankinnassa voi olla eroja, mutta siihen voimme palata myöhemmin.

Mitä tulee vasemmistoliiton edustaja Hännisen hyvään puheenvuoroon, niin toivon hänelle parhainta menestystä ehkä seuraavassa puheenjohtajakisassa. Sillähän politiikkaa tehdään, kun haetaan yhä vastuullisempia paikkoja. Mutta asiaan.

Mitä tulee ilmastovuosikertomukseen, niin Petteri Taalasmaan, Maailman ilmatieteen järjestön nykyisen puheenjohtajan lehtikirjoitusleike on minun työpöydälläni ja myös tuolla kämpillä. Aina sitä illalla katson, kun epätoivo iskee. Siinä lukee, että ei se maailmanloppu siltikään tule. Maailma ei lopu tähän, ilmastopolitiikankaan takia, teemmepä mitä tahansa. Suomi ei siihen pysty vaikuttamaan muutoin kuin pitämällä oman pesän puhtaana.

Ensimmäinen tärkeä asia huomata on se, että mitä enemmän käytämme kotimaisia polttoraaka-aineita, sitä viisaampia olemme ja sitä puhtaampaa jälkeä teemme. Turve on seospolttoaine, siitä emme pääse mihinkään. Ja meillä on tässä maassa voimassa edelleen huoltovarmuuslaki, mikä ilmastopoliitikkojenkin kannattaa muistaa. Me emme voi kansakunnan huoltovarmuutta ajaa sillä perusteella alas, että joku on sitä mieltä, että on seksikästä lopettaa turpeen käyttö. Ei onnistu. Silloin eduskunta rikkoo itse säätämiään lakeja, tai sitten pitää laki muuttaa. Ja uskon, että huoltovarmuus on meille niin tärkeä asia, että sitä me emme voi tehdä.

Sitten, jos turve lopetetaan: Meillä vuonna 2017 tehtiin CHP eli yhdistettyä sähkön ja lämmön tuotantoa, koko sähkön tuotannosta 24,2 prosenttia. Totta kai siinä on tämä Helsingin kivihiili mukana. Yli miljoonan ihmisen koti lämpiää turpeella. Jos turve poistetaan, tämä laskelma menee täysin sekaisin. Ja muistakaa, arvoisat edustajakollegat, kun on kova pakkanen, se lämmöntuotanto yhdistettynä sähköntuotantoon tuottaa meille kovimpien pakkasten aikaan 40 prosenttia meidän ylimääräsähköstä. Mistä ihmeestä te sen sähkön otatte, kun kovalla pakkasella sitä ei edes Nord Poolista saa? Tai saahan sitä, mutta se maksaa jopa 200 kertaa enemmän kuin normaali sähkön hinta.

Tässä salissa ei ole yhtään semmoista kansanedustajaa, joka sanoo, että minä maksan sen. Ei ole. Se on aivan hävyttömän kallista, kun se määräytyy markkinahinnan mukaan. Sitä sähkön hintaa ei oteta vain se ylimäärä, minkä sillä hetkellä tarvitset, vaan se maalaa

koko sen sähkökäyttökerran täyden hinnan. Maksat ensimmäisestä megawattitunnista koko hinnan. Eli älkää tällä asialla edustajakollegat leikkikö. Tämä on haudanvakava asia sille, joka sen sähkölaskun maksaa.

Yli miljoonan ihmisen koti lämpiää CHP-voimaloissa turpeen seospolttoaineella. Jos me lopetamme turpeen käytön, kaikki ne märät puunkuoret, hakkeet, sahanpuru, epäkurantit puutavarat, jotka eivät kelpaa mihinkään muualle jalostukseen, eivät pala eivätkä tuota sähköä. Tai paremminkin, kyllä ne palavat, mutta ne eivät tuota energiaa. Vaan siihen kun pannaan kuivaturve sekaan, niin saavutamme maksimaalisen tehon, [Toimi Kankaanniemi: Juuri näin!] viisi prosenttia enemmän sähköä ja täysin puhtaan polton.

Teillä, arvoisat edustajakollegat, ei ole kenelläkään — tai toivon hartaasti, että on — ehkä varaa sanoa sitä. Käykää puhumassa voimalaitosihmisille, he kertovat, miten tämä homma on. Sen seospolttoaineen menettäminen pudottaa 10 miljoonaa mottia energiapolttoraaka-aineita, jotka perustuvat puun käyttöön. Mistä te löydätte korvauksen? — Ette mistään. [Toimi Kankaanniemi: Lohi löytää!] Ja siitä tulee sitten se ulkomailta tuleva rekkaralli, koska puuta on jostakin hommattava, koska kaukolämpöverkko on rakennettu vuosikymmenten aikana. Se on kymmenien miljardien arvoinen, ja sen poistaminen käytöstä ei onnistu millään. Kirjanpidollisestikin se on täysin mahdotonta. Jos se nollataan, Suomessa joka ainoa kunta ja kaupunki menee nurin, paitsi ehkä Helsinki. Täällä taitaa taseessa olla vielä niin paljon reserviä, että se kestäisi sen. Mutta kaikki muut kaupungit menevät pitkälleen.

Sitten vielä pari totuutta. Ilmastonmuutos totta kai huomioidaan, mutta se ei tarkoita sitä, että teemme vääriä päätöksiä. Silloin, kun asiat ovat niin sanotusti framilla, esillä vahvasti, ja tehdään päätöksiä, tosiasiat pitää tunnustaa. Ei Juho Kusti Paasikivikään aikanaan turhaan sanonut, että kaiken viisauden alku on tosiasioiden tunnustaminen. Ja kotimaisen energian käytössä puun ja turpeen yhteiskäyttö tukee samalla metsäteollisuuden pysyvyyttä Suomessa.

Muistakaa, mitä sanoi UPM:n hallituksen puheenjohtaja Björn Wahlroos neljä viikkoa sitten Ykkösaamussa lauantaiaamuna. Hänhän sanoi, että firmat harkitsevat vakavasti monen paperikoneen sulkemista tässä maassa, kun tämä homma menee pieleen. Samaa sanoi UPM:n toimitusjohtaja toista viikkoa sitten Helsingin Sanomien haastattelussa. Tällä asialla ei pidä leikkiä. Me tarvitsemme metsäteollisuuden kasvavat jalostusvirrat tuonne maailmanmarkkinoille, me tarvitsemme metsäteollisuuden tuottaman energian ja ne uudet tuotteet, joita ei ole vielä syntynytkään vaan joita kehitetään parhaillaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi turpeesta sen verran, että turpeelle on avautumassa aivan loistavat markkinat nyt, kun saimme Eurooppaan pään auki. Valtion enemmistöomistama yhtiö Vapohan osti hollantilaisen BVB Substratesin — hyvin vaikeasti sanottava sana — joka tuottaa kasvuturpeita 60:een eri maahan tässä maailmassa. Ja kasvu on aivan hurjaa. Pääministeri Rinteen aikana kävimme Ilomantsissa perusmuuraamassa kivijalan, eli kivijalan muurauksen teimme, kun rakentaminen alkoi. Se alkaa tuottaa teknistä hiiltä. Elokuussa alkavat koeajot, ja uusia investointeja on tulossa, kun turpeella aletaan korvata kivihiiltä. Aktiivihiili, mitä siellä tuotetaan, on maailman huipputuote ja menee markkinoille kuin markkinoille niin kuin mikä tahansa paras tuote.

Älkäämme pilatko omia mahdollisuuksiamme. Jos Suomi haluaa elää ja olla täällä pohjoisessa hyvinvointivaltio, jolla on ihmisille töitä, niin ei nyt ammuta omaan jalkaan. Välillä tuntuu, että ammutaan toiseenkin jalkaan samana päivänä vielä. Pidetään järki päässä.

Se tekemäni esitys Hoskosen energiatiestä ja ilmastonpuhdistustiestä pitää edelleen paikkansa. Jos joku on siitä eri mieltä, niin pyydän, että hän esittää, vaikka tämä pöntön kautta, mikä on se parempi vaihtoehto. — Kiitoksia.

19.06 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä nyt rehellisyyden nimissä todeta, että edustaja Hoskosella on oikea linja. Olen itse samaa mieltä ja perustan sen siihen, että minä pidän kuitenkin metsäteollisuuden puolta ja koko metsäteollisuuden klusterin työpaikkojen puolta Suomessa. Sen takia minäkin joudun sen turpeen näkemään samalla tavalla kuin Hoskonen, että jos me nyt seospolttoainetta, mitä turve on ja mihin investointeja on tehty, lähtisimme liialla verotuksella taklaamaan pois, se lisäisi puun polttoa, [Hannu Hoskosen välihuuto] mutta sitä ei pystytä tekemään kaikissa kattiloissa vaan tietyissä kattiloissa. Sen takia nämä vastapainevoimalat ovat rakentaneet myös tietynnäköisiä logistiikkaketjuja, jotta voidaan polttaa kivihiiltä, jotta se polttoainevalikoima on mahdollisimman laaja. Liian nopea ja sinisilmäinen polttoaineitten taklaaminen tästä koko paketista pois on äärimmäisen vaarallista suomalaisen metsäteollisuuden ja metsäteollisuuden työpaikkojen kannalta.

Mitä tässä nyt todennäköisesti tapahtuu, jos tätä turvetta vielä ahdistellaan, kun sitä on nyt jo kahdesta suunnasta ahdisteltu veronkorotuksilla — päästökauppa ja sitten 2018 tehdyt veronkorotukset — niin se vähentää turpeen polttoa, lisää puun polttoa, ja energiapuun hinta nousee aika lähelle sitä, mikä on kuitupuun hinta. Mutta kuitupuun hinta ei kovin paljon voi lähteä nousemaan, koska silloin uudet investoinnit Suomeen ovat vaarassa. Toki ne ovat korkeimman hallinto-oikeuden päätösten ja tulkintojen myötä vaarassa, mutta ne ovat myös tämän toisen takia. On erikoinen tapa poliitikoilla ja ministeriöillä, jos he lähtevät sitä riskiä ottamaan, että metsäteollisuuden investoinnit Suomessa eivät enää toteudu. Me kuitenkin ajaudumme tähän tilanteeseen juuri tämän lainsäädännön mukaan, joka sallii kivihiilen käytettäväksi huoltovarmuus- ja toimitusvarmuusnäkökulmasta, ja olisihan se aika erikoista, jos me tietyllä veropolitiikalla ajaisimme turpeen pois polttoainevalikoimasta ja käyttäisimme tuontikivihiiltä. Toimitusvarmuus ja huoltovarmuus siellä ovat taustalla, koska liian nopeasti tämä teknologia ei voi taipua, koska sitä ei ole myynnissä, vaikka olisi rahastakin kysymys. Tämä samalla nostaa taas energian hintaa, kaukolämmön hintaa, ja se aiheuttaa riskin koko kaukolämpöverkolle, että ihmiset ja taloyhtiöt siirtyvät maalämpöön, josta on vielä liian positiivisia laskelmia esitettynä markkinoilla. Sen takia pitää hallita tämä kokonaisuus, mitenkä me käsittelemme veropolitiikkaa.

Edustaja Lohi, olen samaa mieltä turpeesta, että ei kannata riidellä, kun se automaattisesti hoituu ja tietyllä tavalla puolittuu, mikä on hallituksen tahto. Tekisi mieli melkein sanoa, ettei näistä autoistakaan kannata riidellä, kun ei ihmisillä kohta ole niillä varaa ajaa, tämä politiikka johtaa myös siihen. Minä lähestyn tätä, koska kaikkein vaarallisinta politiikassa on, että on yksi asia ja agenda, johon tuijotetaan kerrallaan ja tehdään päätöksiä. Kun minä nyt voin puhua ja en, arvoisa puhemies, kovin paljon mene asiasta syrjään, jos rupean puhumaan lapsiperheköyhyydestä ja eläkeköyhyydestä, koska ne ovat kytkennässä hallituksen politiikkaan. Me kaikki tiedämme, kuten täällä edustaja Meri sanoi, ilman taloustutkimusta ja mitä tahansa, että yksi eläkeköyhyyden ja lapsiperheköyhyyden syy on, että asuminen on kallistunut, liikkuminen on kallistunut ja terveydenhuolto on kallistunut. Jos ne indeksit, mitkä koskevat eläkeläisiä, pikkusen eri tavalla otettaisiin tarkasteluun, se antaisi aivan toisen indeksiloppputuleman. Eli nämä kokonaisuudet pitää hallita.

Edelleen, edustaja Lohi, kyllä se vain niin on, että meidän pitää koko vuosikymmen katsoa, ja silloin kaikki puolueet, niin kuin sanoin, jokainen valtiovarainministeri on käynyt kuin katiskalla hakemassa rahaa autoilijoilta. [Markus Lohi: Kyllä!] Ja nyt kun te nostatte dieselin polttoaineveroa, se nousu, mikä on tapahtunut 2011 lähtien, on lähes 65 prosenttia. Sähköveroa ovat tällä vuosikymmenellä kaikki puolueet, jotka siellä hallituksessa ovat majailleet, nostaneet yhteensä 150 prosenttia. Nyt te nostatte lämmityspolttoaineitten veroa. Sen lisäksi me kaikki tiedämme, että sähkönsiirtohinnat ovat nousseet, tuplaantuneet tiettyjen sähköyhtiöitten alueilla. Ei se ihme, jos se lapsiperheköyhyys ja eläkeköyhyys ovat tosiasioita. Mutta eivät ne lapsiköyhyys ja eläkeköyhyys sillä parane, että isketään lisää veroa heidän niskaansa.

Teidän pitäisi nyt tämä asia tarkasti ottaa siellä hallituksessa, ja on todella valitettavaa, että täällä ei ole ministereitä kuuntelemassa näitä asioita ja kokonaisuuksia. [Leena Meri: Hän lähti jo ajat sitten!] Olen sitä mieltä, että edustaja Hoskosen linja olkoon hallituksen linja.

19.10 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Eiväthän tässä kovin kaukana ajattelutavat kyllä ole toisistaan edustajien Eestilä ja Hoskonen ja allekirjoittaneenkaan osalta. En äsken todennut, että turvetta pitäisi sorsia, vaan totesin nimenomaan, että koska toimiala päästökauppasektorin ohjaamana vähentää sitä pikkuhiljaa sopeutuen kaikkiin muihin mahdollisiin polttoaineisiin, mitä voidaan käyttää turpeen tilalta, niin meidän ei tarvitse rasittaa turvetta erillisillä veroilla eikä kielloilla, koska se automaattisesti vähenee tässä tulevana vuosikymmenenä. Vapo on todennut, että 2026 mennessä se puolittuu. Sen takia olisi tavallaan virhe lähteä nyt rasittamaan sitä toimialaa tämmöisillä veroilla tai kielloilla, koska mieluummin se energia pitää käyttää siihen, miten me pystymme varmistamaan sen, että se uhkakuva ei toteudu, mitä edustajat Hoskonen ja Eestilä täällä totesivat, että me joudumme pulaan siinä, että me alamme käyttämään ainespuuta siellä turpeen tilalla kattiloissa tai tuomaan Venäjältä puuta, mikä ei ole järkevää. Mieluummin kotimaista polttoainetta. Tästä varmaan on aika laaja yhteisymmärrys tässä salissa — kaikki näyttävät nyökyttelevän siellä vasemmiston ja vihreidenkin puolella, että näin kannattaa tehdä. [Naurua]

Kolme asiaa vielä, joista yksi on öljylämmitys. Siinä ei ole viisasta tehdä niin, että me korotamme öljylämmitykseen liittyvää lämmityspolttonesteitten veroa ja sitten saman rahan käytämme niin, että kompensoimme niille, joille tavallaan tulee tästä ongelmia, vaan kyllä tässä pitää julkisen vallan lähteä rakentamaan siltaa niille ihmisille. Hehän edelleen kuluttavat sitä öljyä sitten, ja toiset maksavat, ja toisille, joilla ei ole varaa maksaa, se kompensoidaan. Pitää rakentaa mieluummin niille ratkaisuja, miten vaihdetaan se öljylämmitteinen kiinteistö johonkin toiseen polttoaineeseen.

Meillähän on muuttunut paradigma siinä, kun vielä pari vuotta sitten täällä salissa sai kysyä ministeriltä, onko se niin, että sähköauto pelastaa maailman ja sähkölämmitteinen talo tuhoaa. Eihän siinä ole mitään järkeä, kun se on samaa sähköä, ja nyt on paradigma muuttunut niin, että ei muuten enää olekaan näin tilanne, vaan ilmastopaneelin puheenjohtajakin sanoo, että nyt olisi järkevää se öljylämmitteinen talokin hoitaa sähkölämmitteiseksi, jos ei ole järkevää johonkin muuhun, ja sitä ilmalämpö- ja muilla pumpuilla sitten lähdetään hoitamaan järkevällä tavalla. Investointi on kohtuullinen. Nyt näille ihmisille, jotka ensinnäkin ovat epätietoisia, mikä on viisasta, tai sitten heillä ei ole välttämättä rahaa tehdä mitään kallista investointia sinne — voi olla eläkeläisiä, jotka ajattelevat, että eivät he pysty mitään kallista lämpöpumppua sinne rakentamaan — kannattaisi yhteiskunnan tehdä

semmoinen paketti, jossa lämmityskustannus ei nouse kuukausitasolla, eli rakennetaan tietty kymmenen vuoden paketti, jossa vaihdetaan lämmitysjärjestelmä järkevämpään heille. Tämä on täysin mahdollista ja realistista rakentaa.

Tällä tavalla, sen sijaan että luotaisiin ahdistusta näillä ilmastoasioilla, rakennetaan ihmisille toivoa ja näköala siitä, että hei, tämä hoidetaan fiksulla tavalla: pääset eroon öljystä, ja tilalle tulee ehkä sähköä ja sitten sinne tulee ilmalämpöpumppuja tai jossakin maalämpöäkin, jos se on järkevä, tai jopa hake tai pellettiä. Tämmöisellä tavalla pystytään tekemään, sen sijaan että nyt täällä niin kuin yritetään luoda jotain ahdistusta.

Sitä ahdistusta on liikaakin maailmassa. Meidän pitäisi luoda mieluummin tässä salissa toivoa ihmisille, luoda kuvaa, että hei, meillä on tämmöisiä haasteita, mutta näistä selvitään, kun toimitaan viisaasti, otetaan maltti käteen ja rakennetaan kestävä silta hiilineutraaliin Suomeen. Tämä on se viesti, jonka tästä haluan jättää. Ei semmoinen viesti, että nyt ovat niin surkeasti asiat, että ei tästä selviä, ja vielä kun hallitus tekee sitä ja tätä, niin kannattaa mennä ainakin pottukellariin ja panna pyyhe pään päälle, ja kohta se maailma loppuu. [Jussi Halla-aho: Hyvin sanottu!] Näin ei tule käymään, vaan tulevaisuus on Suomessa entistä parempi, paljon parempi kuin tämä päivä.

19.15 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa herra puhemies! Tänään tässä salissa on käyty hyvinkin antoisaa ja ansiokasta keskustelua, ja osittain jopa viihdyttävää. Kyllä se minulle ainakin palauttaa semmoista uskoa tämän eduskunnan keskustelukulttuurista ja sen hyvinvoivuudesta. Mahtavaa keskustelua.

Haluaisinkin tästä keskustelusta nostaa esille yhden asian, mikä liittyy ilmastoon, ja se on tämä etulinjassa ja esimerkkinä oleminen ilmastonmuutoksen torjunnassa, jota muun muassa edustaja Hänninenkin toi esille, ja kyllä se tahtoo olla niin, että vaikuttaa siltä, että hallitus pyrkii olemaan siellä etulinjassa kyllä hinnalla millä hyvänsä, ja tämmöiset hyvin kunnianhimoiset tavoitteet, että ollaan 15 vuotta aiemmin hiilineutraaleja kuin koko muu EU, tarkoittavat, että me rapautamme entisestään Suomen kilpailukykyä ja teemme kaikennäköisen yrittämisen vaikeaksi tässä maassa. Jos katsotaan esimerkiksi metsäteollisuudenkin näkökulmasta tätä asiaa, niin Suomessahan metsäteollisuuden tulos on jotakin siellä viiden prosentin tietämillä, kun esimerkiksi Ruotsissa se on 15 prosentin tietämillä, ja sen lisäksi Ruotsissa saa hakata metsää puolitoista kertaa enemmän kuin Suomessa. Kyllähän me ymmärrämme näistäkin luvuista jo sen, että tällaiset hyvin kunnianhimoiset tavoitteet nimenomaan sitä kilpailukykyä todellisesti rapauttavat näilläkin sektoreilla, jotka itse asiassa tuovat meille hyvin paljon tuottoja niin viennistä kuin kotimaisestakin myynnistä.

On tietysti varmaan mukavaa tuolla maailmalla kehua olevansa ilmastonmuutoksessa siellä oikein etulinjassa ja esimerkkinä, mutta kyllä se tahtoo olla vain totinen tosi, että monella siellä kansainvälisillä vesillä, ulkomailla, on pieniä vaikeuksia ymmärtää edes, missä se Suomi on, joten se uhraus, minkä me teemme esimerkkinä olemisesta, on kyllä hyvin kallis ja vaikea. Että kun me teemme näitä ilmastopäätöksiä, niin kyllä meidän pitää aina lähteä ajattelemaan siitä näkökulmasta, millä tavalla se vaikuttaa yrittäjyyteen, koska asia on vain niin, että yrittäjät ovat ne, jotka pitävät tämän maan pystyssä ja nenän pinnan päällä. — Kiitoksia, puhemies.

19.18 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Vielä hieman — aloitan tuosta vanhojen muistelemisesta. Olin vuonna 1992 YK:n UNCED-kokouksessa eli kehitys- ja ym-

päristökokouksessa Rio de Janeirossa, ja siellä asetettiin tämä vuosituhattavoite ympäristöpolitiikalle, ja täytyy sanoa, että sieltä vuodesta 92 tähän saakka Suomi on ollut äärettömän esimerkillinen koko maailmassa. Meitä ei voi moittia tänä päivänä, etteikö Suomi olisi osuuttaan tehnyt kaikessa. Nyt meidän osuutemme globaaleista hiilidioksidipäästöistä on se pikkuisen yli promille. Ajatelkaa minkälainen vouhotus, minkälainen huuto ja minkälaiset miljardit ollaan valmiita pyöräyttämään tämän promillen poistamiseksi. Ihan hyvä, että yritetään, mutta ei näillä luvuilla ole mitään järkipohjaa tähän tilanteeseen nähden, missä Suomi on, kun samanaikaisesti Kiina, Intia, jopa Puola, Saksa lisäävät tai ainakin ovat aivan eri planeetalla tässä suhteessa. Ei meillä pidä olla tällaisesta asiasta tällainen vouhka päällä, vaan ottaa järki käteen, tehdä kaikki, mikä on järkevää Suomen kannalta: tukea tai ainakin edistää sitä, että suomalainen teollisuustuotanto pysyy täällä eikä mene sinne, missä saa saastuttaa vapaasti, ja pitää työpaikat täällä ja antaa ihmisille oikeus ajaa omalla autollaan koko maassa, asua siellä, missä haluaa, eikä rangaista heitä näistä.

Arvoisa puhemies! Tämä realismi on unohtunut tässä promillesodassa, jota nyt käydään, ja köyhät maalaisihmiset ovat tässä nyt kyllä kaikkein suurimmassa vaarassa. Keskusta, palatkaa alkiolaiselle linjalle, köyhien asialle, maaseudun asialle, niin voitte saada kannatustakin vielä. [Naurua]

Arvoisa puhemies! Polttoaineverosta täällä puhuttiin. Olen täällä kolmisenkymmentä vuotta ollut, niin kyllä myönnän, että joka vuosi suunnilleen tai ainakin joka vaalikausi on polttoaineveroa korotettu, mutta aina valtiontalouden syistä. Nyt ensi kerran — ette ehkä myönnä, mutta teitte sen — elokuussa nousee ilmastopolitiikan takia, rankaisette ihmisiä [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!] polttoaineverotuksen korotuksella. Se on mielestäni väärin ja se, että te väitätte, että te kompensoitte tämän. Ne eläkekorotukset ja pienet korotukset, mitä te annatte vähävaraisille ihmisille, te otatte pois polttoaineveron korotuksella. Siihenkö ne korotukset oli tarkoitettu? Minun mielestäni ne olisi pitänyt antaa köyhille siihen, että he voivat ostaa peruselintarvikkeita ja nostaa elintasoaan, eikä niin, että valtio ottaa ne takaisin.

19.21 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty erittäin monipuolista ja mielenkiintoista keskustelua. Edustaja Eestilä nosti omassa puheenvuorossaan esiin sen seikan, että ilmastonmuutoksen torjunta tulee suhteuttaa muihin yhteiskunnallisesti tärkeisiin kysymyksiin, ja niinhän tässä mietinnössäkin todetaan. Itse haluan tässä nyt nostaa esiin myös väestöpolitiikan, nimittäin teemme karhunpalveluksen myös ilmastonmuutoksen torjunnalle, jos annamme sellaisia signaaleja, että lapset lasketaan päästölähteinä. Suomen paras potentiaalinen panostus, eli se, mitä voimme antaa tässä ilmastotaistelussa, on koulutuksen, tutkimuksen, innovaatioiden ja tuotekehityksen saralla. Ja jotta meillä jatkossa on tätä osaamista, niin tarvitsemme näitä tekijöitä ja toisaalta sellaisen kestävän taloudellisen pohjan yhteiskunnalle, josta voidaan sitten älykkäällä tavalla edistää kestävää ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa.

19.22 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi, Maalaisliiton henki elää, Suomen Keskustalta realismi ei ole unohtunut. [Toimi Kankaanniemi: Mutta on vähän hiipumassa!] Sen haluan nyt tuoda tässä hyvin selkeästi esille tähän saliin.

Ja mitä tulee opposition puheisiin nyt edelleenkin: te kerrotte, että teollisuutta ollaan viemässä pois tästä maasta ja että jopa semmoista painetta luotaisiin politiikan toimesta. Minä ihmettelen tämmöistä keskustelua. Liittyykö se metsäteollisuuden suuntaan? Jos ajatel-

laan nyt sitä tilannetta, että puuta kasvaa tänä päivänä enemmän kuin sitä hakataan. Viime vuosina vuotuisesta kasvusta on korjattu hakkuissa noin 70 prosenttia. Puuston vuotuinen kasvu 107 miljoonaa kuutiometriä, vuonna 18 runkopuuhakkuukertymä oli 78 miljoonaa kuutiometriä, eli puuston vuotuinen kasvu 70-luvulta lähtien on ollut selvästi poistumaa suurempi. Ja me pystymme käyttämään tätä puuta rakentavasti hyväksemme, ja sitä kautta nostattamaan tämän yhteiskunnan taloutta.

Itse tulen Kuhmosta, missä me olemme vahvasti edistäneet puurakentamista tässä yhteiskunnassa: julkisessa rakentamisessa on tehty Suomen ensimmäinen CLT:stä valmistettu puukouru. Ja tämä hallitus, arvoisa oppositio, tämä hallitus lisää vielä näitä hiilivarastoja poliittisilla päätöksillä puurakennuksista ja vähentää rakentamisen päästöjä. Tästä hyvänä esimerkkinä tämä puurakentaminen otetaan mukaan valtion ja kunnan MAL-sopimuksiin, ja valtion rakentamisessa huomioidaan aina tämä puurakentamisvaihtoehto. Kyllä tämä hallitus edistää metsäteollisuuden toimintaa, siis nyt puhutaan siitä tukkipuusta. Mutta sitten kun mennään sinne kuitupuuosalle, niin kyllä minä uskon, että tähän maahan löytyy vielä tulevaisuutta myös biotuotetehtaitten osalta, vaikkakin täällä nyt ollaan jo tuotu esille, että joku korkea hallinto-oikeus on kumonnut erään tehtaan investointipäätöksen ja ympäristölupapäätöksen, niin ei se ole mikään ennakkopäätös.

19.25 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi, keskustan ei tarvitse palata millekään linjalle. Me olemme edustaneet koko ajan järkivihreää linjaa, realistista linjaa, ja järkivihreä linja tarkoittaa sitä, että me haluamme tehdä oman osuutemme ja pitää meidän luonnostammekin huolta, [Leena Meren välihuuto] ja pitää myös siitä huolta, että se jää tuleville sukupolville. Ketä varten me pidämme tästä luonnosta ja ilmastosta huolta, jos emme tulevia sukupolvia? Edustaja Räsäsen puheenvuoroon siitä, että osana ilmastokeskustelua jotkut ovat lähteneet tavallaan syyllistämään ja ajamaan tavallaan viestiä, että lasten synnyttäminen tähän maailmaan olisi jotenkin ilmaston kannalta ongelmallista: minusta se viesti on täysin älytön, koska niitä lapsia vartenhan me tätä maapalloa haluamme suojella ja varjella. [Leena Meri: Sitä vihreiltä on joskus kuullut!] — Heiltä on saattanut kuulua, mutta tämäntyyppiset ajattelumallit eivät kuulu ollenkaan meidän ajattelutapaamme. Se ei ole järkivihreää linjaa semmoinen, vaan se on järjetöntä vihreää linjaa, jos ajatellaan tällä tavalla. [Toimi Kankaanniemi: Samassa hallituksessa olette!]

Toinen asia on se, kun puhutaan promillepäästöistä: sitä ajattelutapaa en edustaja Kankaanniemen kanssa jaa, että jos meidän päästömme ovat vain niin pieni osa maapallon päästöistä, meidän ei kannata tehdä mitään, koska sillä ei ole mitään merkitystä. [Toimi Kankaanniemi: En minä niin sanonut!] Jos kaikki muut ajattelisivat tällä tavalla, kukaan ei tekisi mitään. Minusta me hyödymme itse, jos me lopetamme täällä sotkemisen, [Toimi Kankaanniemi: Kuka sotkee?] me elämme ihmisiksi, me emme saastuta, me pidämme luonnosta huolta, me suojelemme luontoa, me kestävällä tavalla kierrätämme. Tästähän me itse voimme iloita sitten, meidän puhtaasta luonnostamme, eikä niin, että me ajattelemme, että no, eletään täällä niin kuin pellossa sen takia, että ei tällä ole mitään merkitystä, kun me olemme niin pieni kansa. Eihän näin kannata ajatella, [Leena Meri: Eihän kukaan ole noin sanonut!] vaan kannattaa omaksi iloksikin huolehtia oma osuus. Jos ei muuta, niin tuleepa ainakin hyvä mieli, kun voidaan puhtaassa ilmassa ja puhtaassa ympäristössä elää.

19.27 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puheenjohtaja! Olen kuunnellut tätä keskustelua, ja on ollut ajatuksena, että en siihen itse osallistu, kun jotenkin en tunnista sitä tilanne-

kuvaa tästä keskustelusta. Tämä on hyvin vanhakantaista ajattelua, ja täällä on luotu uhkakuvaa siitä, että tehokkaat ilmastotoimet kurjistaisivat Suomea, kun itse asiassa asia on aivan täysin päinvastoin.

Tulen itse Lappeenrannasta, Etelä-Karjalasta. Lappeenranta on perinteinen metsäteollisuuspaikkakunta, [Jussi Halla-ahon välihuuto] joka on tehnyt onnistuneen siirtymän Lappeenrannan teknillisen yliopiston avulla tämmöiseksi ympäristöteknologian osaamiskeskittymäksi. Meillä jo 12 prosenttia työpaikoista on vihreän teknologian alalla. Olin itse Madridin ilmastokokouksessa esittelemässä Lappeenrannan kaupungin ilmastotoimia kutsuttuna sinne keskustelemaan muitten tämmöisten ilmastoedelläkävijäkaupunkien kanssa, ja siellä kyllä tuli hyvin vahvasti esiin se, että maailmalla on todella iso määrä kaupunkeja ja alueita, jotka ovat tarttuneet tähän tilaisuuteen, ja ne tekevät tosi kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, vähentävät omia päästöjään sekä myös luovat tämmöisiä osaamiskeskittymiä. Siellä keskustelussa kävi hyvin ilmi, että ylemmän tason päätöksenteon hitaus itse asiassa hidastaa ja estää tällä hetkellä tosi paljon näitten alueitten kehittymistä. Sen takia meillä ei missään tapauksessa ole Suomessa enää varaa hukata tätä mahdollisuutta.

Sen lisäksi meillä on velvollisuus toimia. Nuorten huolta, josta täällä on paljon puhuttu, ja sitä ahdistusta on itse asiassa väärin tulkittu. Nuoret eivät ole ahdistuneet ilmastonmuutoksesta, nuoret ovat ahdistuneet siitä hitaudesta, millä päätöksentekijät toimivat. He haluaisivat tulla kuulluiksi, [Jussi Halla-ahon välihuuto] ja kun keskustelee kenen tahansa nuoren kanssa, tosi moni on hirvittävän valistunut asioista. He tietävät paljon energiasektorista, he tietävät paljon erilaisia teknologisia ratkaisuja. He ihmettelevät, miksi niitä ei oteta käyttöön. Siihen meillä on velvollisuus tarttua ripeästi ja tehdä niitä toimenpiteitä, jotta nuoret pystyvät elämään semmoisessa maailmassa, jossa ilmastonmuutos ei ole riistäytynyt käsistä, jossa he pystyvät toteuttamaan omaa osaamistaan ja tuomaan omaa osaamistaan siihen, että meillä on yrityksiä ja innovaatioita Suomessa jatkossakin. — Kiitos.

19.29 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! Mehän tiedämme, että edustaja Kankaanniemi on hyvä puhuja, joka osaa kiihottaa kansaa ja hän osaa kiihottaa myös kansanedustajia. Itsekin säntäsin tuolta huoneestani, [naurua] kun hän sytytti tällä keskustalaisella, alkiolaisella ajattelumaailmalla. Tuli aivan mieleen tämä maanantai, eilinen, kun lähdin tuolta Hämeenkyröstä ajelemaan ja katselin niitä sillanpääläisiä kansallismaisemia, peltoaukeita ja järveä ja miten kaunista se oli. Ajattelin siinä, että kyllä tämän maiseman minä haluan myös säilyttää lapsilleni ja lapsenlapsilleni ja heidän jälkeläisilleen. [Toimi Kankaanniemi: Niin minäkin!]

Siinä myös kyllä ajattelin, kun ajelin sitä huonokuntoista tietä, että on se hyvä, että keskusta tässä hallituksessa on ja yksityisteiden avustuksista myöskin huolehtii ja muutenkin alempiasteisesta tieverkosta, koska ilman meitä siitä ei varmasti kukaan tässä maassa pitäisi huolta. Ja se liittyy myös vahvasti ilmastopolitiikkaan. [Persusuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Mutta enpä kuullut tuolla huoneessani sitä, mitä ne perussuomalaisten vaihtoehdot ovat eikä mitään konkreettisia ilmastotoimia. Tiedän, että edustaja Meri varmasti neuvottelisi vaikka Kiinan keisarin kanssa, mutta ne tulokset me tiedämmekin etukäteen.

19.30 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! En nyt ole ajatellut Kiinan keisariin ottaa kuitenkaan tässä yhteyttä, vaan ihan poliittisesti ja kansainvälisissä pöydissä ne varmaan sovitaan eikä keisarin kanssa.

Mutta edustaja Kettunen, teille haluaisin sanoa, että te ette kuunnellut. Edustaja Kankaanniemi puhui erittäin hyvin siitä, että me olemme nyt promillejahdissa. Että Suomi on tehnyt pitkällä aikavälillä — niin kuin edustaja Kankaanniemi kertoi olleensa 30 vuotta mukana — poikkeuksellisen paljon omien päästöjensä vähentämisessä, niin meidän yhtiöt kuin kansalaiset ja yritykset, kokonaisuutena. Me olemme nyt niin kun hullaantuneet tähän promillejahtiin, kun meidän pitäisi olla hullaantunut juuri siitä, mistä esimerkiksi minä puhuin, niistä maista, joilla on todella merkitystä. Kuten nyt tänään olen ottanut esimerkiksi Kiinan, joka tuottaa yhden neljäsosan koko maailman päästöistä, niin sinne meidän pitäisi ne panokset nyt kohdistaa.

Tästä edustaja Kettusen puheesta, kuten myöhemmistäkin, huomasin, että se promillejahti vain jatkuu ja jatkuu, ja sitten ollaan ihan kauhean innoissaan, että nyt tehdään sitä ja tätä ja tota lisää, ja lisää kurjistetaan. Ja tämä kohdistuminen ei ole opposition keksintö, vaan Taloustutkimus on tutkinut näitä asioita, että ne kohdistuvat autoileviin ja omakotitaloasujiin. Tässä Taloustutkimuksen tutkimuksessa oli myös otettu kantaa siihen, miten hallitus aikoo kompensoida tämän pienituloisille. Tätähän on paljon rummutettu, että ”me kompensoimme sen”. No en ole kuullut vielä, miten te aiotte sen kompensoida, mutta jos se tapahtuu tuloverotuksen kautta, niin prosentuaalisesti se ei kohdistu niihin, keiden asumis- ja liikkumiskulut nousevat kovinkaan paljon. Ja sitten se pitäisi kohdistaa nimenomaan työmatkakuluvähennykseen, ja tämä on niin kun se keino. Ja en ole kuullut sitä keinoa. Te olette kyllä kovasti rummuttanut siitä, mutta sitä keinoa en ole kuullut.

Tämä edustaja Lohen ajatus siitä, että te olette järkivihreitä, oli mielenkiintoinen. No totta kai itseänsä mielellään kutsuu järkeväksi, mutta en tiedä sitten, ovatko ne muut järjettömiä yleensä, kun etsitään, ketä sitten tarkoitatte niillä. Toivottavasti ette omia hallituskumppaneitanne. [Markus Lohi: Emme halua luoda vastakkainasettelua!] — No se on hyvä, ettette halua luoda vastakkainasettelua, mutta rivien välistäkin voi lukea. — Mutta joka tapauksessa te totesitte näin, että eihän Suomi voi lähteä sille linjalle, että kaikki lähtisivät siitä, että kukaan ei tee mitään. Mutta kun me ollaan tehty. Sekin täytyisi laskea. Ja onko sitä laskettu? Tästähän oli viime hallituskaudellakin paljon puhetta. [Markus Lohen välihuuto] Tekin olitte silloin vielä samaa mieltä siitä, kun olimme samassa hallituksessakin, mutta nyt te olette lähtenyt tähän niin sanottuun järkivihreään malliin.

Kyllä minä sanoisin edustaja Ovaskalle, etten ollenkaan väheksyisi sitä, että meidän täytyy luoda painetta sinne, missä sitä saastuttamista on. Olen itse henkilökohtaisesti todella huolissani lajikadosta, tästä koko tilanteesta, mikä meillä on, vesistöt saastuu ja muuta, mutta ne on hyvin paljon semmoisissa maissa, jotka viis veisaavat ympäristönormeista, ja sinne pitäisi nyt luoda sitä todellista faktista painetta ja vaatia. [Puhemies koputtaa] Ei sitä tapahdu mitään.

19.34 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa herra puhemies! Haluaisin tässä vielä sanoa edustaja Lohelle, joka itse asiassa on kaikista maailman ihmisistä se, jonka kanssa viimeksi olen käynyt metsän siimeksessä, että ei ollut kyse siitä, että täällä eletään niin kuin pellossa näitten asioitten kanssa, vaan päinvastoin. Tämä on turhaa kärjistämistä ja outoa minun mielestäni tämmöistä väittääkään.

Kyllähän se niin on, että ilmastoasioissa meidän on tehtävä kaikkemme muutoksen ehkäisemiseksi, mutta me emme voi tehdä kaikkea, koska ei se yksinkertaisesti ole mahdollista. Nyt vaikuttaa kyllä siltä, että hallitus yrittää sen tehdä, ja pahoin pelkään, että se koituu jopa meidän kohtaloksemme. — Kiitoksia, puhemies. [Leena Meri: Promillejahtia!]

19.35 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Tuntuu, että hallitus ja eräät edustajat täälläkin haluavat olla edelleen koko maapallon sosiaalitoimisto ja koko maapallon pelastaja tässä salissa. Se tie johtaa tuhoon. Älkää yrittäkökään sitä.

Edustaja Ovaska, minä olen syntyisin teidän naapurikunnastanne ja haluan kyllä suojella sitä satakuntalais—pirkanmaalaista maisemaa niin täydellisesti kuin mahdollista. Se on hienoa, että te hoidatte siellä myös kylätiet ja pienet tiet kuntoon. [Jouni Ovaska: Isot ja pienet tiet!] — Se on tärkeää.

Omalta osaltani en halua nyt ylpeillä, mutta kerron, että kyllä minä olen ilmastopolitiikkaa harjoittanut omassa elämässäni. Ihan viime aikoina ostin puutalon, jossa on maalämpö. Vaihdoin auton vähäpäästöiseksi autoksi. Sitten hankin polkupyörän. Kävelen paljon. Kierrätän. Syön vähän enemmän vihreätä ja lajittelen jätteet ja niin edelleen. [Leena Meri: Järkivihreetä!] Jos me kaikki teemme näin — kaikilla ei ole siihen mahdollisuutta — niin aika iso askel tulee 5,5 miljoonan suomalaisenkin ansiosta muutosta ilmastopolitiikkaan, ilman että kukaan minua pakottaa tähän. Joka päivä säästän rahaa, kun teen näin, ja olen terveempi ja suojelen ympäristöä ja vähennän päästöjä. Tehkää näin.

Arvoisa puhemies! Täällä puhuttiin vielä turpeesta ja puun poltosta. Jyväskylä yritti tässä myydä Alva-yhtiötänsä eli kaukolämpö-, sähkö- ja vesiyhtiötänsä, ja minun ymmärtäkseni yksi syy, jota toki ei lausuttu ihan julki, oli se, että siellä poltetaan kahdessa isossa lämpövoimalassa turpeen ja hakkeen ja kantojen sekoitusta. Se on tavattoman tehokasta, mutta siellä pelätään, että tämä vouhotus ajaa turpeen polton kokonaan pois, ja silloin siellä tulee valtavat investoinnit, joihin kaupungilla ei ole varaa: kattila uusiksi ja polttoainehankinta kokonaan uusiksi, ja lasku on kaupunkilaisille vallan valtava. Me perussuomalaiset panimme siellä valtuustoryhmänä vastaan, ja saatiin kaadettua se hanke, niin ettei varsinkaan vettä myydä yksityisille. Mutta tällaista kehitystä tässä on menossa, jos tämän annetaan noin vain edetä. Siitä tulee tavallisille suomalaisille iso lasku, ja maapallon ilmasto ei sillä valitettavasti pelastu. [Leena Meri: Kokemuksen ääni puhuu!]

19.38 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Pitää todella paikkansa, että edustaja Kilven kanssa olimme viimeksi metsässä, tai minulle se ei ollut viime kerta, mutta kuitenkin näin kävimme. Joskushan pitää mennä metsään, jotta ei mene metsään metsäasioissa. Metsä on hyvä paikka myös pysähtyä — paitsi virkistäytyä myös miettiä maailmanmenoa. Kun kuuntelee tässä edustaja Kankaanniemeä, niin tehän toimitte justiin niin kuin te moititte, että täällä hallitus toimii, [Toimi Kankaanniemi: Ehei! En mä turvetta lopeta!] kierrätätte ja suojelette luontoa. Ei hallituskaan ole tässä sen kummemmin tekemässä kuin asettamassa vain realistiset, kunnianhimoiset tavoitteet, niillä on nimittäin taipumus toteutua. Tavoitteiden asettamisessa kannattaa olla kunnianhimoinen: jos panet riman matalalle, ne toteutuvat, jos panet korkealle, ne toteutuvat. Ja hallitus haluaa olla kunnianhimoinen ympäristökysymyksissä ja ilmastokysymyksissä — isänmaallinen, realistinen mutta samalla kunnianhimoinen, [Toimi Kankaanniemi: Ja rankaisee köyhiä — Leena Meren välihuuto] koska jos se rima pantaisiin matalalle, sekin toteutuisi, ja nyt me haluamme panna sen korkealle ihan meidän itsemme takia.

Me emme ole, toisin kuin täällä edustaja Meri sanoi, missään promillejahdissa, vaan olemme asettaneet vain järkeviä ja kunnianhimoisia tavoitteita, ja uskomme, että niihin päästään ja me hyödymme silloin kaikki niistä. Me emme sahaa, kuten edustaja Kilpi sanoi täällä, omaa oksaa, Suomen oksaa. Kuten täällä edustaja Holopainen jo totesi, monilla paikkakunnilla on itse asiassa kilpailuetu se, että on etuajassa alettu siirtymään teollisuu-

dessakin entistä ilmastoystävällisempään ja vihreämpään teollisuuteen. Meille syntyy silloin semmoista teknologiaa, jota me pystymme hyödyntämään kotimaassa ja menemään ulkomaille myymään. Täällä edustaja Hänninen taisi mainita Raahen SSAB:n terästehtaan ja tulevat investoinnit. Esimerkkejä on Suomi täynnä, eli ei näitä pidä väheksyä, vaan näistä pitää tehdä kilpailuetu mieluummin kuin ajatella, että me sahaamme omaa oksaa. Samahan se koskee energiasektoria myös. Tässä ei oikeastaan kukaan katso promillea, vaan me katsomme, että me olemme sillä isolla tiellä menossa. [Toimi Kankaanniemi: Vouhotusta! — Leena Meri: Promillejahtia!] Kukaan ei minun mielestäni ole nyt oikeastaan vouhottamassakaan siitä, vaan tarjoamassa ratkaisuja, että me pystymme omiin tavoitteisiimme pyrkien ne saavuttamaan myös, realistisella ja isänmaallisella tavalla. Ja sitten me huomaamme, kun me pyrimme niihin ja pääsemme niihin, että me olemme muuten kaikki voittajia siinä, [Leena Meri: Paitsi ne kenellä on rahat loppu!] koska meillä on tapahtunut teollisuuden ja elinkeinoelämän murros, joka on mennyt vihreään suuntaan ja samaten luontoystävälliseen suuntaan. Eli minun mielestäni tästä vouhottamisesta ei kannata puhua. [Leena Meri: Aha! Selvä!]

Toinen asia on tämä ilmastoahdistus. On tosi, mitä edustaja Holopainen sanoi: kenenkään ahdistusta ei tule vähätellä. On vakava asia, jos sitä koetaan, mutta itse koen niin, että vastuullisena päättäjänä on kuitenkin minun tehtäväni kertoa niille ihmisille, jotka kokevat ilmaston takia ahdistusta, että ongelma on tosiasia eikä sitä pidä vähätellä, mutta meillä on muuten ratkaisu tähän. Me luomme toivoa ahdistukseen, [Puhemies koputtaa] emme lisää ahdistusta.

19.41 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin kyllä minä uskon, että kokonaisuudessaan ollaan tulossa tässä ilmastokeskustelussa, voisiko sanoa, järkevämpiin kokonaisuuksiin ja laajempaan strategiseen ajatteluun ajattelua suuntaavaan suuntaan tässä, koska tässä ympäristövaliokunnan mietinnössä itsessään jo todetaan, että olennaista on siis tarkastella kokonaispäästöjen eli ilmastopolitiikan kokonaisuuden vaikuttavuutta, riittävyyttä ja siihen liittyviä haasteita suhteessa vuodelle 2035 asetettuun hiilineutraalisuustavoitteeseen ja negatiivisten päästöjen saavuttamiseen pian sen jälkeen.

Kun Suomessa on lähdetty tekemään tätä ilmastokertomusta, niin tässä lähtökohtana on ollut ilmastolaissa se, että puhutaan taakanjakosektorista, ja silloin, kun puhutaan taakanjakosektorista — niin kuin tässä kertomuksessakin hyvin tuodaan esille — puhutaan liikenteestä, lämmityksestä, puhutaan jätteistä, maataloudesta; sellaisista asioista, joihin kansallisella lainsäädännöllä pystytään vaikuttamaan, mutta aika usein se on myöskin sitten sellaista, että tullaan keskusteluun juuri siitä, kuinka tämä osuu yksittäiseen kansalaiseen ja mikä on se sosiaalisesti oikeudenmukainen tapa sitten sillä taakanjakosektorilla olla näitä päästöjä vähentämässä.

Kuitenkin jos ajatellaan koko maapalloa, niin nehän ovat ihan samoja päästöjä tulivat ne sitten sieltä taakanjakosektorilta tai tulivat ne sitten sieltä päästökauppasektorilta tai sitten, niin kuin tässä puhutaan, että seuraavaksi tämä maankäyttösektori halutaan ottaa myöskin mukaan tarkasteluun. Eiväthän ne päästöt itse tiedä, mistä ne ovat. Ne ovat niitä samoja päästöjä. Tämä luokittelu lähtee meistä ihmisistä, meistä lainsäätäjistä, millä tavalla me haluamme mistäkin lähteestä tulevia päästöjä luokitella. Se mikä tässä on hankalaa, niin nämä päästöjen hinnoittelut eivät ole suinkaan yhteismitallisia. Elikkä tietyllä tavalla me kansallisesti voimme kiristää kiristämistään näitten päästöjen hinnoittelua ja sitä kautta aiheuttaa sitä sosiaalista epäoikeudenmukaisuutta, ja sitten samanaikaisesti maailmalla hy-

vinkin eri tavoin hinnoitellaan esimerkiksi päästökauppasektorilla olevia suurimpia päästäjiä, esimerkiksi energiasektoria, joka tuottaa 80 prosenttia päästöistä.

Sen tähden olen yrittänyt itse tässä omassa ilmastolinjassani miettiä, mikä on sen kokonaisuuden kannalta kaikkein tärkeintä, mistä saadaan ikään kuin eniten niitä päästöjä vähennettyä ja kuitenkin sitten samalla pystytään huolehtimaan siitä, että se on taloudellisesti järkevää. Sen takia, niin kuin täällä joku kollega totesi, vaikka Suomessa lopetettaisiin suurin piirtein hengittäminen, niin se ei itsessään asiaa ratkaise, vaan pitää katsoa tätä laajaa kokonaisuutta. — Ehkä siirryn ihan muutaman sanan sanomaan tuolta... [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Vielä jatkan muutaman sanasen. Elikkä jos ajatellaan tätä laajaa kokonaisuutta, niin todellakin se, että me pystyisimme taloudessa löytämään energiantuotantoa, joka on päästötöntä, joka ei tuota lisää hiilidioksidia tähän ilmakehään, niin se olisi oleellista. Silloin me tulemme siihen kysymykseen, jota täällä salissakin on jo kosketeltu, ja itsekin käytin aikaisemmin siitä puheenvuoron, eli että silloin, kun puhutaan siitä päästöttömästä sähköntuotannosta, niin pitää ymmärtää, että tarvitaan energianlähteitä huomattavan paljon enemmän kuin mitä tällä hetkellä. Me emme pysty sitä esimerkiksi uusiutuvalla kotimaisella sähköntuotannolla tuottamaan.

Täällä on moneen kertaan tämä SSAB nostettu esille, elikkä entinen Raahen Rautaruukki. Jos me haluamme tuottaa sen tehtaan teräksen päästöttömästi, niin se tarkoittaa sitä, että 20 prosenttia Suomen sähköntuotannosta on silloin kiinni siinä yhdessä ainoassa tehtaassa, ja silloin pitää ymmärtää, että tämmöiseen vetytalouteen siirtyminen vaatii valtavat määrät lisää energiaa, jotta se siirtymä voidaan tehdä, ja nimenomaan päästötöntä energiaa.

Sen takia minusta tuntuu, että me joskus puhumme erimitallisista asioista, kun me puhumme näistä päästövähennyksistä. Täällä tosiaankin sitten puhutaan siitä, mitä itse kukin pistää suuhunsa, kun samanaikaisesti pitäisi ymmärtää, että on kysymys tavallaan semmoisesta megaluokan energiatalouden isosta suunnanmuutoksesta ja siitä, olemmeko me valmiita miettimään, millä näin valtavat määrät energiaa, mitä vetytalous tarvitse, että millä sitä ruvetaan tuottamaan. Itse näen ainakin tällä hetkellä, kun ei ole vielä uusia keksintöjä tullut, että ei juuri ydinvoimaa voida sivuuttaa tässä keskustelussa. On aivan mahdotonta siirtyä sen luokan päästöttömään sähköntuotantoon ilman ydinvoiman merkittävää lisäämistä. Olemmeko me sitten siihen valmiita, ja mitä muita mahdollisuuksia on, niin tämä minun mielestäni pitäisi tässä keskustelussa pitää koko ajan mukana, jotta ymmärretään tätä suurta kokonaisuutta.

Mutta ehkä tämä nyt riittää tähän tämän illan ympäristövaliokunnan sinällänsä ihan hyvään mietintöön, jossa katson, että on ymmärretty, että liian kapealla tavalla on tähän mennessä käsitelty näitä asioita ja pitäisi pystyä näkemään tämä laajempi kokonaisuus ja huolehtia siitä, että koko päästösektori on kaikilla tavoin mukana tässä kertomuksessa, ja mielestäni energiantuotanto tulisi myöskin liittää tähän lisäksi mukaan. — Kiitos.

19.47 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan ensinnäkin kiittää vielä tästä hyvästä keskustelusta. Tässä keskustelussa on tullut paljon näkökulmia ja näkökohtia esille, ja tässä on puhuttu köyhänkin asiasta. Tästäpä onkin hyvä tuoda esille Santeri Alkion ajatus, että pitää olla aina vahvasti köyhän asialla. Ja mikä on parasta köyhän asian hoitamista? Se, että on vahva valtion kassa.

Tässä edustaja toi esille, että hallitus on maailmanpelastaja ja maailman sosiaalitoimisto. No, tähän maailman sosiaalitoimisto -asiaan en ota sen enempää kantaa, mutta maail-

manpelastajana yksi semmoinen näkökulma on hyvä tuoda esille, että cleantech, tämä suomalainen teknologia, puhtaitten teknologioitten toiminta, on jo merkittävä tuote Suomen taloudelle. Tässä meillä on valtavasti kasvupotentiaalia, kun ilmaston lämpenemisen hillitsemistä jo käsitellään laaja-alaisesti ja globaalisti. Tässä on hyvät kasvun markkinat suomalaisille cleantech-yrityksille, ja sitä kautta me saamme valtion kassaan lisää tuloja ja sitä kautta pidämme huolen, että köyhän asia tulee kuulluksi.

19.48 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Te olette käyneet täällä vilkkaan keskustelun tänä iltapäivänä ja iltana koskien ilmastokertomusta 2019. Meitä oli joukko kansanedustajia, jotka tapasimme Kiinan suurlähettilään tässä hetki sitten, minkä vuoksi en pystynyt tähän keskusteluun osallistumaan, mutta voinette arvata, että Kiinan suurlähettilään kanssa puhuttiin ilmastonmuutoksesta. Tuon hieman esille tämän puheenvuoroni lopussa sitä keskustelua, joka täällä on varmasti ollut tänään myöskin esillä, että mikä Suomen vastuu on tässä verrattuna sitten moniin toimijoihin, mukaan luettuna se valtio, jonka tässä juuri äsken mainitsin. Voin sanoa siitä pari huomiota.

Edustaja Kankaanniemi käytti tässä mainion puheenvuoron, jossa hän pohdiskeli omaa yksilöllistä toiminnallisuuttaan ilmastonmuutoksen torjunnassa, ja tietenkin täytyy ihailla tuota systemaattista lähestymistapaa. Me kaikki täällä varmaan kuitenkin isommalla joukolla olemme sitä mieltä, että yksilöllisiä ponnistuksia tarvitaan mutta epäilemättä ilmastonmuutos vaatii yhteiskunnallisia ponnistuksia. Me yhdessä teemme sen kokonaisuutena, [Toimi Kankaanniemi: Just siellä Kiinassa!] ja sitä kautta me tarvitsemme politiikkaa, joka on vastuullista suhteessa ilmastonmuutokseen ja joka ohjaa myöskin meidän yksilöiden käyttäytymistä joukkona, siis ei vain yksilöinä.

Arvoisa puhemies! Halusin ensimmäiseksi kertoa oikeastaan omalta puoleltani sen, miten tämän ilmastonmuutoksen merkittävyyden olen ymmärtänyt. Tämähän ei ole niin kauhean ikiaikainen ilmiö, että on ruvettu todella oivaltamaan se, että hiilidioksidipäästöt aiheuttavat ilmakehän lämpenemistä, josta sitten seuraavat ne muutokset, joista täällä on tänään paljon puhuttu. On vielä tahoja, jopa globaalimitassa merkittäviä tahoja, jotka vähättelevät ilmastonmuutosta, mutta jos antaa tutkijoiden ja tieteellisen tiedon tässä nyt vaikuttaa taustalla, niin kannattaa muistaa: Me kaikki tiedämme viimeisimmän jääkauden, joka kesti noin 100 000 vuotta, ja mannerjää sitten vetäytyi täältä Euroopasta, Keski-Euroopasta ja myöskin täältä pohjoiselta alueelta, eli Suomikin tuli mannerjään alta sitten esille aikanaan. Noin 10 000 vuotta sitten nämä seudut ovat olleet jo jäästä vapaita. Tämän 100 000 vuoden jääkauden purkaantuminen tapahtui, ja se jää suli noin 5 000 vuoden aikana, karkeasti ottaen 5 000 vuoden aikana. Maapallon keskilämpötila lämpeni tuon 5 000 vuoden aikana noin 5 astetta. Eli 5 000 vuoden aikana 5 astetta maailman keskilämpötila lämpeni, eli keskimäärin noin 1 000 vuodessa yhden asteen nousu sulatti pysyvän mannerjään täällä Keski-Euroopassa ja Pohjois-Euroopassa, eli jääkausi loppui siihen.

Nyt me olemme sitten tilastollisesti tarkastelemassa maapallon keskilämpötilaa tämän päivän tilanteessa, ja maailma on nyt lämmennyt, maailman keskilämpötila on noussut hieman yli sadassa vuodessa, eli teollisella kaudella 1800-luvun lopusta tähän päivään, yhden asteen. Siis se on noussut yhden asteen nyt sadassa vuodessa, kun aikanaan jääkaudella mannerjään sulatti keskimäärin 1 000 vuodessa yhden asteen nousu. Nyt me jo tiedämme — nyt me jo tiedämme — että vaikka teemme parhaatkin temput, mitä pystymme tekemään, niin me pystyisimme 2100-luvun alkuun ehkä hillitsemään ilmastonmuutoksen läm-

pötilan nousun 1,5 asteeseen. Siihen me nyt tähtäämme. Me olemme siis järisyttävän muutoksen edessä, niin järisyttävän muutoksen edessä.

Teille on kaikille tuttu maailmankartta ja sieltä Pohjoinen jäämeri, jota peittää pysyvä ikijää. Se on valkoinen plänttisiellä pohjoisessa. Pohjoisnapa on siis pysyvän ikijään alla. Tällä hetkellä laskelmat viittaavat täsmälleen siihen, että tuo ikijää on rajulla vauhdilla sulamassa niin, että 1980-luvulta tähän päivään 40 prosenttia pysyvästä jääpeitteestä arktisella alueella on jo sulanut pois, 40 prosenttia on hävinnyt. Tiedemiehet laskevat sen ihan suoraan, että noin 20—30 vuotta eteenpäin meillä Pohjoinen jäämeri on sula, eli koko jääpeite on häviämässä pois. Sitten seuraavat mannerjäätiköt, mitä on esimerkiksi Grönlannissa ja muualla, joiden sulamistahti on myöskin samantyyppistä, mutta tämä pysyvä jääpeite häviää. Muun muassa keskustelu Koillisväylästä, että kierretään Venäjän pohjoisosista Aasian puolelle, menettää merkityksensä, koska 2050-luvulla laivat menevät suoraan ylitse Pohjoisnavan, ei ole enää pysyvää jääpeitettä.

Näin rajusta muutoksesta on kysymys, ja tälle asialle enää ei mahda mitään. Tämä asia tulee jo tapahtumaan, siis joka tapauksessa tämä ilmasto on sen verran lämmennyt, että joka tapauksessa tuo jääpeite sulaa pois. Nyt me ehkä ymmärrämme sen, että mittakaava vaikutuksiltaan, kun vertasin jääkauteen, on tätä suuruusluokkaa, eli olemme todella huippusuuren, merkittävän haasteen kanssa tekemisissä, ja täällä Suomessa se on sitäkin suurempi. Kun maailman keskilämpötila on noussut tässä hieman yli sadassa vuodessa sen yhden asteen, Suomessa keskilämpötila on noussut 2 astetta. Jos se 2100-luvun alkuun nousee 1,5 astetta maailmassa, Suomessa se nousee joka tapauksessa 3 astetta. Me tiedämme, että me olemme asteittain siirtymässä jos ei nyt vielä subtrooppiseksi alueeksi — sekin aika saattaa tulla tätä tietä — mutta joka tapauksessa tuommoinen Keski-Euroopan nykyinen ilmasto tulee olemaan Suomessa jo tässä meidän lastemme elinaikana — meidän lastemme elinaikana tulee olemaan sitä. Eli me tajuamme, että nyt me puhumme todella suuren mittaluokan asiasta. Jos me emme poliittisina päätöksentekijöinä täällä Suomessa ja laajemmin maailmalla ota tätä vakavasti, me emme ota mitään asioita vakavasti. Sen takia täytyy suhtautua täydellä huolellisuudella siihen, mitä näiden asioiden suhteen tehdään.

Sitten se argumentti: ”Suomen päästöt maailman mittaluokassa ovat sitten promillen luokkaa, diidadaadadaa. Eihän tässä nyt suomalaisilla ilmastotoimilla vaikuteta maailmassa mihinkään.” Tämä argumentti on tietenkin aivan totta. Yksittäiset edustaja Toimi Kankaanniemen toimet eivät muuta maailman ilmastoa, mutta Toimi Kankaanniemellä on mahdollisuus vaatia muilta toimia myöskin, kun hän itse toimii, [Toimi Kankaanniemi: Olemme tehneet!] ja pieni Suomi voi olla edelläkävijä sekä teknologian kehittämisessä että poliittisten vaatimusten esittämisessä, kun se itse ne täyttää ensin. Sen jälkeen me voimme keskustella Kiinan kanssa silmästä silmään ja sanoa, että teiltäkin edellytetään Yhdysvaltojen kanssa, teiltäkin edellytetään. Eli tämä on se vuorovaikutus, mitä tässä tarvitaan, ja sen takia meidän on oltava tässä tiennäyttäjä ja toimittava myöskin itse.

19.56 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Vielä muutama sananen siitä näkökulmasta, että tarvitseeko ja kannattaako Suomen tehdä mitään.

Meidän pitäisi pystyä jakamaan semmoinen ymmärrys ja visio siitä, että jos ja kun maailma haluaa ratkaista tämän ilmastonmuutoksen, se tulee tarkoittamaan sitä, että maailmanlaajuisesti tullaan siirtymään vähähiiliseen toimintaan kaikilla sektoreilla. Ja nyt meidän pitäisi päättää, olemmeko me mukana tuossa junassa vai haluammeko ja kannattaako mei-

dän nimenomaan Suomessa ripustautua tällaiseen auringonlaskun teknologiaan ja auringonlaskun energiantuotantomuotoihin.

Minun mielestäni ei kannata. Ja minun mielestäni reilu muutos tarkoittaa sitä, että tuetaan tässä siirtymässä, mutta reiluus tarkoittaa myös sitä, että meidän pitää tuottaa suomalaisille ja yrityksille nimenomaan visio siitä, että emme rakenna semmoista ansaa, että tarjoaisimme sen käsityksen, että mitään vähäpäästöisiä ratkaisuja ei pitäisi toteuttaa tai että tätä siirtymää voitaisiin vielä lykätä. Meidän nimenomaan pitää kannustaa siihen ja luoda vakaa toimintaympäristö sille, että kaikki ne ihmiset, jotka tekevät ratkaisuja oman asumisensa ja liikkumisensa suhteen, pystyvät luottamaan siihen, että jos he nyt tässä hetkessä tänä päivänä tekevät vähäpäästöisen ratkaisun ja sijoittavat siihen, he voivat luottaa, että pitkällä aikavälillä se on se kannattavin ja taloudellisin ratkaisu. Sen lisäksi, että he pystyvät olemaan tyytyväisiä siihen, että he ovat pystyneet vähentämään omia ilmastopäästöjään.

Tämä sama pätee yritysten investointeihin. Täällä on käyty keskustelua esimerkiksi siitä, että monet polttolaitokset tarvitsevat tehosteaineena turvetta. Se on hyvä esimerkki siitä, että meiltä on puuttunut tämmöinen visio. Meillä on tässä kymmenen vuoden sisälläkin rakennettu polttolaitoksia, joissa on valittu semmoisia teknisiä ratkaisuja, että siellä välttämättä tarvitsee turvetta tehosteaineena. Se osoittaa sen, että meidän olisi pitänyt tässä kymmenen vuoden sisällä kyllä jo nähdä, että Suomen on ihan välttämätöntä luopua turpeesta ja rakentaa semmoinen siirtymä, että kun näitä polttolaitoksia on rakennettu, niin siellä oltaisiin valittu oikeanlaista teknologiaa. Hyvin monessa laitoksessa tämä on itsenäisesti nähty ja on valittu oikeita ratkaisuja. Mutta sitten isoja laitoksia, joissa ei ole niin tehty.

Mutta nyt viimeistään meidän pitää luoda se näkemys ja visio, jotta nämä ratkaisut jatkossa ovat nimenomaan järkeviä ja nimenomaan suomalaisten ihmisten sekä suomalaisten yritysten oman kannattavuuden näkökulmasta ja taloudellisesta näkökulmasta myös, ja jotta he pystyvät luottamaan siihen, että tekevät oikeita ratkaisuja.

19.59 **Niina Malm sd:** Arvoisa herra puhemies! Tästä edustaja Holopaisen puheenvuorosta on helppo jatkaa. Se menee juuri näin, että kun kaikki tekevät vähän, niin siitä tulee paljon. Sen takia myöskin tässä ilmastovuosikertomuksessa on hyvä muistaa se, että täällä on otettu nämä kunnat ominaan huomioon ja se, miten paljon kunnat ja kuntayhtymät voivat tehdä.

Esimerkiksi Imatralla Imatran Lämpö hyödyntää metsäteollisuudesta syntyneitä sivuvirtoja ja metsänhoidon sivutuotteita siten, että se samalla työllistää metsäkoneyrittäjiä, kuljetusyrittäjiä ja muita toimijoita yhdessä teollisuuden kanssa. Kun tehtiin investointi uuteen lämpölaitokseen, tuli laskennallisesti noin 40 uutta työpaikkaa ja samalla kaukolämmön hinta kaupunkilaisille laski. Nämä ovat nyt niitä toimenpiteitä, mitä voidaan tehdä siellä paikallisesti, kun niitä investointeja sitten jatkoon ruvetaan suunnittelemaan. Ei niitä tarvitse tehdä nyt ja heti, mutta siinä vaiheessa, kun tullaan niitten, vaikka lämpölaitosten, käyttöiän päähän, tai on se sitten vedenpuhdistamo tai mikä vaan.

Lisäksi kunnilla on myös se hankinta omissa näpeissään, käsissään. Ja kotikaupungistani voin kertoa, että meille on nousemassa sinne Suomen suurin puukoulu tällä hetkellä, missä on myös otettu huomioon se, että myös kaikki energiaratkaisut toteutuvat tässä kokonaisuudessa. Näitä siis toivoisin, että vaikka tässä nyt peilataan viime vuoden tekoihin, niin muistettaisiin myös tulevaisuuden osalta se, että kunnilla on myös merkittävä rooli näissä ilmastoteoissa.

20.00 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Vielä tämä ajatus, että jos Suomi toimii tiennäyttäjänä, niin me voimme vaatia muilta. Se on ihan oikea argumentti ja se on tässä kuulunut moneen kertaan.

Toinen seikka, jota tässä täytyy korostaa, ja sitäkin olette korostaneet puheenvuoroissanne, on se, että kun tässä kehitetään nyt uutta teknologiaa, jolla tätä ilmastonmuutosta voidaan torjua, niin jos siinä tartumme ensimmäisenä tähän asiaan, niin me pystymme paljon saamaan aikaiseksi, myöskin työllistämään täällä, tuotekehittelyä saamaan aikaan — saamme sitä kautta ”bisnestä” aikaiseksi — eli tämä on kaikki tässä tärkeää huomioida.

Haluan muistuttaa siitä tilanteesta, miten me olemme eräällä lohkolla esimerkiksi jääneet onnettomasti jälkeen. Muistan 90-luvulla tässä samassa salissa: kun keskusteltiin energiaratkaisuista silloin, joku toi esille tuulivoiman, ja täällä oli ihan pilkkaa silloin, että tuulimyllyilläkö täällä meidän energiatuotantomme hoidetaan.

Emme tehneet sitä kunnolla, panostaneet tuulivoimaan. Nyt eräät muut maat ovat tehneet siihen paljon. Tanskassa 40 prosenttia energiatuotannosta tänään tulee tuulivoimasta. Se on yksi johtavimpia maailmassa myöskin tuulivoimateknologian viennissä. Tämä on Tanskalle trademark, se nimenomaan pystyy sillä profiloitumaan. Me jäimme siitä jälkeen, ja nyt täytyy vain toivoa, että tässä ilmastonmuutospuolella, jossa me nyt olemme edelläkävijöitä myöskin tavoiteasettelun kautta, ei tällä tavalla pudottaisi kyydistä, vaan voitaisiin hyödyntää myöskin Suomen oma taloudellinen osaaminen näissä asioissa ja sitä kautta myöskin saada elinkeinoelämälle hyötyä ja työpaikkoja tähän maahan entistä enemmän.

20.02 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Minä ja perussuomalaiset emme missään tapauksessa vastusta teknologiaan panostamista. Kannatamme kaiken sen edistämistä, millä voidaan päästä suomalaista tuotantoa kehittämään ja viemään maailmanmarkkinoille tältä osin. Sitä tarvitaan Kiinassa, tarvitaan Intiassa, Puolassa ja niin edelleen todella paljon, ja siihen kannattaa panostaa. Mutta niitä toimenpiteitä, joilla me lyömme suomalaista autoilijaa tai asujaa, me emme ole kannattamassa. Se on kohtuutonta. Siksi olen tässä näin jyrkkänä.

Tuo Jyväskylähän — kaupunki, jonka valtuustossa istun — on Suomen puurakentamisen pääkaupunki. Sinne on rakennettu puukerrostaloja ja siellä suositaan puurakentamista. Olen ylpeä siitä. Minusta on hienoa, että Suomessa rakennetaan puusta niin paljon kuin mahdollista ja miten se on järkevää. Ongelmia niissä kerrostaloissa tietysti varmaan on, esimerkiksi melun suhteen ja muuta, mutta siitä huolimatta tämä kehittyy ja me emme vastusta sitä. Se on aivan selvä asia.

Ydinvoiman suhteen on tietysti hyvin mielenkiintoinen kysymys, mikä on vihreitten kanta tänä päivänä ydinvoiman osalta. Edustaja Essayah käytti erinomaisen puheenvuoron SSAB:n Raahen terästehtaan tulevaisuudennäkymistä. Valtava määrä tarvitaan lisää sähköä jos ja kun — toivottavasti — mennään siihen suuntaan siellä, se on Suomen suurin yksittäinen hiilidioksidipäästäjä. Mutta jos te vastustatte ydinvoimaa, te vastustatte turvetta ja te vastustatte likipitäen kaikkia mahdollisia muotoja, niin eihän siitä mitään tule. Näivettyminenhän Suomea kohtaa, vaikka kuinka paljon pantaisiin panoksia niihin toimenpiteisiin, mitä te esitätte ihmisten kiusaksi suorastaan.

Eli tarvitaan sellaista maltillista, järkevää, harkittua toimintaa tässä ilmastopolitiikassa. Me emme kiistä ilmastonmuutosta, mutta haluamme järkevää, harkittua politiikkaa, toi-

menpiteitä, ja todella se sosiaalinen ja alueellinen oikeudenmukaisuus mukaan. Ja sitä pelkään, että se tässä on jäämässä pahasti jalkoihin hallitukselta tänä päivänä.

20.05 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa herra puhemies! Halusin sanoa edustaja Malmille, että emmehän me lämmöntuotannossa ja energiantuotannossa nytkään käytä kappaletavaraa, vaan se nimenomaan on sitä oheistuotetta: oksia, latvoja, kantoja. Jotenkin tuntuu oudolta, että tämä olisi uusi keksintö, vaan näinhän ei ole. Puuta ei kasvateta lämmön eikä energian tuotantoon, se on sitä sivutuotetta, millä se sitten tapahtuu.

Enkä minä näe, että tässä ollaan millään tavalla ripustautumassa vanhaan teknologiaan vaan siirtymässä kestävällä tavalla uusiin ja puhtaampiin menetelmiin. [Niina Malm: Juuri näin!] Mutta kun se tulee näissä keskusteluissa sieltä suunnasta hyvin usein semmoisella asetuksella, että ikään kuin me olisimme ripustautumassa ja roikkumassa vanhassa, että emme voi päästää tästä irti. Ei se niin ole.

Hoskosenkin monissa puheenvuoroissa on käynyt hyvin ilmi se, kuinka tämä oikein tapahtuu kestävällä ja järkevällä, tolkun tavalla. Näissä puheissa kuulostaa siltä niin kuin mitään ei olisi tapahtunut, mutta mehän olemme tehneet aivan valtavasti ja varsinkin mitä esimerkiksi teollisuuden päästöihin liittyy. Miksi tätä ei tunnusteta? Miksi sitä ei tuoda esille, että on tehty jo tosi paljon? Pitää myös tehdä vielä paljon, se on selvä asia. Ei sitä kukaan kiistä. Mutta järkevällä, kestävällä tavalla.

Edustaja Kiljusta haluan kiittää kyllä erittäin hyvästä, ravistelevasta puheenvuorosta siitä, missä tilanteessa me ihan oikeasti elämme ja mitä meidän pitää tehdä. Kyllähän se niin on, että ei voi kuin toivoa, että voisimme tehdä kaiken, ihan kaiken tämän ilmiön pysäyttämiseksi, ja että saataisiin edes jollain tavalla aisoihin tämä kohtalo, mikä meitä siellä odottaa. Mutta kun se vain tahtoo olla niin, että me emme voi tehdä kaikkea, mutta me voimme tehdä kaikkemme. — Kiitos, puhemies!

20.07 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Ihan vielä nopeasti. Tämä ilmastokeskusteluhan siirtyy helposti energiapoliittiseksi keskusteluksi, [Toimi Kankaanniemi: Se on aika iso osa sitä!] enkä halua sitä nyt avata sen enempää kuin että edustaja Kankaanniemelle joudun toteamaan tästä ydinvoimasta, kun te nostitte sen esille, että myöskään tämmöinen ydinvoimausko ei tässä nyt ole kyllä se ainoa autuaaksi tekevä.

Ydinvoiman iso ongelma on tietysti tämmöisten isojen energiaratkaisujen sijoittaminen niin isoon koriin. Aina järkevämpää on maissa toimia niin, että energiapolitiikka on mahdollisimman hajautettua, hajautettua monessa mielessä: sekä erilaisista lähteistä tuotettua energiaa että myöskin fyysisesti, maantieteellisesti hajautettua. Ydinvoimalaitosten suuri ongelma on se, että ne ovat niin keskitettyjä jättiläisiä. Silti en tässä nyt absoluuttisesti ole ydinvoimaa torjumassa, mutta totean tämän johdannoksi siihen, ettei ydinvoimakaan tässä ole autuaaksi tekevä.

20.08 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen tuossa oikeastaan vei sanat suustani, ihan samoin miettein olen tästä ydinvoimasta. Jos mietitään tätä rakenteilla olevaa ydinvoimalaa, joka ei ole vielä tuottanut siis sähköä ollenkaan, niin meillä on näköpiirissä se, että tarvitaan semmoisia ketteriä ratkaisuja. Ja jos miettii tätä energiantuotannon hajauttamista, kun puhutaan tämmöisistä alueellisista vaikutuksista, niin siinä suhteessa nimenomaan nämä hajautetut ratkaisuthan ovat paljon parempia, jotta sitten alueilla saadaan hyödynnettyä sen tyyppisiä energiantuotantomuotoja, mikä missäkin on kätevin.

Meillä on esimerkiksi nyt viimeisintä uutta tietoa siitä, että Suomessa on alueita, joissa esimerkiksi geotermisen energian hyödyntäminen on ihan maailman huippuluokkaa. Kaikkia tällaisia asioita pitää tässä puntaroida.

Edustaja Kilven kommenttiin siitä, kuka syyttää mistäkin, muistuttaisin, että tämä keskustelu on kuitenkin painottunut hyvin paljon siihen, että oppositio on luonut tätä uhkakuvaa siitä, että hallituksen liian kunnianhimoiset ilmastotoimenpiteet jollain tavalla kurjistaisivat tavallisten suomalaisten tai yritysten olosuhteita. Tässä aika monen edustajan puheenvuoroin korostimme, että asia on täsmälleen juurikin päinvastoin. Ja siitä tämän keskustelun argumentit ikään kuin juontavat juurensa.

Mutta asia on tosi tärkeä, ja hyvä, että meillä on nyt hallitus, jonka keskiössä ovat nämä ilmastoasiat. Jatkossa sitten nähdään, millä tavalla toteutamme tämän reilun muutoksen. Hallituksella on vakaa aikomus tehdä se niin, että kenenkään elämää ei kurjisteta vaan päinvastoin luodaan sitä toivoa ja tulevaisuutta.

20.10 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Ei tarvita mitään ydinvoimauskoa, riittää, että katsoo IPCC:n suosituksia ja skenaarioita, joissa todetaan, että ilmastonmuutosta globaalisti ei pysty hillitsemään ilman ydinvoimaa. Tämä on tosiasia, ja minä toivoisin, että kaikki Suomen puolueet tunnustaisivat avoimesti ja joka yhteydessä tämän tosiasian.

Meillähän on Suomessa sillä tavalla erinomainen tilanne, että kansalaisten luottamus ydinvoimaan on korkealla tasolla. Suomalaiset hyväksyvät — lähes puolet suomalaisista — ydinvoiman. Meillä on ilmeisesti maailman ydinvoimamyönteisin parlamentti, kun katsotaan vaalikonevastauksia. Ja tämä onkin todella tärkeää, jos Suomi haluaa tästä yhteiskunnan sähköistymisestä selvitä kunnialla. Nimittäin on esitetty sellaisia arvioita, että yksin teollisuuden julkiset ulostulot viittaavat siihen, että sähkönkäyttö tulee kasvamaan nykyisestä noin 87,5 terawattitunnista noin 130 terawattituntiin vuoteen 2045 mennessä. Mitä tämä siis käytännössä tarkoittaa? Tämä tarkoittaa sitä, että valmistumassa oleva Olkiluodon kolmas reaktori plus Hanhikiven reaktorikaan eivät riitä täyttämään tätä kasvavaa sähkön tarvetta. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomea uhkaa sähköpula. Ja sama haaste koskee itse asiassa koko pohjoismaista sähkömarkkinaa. Kaikki Pohjoismaat sähköistyvät vauhdilla, ja sitä sähköä ei yksinkertaisesti riitä, jos meillä ei järkeviä investointeja tehdä.

Ydinvoima on siis toisin sanoen Suomessakin aivan välttämätöntä paitsi siinä suuressa mittaluokassa myöskin tässä kehitteillä olevassa pienemmässä mittaluokassa. Eli pidän erittäin tärkeänä sitä, että jos hallitus nyt haluaa olla ilmastohallitus, niin lähdette kunnianhimoisesti uudistamaan tätä ydinenergialainsäädäntöä sillä tavalla, että meiltä poistuvat esteet hyödyntää kehitteillä olevaa pienydinvoimaa. Pienydinvoiman avulla ydinvoiman käyttömahdollisuuksia voidaan lisätä teollisuudessa. Se on mahdollinen vastaus tähän teollisuuden kasvavaan sähkötarpeeseen, mutta sen lisäksi saadaan hyödynnettyä ydinvoimaa ratkaisemaan kaukolämmön tuotannon päästöjä. Eli viittaan edelleen tähän VTT:n eiliseen tiedotteeseen, jossa kerrottiin, että VTT lähtee kehittämään suomalaista ydinkaukolämpöä. Ja tämä on sellainen teknologinen avaus, johon tämänkin hallituksen kannattaa nyt kiinnittää huomiota, tehdä niitä lainsäädäntömuutoksia, joilla pienydinvoima tulee kannattavammaksi, sekä tarvittaessa tehdä t&k-panostuksia, [Puhemies koputtaa] jotta Suomi olisi edelläkävijä muussakin kuin kunnianhimossa.

20.13 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Ei mennä syvemmälle tähän ydinvoimadebattiin sinänsä, mutta haluan vielä vain korjata sen, ettei kenellekään jää väärää käsi-

tystä tässä edustajien puheista, että yksikään eduskuntapuolue, ei myöskään vihreät, ole missään tapauksessa poistamassa ydinvoimaa tästä energiapaletista, joka Suomella on — kun täällä käytettiin puheenvuoroja, joista näin voisi päätellä. Vihreät totta kai näkevät, että ydinvoima on osa tätä ratkaisua. Siinä varmaan sitten on eroavaisuuksia, puhutaanko lisärakentamisesta tai näistä pienydinvoimaloista.

20.13 **Kimmo Kiljunen sd:** Puhemies! Ihan lyhyesti vielä myöskin tästä edustaja Vestmanin puheenvuorosta:

Hän sanoi, että hän ei ole ydinvoimauskovainen. En nyt ota ihan siihen kantaa, voiko tämän johtopäätöksen teistä tehdä, mutta totesitte joka tapauksessa, että ilmastonmuutosta globaalimitassa ei voida ratkaista ilman ydinvoimaa. Tuo lause saattaa pitää paikkansa, saattaa ettei pitää paikkaansa. Yhtä lailla voi sanoa, että ilmastonmuutosta globaalimitassa ei voida torjua ilman vesivoimaa, ilman aurinkovoimaa, ilman tuulivoimaa, ilman geotermistä voimaa ja niin edelleen — mehän voimme sen määritellä kuinka haluamme. Me tarvitsemme näitä hajautetusti, erityyppisiä energialähteitä.

Jos te sanoitte näin — en ole ihan varma, mutta voi pitää ehkä paikkansakin, mutta jos sanoitte näin — että Suomen parlamentti eli tämä eduskunta, joka tässä on, on koko maailman mitassa ydinvoimamyötämielisin, [Heikki Vestmanin välihuuto] niin saattaa olla tai saattaa olla olematta, näitä vertailuja voi tehdä, mutta se on ainakin varmaa, että Suomi jo tällä hetkellä on yksi maailman ydinvoimariippuvaisimmista maista. Tässä me olemme siinä riskissä, että me panemme nyt munat yhteen koriin, ja tässä suhteessa kaikki ne toimet, jotka hajauttavat energiatuotantoa, ovat eduksi Suomelle, suomalaisille, kaikista lähtökohdista — energiaturvallisuuden lähtökohdista, jopa fyysisen turvallisuuden lähtökohdista — ja siinä suhteessa tässä on järkevää hakea vaihtoehtoja muitakin kuin vain ydinvoima, korostamatta sen merkitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 7 luvun 4 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 1/2020 vp Sari Essayah kd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

20.15 **Sari Essayah kd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista ollut seurata, kun tämä lakialoite on esitelty mediassa, miten sitten sosiaalisessa mediassa on käyty keskustelua tämän ympäriltä. Kun tässä lakialoitteessa sattuvat esiintymään sanat ”maahanmuutto” ja ”kotouttaminen”, niin se on saanut poterot valmiiksi. Siellä innokkaimmat ovat pitäneet tätä jonkinlaisena rasistisena lakiesityksenä ja sitten toiset ovat olleet sitä mieltä, että tämä ei riitä, enemmän pitäisi leikata sosiaaliturvaa ja muuta vastaa-

vaa. Mutta nyt, arvoisat kollegat ja te, jotka seuraatte tätä kenties netin kautta, toivon, että oikeasti tutustutte siihen, mistä tässä lakialoitteessa on kysymys.

Tämä on lähtenyt liikenteeseen vuoden 2019 eduskunnan tarkastusvaliokunnan yksimielisestä mietinnöstä, jossa todetaan Suomen kotouttamispolitiikasta, että se ei nykyisellään toimi ja tilanteen korjaamiseksi tarvitaan uusia ratkaisuja. Näistä uusista ratkaisuista nostetaan esille maahanmuuttajien pitkittyneen työttömyyden syynä erityisesti puutteellinen kielitaito. Tarkastusvaliokunta piti hälyttävänä sitä, että kotoutumiskoulutuksen tavoitekielitason saavutti vain vajaa 35 prosenttia koulutuksen päättäneistä, tämä oli siis vuosina 2013—2016. Suomalaisilla työmarkkinoilla tarvitaan kuitenkin pääsääntöisesti suomen ja/tai ruotsin kielen osaamista, minkä vuoksi järjestelmän tulee kannustaa jokaista tänne tulijaa hankkimaan riittävä kielitaito. Valiokunnan mukaan velvoittavuutta tulee lisätä edellyttämällä kokeen suorittamista kotoutumiskoulutuksen kieliopinnoissa. Tästä on nyt kulunut vajaa kaksi vuotta, ja vielä emme ole nähneet hallituksen toimenpiteitä tämän eduskunnan kannan ilmaisun toteuttamiseksi. Niinpä sitten KD-ryhmässä olemme lähteneet pohtimaan, millä tavalla pystyisimme tekemään sellaisen lakiesityksen, joka olisi edesauttamassa näitten työllisyysedellytysten eli kielitaidon hankkimista ja joka olisi kannustava.

Valiokunta muuten totesi myös yleisesti näin, että myös sosiaaliturvaa tulee mitoittaa työntekoon kannustavaksi, ja valiokunta katsoi vielä, että kotoutumiskoulutuksen kieliopintojen velvoittavuutta tulee lisätä siten, että osana kotoutumissuunnitelman noudattamista maahanmuuttajan on osoitettava kokeella saavuttaneensa kotoutumiskoulutuksen tavoitekielitaidon tason tietyn ajan kuluessa. Valiokunnan mietinnössä todetaan vielä, että eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin tämän kotouttamiskoulutuksen kieliopintojen uudelleenjärjestämiseksi, jotta opetuksen laatu turvataan ja oppimistulokset paranevat vastaamaan niille asetettuja oppimistavoitteita sekä työelämän kielivaatimuksia. Tämä on siis koko eduskunnan yhteistä tahtotilaa, ja voisi sanoa, että siihen vastaamiseksi kristillisdemokraatit ovat lähteneet tätä lakiesitystä tekemään.

Haluaisin vielä nostaa esille nykyisen työministerin Tuula Haataisen pohdintaa muistaakseni tammikuulta, kun hän nosti esille erityisesti kotoutumiskoulutuksen tasa-arvokysymyksen. Elikkä siellä Kotoutumisen kokonaiskatsauksessa, jonka työministeri on tuottanut ja johon ministeri Haatainen viittasi, kiinnitettiin huomiota erityisesti siihen, että monet maahanmuuttajanaiset hakeutuvat usein esimerkiksi hoiva-aloille ja siellä tämä kielitaitovaatimus on vielä kovempi kuin se on esimerkiksi monesti miesvaltaisilla aloilla, vaikkapa teollisuudenaloilla, ja sillä tavoin erityistä painoa tulisi pistää sille, että tämä maahanmuuttajanaisten kotoutuminen kielikoulutuksen kautta on mahdollisimman hyvää ja tehokasta. Heidän kielitaitovaatimuksensa työelämässä on useimmiten vielä miehiä korkeampi.

Mutta sitten tähän itse aloitteeseen.

Eli jos katsotaan, mitä muissa Pohjoismaissa on tehty, niin muissa Pohjoismaissa on todettu, että heidän on ehdottomasti lähdettävä muuttamaan kielikoulutustaan, sillä jos halutaan sosiaaliturva pitää korkeana hyvinvointiyhteiskunnassa, niin se voidaan säilyttää ainoastaan korkealla työllisyysasteella. Silloin on tärkeää, että kaikki mahdolliset tahot osallistuvat työelämään.

Ruotsin pääministeri Löfven lupasi ennen parlamenttivaaleja 2018, että Ruotsin toimeentulotukea tullaan jatkossa saamaan vain kielikouluttautumista vastaan. Tämä oli siis sosiaalidemokraattien mielestä tärkeää, koska kieli on avain työmarkkinoille. Ruotsissa ei

ole Suomen kaltaista työmarkkinatukea, joten toimeentulotuki toimii pitkäaikaistyöttömien päätukimuotona, ja asia on vaalit voittaneen Löfvenin hallituksen valmistelussa.

Tanskassa puolestaan siirrettiin jo vuonna 2015 maahanmuuttajat tällaisen integraatiotuen piiriin, joka on toimeentulotukea noin 50 prosenttia alhaisempi tukimuoto. Tukea voi korottaa noin 195 eurolla kuukaudessa läpäisemällä tanskan kielen kokeen, ja tutkimusten mukaan tämä on vähentänyt Tanskaan tulleitten maahanmuuttajien työttömyyttä. Tanskassa on tehty lukuisia toimia, joilla parannetaan työttömien maahanmuuttajien kannustimia hakeutua työmarkkinoille.

Suomen olisi ehdottomasti pysyttävä mukana tässä hyvinvointiyhteiskunnan kehittämisessä eikä eristäydyttävä siitä kehityksestä, jota muualla Pohjoismaissa tapahtuu maahanmuuttajien paremman työmarkkinoille integroimisen eteen. Siinä mielessä tulisi olla tämä kannustin, rahallinen kannustin, hankkia parempi kielitaito. Suomen perustuslaki kuitenkin rajaa joiltain osin näitä muutosvaihtoehtoja. Esimerkiksi toimeentulotukea ei voi maahanmuuttajilta puolittaa, niin kuin tuossa Tanskan mallissa on tehty, ja lisätä siihen kielilisää, koska toimeentulotukea pidetään Suomessa perustuslain suojaamana etuutena, eikä edes sen indeksiin saa koskea — toisin kuin kaikkien muiden tukimuotojen kohdalla. Tämähän testattiin viime kaudella, kun hallitus yritti vuonna 2016 laskea maahanmuuttajien saamaa työmarkkinatukea, mutta perustuslakivaliokunta tyrmäsi tämän aloitteen.

Niinpä me kristillisdemokraatit olemme miettineet, millä tavalla tätä uudistusta voisi viedä eteenpäin ilman, että se törmää tähän perustuslakiin, ja ratkaisu on se, että meidän mielestämme tämä tulee osoittaa siis kaikille elikkä kaikkien tulee pystyä osoittamaan suomen tai ruotsin kielen taitonsa ja sitä kautta pääsemään paremmalle tukitasolle. Eli työmarkkinatukea lasketaan aluksi kaikkien osalta yhtä lailla riippumatta siitä, onko kantasuomalainen vai maahanmuuttaja, ja tällä tavalla tämä aloite ei syrji minkäänlaista väestöryhmää. Sen jälkeen työmarkkinatukeen tulee tämä kielilisä, minkä myötä sitten kielitaitonsa osoittamalla voi nostaa työmarkkinatukensa peruspäivärahan tasolle. Kielitaidon todistaminen voi tapahtua esimerkiksi vaikka peruskoulun päästötodistuksella tai sitten osallistumalla tähän yleiseen kielitutkintoon, joka esimerkiksi Suomen kansalaisuuttakin hakevan on läpäistävä.

Tällaiset erilaiset lisät työttömyysturvassa eivät ole mikään poikkeus — on kysytty, että kuinka voisi olla tällainen kielilisä, eikö se ole yhdenvertaisuutta vastaan. Meillä on tällä hetkellä nykyisessä peruspäivärahassa kuusi erilaista korotusperustetta. Sieltä löytyy se, että työvoimakoulutukseen osallistumisesta voi saada korotusta. Omaehtoiseen opiskeluun voi saada korotusta. Jos on kuntouttavassa työtoiminnassa, siihen voi saada korotusta, samoin työ- ja koulutusohjelmaan osallistumalla, maahanmuuttajan omaehtoisella opiskelulla ja työnhakuvalmennukseen osallistumalla. Eli jo tänäkin päivänä on kuusi erilaista mahdollisuutta nostaa sitä peruspäivärahansa tasoa. Sama juttu on työmarkkinatuessa. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen nostaa sitä työmarkkinatuen perustasoa, puhumattakaan siitä, että tänä päivänä monenlaisissa erilaisissa työehtosopimuksissa mielellään haluttaisiin erilaisia lisiä, muun muassa kielilisiä. Eli tällaiset erilaiset lisät eivät ole millään tavalla poikkeuksellisia — puhumattakaan siitä, että ne olisivat jollakin tavalla jotakin henkilöä tai väestöryhmää syrjiviä.

Todellakin me näemme tärkeänä sen, että ihminen parantaa työmarkkinavalmiuksiaan. Se on jo itsessään hänelle tärkeää, että hän pääsee paremmin työmarkkinoille, mutta se, että näillä valmiuksilla vielä on mahdollisuus korottaa oman sosiaaliturvansa tasoa, on mielestämme juuri sitä kannustavuutta, jota suomalainen sosiaaliturva tarvitsee.

Kristillisdemokraatit haluavat tämänkin ratkaisun tarjota auliisti punamultahallituksen toteutettavaksi, kuten tämän meidän kannustavan perusturvan mallimme ylipäätänsäkin. Ja olemme todellakin tyytyväisiä siitä, että hallitus laittaa nyt tuon sosiaaliturvauudistustyöryhmän liikenteeseen, ja olen iloinen, että voin omaa puoluettani siinä olla edustamassa. Toivomme, että todellakin yhteistyössä me voisimme olla parantamassa Suomessa kaikkien ihmisten työelämävalmiuksia ja mahdollistamassa sen, että jokainen pääsisi kiinni työhön ja sitä kautta myöskin rakentamaan omaa tulevaisuuttaan.

20.26 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Essayahin lakialoitteessa siis ehdotetaan, että täyden työmarkkinatuen voisi jatkossa saada todistamalla suomen tai ruotsin kielen taitonsa. Lakialoitteen perustelujen mukaan kielitaidon voisi todistaa esimerkiksi peruskoulun päättötodistuksella tai yleisellä kielitutkinnolla, ja ilman sitä työmarkkinatuki olisi 90 prosenttia täydestä määrästä.

Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Essayahin lakialoite tuo hyvän ja tarpeellisen lisän maahanmuuttopoliittiseen keskusteluumme. Lakialoitteen tavoitteena on muun muassa kannustaa maahanmuuttajia hankkimaan sellainen kielitaito, joka edistäisi heidän työllistymistään Suomessa, ja tähän aloitteeseenhan on haettu esimerkkiä muiden Pohjoismaiden lainsäädännöstä siltä osin kuin se on nykyisen perustuslakimme puitteissa mahdollista.

Arvoisa puhemies! Joidenkin maahanmuuttajaryhmien työllisyysaste on Suomessa hälyttävän matala, suunnilleen jopa vain 20 prosentin suuruusluokassa. Jos maahanmuuttajat joutuvat turvautumaan sosiaalietuuksiin ja tulonsiirtoihin verojen maksamisen sijaan, he eivät auta parantamaan meidän huoltosuhdettamme, vaan käy pikemminkin päinvastoin. Kuten lakialoitteen perusteluissa todetaan, Kela maksoi Suomessa asuville ulkomaan kansalaisille työttömyysturvaa 411 miljoonaa euroa, toimeentulotukea 118 miljoonaa euroa ja asumistukea 161 miljoonaa euroa vuonna 2018. Mainittu yhteensä 690 miljoonaa euroa on sekin vain osa maahanmuuton kokonaiskustannuksista. Lopullista summaa ei näytä tietävän kukaan, mutta luultavasti ainakin yli miljardin euron kustannuksista joka tapauksessa puhutaan, luultavasti useammankin miljardin. Maahanmuuttajien suomen tai ruotsin kielen oppiminen on hyvin olennainen osa heidän kotoutumistaan ja kohentaisi merkittävästi heidän työllistymisensä edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee yleisemmin keskusteluun työperäisestä maahanmuutosta, niin pidän ensisijaisena tavoitteena suomalaisten työttömien työllistymisen edistämistä sekä heidän kouluttamistaan siten, että mahdollisuudet päästä mukaan työmarkkinoille paranevat, ja mikäli työvoimapulaa vielä sen jälkeenkin ilmenee, olisi Suomessakin tarpeellista ottaa käyttöön Australian tai Kanadan kaltainen maahanmuuton pisteytysjärjestelmä. Siinähän maahanmuuttajat pisteytetään muun muassa osaamisen, koulutuksen, kielitaidon ja työhistorian perusteella. Mitä korkeammin koulutettua Suomeen saapuva ulkomainen työvoima on, sitä epätodennäköisemmin tulijoilla on jatkossakaan tarvetta turvautua sosiaalietuuksiin, ja tämä tietenkin parantaisi olennaisesti maahanmuuton kustannus—hyötysuhdetta, mikä olisi maamme taloudellisen kestokyvyn kannalta ehdottoman tarpeellista.

20.29 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että nämä erilaiset keinot tutkitaan ja niitä tarkastellaan, ja myöskin siltä osin kiitän tästä lakialoitteesta. Mielenkiintoista on sitten nähdä, miten tähän suhtaudutaan ennen kaikkea yhdenvertaisuuden osalta, mutta näissä perusteluissa on koetettu nostaa esiin sitä, että asetetaanko tässä ihmiset eri-

laiseen asemaan taustansa tai muiden tekijöiden johdosta. Kuitenkin laajasti ottaen lakialoitteen tarkoitus on hyvä.

Erityisen huolissani olen maahanmuuttajanaisten kielitaidosta. Nämä asiat on jo aikaisemmin tässäkin talossa nostettu esiin: Jos esimerkiksi maahanmuuttajataustainen mies on työelämässä, niin kyllähän hän siellä saattaa oppia paremmin suomea kuin vaimo, joka on sitten kotona. Eli millä tavalla huolehditaan siitä, että myös naiset oppivat sitä suomen kieltä ja tulevat sitten sitä kautta työelämään entistä helpommin?

Tässä lakialoitteessa on toisaalta myös varmastikin ongelmallisia kohtia. Ehkä joku ilkeämielinen saattaisi sanoa, että tässä aloitteessa kotouttamista kutsutaan työtuen leikkaukseksi. Voi miettiä, onko se kannustin tarpeeksi suuri sitten kuitenkaan lähteä hakemaan sitä kielitaitoa siihen nähden, mitä tämä leikkaus toteutuessaan sitten tarkoittaisi.

Osaltaan, kuten sanoin, lakialoitetta on hyvä tarkastella.

Ehkä nostaisin vielä, arvoisa puhemies, esiin sen, että joissakin tapauksissa — haluan kyllä sanoa niin — Suomessa liikaa vaaditaan suomen tai ruotsin kielen taitoa. Meillä on tässä maassa paljon työntekijöitä, jotka puhuvat englantia, erityisesti palvelualoilla, ja on hyvä, että tänne tulee englantia osaavia palvelualojen ammattilaisia ja myös muiden alojen ammattilaisia. Välillä mietin, olemmeko me liikaa sitten kiinni siinä kielessä niin että tuijotamme vain sitä, kun meidän pitäisi houkutella tänne työvoimaa, työntekijöitä, jotka osaavat eri kieliä ja palvella sitä kautta.

20.32 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Tämä kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän tekemä lakialoite kyllä saa minut tuntemaan aika ristiriitaisia tunteita. Ajattelen, että ei ehkä ole kristillisten arvojen mukaista, että jo nyt pienestä peruspäivärahasta, työttömyyskorvauksesta automaattisesti kaikilta leikattaisiin 10 prosenttia ja sitten heille, jotka pystyvät kielitaitonsa, joko suomen tai ruotsin kielen taitonsa, osoittamaan, tulisi se 100 prosenttia. Mutta entä viittomakieliset, saamenkieliset tai sairauden tai vamman takia puhekykynsä menettäneet työttömät — onko heidät tässä lakialoitteessa otettu huomioon?

Toisaalta mietin myös sitä, mitkä ovat tulevaisuuden haasteet työelämässä ja minkälaisia taitoja tarvitaan. Me tarvitsemme luovuutta, kriittistä ajattelua, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, empatiaa, tunne- ja tilannetaitoja, jotta pystytään puhumaan tulevaisuuden työpaikoista. Pitäisiköhän ehkä näistä olla paremminkin se todistus, siitä, että meillä on empatiakykyä ja tämmöistä tunneälykkyyttä. Ei taida olla sellaista todistusta vielä meillä kenelläkään, mutta se ei olisi pahitteeksi.

Pidän tätä vähän tämmöisenä populistisena avauksena. Olen samaa mieltä siitä edustaja Essayahin kanssa siitä, että me tarvitsemme kotouttamiseen enemmän resursseja, me tarvitsemme sitä kielitaitoa. Se on avain sinne työllistymiseen, integroitumiseen yhteiskuntaan, siitä meidän täytyy huolehtia.

Kuten edustaja Ovaska erinomaisesti nosti esille tämän tasa-arvokysymyksen, niin entä ne lukuisat maahanmuuttajanaiset, jotka ovat tulleet tänne esimerkiksi avioliiton kautta, joilla ei välttämättä ole ollut minkäänlaista suomen kielen taitoa? Minkälaiseen asemaan tämä lakiesitys toteutuessaan asettaisi heidät, heidän mahdollisuutensa työllistyä tai edes saada se vähimmäinen työmarkkinatuki, mikä ei todellakaan ole mikään kovin suuri — tässä annetaan sellainen käsitys, että työttömät saisivat ruhtinaallisen korvauksen siitä, että he joutuvat olemaan työttömänä. Kyllä meidän täytyy niihin työllistymiskeinoihin satsata: koulutukseen, siihen, että meillä on niitä kielikursseja tarjolla ja että niihin on myös matala kynnys osallistua.

En kyllä pysty valitettavasti tätä lakialoitetta millään tavalla itse kannattamaan. En näe, että tämä toisi mitään lisäarvoa. Sen sijaan kyllä toivoisin, että kun puhutaan yrittäjyydestä ja tiettyjen alojen työpaikoista, niin niissä sitä kielitaitoa vaadittaisiin, koska kyllä esimerkiksi jos menet lääkäriin, olisi hyvä, että ymmärrät, mitä lääkäri sinulle sanoo, olipa se sinun äidinkielesi sitten mikä tahansa. Siihen tarvitaan joko tulkkausapua tai sitten pitää olla sillä omalla äidinkielellä sitä palvelua saatavilla.

Mutta tähän en kyllä itse henkilökohtaisesti [Puhemies koputtaa] nimeäni laittaisi.

20.35 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hänninen tuossa edeltäväs-sä puheenvuorossa kuvasi hyvin yhdenvertaisuuteen liittyviä ongelmia, joita tähän laki-aloitteeseen sisältyy. Perustuslain mukaan ihmisten tulee olla yhdenvertaisia lain edessä, ja perustuslaki nimenomaisesti kieltää asettamasta ketään eriarvoiseen asemaan esimerkiksi kielen perusteella. On toisaalta myös totta, että kielitaidon puute on suuri este maahan-muuttajien työllistymiselle, mutta kielitaidon edistämiseen on huomattavasti tehokkaam-pia keinoja kuin tällaiset sanktiot ja työmarkkinatuen leikkaaminen. Olisi todella epäoikeu-denmukaista kohdistaa tällaisia kielitaitoon liittyviä sanktioita työttömyydestä kärsiviin. Kysymys olisi ihan samanlaisesta kyykyttämisestä kuin surullisenkuuluisan aktiivimallin kohdalla.

Sen sijaan pitäisi miettiä, mikä on syy siihen, että maahanmuuttajien kielitaito on niin heikolla tolalla, ja miettiä keinoja, kuinka siihen voisi puuttua. Tällä hetkellä tilanne on se, että maahanmuuttajien kielikoulutusten resurssit vaihtelevat eri puolilla Suomea ja koulu-tukseen on toisinaan todella vaikea päästä. Sikälikin tällaiset sanktiot olisivat erittäin huo-no ratkaisu. Lisäksi näissä koulutuksissa on havaittu todella paljon erilaisia laatuongelmia. Ongelmia on ollut näitten koulutusten kirjavissa sisällöissä ja esimerkiksi opettajien osaa-misessa. Pätevistä suomi toisena kielenä- eli niin sanotuista S2-opettajista on pulaa kaik-kialla Suomessa.

Yksi ongelma on ollut se, että eri alueilla on käytetty sellaisia hankintakriteereitä, joissa on painotettu liikaa hintaa laadun kustannuksella, ja siitä on seurannut ongelmia. Olisi pal-jon järkevämpää puuttua näihin syihin kuin sanktioida työnhakijoita. On todella tärkeää saada tämä koulutusasia kuntoon, koska sillä todellisuudessa pystytään poistamaan työllis-tymisen esteitä eikä pelkästään kyykyttämään ihmisiä, mutta todellakaan nämä aloitteessa esitetyt perustuslain vastaiset toimenpiteet eivät missään tapauksessa ole oikea keino.

20.37 **Sari Essayah kd:** Puhemies! Vastailen tässä muutamiin kollegoitten esittämiin pu-heenvuoroihin:

Ensinnäkin yleensä tästä, mitä tämän lakialoitteen taustalla on: Kyllä minä kehotan eri-tyisesti uusia edustajia täällä tutustumaan tarkastusvaliokunnan viime vuoden, 2019, ker-tomukseen. Siellä tarkastusvaliokunta yksimielisesti, myös vihreät ja vasemmistoliiton jä-senet valiokunnassa, totesi, että meidän tulee sosiaaliturvaa mitoittaa työntekoon kannus-tavaksi, ja siellä todetaan myöskin, että kotouttamiskoulutuksen kieliopintojen velvoitta-vuutta tulee lisätä siten, että osana kotouttamissuunnitelmaa ja sen noudattamista maahan-muuttajan on osoitettava kokeilla saavuttaneensa kotouttamiskoulutuksen tavoitekielitai-don tason tietyn ajan kuluessa. Onhan se hälyttävää, jos ainoastaan 35 prosenttia saavuttaa tämän kielikokeen tason, että he läpäisevät sen kielikokeen. Siinä mielessä kun eduskunta edellytti, että muutoksia tehdään, ja mitään muutoksia ei ole tapahtunut, niin minusta on

kummallista, että täällä vastustetaan niitä muutoksia, joilla yritetään nimenomaan pistää eduskunnan tahtotilaa käytäntöön.

Edustaja Ovaskalle huomauttaisin, että kysymys on siis nimenomaan työmarkkinatuen saajista, eli työmarkkinatukeahan saavat henkilöt, jotka ovat erittäin pitkäaikaistyöttömiä — yli 400 päivää työttömänä, jolloinka joka tapauksessa heillä on siinä vaiheessa edessä se, että heidän toimeentuloonsa tulee lovi — ja toisaalta sitten myöskin ne henkilöt, joilla ei ole minkäänlaista työhistoriaa taustalla. Elikkä siis kyse on juuri sellaisesta ryhmästä, jonka kohdalla pitäisi tehdä kaikki mahdollinen, jotta heidän työelämävalmiuksiaan pystytään parantamaan. Siinä mielessä jos ajatellaan näitä erilaisia lisiä, mitä tuossa luettelin, mitä liittyy tällä hetkellä vaikkapa peruspäivärahaan, niin en ihan ymmärrä, miten olisi yhdenvertaisuuden vastaista edellyttää, että kielikoulutuksesta voi saada lisän, jos sen tänä päivänä voi saada esimerkiksi omaehtoisesta opiskelusta, siitäkin voi saada lisän. Elikkä kun näistä kaikista, mihin työtön osallistuu — kuusi eri asiaa — tänä päivänä voi saada lisän, niin millä tavalla tämä kielikoulutukseen osallistuminen ja kielikokeen läpäiseminen olisi lisänä jotenkin erilainen?

Sitten täytyy muistuttaa, että tänä päivänä meillä on Suomessa työmarkkinoilla töitä, joihinka et voi päästä, jos et osaa suomen kieltä ja/tai ruotsin kieltä tarpeeksi hyvin. Onko se syrjintää? No, jos ajatellaan vaikka lääkärin ammattia tai sairaanhoitajaa, ei pysty Suomessa rekisteröitymään terveydenhoitoviranomaisten pitämään rekisteriin, jos ei ole osoittaa riittävää kielitaitoa. Eli kyllä meillä Suomessa työmarkkinoilla vaaditaan sitä kielitaitoa, jolla tullaan toimeen, [Puhemies koputtaa] ja siinä mielessä niitten valmiuksien parantaminen näitten henkilöitten kohdalla on äärimmäisen tärkeää, jotta pystytään pääsemään suomalaisille työmarkkinoille.

20.40 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista sekä lukea tämä lakialoite että kuunnella edustaja Essayah'n perusteita. Niin erikoista kuin se onkin, niin minä voin yhtyä kaikkeen, mitä te sanotte — paitsi teidän johtopäätöksiinne. Eli on aivan totta, että me tarvitsemme lisää työikäisiä ihmisiä Suomeen. On aivan totta, että maahanmuuttajat voivat tässä asiassa olla meille suureksi avuksi. On totta, että kotoutuminen on monella tavalla epäonnistunut, sitä pitäisi kohentaa. On totta, että maahanmuuttajien pitkittyneen työttömyyden syynä on usein puutteellinen kielitaito. On totta, että sosiaaliturvaa voidaan kehittää aktivoivammaksi ja kielitaitoa tulisi parantaa ja kaikki mahdollinen on tehtävä, jotta maahanmuuttajaväestön, maahanmuuttajien työllistymisvalmiuksia parannetaan. Kaikki tämä on täysin totta, ja varmaan valiokunnatkin ovat tähän kantaa ottaneet. Mutta minkä takia te annatte keinoksi rankaisun, kepin? Minkä takia te ette ota sitä keinoa, mikä voitaisiin käyttää vain hyvin, joka olisi porkkana, todella kannustava? Minkä takia me asetamme haavoittuvalle väestöryhmälle — aivan niin kuin edustaja Holopainen täällä sanoi, tämä on nyt minimuodossaan aktiivimalli — rangaistuksen siitä, että niitä apuja ei ole olemassa?

Jos te haluatte tehdä kannustavan järjestelmän, niin tehostakaa kielikoulutusta. Se on meillä erittäin huonossa tilassa näissä kotouttamisohjelmissa. Olen kovin monen maahanmuuttajan kanssa tästä asiasta tekemisissä koko ajan, ja he sanovat, että se on pätkäkoulutusta, pieni pätkä silloin, toinen pätkä tällöin, ei ole systemaattista, että kielikoulutusta viedään läpi. Tehostetaan niitä valmiuksia, parannetaan mahdollisuuksia systemaattiseen kieliopiskeluun, ja pankaamme mieluummin siihen bonus päälle, eli jos saadaan tehokkaasti kielivalmiuksia parannettua, niin bonuksilla, porkkanoilla kannustetaan tällaisen rankaisu-

politiikan sijasta. Minä en ymmärrä, minkä takia te keinon otatte juuri päinvastaisesta kulmasta, kun teidän argumentaationne muuten on terävä ja järkevä.

20.43 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Olen ihan samaa mieltä kuin edustaja Kiljunen äskeisessä puheenvuorossaan: otetaan käyttöön se porkkana. Tässähän on lähtökohtana se, että kaikkien työmarkkinatuella olevien etuutta laskettaisiin 10 prosentilla 90 prosenttiin — siis joka ikisen, myös sen suomalaisen, joka nyt hallitsee suomen tai ruotsin kielen. Hän saa sen 100 prosenttia sitten, kun hän tuo todistuksen siitä, että hän osaa suomen tai ruotsin kielen. Elikkä asetetaan eriarvoiseen asemaan sen perusteella, mikä kielitaito on.

Nuorten osalta tiedän sen, että monesti maahanmuuttajanuoret käyttävät kantasuomalaisen väestön kanssa tai muista maista tulleiden kanssa kansainvälistä kieltä, joka on tänä päivänä englanti. En minä tiedä, onko se niin huono asia — jos kommunikointi kuitenkin sujuu — on se kieli nyt sitten mikä tahansa. Mutta minua harmittaa: Tavallaan se perustelu, mikä tässä on, on ihan oikein, elikkä minäkin olen huolissani siitä, jos kieli, kielitaidon puute on kynnys työmarkkinoille pääsyyn tai yhteiskuntaan integroitumiselle — kyllähän se on ongelma. Ja siihen meidän täytyy tarttua, ja siihen varmasti tässä salissa löytyy yksimielisyys. Laitetaan niitä resursseja sinne, että kukaan ei putoa. Laitetaan sinne ne resurssit, että saadaan kielitaitoa parannettua. Mutta se, että me lähtisimme liikkeelle sillä, että haavoittuvassa asemassa olevilta ihmisiltä leikataan jo valmiiksi pientä työmarkkinatukea — tämmöiselle ajatukselle en pysty kyllä lämpeämään.

20.44 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Essayahia tästä oivasta lakialoitteesta, jossa siis esitetään täyden työmarkkinatuen ehdoksi sitä, että todistaa kotimaisen kielen taitonsa. Ilman tätä työmarkkinatuki olisi tuon 90 prosenttia täydestä tuesta.

Suomi tarvitsee ennen muuta sellaista maahanmuuttoa, joka palvelee kansantaloutta ja jonka vaikutus julkiselle taloudelle on myönteinen. Näin ajattelevat monet menestyvät yhteiskunnat. Minäkin haluan nostaa esille tuon Kanadan taloudellisen maahanmuuton mallin, jossa työperäiset maahanmuuttajat pisteytetään muun muassa kielitaidon, koulutuksen, iän ja sopeutumiskyvyn mukaan. Kanada tavoittelee erityisesti nuoria koulutettuja maahanmuuttajia, joista tämän mallin mukaan on oletettua hyötyä kanadalaiselle kansantaloudelle.

Kaikki maahanmuutto ei suinkaan ole kansantaloutta hyödyttävää. Työpoliittisen aikakauskirjan laskelmien mukaan maahanmuutolla on edullisia vaikutuksia taloudelliselle huoltosuhteelle, jos maahanmuuttajien työllisyysaste on yli 60 prosenttia. Tämä on tuotu tuon lakialoitteen perusteluissa selvästi esiin. VATTin tutkimus on todennut, että jos maahanmuuttaja ja hänen lapsensa työllistyvät yhtä hyvin kuin maahanmuuttajat keskimäärin, tappio julkiselle taloudelle olisi silloin noin 150 000—200 000 euroa. VATTin tutkimuksessa vuodelta 2017 selvitettiin Suomessa asuvien maahanmuuttajien pärjäämistä suomalaisilla työmarkkinoilla. Sen mukaan Irakista, Afganistanista ja Somaliasta tulleiden työllisyysaste oli vain 20—26 prosenttia vuonna 2013, kun se muilla maahanmuuttajilla oli 52—58 prosentin luokkaa.

Maahanmuuton kustannukset johtuvat siis siitä, että kotouttaminen ja kotoutuminen eivät tällä hetkellä toimi, kuten tässä keskustelussa on tuotu esille. Sen sijaan näyttää siltä, että työperäisen maahanmuuton työllisyysaste on korkea verrattuna humanitaarisen maa-

hanmuuton työllisyysasteeseen, se on jopa korkeampi kuin kantasuomalaisten työllisyysaste.

Kuten lakialoitteen perusteluissa on todettu, Suomen työttömyysturvasta yli 20 prosenttia meni Suomessa oleskeleville muun maan kansalaisille vuonna 2018. Ajattelen, että kielitaito todella nousee siinä kotoutumisessa keskeisesti esille: paitsi että kieli kuljettaa kulttuurin arvoja, yhteiskuntamme arvoja, kieli on myös portti työmarkkinoille.

Aloitteessa esitetty malli edustaa mielestäni pohjoismaista linjaa. Tanskassahan näitä kannustimia oppia kieltä on ollut ja kehitetty jo pidemmän aikaa, ja olisi todella sääli, jos Suomessa tällaiset ratkaisut kaatuisivat valtiosääntöisiin ongelmiin.

Sen lisäksi, että meidän sosiaali- ja työttömyysturvaan tulisi luoda tällaisia kannustimia, haluan nostaa esille sen, että mielestäni pysyvän oleskelun ehtona Suomessa tulisi olla [Puhemies koputtaa] riittävä kielitaito.

20.48 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Kuten tässä kaikissa puheenvuoroissa on yksimielisesti jaettu huoli maahanmuuttajien kielitaidosta ja työllistymisestä, sen jaan minäkin. Mutta sellainen yksittäinen huomio siihen argumenttiin, kun mainittiin, että kolmannes kielikursseilla olijoista ei tavoita tätä tavoitekielitaidon tasoa ja ikään kuin tämmöinen sanktio toimisi sitten keinona ratkaista tämä ongelma: jos on todettu, että näissä kielikursseissa on hyvin huomattavia laatuongelmia, epäpäteviä opettajia ja epätarkoituksenmukaisia sisältöjä, ja on tehty epätarkoituksenmukaisia hankintakriteereitä, niin eikö tällä logiikalla — jos tämmöistä sanktiolinjaa halutaan noudattaa — sanktiot pitäisi pikemminkin silloin kohdistaa niihin henkilöihin, jotka tätä hankintapäätöstä ovat olleet näillä kriteerein tekemässä?

20.49 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tosiaankin jos mietitään, millä tavalla tätä kielilisää voi lähteä Suomen perustuslain puitteissa tekemään, ainut mahdollisuus on nimenomaan niin, että työmarkkinatukeen, joka on toimeentulotuen perusosaa korkeampi tukimuoto, tämän kielilisän rakentamalla me pystymme tämän toteuttamaan. Nimittäin jos tekisimme niin päin, että lisäisimme tämän nykyisen verottoman työmarkkinatuen päälle tämän vastaavan summan, niin silloinhan se tarkoittaisi sitä, että me syrjisimme kantasuomalaista työmarkkinatuen saajaa. Eli kyllä tätä asiaa on mietitty, että millä tavalla tämä pystytään toteuttamaan sillä tavalla, että se pystytään Suomen perustuslaista viemään läpi.

Nyt täytyy muistaa se, että muissa Pohjoismaissa sosiaalidemokraattien vetämät hallitukset ovat nimenomaan lähteneet rakentamaan erilaisia kielilisiä ja ovat jopa, niin kuin Tanskassa, leikanneet 50 prosenttia niin sanotusta perustoimeentulosta. Meillä perustuslakivaliokunta viime kaudella totesi, että me emme voi meidän toimeentulotukeen koskea, edes sen indeksiä ei voida leikata, koska se katsotaan perustuslain suojaamaksi perustoimeentuloksi Suomessa. Siksi Suomen perustuslaki asettaa tietyt reunaehdot sille, miten tällainen asia voidaan toteuttaa. Mutta muissa Pohjoismaissa tätä on lähdetty toteuttamaan, ja syy on se, että englantilainen tutkimus on todennut, että tämä kielitaitolisä, se, että ihminen suorittaa tämän kielitaitovaatimuksen, parantaa 17 prosenttia hänen työllistymismahdollisuuksiaan. Ruotsissa vastaava tutkimus: 15 prosenttia parantaa hänen työllistymismahdollisuuksiaan. Elikkä tällä on ihan selkeästi työmarkkinoille suuntaava vaikutus. Ihan pelkästään sillä, että on suorittanut sen kielikokeen, on ihan selkeästi tämän henkilön työllistymistä parantavaa vaikutusta. Siinä mielessä tätä tulisi tarkastella kiihkottomasti ja miettiä oikeasti — täällä on moni käyttänyt sanaa ”heikommassa asemassa oleva” — millä

tavalla me voimme auttaa sitä heikommassa asemassa olevaa sillä tavalla, että hänen valmiuksiaan osallistua työmarkkinoille parannetaan. Se pystytään tekemään sitä kautta, että tästä kielikoulutuksesta tulee myöskin osa sitä kannustinta. Niin kuin täällä on sanottu, on varmasti Suomessa siinä kielikoulutuksessa puutteita, mutta olen aivan varma, että tämän jälkeen sen laatuun tullaan kiinnittämään aivan toisenlaista huomiota. Tänä päivänähän se on vähän niin ja näin, koska ei ole mitään vaikutusta sillä, miten sinua opetetaan siihen, pääsetkö siitä tentistä läpi vai etkö pääse. Kyllä se varmasti passivoi myöskin sitten sitä maahanmuuttajaa, joka haluaisi saada paremman kielitaidon ja haluaisi päästä osoittamaan myöskin, että hänellä on parempi kielitaito. Sen takia kristillisdemokraatit ovat lähteneet tätä mallia esittämään. Toivomme, että Suomessa pystyttäisiin tällä tavalla tekemään kielilisästä tällainen kannustin, koska se auttaa sitä henkilöä pääsemään työmarkkinoille.

20.52 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Essayah on aivan varmasti oikeassa siinä, että kielitaidon puute on ehkä maahanmuuttajan kannalta suurin yksittäinen este työmarkkinoille pääsemiselle. Se on aivan varmasti sitä, kun katsoo kaikki toimialat yhdessä. Sen sijaan edustaja Vestman totesi tukien teitä, että täytyisi lähteä liikenteeseen siitä ajattelutavasta, että täyden työmarkkinatuen ehtona tulisi olla se, että olisi täysi suomen kielen hallinnan taito. [Eduskunnasta: Tai ruotsin!] Ajatuksena on se, mihin te olette viitannut, edustaja Essayah, että tarvitaan kannustimia, ja Vestmankin käytti termiä ”tarvitaan kannustimia”. Niin, varmaan tarvitaan kannustimia, mutta tehdään tämä silloin kannustimien kautta, aitojen kannustimien kautta, eikä nöyryyttämisen kautta. [Sari Essayah’n välihuuto] Tämä leikkaushan, mikä tässä tehdään työmarkkinatukeen, että vain 90 prosenttia saisi työmarkkinatuesta, on nöyryyttämistä, haavoittuvassa asemassa olevan ihmisen nöyryyttämistä. Te puhuitte siitä, että tarkasteltaisiin asiaa kiihkottomasti ja haettaisiin niitä kannustimia, ja kun teillä on riittävästi älykkyyttä pohtia vaihtoehtoja, niin miksi te ette hakenut aitoa kannustinta, bonusta? Jos olette sitä mieltä, ettei työmarkkinatukeen voida tehdä 10 prosentin lisäystä maahanmuuttajille, jotka ovat muutenkin haavoittuvassa asemassa ja vaikeammin työllistymässä, ja että pannaan sinne lisäys, jos se kielitaito saavutetaan, niin hakisittekin sitten jonkun muun bonuksen muodon, millä kannustetaan siihen aidolla tavalla. Tämähän on ihan puhdas yhdenvertaisuusperiaatteen rikkomus ja nöyryyttämisprosessi, mitä te tässä ehdotatte.

20.54 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Halusin vain oikeastaan kysyä edustaja Vestmanilta: En ymmärrä, miten nyt tämä pisteytysjärjestelmä liittyy tähän varsinaiseen lakialoitteeseen, koska jos ajatellaan esimerkiksi Kanadaa tai muita valtioita, niin he tietysti houkuttelevat ja haluavat houkutella osaavaa ja kielitaitoista työvoimaa, myöskin suomalaisia ovat varmasti houkutelleet, mutta ensin maan pitää olla houkutteleva, kun sinne luodaan tällainen järjestelmä. Meillähän on kuitenkin se tilanne Suomessa, että me emme ole kauhean houkutteleva maa työtä tekeville, koulutetuille ulkomaalaisille, joten en näe, miten tämä pisteytysjärjestelmä nyt sinänsä liittyy tähän varsinaiseen asiaan sitä kautta.

Ehkä tässä myöskin edelliseen puhujaan, Kiljuseen, ja tähän lähestymistapaan viitaten vielä jäin miettimään tässä aloitteessa sitä, että onhan se ongelmallista sinänsä, että me joudumme lähestymään työllisyyspolitiikkaa ja sitä, miten työllistetään lisää ihmisiä Suomeen, aloitteilla, jotka kohdistuvat sellaisiin tekijöihin, jotka liittyvät tukiin — tukiin, joita valtio tai joku muu maksaa. Silloin on jotakin pielessä meidän työllisyyspolitiikassamme.

20.55 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tuohon, mitä edustaja Ovaska viimeiseksi sanoi: tässähän aika hiljattain, oliko marraskuussa, Työpoliittinen aikakauskirja julkaisi tutkimuksen, jossa todettiin, että todellakin, jos me ajattelemme, että maahanmuutto on ratkaisu Suomessa meidän huoltosuhteeseen, niin se tarkoittaa sitä, että maahan muuttaneitten työllisyysasteen on oltava 60 prosenttia vähintään. Siinä mielessä, jos me haluamme, että se huoltosuhde paranisi, niin luvun pitäisi olla tätä korkeampi.

Tämä laskelma on jäänyt ihan äärimmäisen vähälle huomiolle julkisuudessa, eikä ole ehkä ymmärretty, että tämä on tosi ratkaiseva ja sen pitäisi haastaa meidät kaikki poliittiset päättäjät pohtimaan sitä, millä tavalla me pystymme parantamaan työttömien maahanmuuttajien työllisyysastetta. Sitä on pystyttävä reippaasti nostamaan. Tämä laskelma osoittaa sen, että ei maahanmuutosta ole huoltosuhteen kannalta mitään hyötyä, jos se työllistyminen ei ole yli 60 prosenttia. Siksi voisi sanoa, että on käännettävä kaikki kivet ja kannotkin, jotta pystytään miettimään, miten tämä asia voidaan toteuttaa.

Täällä edustaja Kiljunen sanoi, että tämä on nöyryyttävää ja kyykyttävää, mutta meidän perustuslakimme on rakennettu sillä tavalla, että kun pohdittiin, mikä voi olla se tapa, jolla ei syrjitä jotakin väestöryhmää, niin tämä on se ainut mahdollinen tapa, että ensin laitetaan kaikille se miinus 10 prosenttia ja sen jälkeen on mahdollisuus nostaa kielilisää, jolloinka pystytään pääsemään sitten takaisin sille tasolle. Eli tämä on se tapa, millä pystytään rakentamaan siihen kannustin. Jos se laitetaan siihen päälle, niin silloin se on syrjivä, se on kantasuomalaista syrjivä.

Eli siinä mielessä meidän perustuslakimme on rakennettu erilaisella logiikalla kuin mitä se on meidän naapurimaissamme. Naapurimaissamme aika lailla vain leikataan puolet toimeentulotuesta pois. Meillä ei tulisi kysymykseenkään, että näin voitaisiin tehdä. Toimeentulotuen indeksiinkään ei voi edes koskea. Tanskassa katsotaan, että se henkilön kielitaitovaatimus ja sen täyttäminen on niin tärkeää, että ihmiset voidaan kategorisesti laittaa ihan erilaisille perusturvan tasoille sen tähden, että halutaan parantaa näitten ihmisten pääsyä työmarkkinoille.

Siinä mielessä minä voisin sanoa, että tämä nyt on minun mielestäni varsin, voisiko sanoa, kannustava ja sellainen tapa, jossa nyt ei kuitenkaan kenenkään toimeentulo sillä tavoin vaarannu, koska tämä on kuitenkin suurempi kuin meidän perusturvaksi määritelty toimeentulotuen taso. Eli tämä jää siitä huolimatta sen yläpuolelle. Sen tähden tämä on rakennettu juuri niin kuin se on rakennettu.

Itse toivon, että tosiaankin me Suomessa uskaltaisimme pohtia, millä tavalla me tätä meidän sosiaaliturvajärjestelmäämme lähdemme uudistamaan, jotta se olisi kannustava, jotta se olisi kuitenkin ihmisten toimeentulosta huolen pitävä ja jotta ennen kaikkea sitä kautta olisi [Puhemies koputtaa] niitä parempia näkymiä ihmisen elämässä eteenpäin, pois tukiriippuvuudesta sinne [Puhemies: Aika!] työelämään ja siihen, että pystyy sitä omaa elämäänsä itse rakentamaan.

20.59 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Minun on vaikea uskoa, että perustuslaki estäisi sen, että meillä yhteiskunnassa olisi palkitsevia järjestelmiä olemassa ihmisille, jotka saavuttavat jonkun asian. Kyllä meillä täytyy olla ja on mahdollisuuksia luoda myöskin positiivisella tavalla palkitsevia asioita eikä vain negatiivisella tavalla nöyryyttäviä. Eli tässä suhteessa minusta kannattaisi käyttää nyt mielikuvitusta enemmän. Jos ei suoraan siihen työmarkkinatukeen voi laittaa vaikka 10 prosentin kannustinta, koska se herättää ymmärrettävästi silloin keskustelun siitä, että kantasuomalaiset reagoisivat siihen negatiivi-

sesti, niin hakisi jonkun muun tavan — edustaja Ovaska toi tämän jo esille — ja miettisi jotakin ihan muuta muotoa kuin taloudellista kannustinta tai rahaa. On ihan muitakin konsteja, millä ihmisiä voidaan kannustaa, muun muassa kielikoulutuksen systemaattisempi tehostaminen. Että kyllä tässä täytyy olla muitakin konsteja kuin jälleen kerran tämän aktiivimallin palauttaminen tähän meidän keskusteluumme.

21.00 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Itse ajattelen, että tämä lakialoite liittyy osaksi sitä laajempaa kysymystä siitä, kuinka velvoittavia sosiaaliturvan ja työttömyysturvan tulee olla. Eli ajattelen niin, että samaan aikaan eivät voi olla voimassa antelias työttömyysturva ja sosiaaliturva ja toisaalta melko olemattomat velvoitteet. Vastikkeeton sosiaaliturva kannustinloukkuineen passivoi maahanmuuttajia siinä missä kantasuomalaisiakin, eli kysymys on isommasta ongelmasta, johon toivon, että tuolla sosiaaliturvauudistuksella ihan ensi vaiheessa puututaan. Olen huolestunut siitä, kun tuossa edustaja Ovaska toi esille sen, että tällaisia velvoitteita ei tulisi lisätä, kun niitä nimenomaan Suomeen tarvitaan laajemmassakin mittakaavassa.

Haluan nostaa esille, että tuossa Helsingin Sanomat uutisoi jokin aika sitten haastattelututkimuksesta, jossa oli haastateltu koulutettuja irakilaisia turvapaikanhakijoita. Ja tämän Helsingin Sanomien jutun mukaan nämä turvapaikanhakijat kokivat sosiaalitukien vastaanottamisen aluksi vastenmieliseksi. Kun aikaa kului eikä työtä löytynyt, asenteet tukia kohtaan lievenivät. Tämän tutkijan mukaan ”on iso vaara, että siitä aiheutuu pidempiaikaista sosiaalitukiriippuvuutta”. Eli ajattelen niin, että sellainen velvoittava sosiaalitukijärjestelmä on kaikkien etu, myös niiden etu, joita pyritään sinne työmarkkinoille osaltaan patistamaan.

On ihan selvä asia, että vastineeksi täytyy palvelujen toimia, ja tässä tapauksessa kielikoulutuksen täytyy toimia. Mutta siellä toisella puolella täytyy olla enemmän velvoittavuutta. Nykyinen järjestelmä on osoittautunut toimimattomaksi.

21.02 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Ovaskalle toteaisin, että tarkastusvaliokunta on nimenomaisesti edellyttänyt sitä, että juuri näihin tukiin tehdään muutoksia, eli kun tuossa pohditte, voisiko se olla jotakin muuta, niin ihan tätä tarkastusvaliokunnan mietintöä mukaillen tässä on lähdetty eduskunnan tahtotilaa toteuttamaan, kun on nimenomaisesti niihin tukiin haluttu sitä kannustavuutta.

Sitten ehkä tästä kielikoulutuksesta vielä, että nyt tietenkin hallituspuolueilla minun mielestäni on erinomainen mahdollisuus tähän kielikoulutuksen laatuun olla panostamassa ylipäätänsä osana meidän työvoimapoliittisia toimenpiteitä ja kotouttamiskoulutusta. Siinä mielessä toivon, että sillä puolella nimenomaan tätä laatupuolta lähdetään viemään eteenpäin.

Ehkä noin kaiken kaikkiaan voisi sanoa, että tässä keskustelussa, josta haluan kiittää kollegoja — olette siihen aktiivisesti osallistuneet — on kuitenkin ollut minun mielestäni hyvä huomata, niin kuin täällä edustaja Kiljunen listasi, miten monesta asiasta ja perusteesta olemme täysin samaa mieltä. Olemme sitä mieltä, että tämä asiantila ei tällaisenaan, käsittääkseni teidänkään mielestänne, voi jatkua vaan jotain niin sanotusti tarttis tehdä. Siinä mielessä toivon, että hallituksessa lähdetään nyt yhtä lailla pohtimaan sitä, mitkä voivat olla niitä keinoja.

Kristillisdemokraatit ovat esittäneet tämän kannustavan perusturvan menetelmän kaiken kaikkiaan sosiaaliturvauudistuksen pohjaksi, ja yksi osa sitä on tämä kielilisä, jossa on

myöskin tämä kannustavuuselementti. Siinä mielessä, vähän niin kuin tuossa edellisessä ilmastokeskustelussa, kun vetosin siihen, että nyt pitää pystyä näkemään se laaja, suuri strategia, meidän pitäisi todellakin pystyä näkemään se laaja strategia tässä sosiaaliturvan uudistuksessa, johon liittyy työttömyysturva hyvin kiinteästi: minkätyyppiseen sosiaaliturvaan ja toisaalta sitten minkätyyppisiin sosiaalipalveluihin meillä sote-uudistuksen yhteydessä tulevaisuudessa suomalaista yhteiskuntaa halutaan olla rakentamassa ja mitkä ovat niitä, voisiko sanoa, perustekijöitä. Meillä on ollut tähän mennessä esimerkiksi universaliteetti yksi sellainen tekijä, ja on katsottu yksilökohtaista sosiaaliturvaa ja vastaavia. Huomioiden se, että tulevaisuuden työelämä varmasti vielä muuttuu ja asettaa entistä enemmän erilaisia vaatimuksia, näitä kaikkia pitäisi nyt pystyä hyvin puhtaalta pöydältä tarkastelemaan ja miettimään, miten me pystymme rakentamaan sellaisen sosiaaliturvan ja työttömyysturvan, joka tosiasiallisesti kannustaa ihmisiä eteenpäin ja pitää heistä huolen mutta ei todellakaan passivoi, ei jätä kannustinloukkuihin eikä todellakaan, niin kuin tänä päivänä, aiheuta tukiriippuvuutta. [Puhemies koputtaa] Minä toivon, että näitä asioita me pystymme viemään yhdessä eteenpäin.

21.05 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Jotta pöytäkirjaan ei jää minkäänlaisia erikoisia merkintöjä, niin haluan todeta, että en ole missään välissä sanonut, ettei velvoitteita pidä lisätä, koska kyllä oikeudet ja velvollisuudet kulkevat yleensä käsi kädessä. Tämä on ehkä syytä vielä korostetusti todeta.

Mutta kiitän oppositiota, että sieltä erityisesti kristillisdemokraattien suunnasta näitä aloitteita tulee. Se on erittäin hienoa. Ja varmasti hallituskin niitä omissa työryhmissään ja muualla punnitsee erittäin tarkkaan, ja hallitus sitten myöskin käy keskustelua ja arvioi ja pitää ennen kaikkea huolen siitä, että ne esitykset, joita hallitus antaa, eivät ole perustuslain vastaisia tai syrjiviä. [Kimmo Kiljunen: Ja hyvin valmisteltuja!]

21.06 **Niina Malm sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä on ollut hyvää lähetekeskustelua varmasti siihen tulevaan sosiaaliturvauudistukseen kaikin puolin. Ne velvollisuudet ja oikeudet ovat tälläkin hetkellä olemassa, ja on varmasti syytä ne tulevaisuudessakin säilyttää.

Kun on huoli tästä kielikoulutuksesta ja sen laadusta ja siitä, mimmoista se tulevaisuudessa sitten on, niin meillähän on myös hallitusohjelmassa mainittu kielikoulutukseen, työelämän ulkopuolella olevien maahanmuuttajavanhempien kielellisiin valmiuksiin panostaminen. Ja tästä keskustelusta — ainakin, mitä tässä nyt olen kuunnellut — hyvin voisin olettaa, että varmasti viesti menee perille saakka ja nämäkin keskustelut otetaan tulevaisuudessa valmistelussa huomioon.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7. Lakialoite laiksi liikenneturvallisuusmaksusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 40/2019 vp Kalle Jokinen kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan. Asian käsittely keskeytettiin 21.2.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

21.07 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa herra puhemies! Olemme nyt erittäin tärkeän ja itselleni hyvinkin tutun aihepiirin ytimessä. Ensinnäkin lämmin kiitos edustaja Jokiselle erinomaisen tarpeellisesta ja hyvästä lakialoitteesta. Siinä näkyy ammattimiehen kokemus ja pitkällinen näkemys liikenneturvallisuudesta, sen tilasta sekä tulevaisuudesta.

Suomi asetti vuonna 2010 kunnianhimoisen tavoitteen liikennekuolemien puolittamiseksi vuoteen 2020 mennessä. Tuon luvun pitäisi olla tämän vuoden lopussa 136 kuolonuhria tai vähemmän. Vuonna 2019 liikennekuolemia oli 201. Vaikuttaa vahvasti siltä, että tavoite jää saavuttamatta. Tämä viimeinen tavoitevuosi, 2020, ei nimittäin ole lähtenyt hääppöisesti liikkeelle, sillä tämän vuoden tammikuussa kuolonuhreja tuli liikenteessä jo neljä enemmän kuin vuosi sitten tammikuussa, ja muun muassa tänään tapahtui Suomen liikenteessä kuolemaan johtanut liikenneonnettomuus. Kokonaiskuvassa suuntaus on toki hyvä: Vuonna 2018 kuolonuhreja oli 239 eli 38 henkeä enemmän kuin 2019. Vuonna 2017 uhreja oli melkein sama, 238.

Kun itse aloitin reilu parikymmentä vuotta sitten poliisina, kuolonuhreja tuli liikenteessä hyvin tasaiseen tahtiin noin 400. Liikennekuolemien voidaan siis katsoa puolittuneen 20 vuodessa, ei niinkään 10 vuodessa. Vuonna 2003 uutisoitiin laajasti, että liikennekuolemien määrä on romahtanut. Silloin uhreja tuli 379. Muutos edelliseen vuoteen oli silloin 36 henkeä vähemmän, toisin sanoen hyvin pitkälle saman verran kuin nyt on tapahtunut edelliseen vuoteen verrattuna. Voisimme kuvitella, että nyt on tapahtunut myös huomattava muutos parempaan, suorastaan liikennekuolemien määrän romahtaminen.

Arvoisa puhemies! Kuinka liikenneturvallinen maa Suomi oikein on? Euroopan liikenneturvallisuusraportissa ilmenee, että 32 maan vertailussa Suomi jää liikennesuoritteisessa vertailussa 8. tilalle ja asukaslukuun suhteutetussa vertailussa 12. sijalle. Muun muassa Norja, Ruotsi, Tanska, Iso-Britannia ja Saksa ovat kaukana edellämme. Norjahan on liikenneturvallisuudessa ehdoton ykkönen.

Kuinka hyvin Suomi on parantanut liikenneturvallisuutta muihin verrattuna? Vaikka nämä viimeaikaiset luvut kuulostavat hyvältä, vertailu osoittaa, että vuodesta 2010 lähtien me jäämme liikenneturvallisuuden parantamisessa peräpäähän, 23:nneksi. Tämä tulos on kyllä armottoman surkea. Näistä lukemista voimme tehdä muutamia johtopäätöksiä: Suomen teille kuolee kyllä vähemmän ihmisiä, mutta se ei välttämättä ole ihmisten ja asenteiden ansiota vaan pikemminkin sen ansiota, että autot ovat tulleet turvallisemmiksi. Kaksi kolmesta päätekijästä liikenneturvallisuuteen liittyen on jäänyt kehittymättä, ja ne ovat tiestöt ja ihmisten asenteet. Kaikista liikenneturvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä tärkein on ihmisten asenteet, ja kuten Euroopan liikenneturvallisuusraportista ilmenee, me olemme jääneet tässä pahasti jälkeen muihin EU-maihin verrattuna. Siksikin tämä allekirjoittamani lakialoite liikenneturvallisuusmaksusta on erittäin aiheellinen, tarpeellinen ja kannatettava.

Arvoisa puhemies! Hyvällä ja vaikuttavalla liikenneturvallisuustyöllä pelastetaan ihmishenkiä. Meidän on jatkettava ja varsinkin kehitettävä liikenneturvallisuustyötä, sillä Euroopan unioni, kuten myös Suomi, on asettanut tavoitteeksi, ettei liikenteessä kuole enää yhtään ihmistä vuoteen 2050 mennessä. Tällä hetkellä ikävä kyllä olemme kuitenkin liikenneturvallisuudessa eurooppalainen kehitysmaa. Kuinka tyytyväisiä me voimme tähän tilanteeseen ihan oikeasti olla? — Kiitoksia, puhemies.

21.12 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Nykyinen hallitus ja hallituspuolueet ottavat todellakin liikenneturvallisuuden parantamisen todella vakavasti, ja siihen on kiinnitetty jo hallitusohjelmassa erityistä huomiota. Hallitusohjelmassa lukee muun muassa: ”Liikenneturvallisuuden parantaminen otetaan uudelleen mukaan liikenteen ja liikennejärjestelmän kehittämiseen. Tavoitteena on vastata EU:n nollaskenaarioon, elikkä nolla liikennekuolemaa vuoteen 2050 mennessä. Valmistellaan liikenneturvallisuuden periaatepäätös ohjaamaan tähän tavoitteeseen pääsemistä ja siihen pyrkimistä.”

Erittäin tärkeä asia on kaiken kaikkiaan liikenneturvallisuus ja sen eteen tehtävä työ. Sitä tulee kunnioittaa, ja siihen pitää panostaa myöskin.

Itse tähän lakialoitteeseen liittyen tulee muistaa, että kun liikenneturvallisuusmaksusta annettua lakia silloin 2016 säädettiin ja siitä päätettiin, niin kokoomus oli itse siinä hallituksessa ja tekemässä myöskin tätä päätöstä. Tulee myöskin muistaa, että vuoden 2019 talousarviossa ja vuoden 2020 talousarviossa on myöskin lisätty liikenneturvallisuustyön rahoittamiseksi tarkoitettua määrärahaa suuremmaksi kuin mitä liikenneturvallisuusmaksulla on liikennevakuutusyhtiöiltä kerätty.

Kaiken kaikkiaan tämä liikenneturvallisuuden eteen tehtävä työ on todella tärkeää, ja muun muassa Liikenneturva tekee erittäin ansiokasta työtä, on aina tehnyt, ja toivon, että Liikenneturvan määrärahat siihen työhön ovat riittävät. Itse toivon, että sitä edelleen voidaan kehittää, mutta tämä laki, mikä nyt on olemassa, on omasta mielestäni riittävä, ja näillä mennään. Hallitus on paneutunut tähän asiaan, ja kuten jo aikaisemmin sanoin, siihen on myöskin talousarviossa huomioitu lisämääräraha.

21.15 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Edustajien Torniainen ja Kilpi puheenvuorot ovat arvokkaita ja tärkeitä. Kuten niissä on tullut esille, on hyvin olennaista, että otetaan vakavasti liikenneturvatyö. Jokainen kuolonuhri liikenteessä, jokainen vammautunut liikenteessä on liikaa, ja jos pystytään nollatasolle pääsemään jollakin aikavälillä, se on ideaalitilanne.

Eli liikenneturvaan on syytä panostaa, siihen on löydyttävä oikeat voimavarat, ja kuten tässä edustaja Torniainen sanoi, hallituskin ottaa tämän vakavasti ja siinä suhteessa nauttii varmaan myöskin opposition tukea tässä asiassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi Saksan kanssa tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 97/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 1/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.2.2020 pidettävään täysistuntoon.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden säästötulojen verottamisesta tehtyjen sopimusten irtisanomisesta ja laeiksi sopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä annettujen lakien kumoamisesta ja kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain 4 §:n 4 momentin ja 5 §:n 2 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 98/2019 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 2/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.2.2020 pidettävään täysistuntoon.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2019 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 1/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.2.2020 pidettävään täysistuntoon.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2019 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 3/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.2.2020 pidettävään täysistuntoon.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 26.2.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen